

SISMANOGLIO
MEGARÒ

ΕΠΙΤΟΜΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΗΣ
ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΣ

ΣΥΛΛΕΓΕΙΣΑ

ΕΚ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ

ΥΠΟ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΘΕΟΦΙΛΟΥ

Κομάρου.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ὑπὸ *I. E. ΜΑΝΟΥ.*

ΕΝ ΣΜΥΡΝΗ

1879.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

Ἡ παντελής ἑλλησική εἰδικῆς ἐπιτόμου ἱστορίας τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας κρῆπται ἀπὸ τῆς φιλομαθοῦς ρεωλαίας καὶ τῶν πολιτῶν τῶ οὐσιώδη γεγονόσιν τοῦ μεγάλου τοῦτον Ὀρθόδοξου Χριστιανικοῦ Κράτους, ἐπὶ τοῦ ὁποίου τοσοῦτον ενδιαφερόμεθα καὶ πολιτικῶς καὶ θρησκευτικῶς, πάντες οἱ ἄλλοι ἀποτελοῦντες τὴν χριστιανὴν αὐτοκρατορίαν Ὀρθόδοξοι Χριστιανικοὶ λαοί.

Θέλων τὰ ἀναπληρῶσα τὸ κατ' ἐμὲ τῆν ἑλλησικὴν ταύτην συντάξαι τὴν παροῦσαν ἐπιτομὴν τῆς ἱστορίας ταύτης, ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, καὶ θῆναι μέχρι τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου, ἢ ἀπὸ τῆς κείσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως μέχρι τῆς ἀλώσεως αὐτῆς ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν.

Ἐς τὴν ἐπιτομὴν ταύτην προσετίθησαν ἐκ μὲν τῆς Ἑκκλησιαστικῆς ἱστορίας σύντομος βιογραφία πάντων τῶν ἐν τῷ χρονικῷ τοῦτο διαστήματι χρηματικῶν Πατριάρχων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ Μητροπόλου μέχρι τοῦ Γερμανίου τοῦ Σχολαστίου, ἐκ δὲ τῆς Παγκοσμίου ἱστορίας οἱ μετὰ τὴν ἀλῶσιν τῆς βουλίδος ταύτης πόλεως καταστροφῆς καὶ ἰσχυρασίης, αἱ διαπραχθεῖσαι ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν ἐς πόλιν Ἑλλησικῆς ἐπιπέρας.

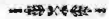
Ἐξείδων τὴν ἐπιτομὴν ταύτην νομίζω, ὅτι καθιστῶ πρόχειρον τὴν ἀνύγνωστον τῆς ἱστορίας τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας πρὸς πάντα μὲν Ὀρθόδοξον Χριστιανόν, ἰδίως δὲ πρὸς τὴν φιλομαθῆ ρεωλαίαν, τὴν χρησιμὴν ταύτην τοῦ ἔθρονος ἑλπίδα, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐρείδεται ἡ μέλλουσα δόξα καὶ τὸ Μεγαλεῖον τῆς Πατρίδος.

Ἐν Ἀθήναις τῆς 6 Αὐγούστου 1864.

Γ. ΘΕΟΦΙΛΟΣ.

ΕΠΙΤΟΜΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΗΣ
**ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΑΥΤΟ-
ΚΡΑΤΟΡΙΑΣ.**

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Ἀπὸ τῆς ἀναβάσεως τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου εἰς τὸν θρόνον, ἕως τῆς διαίρεσως τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας (303—393).

Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας.—Μοναρχοτορία αὐτοῦ.—Κτίσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως.—Χριστιανικὴ θρησκεία.—Πρώτη οἰκουμένη συνόδος.—Θάνατος τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου.—Διάδοχοι αὐτοῦ.—Ιουλιανός.—Θεοδοσίος ὁ Μέγας.—Μοναρχοτορία αὐτοῦ.—Θάνατος Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου.—Πατριάρχαι Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου μέχρι Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ο ΜΕΓΑΣ.

Ἀπὸ τῆς ἀναβάσεως τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου εἰς τὸν θρόνον τῆς Ρωμαϊκῆς Μοναρχίας καὶ τῆς κτίσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀρχεῖται ἡ ἱστορία τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας. Πραγματεύοντες ὅθεν πάντα τὰ πρὸ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, ὡς ἀνήκοντα εἰς τὴν Ρωμαϊκὴν ἱστορίαν, ἀρχόμεθα ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρὸς, τοῦ ὁποῦ ἡ Βασιλεία ἐγένετο εὐτυχῆς συμβεβηκυῖα θρησκευτικῶς μὲν δι' ὅλην τὴν ἀνθρωπότητα, πολιτικῶς δὲ διὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἐπι

SISMANOGLIO
MEGARO

της Αυτοκρατορίας κάτω ή Χριστιανική Θρησκεία. τώως άπηνώς εκπαιδευομένη, ανέδειξθη ή βασιλευσασα τής Ρωμικαής Αυτοκρατορίας Θεοκρατία ή δέ Ελλάδα έως τότε διατελοσα υπό τή βαρβαρή Ρωμικήν δυναμεία, ανέλαθεν όλην τήν ανεξαρτησίαν αυτής αποτελέσασα τήν έν Κωνσταντινουπόλει Έλληνικην Αυτοκρατορίαν.

Ο Μέγας Κωνσταντίνος έγεννήθη εις τήν Νάξον τής Μαιναίας κατά τή έτος 274 Μ. Χ. Πατήρ αυτού ήτο Κωνσταντίνος ο Χλωρός, μήτηρ δέ ή σασπή Κλέων. Ο πατήρ αυτού ένωμάσθη υπό τών κληροκράτων Διακλητικόν και Μαξιμιανόν πρώτον μέν δικαίτα, τής Δαρδανίας άκούσθη δέ Κ ε ι σ α ρ. Άρσθ δ' οί κληροκράτορες άντιο, οί άπηναι, τού Χριστιανισμού δίκαιτα περιήήσαν, ο Κωνσταντίνος και ο Γαλλέριος, ο συνεκληθηί μετ' αυτού Κωνσταντίνος, εκηρύχθησαν διάδοχοι αυτού, υπό τή όνομα Αύγουστου. Έλαβε δέ ο μέν Κωνσταντίνος τής Δυτικαής Έπαρχίας, όσον τήν Ιταλίαν, τήν Σικελίαν, τή μερίαν τής Αφρικαής, τήν Ισπανίαν, τήν Γαλλιαν, τήν Βρετανίαν και τήν Γερμανίαν, ή δέ Γαλλέριος τής Ανατολικαής, όσον τήν Ίλιυρίαν, τήν Παονίαν, τήν Θράκην, τήν Μακεδονίαν, τήν Έλλάδα, τήν Μικράν Ασίαν, τήν Αίγυπτον και τήν Συρίαν. Οί δέ δύο αυτοί Αυτοκράτορες έγεννητόσασα βοηθούς αυτού υπό τή όνομα Καίσαρς τών Σευήρων και τών Μαξιμιανών. Μαξιμίντιος όμως ο υίός του Μαξιμιανού άναστάντος τήν έπιτοικίαν τών στρατιωτών εκηρύχθη υπό αυτού Αύγουστος έν Ρώμη.

Ο Κωνσταντίνος τή δευτερον έτος τής Αυτοκρατορίας του ανέδειξε καθέδρον τή Έβόρακην πόλιν τής Βρετανίας. Ανεβήσκει δέ μετ' ατα χρόνον προσέκλισε τόν υιόν αυτού Κωνσταντίνον, όμνηρον όντα παρ' τή Γαλλίαν, όύτως δ' άνακηρύχσας και έδωκε τών τεχνών έβρίσσε τόν πατέρα αυτού ζώοντα. Ο Κωνσταντίνος άποθήσασα συνεδούσασα πολιούργους τόν υιόν αυτού, ανέστρεψε εις αυτόν τήν προστάσαν των Χριστιανών, άπερήσαντων αυτού διάδοχοι και όύτως έτελεύτησσε.

Τήν έπί του θρόνου ανέβηκεν τού Κωνσταντίνου άγουσας μετ' άσκρατασίαις ο Γαλλέριος. Ο είς τών κεισάων Σευήρος,

άποσταλείς παρ' του Γαλλερίου κατά του Μαξιμίντιου, παρδόθη υπό των υίών άσκρατιωτών πρής αυτού, και άνακηρύσθη να άποθήσκη κύσραχέρος. Ο Γαλλέριος άνηγόρευσε τότε Καίσαρα τόν Λικίνιον Δάκα τή γένος άντι του άποθανόντος Σευήρου, όλίγον δ' ύστερον άπόθνη και αυτός ο Γαλλέριος.

Άρσθ ο Γαλλέριος ο μέγιστος του Κωνσταντίνου έχθρός άπέθνηκε, έμεινον έτι τρεις συμβασιλείαι εις τήν Κωνσταντιών, ο Μαξιμίντιος άσπαυσας δυνάστης των Χριστιανών, Λικίνιος ο κληθηθείς μετ' τόν θάνατον του Γαλλερίου Αύγουστος και ο ρηθείς Μαξιμιανός. Μετ' παρέλευσιν δέ' ελίγων καιροσ ό Κωνσταντίνος, άκούσων τούς σκληρούς διωγμούς, όύτινας έγένοντο κατά των Χριστιανών υπό τού τυραννικού και σκληροτάτου Μαξιμίντιου, έξεστράτευσε κατ' αυτού, όπως άπαλλάξη τούς Χριστιανούς από τού άπηνουδσ τούτου αυτού διώκτου. Είς τήν έστρατείαν τούτουν ο μέγας Κωνσταντίνος συνέλαβε τήν ιδέα ένείνην, ήτις έπέπερεν εις τήν κόσμον μεγάλην ήθικην και πολιτικήν μεταβολήν. Τη μετ' τών έσπερών, διαμαίεται ο βιογράφος αυτού Ευσέβιος ο Ημερόλιου, άρχιεπίσκοπος Καισαρίας, ο μέγας Κωνσταντίνος, βεβήθησμένος εις διαφόρους λογισμούς άν περί τε των άνθρωπίων προκημάτων και περί του κινδύνου του μεγάλου εκείνου άγώνος, και κίθλονέμενος τήν άνάγκην τής έξ ύψους βοηθείας, εζήτει τήν οφάνην άντίστασιν. Τότε δέ περί τών όσιν του 'Ήλιου, του όποιου οι χριστιανοί έσπειροσθαί, άκτινες ακτινούργων τή όρα και τή κοιλία, έφάνη αυτού έν τή οφάνη Σταυρός Άσπασούσθετος μετ' τής έπιγραφής «ΕΝ ΤΟΥΤΩ ΝΙΚΑ.» Τήν έπίκληρον άκούσας ο Κωνσταντίνος προσέταξε να κατασκευάσων σμακίαν, φέρουσαν τή έν τή οφάνη φανέν σημεϊον του Σταυρού, και περιήργασε να προκήσων τήν Σταυροφόρον ταύτην σμακίαν κατά των έχθρών έπειτα ίωολόγησεν αυτόν παρρησίαις Χριστιανόν.

Ο Κωνσταντίνος άπολύσας όύτω τήν έδουαν τών στρατιωτών, έκ των όποιων οι περισσότεροι ήσαν χριστιανοί, έστράτευσε κατά τής Ιταλίας και ένώσασε κατά κράτος τήν Μαξιμίντιου.

τιον" ἡ Ρώμη ἐδέχθη αὐτὸν ὡς σωτῆρα καὶ ἤγειρε πολλὰ ἀγάμματα εἰς τὴν τιμὴν αὐτοῦ. Ὁ Κωνσταντῖνος ἐγράφει πολλὰ διατάγματα ἀπαγορεύοντα τὸν διωγμὸν τῶν χριστιανῶν καὶ οὕτω ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία ἐπαύθη καὶ ἠβασίλευσε τοῦ κράτους θρησκεία. Ὁ Κωνσταντῖνος ἠγωνίζετο νὰ στερεώσῃ καὶ ἐκτελέσῃ τὴν νέαν τάξιν θρησκείας, καὶ νὰ ἀναστήσῃ τὰς ἐπιστάσεις, αἱ ὁποῖαι πρὸ πολλοῦ ἦσαν παρεληλυθέναι. Αἱ Ἀθηναὶ καὶ αἱ ἄλλαι πόλεις τῆς Ἑλλάδος ἀπήλυσαν τῆς φιλικῆς θεωρίας τοῦ Μεγάλου Κωνσταντῖνου. Φιλοτιμούμενος νὰ τιμῆσῃ τὴν πόλιν αὐτῆν, ὤφειλε περὶ αὐτῆς μετὰ σεβασμοῦ καὶ εὐλαβείας. καὶ ἐκήρυξεν ἐκ τῆν προσηύχων αὐτῆς. Ἐπὶ τῆς Αὐτοκρατορίας αὐτοῦ ἠνοήθησαν πολλὰ σχολαὶ ἐν αὐτῇ, καὶ ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν ἐγένετο κέντρον ἢ ἐστία τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν φιλῶν. Ὁ Μέγας Βασίλευς, ὁ Γραμματεὺς ὁ Θεολόγος, Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος καὶ πλῆθος ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν καὶ πολιτικῶν ἀνδρῶν ἐξεπαιδεύθησαν ἐν τῇ πόλει αὐτῇ. Ἐν τῷ μεταξῷ ὡμοῦ ὁ Μαξιμιανὸς διώκων τὰς ἐν Ἀσίᾳ ἐπαρχίας καὶ ἑλθὼν νὰ κολύσῃ τὴν δύναμιν αὐτοῦ, ἐξεστράτευσεν μετὰ μεγάλης δυναμείας κατὰ τοῦ Αἰκινίου, ἀλλὰ νικηθεὶς ἀπέθανεν.

Ὁ Κωνσταντῖνος καὶ ὁ Αἰκίνιος, μείναντες μόνον κύριοι τῆς Αὐτοκρατορίας, τὸ μὲν πρῶτον ἔβωον εἰρηνικῶς· ἔπειτα ὡμοῦ ὁ μὲν Κωνσταντῖνος μὴ δυναμμένος νὰ βλάψῃ τοὺς διωγμούς, τοὺς ὁποῖους εὗρισκοντο οἱ Χριστιανοὶ ὑπὸ τοῦ Αἰκινίου, καὶ θέλων νὰ ἀπαλλάξῃ αὐτοὺς, ἐξεστράτευσεν κατ' αὐτοῦ. νικηθεὶς δὲ αὐτὸν πρῶτον μὲν ἐν Ἀνδριανούπολει ἔπειτα δὲ ἐν Χρυσουπόλει, ἀπολύθηκε τέλος αὐτὸν εἰς τὴν Νικομήδειαν καὶ στενωροφῆσας αὐτὴν τὴν ἀνάγκασεν νὰ παραδοθῇ. Ὁ Αἰκίνιος μετὰ τῆς Κωνσταντίας συζύγου αὐτοῦ καὶ ἀδελφῆς τοῦ μεγάλου Κωνσταντῖνου, ἔλαβε τὴν χάριν νὰ ζῇ ἰδιωτικῶς, ἀλλ' ἀκαλοῦσθως ἐρουνοῦθη ἐν Θεσσαλονίκῃ.

Ὁ Κωνσταντῖνος Μοναρχεὺς ἦδεν γενόμενος ἀπάσης τῆς ἀπαρτίτου Ρωμαϊκῆς Κοινοκρατορίας, ἄνευ οὐδενὸς ἀνταγωνιστοῦ, ἀπεράσκει νὰ στερεώσῃ τὸν Χριστιανισμὸν ἐπὶ βῆσασιν

σταθερῶν καὶ ἀκαρδάντων. Διατάγματα ἐξεδόθησαν πρὸς τοὺς ἐπαρχοὺς, παρεγγέλοντα τοὺς ὑπηκόους νὰ ὑπακούωσιν εἰς τῶν ἐπισκόπων καὶ λοιπῶν κληρικῶν τὰς ἐντολάς, καὶ συνεκάλεσεν ἐν Νικαίᾳ τὴν πρώτην Οἰκουμενικὴν Σύνοδον ἐκ 318 ἐπισκόπων, ὅπως θεωρήσωσι τὰ ὑπὸ τοῦ Ἀρείου προσβουόμενα δόγματα. (1)

Ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἐνώσω διήρουν οἱ ἐμφύλιοι πόλεμοι· ἡ Ρώμη δὲν εἶχεν ἰδῆ οὐδένα ἀυτοκράτορα ἐντὸς τῶν τοιχῶν αὐτῆς· ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ἀπεράσκει νὰ μεταθέσῃ ἐκεῖθεν καὶ τὴν καθέδραν καὶ νὰ φέρῃ αὐτὴν εἰς τὰ Ἀγκυλικώτερα μέρη. Πολλοὶ λόγοι παρεκίνησαν αὐτὸν πρὸς τοῦτο· πρῶτον μὲν διότι ἤθελε νὰ παύσῃ ὅλως διόλου τὴν σκαιὴν τῆς ὑπαρχούσης συγκαλήτου, καὶ δεύτερον διότι ἤθελε νὰ ᾔνε πλησιέστερα εἰς τοὺς Πέρσας καὶ τὴν Ἀσίαν. Πλὴν ὅλων τούτων ἐπικρατέστερος κρίνεσται ὁ λόγος, ὅτι θέλων νὰ στερεώσῃ τὸν Χριστιανισμὸν, κατὰ κληρονομίαν πρωτεύουσαν ἐθεώρησε τὴν ἐκ μόνων Χριστιανῶν κατοικουμένην, ἀπὲι τῆς ὑπὸ ἐθνικῶν κατοικουμένης Ρώμης. Ὅλων λοιπὸν ὁ Κωνσταντῖνος νὰ δώσῃ νέαν πρωτεύουσαν, ἤρξατο νὰ οἰκοδομῇ νέαν πόλιν πλησίον τῆς Ἀλκλιθόνας, ἔθετο τὰ θεμέλια αὐτῆς, καὶ ὕψωσεν ἐφ' ἰκανὸν τὰ τοίχη. Μεταμολοῦσας δὲ μετ' ὀλίγου ἔκρινε πρὸς τοῦτο κατὰ κληρονομίαν τὸ Βυζάντιον, χαριστάτην καὶ ὀρακιωτάτην θέσιν τοῦ Βοσπόρου, εἰς ἣν ἤρξατο ἡ οἰκοδομὴ. Ἐπειδὴ δὲ ἡ πόλις αὕτη ἔμελλε νὰ ᾔνε νέαν Ρώμη, διὰ τοῦτο ἐκτίσθησαν εἰς αὐτὴν πολλὰ καμπραὶ οἰκοδομαὶ, καλὰ καὶ ἀγαθὰ κλπ. ἀλλ' ἀπὲι τῶν ἐθνικῶν νεῶν ὠκοδομήθησαν ἐνταῦθα καὶ χριστιανικοὶ μετὰ μεγάλης λαμπρότητος καὶ μεγαλοπρεπείας. Ὁ Κωνσταντῖνος διάταξε νὰ δομηθῆσται ἡ πόλις «Νεα Σώμνη ὁ λαὸς ὡμοῦ πρὸς τιμὴν αὐτοῦ τὴν ὀνόμασε «Κωνσταντινούπολιν».

Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος δὲν ἐδίωκε τὴν ἐθνικὴν λατρείαν,

(1). Ὁ Ἀρειὸς ἀπέδιδε εἰς τὸν Χριστὸν μίαν μόνην φύσιν τὴν ἀνθρωπίνην, ἀλλ' ἡ σύνοδος ἀνελθεμάστις τὴν ἀίρεσιν αὐτοῦ, ἀποδοῦσα εἰς τὸν Χριστὸν δύο φύσεις τὴν θεϊκὴν καὶ ἀνθρωπίνην, καὶ κηρύττει τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ὁμοούσιον τῷ πατρὶ· ὁ δὲ Ἀρειὸς καὶ οἱ ὁμόφρονες αὐτοῦ ἐξωρίσθησαν.

χι μόνον δὲν ἀπῆλυσεν οὐδεμίαν ὠφέλειαν ἐκ τῆς νίκης· ἀλλὰ καὶ ἐφρονεῖται μετ' ἑλέριον ὑπὸ τοῦ Μαγνηνίου ἐνός τῶν στρατηγῶν του, ὅστις καὶ ἐνεδύθη τὴν βασιλικὴν πορφυράν. Ἐκ τῶν πρώτῳ λατῶν υἱῶν τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου ἔμεινε μόνον ὁ Κωνσταντῖος. Οὗτος πᾶν ἐκδιέχετο κατὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Μαγνηνίου ἐξεστράτευσε κατ' αὐτὸν καὶ μετὰ τριετῆ ἀγῶνι, ὅστις ἔρρασε τὸ μακροταύτερον μέρος τῶν Ῥωμαϊκῶν παρματῶν, ἐνακῆθη ὁ Μαγνηνίου καὶ ἀπέθανεν αὐτοχθέρως. Ὁ θεὸς ἡ Ῥωμαϊκῆ αὐτοκρατορία ὑπεσχέθη αὐτῷ εἰς ἕνα καὶ μόνον αὐτοκράτορα τῶν Κωνσταντῶν.

Ἐκτός τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου ἔζων ἀκόμη ἐκ τῶν συγγενῶν τοῦ Κωνσταντίνου δύο υἱοὶ ἐνός τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ Γάλλος καὶ Ἰουλιανός, τοὺς ὁποῖους διέσωσαν ἐκ τῆς σφαγῆς ἡ νηπιότης αὐτῶν. Μέρος τῆς νηπιότητος αὐτῶν διήλθον ἐντός ἐνός μοναστηρίου τῆς Καππαδοκίας. Ὁ Ἰουλιανός ἔζησε πολλὴν καιρὸν εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀσχολούμενος εἰς τὰ Ἑλληνικὰ μὲτὰ μαθητῶν. Ὁ Κωνσταντῖος ἔχων ἀκατάκυστον πρὸς τοὺς Πέρσας πόλεμον, προσεκάλεσε τὸν Γάλλον, ἐξαρτοποίησεν αὐτὸν καὶ ἔστειλεν αὐτὸν ἐπαρχίαν εἰς τὴν Ἀνατολίην. Ὁ Γάλλος ὁμοῦ φερόμενος ἐκεῖ αὐτοκράτορα, προσεκάλεσε ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Ἰταλίαν, ὅπου εὐρίσκειτο τότε ὁ Κωνσταντῖος, ἀλλὰ συλλήθη εἰς Παιονίαν μετακομίσθη εἰς Ἰστρίαν καὶ ἀπεκερδήθη.

Ὁ Κωνσταντῖος ἀσχολούμενος ὑπὸ τῶν Περσῶν ἐπιτιθεμένων εἰς τὰ Ἀνατολικὰ σύνορα τῆς αὐτοκρατορίας καὶ ὑπὸ τῶν Περσικῶν πλημμυριστικῶν τὴν Γαλιίαν, προσεκάλεσε τὸν Ἰουλιανόν, ἀναχθέρυσεν αὐτὸν καὶ ἔστειλεν αὐτὸν πρὸς φίλους τῶν ὀρίων τῆς Γαλιίας. Ὁ Ἰουλιανός ἐπέστειλε τὴν ἀποστολήν του ἀνδρείως καὶ εὐταγῶς. Ἦ ἐπιτιμῶν του ὅμως αὐτῶ καὶ τὸ σέβας, τὸ ὅπου ἐνέπευσεν εἰς αὐτοὺς, διήγειρε γῆθον καὶ φέβον εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Κωνσταντίνου, οἱ δὲ αὐτοὶ αὐτοῦ κῆζον ἐπι περισσότερο τὰ κλοπῆματα ταῦτα τοῦ αὐτοκράτορος. Ἐπρόσταξεν οὖν τὸν Ἰουλιανόν νὰ σταίη μέρος τῶν στρατευμάτων αὐτοῦ εἰς τὴν Ἀνατολίην, ἀλλὰ τὴ πρόσταγμα τοῦτο

ἀλλ' ἀρῆκε τοῦτο εἰς τοὺς διδασκάλους καὶ συγγραφεῖς. Μετὰ τινὰ δὲ καιρὸν περιπελοθέντων τῶν πραγμάτων πρὸς τοὺς Πέρσας ὁ αὐτοκράτωρ ἐξεστράτευσε κατὰ τῆς Περσίας· ἀσθενήσας ὁμοῦ βρέθως ἐν Νικομηδείᾳ, καὶ μὴ βλέπων οὐδεμίαν ἐλπίδα σωτηρίας ἐβαπτίσθη· μόλις δὲ γενοσήμενος τῶν ἀγῶντων μυστηρίων ἀπέθανεν, βασιλεύσας ἐνδόξως ἔτη τριάκοντα καὶ δύο. Τοιοῦτοτρόπως ἀπέθανεν ὁ μέγας οὗτος ἀνὴρ, ὅστις ἐδηγέρτησε τὴν ἀνθρωπότητα, διὰ τῆς διαδόσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ, τῆς Θεοστασίας καὶ Ἀγιοπάτας ταύτης Θεοσεσίας.

ΔΙΑΔΟΧΟΙ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ.

Τὸν Μέγαν Κωνσταντῖνον ἀποθνήσκοντα ἔμελλον νὰ διαδεχθῶσι, κατὰ προσταγὴν αὐτοῦ οἱ τρεῖς υἱοὶ τοῦ Κωνσταντίνου, Κωνσταντῖνος καὶ Κώνστας, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Δαλαμάτιος καὶ ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ Ἀναβαλλιανός. Τὰ στρατεύματα ὅμως δὲν ἐδέχθησαν νὰ ἀναγνωρίσωσιν οὐδένα ἕτερον βασιλέα ἐμὴ τοὺς υἱοὺς τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου. Ὁ Κωνσταντῖνος ἐπιστρέψας ἐκ τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ εἰς τὴν Πρωτεύουσαν, καὶ ὑποκίον εἰς τὴν θέλησιν τῶν στρατευμάτων, συνήρρησε νὰ φουνηθῶσι δύο ἐξ ἀδελφῶν αὐτοῦ, οἱ ἀδελφοὶ τοῦ πατρὸς του καὶ πάντες ἐκ τῶν ἄλλων συγγενῶν του. Ἐκ ταυούτας κινήσεως κῆζον ἡ βασιλεία τῶν υἱῶν τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, οἵτινες διένεμκον ἐκ νέου τὴν ἐπικράτειαν. Οὐδεὶς ἐκ τῶν υἱῶν του εἶχε τὰ προτερήματα τοῦ πατρὸς του, πάντες δ' ἐνεπνεύοντο ὑπὸ τοῦ αἰσθηματος τῆς φιλαδοξίας καὶ τῆς πλεονεξίας.

Ὁ Κωνσταντῖνος ἔλαβε τὴν Γαλιίαν, τὴν Ἰσπανίαν καὶ τὰς Βρετανικὰς νήσους, ὁ δὲ Κωνσταντῖνος τὴν Ἀσίαν τὴν Αἴγυπτον καὶ ὅλας τὰς Ἀνατολικὰς ἐπαρχίας, ὁ δὲ Κώνστας τὴν Ἰταλίαν, τὴν Ἀφρικήν, τὴν Σικελίαν, τὴν Ἰλλυρικήν, τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Ἑλλάδα. Οὗτοι δὲ οἱ ἀδελφοὶ ἠγωνίζοντο ἥδη ποῖος αὐτῶν νὰ λάβῃ τὴν μοναρχοταρίαν. Ὁ Κωνσταντῖνος ζήτησας νὰ ἀρπάρῃ τὴν Ἐπικράτειαν τοῦ Κωνσταντῖνος ἐφρονεῖτο εἰς τὸν πόλεμον, ὁ Κώνστας ὅμως ἀνὴρ ἡσώτος καὶ ἀνάξιος οὐ-

ἐλύπησε τὰ γαλλικὰ τεχνητά, τὰ ὅποια δὲν ἤθελον νὰ ἀναχωρήσουν ἐκ τῆς πατρίδος των, καὶ ἀποχωρηθῆσιν ἀπὸ τῶν συγγενῶν καὶ φίλων αὐτῶν.

Ὁ Ἰουλιανὸς θέλων νὰ ἐλάττωσῃ περισσότερον τὴν εὐνοίαν τῶν στρατιωτῶν του, προσποιεῖτο, ὅτι συνέπαυε μετὰ τῶν στρατιωτῶν. Οἱ φίλοι αὐτοῦ δεδιδοχήμενοι ὑπὸ τοῦ ἰδίου προηγουμένου, εἶπον, ὅτι ὁ «Καίσαρ, ὅταν γείνη Αὐγουστον, προστάζει ἀντὶ νὰ προστάξῃται», τὰ δὲ στρατεύματα ἀνηγόρευσαν αὐτὸν Αὐγουστον. Ὁ Ἰουλιανὸς ἀπελογεῖτο πρὸς τὸν αὐτοκράτορα καὶ εἰπὴτε εἰρηνικὴν τὰκ λύσιν τῶν διαφορῶν τούτων, ἀλλ' ὁ Αὐτοκράτωρ ἐξήτει τὴν ἀπόλυτον ὑποτακὴν αὐτοῦ. Ὁ Ἰουλιανὸς ἔδειξε τότε ὄλην αὐτὴν διέθεσιν καὶ ἐκίνησε μὲ τὰ ὄπλα πρὸς τὴν Ἀνατολήν. Εἰς τὴν Νάξσον τῆς Μαισιέσιων, ἔλαβε τὴν εὐθυσίαν, ὅτι ὁ Κωνσταντῖνος ἐπιστρέφωρ ἐκ τῆς Ἀσίας κατ' αὐτοῦ, ἀπέθανε πλησίον τῆς Ταρσοῦ. Οὕτως λιπὸν ὁ Ἰουλιανὸς ἔνω ἐμφυλίου πολέμου ἀνηγόρευθῆ αὐτοκράτωρ ὅλης τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐπικρατείας.

Ὁ Ἰουλιανὸς διέφερον ἀπὸ τὸν Κωνσταντῖνον. Ἦτο καθ' ὑπερβολὴν μετριοπαθὴς, σεμνὸς καὶ ρακερὸς ἄγθρως τῆς πολυτελείας καὶ φιλοπονώτατος ἦτον ἡμῶς κενδοῦρος καὶ ἡ παντὸς ἐξωτερικοῦ στολισμοῦ κακωρρήσιος ἔριπτον αὐτῶν εἰς τὸν κυνηγόν. Αἱ ἀρεταὶ αὐταὶ ἤθελον προξενήσῃ πολλὰ καλὰ, ἐν δὲν ἐλάμβανε τὴν σφραγίδν στοχαζομὴν νὰ εἰσέλθῃ ἀντὶ τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας τὴν Ἐθνικὴν Πολυθεϊάν. Διὰ τὴν πρωτοφανῆ ταύτην ἀπὸ τῆς Χριστιανικῆς πίστεως ἀποστασίαν του ὀνομάζεται Ἀποστάτης καὶ Περκαθῆτης. Διὰ νὰ πικράνῃ τοὺς Χριστιανικοὺς ἐπροστάτευσ τοὺς Ἰουδαίους, καὶ ἐπεχείρησε νὰ ἀνακτῆσῃ τὸν νόμον τῆς Ἰερουσαλήμ, ἀλλὰ σεισμὸς καὶ πυρκαϊκὴ ἐμακταίωσαν τὸ ἔργον. Μὲ ὄλην ὅμως τὴν δύναμιν, τὴν ὁποίαν εἶχε δὲν ἠδυνήθη νὰ καταρθώσῃ τι κατὰ τῆς Χριστιανικῆς πίστεως. Ἡ Χριστιανικὴ Θρησκεία ἤρξανε καὶ ἐκραταυότο καὶ ἀπεδείκνυε πρηνότητα, ὅτι αὐτὴ ἦτο ἔργον τῆς θείας Παντοδυναμίας.

Ὁ Ἰουλιανὸς ἐπεθύμει νὰ κακωστρέψῃ τὴν Περσικὴν μοναρχίαν τὰ κατωρθώματα τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος ἔφλεγον τὴν φαντασίαν καὶ φιλοδοξίαν αὐτοῦ. Μετὰ πολμηροτάτων ἐπιπέδων διῆλθε τὰ σύνορα τῆς Περσίας κατὰ τὸ 363 μετὰ στρατιωτικῆς δυνάμεως ἀνωτέρας, ἐξ ὧων οἱ Ῥωμαῖοὶ ποτε εἶχον στείλει κατὰ τῶν Περσῶν. Νικήσας τοὺς Πέρσας κατὰ τὸν Τίγγριν ἔκαυσε τὸν στόλον αὐτοῦ ἐν τῷ ποταμῷ τούτῳ πλήρη ζωοτροφίων, ὡς περιττῶν καὶ ἔσχευε ὡς νικητῆς εἰς τὰ ἐνδύτατα τῆς Ἐπικρατείας ταύτης, ἀλλὰ πῆρσεν ἔφραγξ ἡ ἀπερισχεψία αὐτοῦ. Οἱ κάτοικοι ἐρημόωσαντες τὴν χώραν κατὰ μῆκος καὶ πλάτος ἠνάγκασαν αὐτὸν δι' ἔλαψιν τροφῶν νὰ ὀπισθοδρομήσῃ. Στρατὸς ὅμως Περσικὸς πολυάριθμος ἠκολούθει ἤδη αὐτόν. Ἄν δὲ καὶ εἰς τὰς συναποτιμένους μάχας ἐνίκων πάντοτε οἱ Ῥωμαῖοι, οἱ ἐχθροὶ δὲν ἀπέκαμον νὰ παρενοχλῶσι κωφθαίρωσιν αὐτούς δι' ἐνέδρας. Εἰς μίαν ἀπὸ τὰς μάχας παρασυρθεὶς ἀπὸ ὀκρηλεῖτητα ὤρμησε κατὰ τῶν ἐχθρῶν καὶ ἐρονεύθη ὑπὸ ἀγνώστου χειρὸς. Εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰουλιανοῦ ἔπαυσε νὰ γενεὰ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντῖνου.

Ὁ στρατὸς ἀνηγόρευσε ἀντὶ τοῦ Ἰουλιανοῦ τὸν Ἰωβιανὸν αὐτοκράτορα. Οὗτος διὰ νὰ σώσῃ ἑαυτὸν καὶ τὸ στρατεύμα ἐκ τοῦ κινδύνου ἔκλεισεν εἰρηνικὴν μετὰ τοῦ Βασιλέως τῶν Περσῶν, παραχωρήσας εἰς αὐτὸν πολλὰς χώρας καὶ φρούρια τῆς Μεσοποταμίας. Ὁ Ἰωβιανὸς ἦτο ζηλωτῆς τῆς Χριστιανικῆς Πίστεως, καὶ ἡ Ἐκκλησία ἐκτίμησε τὸν ὅποιον ἐξήγησε ν' ἀφαιρέσῃ ἡ προτέρα βασιλεία. Ἐπιστρέφωρ ὅμως ὁ αὐτοκράτωρ οὗτος εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἠθέλησεν ἐν Δαδκαπτάνιοις τῆς Βιθυνίας καὶ ἀπέθανε μετ' ὀλίγον τὸ 364 Μ. Χριστόν.

Τὸν Ἰωβιανὸν ἀποθανόντα διεδέχθη ὁ ἰσχυρὸς Οὐαλεντιανὸς ὅστις ἀνέδειξε τὴν ἀδελφὸν αὐτοῦ Οὐάλεντα Αὐγουστον. Οἱ Αὐτοκράτορες οὗτοι ἦσαν μετριοπαθεῖς καὶ ἐξέδωκαν ὠφελίμους νόμους, ἔμισοῦντο ἡμῶς διὰ τὴν ὑπερβολικὴν αὐτῶν αὐστηρότητα καὶ διὰ τὰς συχνὰς εἰς θάνατον κακωθίαιας. Ὁ Οὐαλεντιανὸς συνεχώρησεν εἰς ἕκαστον νὰ ὀμολογῇ ἐλευθέρως, ὅποιον θρησκείαν ἤθελε, καὶ τοῦτο συνέτεινε πολὺ εἰς τὴν δια-

στάσεις να προστατεύει την 'Ανατολήν. Σκεφθείς δ' ἐξελέχθητο Αὐγουστον τὴν Θεοδόσιον τὸν Ἰσπανὸν, εἰς τὴν ὅποιον ἐνεχείρησε τὴν 'Ανατολικὴν μοναρχίαν. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ, Θεοδόσιος καὶ οὗτος ὀνομαζόμενος, στρατηγὸς τοῦ Οὐαλεντιανοῦ ἀπέκρουσε τὰς ἐπιδρομὰς τῶν Κελθηδονίων, ἐδίωξε τοὺς Γερμανοὺς ἀπὸ τῶν Γαλλικῶν συνόρων, καὶ ὑπέταξε τοὺς ἀποστατήσαντας ἐν Ἀφρικῇ φθονηθεῖς ὅμως ὑπὸ τοῦ Γρατικανοῦ τούτου, εἰς τὴν διεβλήθη ὑπὸ τῶν φθονερῶν κύλιων, ἐφρονεύθη. Ὁ νέος Θεοδόσιος συνεστράτευσε μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἀλλὰ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐμίσησε τὴν κλήν, καὶ ἐλθὼν εἰς Ἰσπανίαν ἠσυχαιετο εἰς τὴν ἀνάγκωσιν καὶ τὴν γεωργίαν ὡς ἄτου ἐκάλυπεν αὐτὸν ὁ Γρατικὸς καὶ ἐκήρυξεν αὐτὸν Αὐγουστον.

Ὁ Θεοδόσιος ἐδείχθη ἀξίος τῆς ἐυλογίας ταύτης τοῦ Γρατικανοῦ τὸ πρῶτον ἔργον αὐτοῦ, τὸ ὅποιον ἦτο βεβρόχικτον συνίστατο εἰς τὸ νὰ καταυπάσῃ τὸν Γότθικὸν πόλεμον. Κατάρθρωσε τοῦτο διὰ τῆς πρῆβιότητος καὶ φρονήσεως αὐτοῦ, καὶ διὰ τῶν δεινοποιῶν τῶν ἀναρρυσίμων μετὰ τῶν Γότθων μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἡγεμόνος αὐτῶν Φριδεργίου· ἐλλείπειν εἰρήνην μετ' αὐτῶν καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς χώρας ἐντὸς τῆς Ἐπικρατείας αὐτοῦ, εἰς τὰς ὁποίας νὰ ζῶσι δι' ἰδίῳ νόμῳ· εἰς τοῦτο ὅμως τὸ μέτρον κατέφυγε διότι ἔβλεπεν, ὅτι ἦτον ἀδύνατον νὰ τοὺς διαώξῃ ἐκ τῆς χώρας. Πηρόλαβεν ἐξ αὐτῶν τεσσαρκακάντα χιλιάδας εἰς τὴν ὑπερηράκην αὐτοῦ, ὅτινες ἐθροσίζουσιν εἰς τοὺς ἐπομένους χρόνους πολέμου.

Οἱ πόλεμοι οὗτοι ἐγένοντο εἰς τὴν δύσιν. Ὁ Γρατικὸς διὰ τῆς θαντικῆς καὶ φιληδονικῆς αὐτοῦ ἀπόλασσε τὴν ἀγάπην τῶν στρατευμάτων αὐτοῦ· ἀνακουρθεῖς δὲ Αὐγουστος εἰς τὴν Βρετανίαν ὁ ἑπαρχος Μάξιμος, ἐπέβηκεν εἰς τὴν Γαλλίαν. Ὁ Γρατικὸς φεύγων ἐδολοφρονήθη, ὁ δὲ Μάξιμος ἀναγνωρίσθη ὑπὸ τοῦ Θεοδοσίου ἐξ ἀνάγκης Καίσαρ καὶ κυβερνήτης τῆς Γαλλίας. Ἡ Ἰταλίη καὶ Ἰλλυρία ἔμειναν εἰς τὴν νέον Οὐαλεντιανὸν τὸν Β'· ἐπιτροπεύουσιν ὑπὸ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Ἰουστίνης· ὅταν ὅμως ὁ Μάξιμος εἰσέβληκεν εἰς τὴν Ἰταλίαν ὁ δὲ Οὐαλεντιανὸς μετὰ

δοσιν τῆς Χριστιανικῆς πίστεως εἰς πολλὰς ἐνδόξους αἰοαγενεῖς. Εἰς ἕνα τῶν αὐτοκρατορικῶν νόμων ὀνομαζόντων οἱ Ἐθνικοὶ Παγκροῖ (χωριεταί). Ἐξωτερικῶς ὅμως ἔδωκεν ἰακωνὴν ἀπολίαν εἰς τὸν Οὐαλεντιανὸν καὶ ἐπιδρομὰς τῶν Ὀμόρων ἐθνῶν. Ἡ Βρετανίη ἐληληχάτετο ὑπὸ τῶν Κελθηδονίων, οἱ τολημεροὶ Σάξωνες ἐληληχάτου τὰ παρλίαι τῆς Γαλλίας, τῆς ἐποίας τὰ πρὸς τὴν Ρῆνον ὄρια προσέβαλλον οἱ Γερμανοί. Ὁ Οὐαλεντιανὸς ἐκστρατεύσας κατὰ τῶν Γερμανῶν καὶ διαβάς τὸν Ρῆνον ἠνάγκασεν αὐτοὺς εἰς εἰρήνην. Τελευταῖον στρατεύσας κατὰ τῶν Κουρδῶν ἔθνος Γοτθικοῦ, ὅτινες εἰσέβαλον εἰς τὴν Παιονίαν, καὶ ὀμιλῶν πρὸς τοὺς πρέσβεις αὐτῶν μετὰ θυμοῦ ἐλειποθύμησε καὶ ἀπέθανε· διεδέχθησαν δὲ αὐτὸν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ Γρατικὸς καὶ Οὐαλεντιανὸς.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Οὐαλεντιανοῦ ἀπέθανε καὶ ὁ Οὐάλης εἰσηγήσει τοῦ ὅποιον ἐφρονεύθη δολίως ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀρμενίων· ἀπέθανε δὲ κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον. Οἱ Ὀῦνοι φυλὴ βερβάρων, ἀγριώτεροι ὄλων τῶν ἄλλων βερβάρων τῶν γνωστῶν τοῖς Ρωμαίοις, εἰσέβαλον εἰς τὰς πέρας τοῦ Δουνάβειος οὐκίσαι τῶν Γότθων· οἱ Γότθοι ἐπεκαλέσθησαν τὴν ὑπεράσπῃσιν τοῦ Οὐάλεντος· ὁ δὲ αὐτοκράτωρ συνεχώρησεν αὐτοὺς νὰ κατακίωσαι ἐντὸς τῆς ἐπικρατείας αὐτοῦ, ὑποσχεθεὶς εἰς αὐτοὺς τὴν παραχώρησιν τῆς ἀναγκαιῆς τροφῆς. Μετανοήσας ὅμως ὕστερον δὲν ἔδιδεν πρὸς αὐτοὺς τὰς συμπεφωνημένους τροφάς. Οἱ Γότθοι ἀγανακτήσαντες ἔλαβον τὰ ὄπλα καὶ ἐνάησαν τὰ ὑπὸ τὸν Οὐάλενα στρατεύματα κατὰ τὴν Ἀδρικνουπόλιν. Ὁ Οὐάλης κατέφυγεν εἰς χωρικὴν καλύβην, ἀλλ' οἱ Γότθοι θέτες πρὸς ἔκκουσαν τὴν καλύβην μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος.

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ Ο ΜΕΓΑΣ.

Ὁ Γοτθικὸς πόλεμος καὶ ἡ ἐν Ἀδρικνουπόλει ἤττη τῶν Ρωμαίων κατεπράμαξεν ὄλων τὰς καρδίας. Ὁ Γρατικὸς, ὁ δὲ δόλος τῶν ἀποθανόντων αὐτοκρατόρων Οὐαλεντιανοῦ καὶ Οὐάλεντος, ἠθροβήθη, ὅτι δὲν ἔδύνατο εἰς τὰς δεινὰς ταύτας περι-

της μητρὸς αὐτοῦ κατέφυγε πρὸς τὸν Θεοδοσίον, οὗτος νομρεῦ θείᾳ τὴν ἀδελφὴν τοῦ Οὐαλεντιανοῦ Γάλλαν εἰσεστράτευσε κατὰ τοῦ Μαξίμου, ἐνίκησεν αὐτὸν καὶ τὸν ἐφόνευσεν. Ὁ Οὐαλεντιανὸς κατεστάθη κύριος ὅλης τῆς Δύσεως, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἀπέθανεν ἐξ ἐπιβουλῆς τοῦ στρατηγοῦ τοῦ Ἀρβόγαστου καὶ ἀνεδείχθη Καίσαρ ὁ θαλαμηπόλος τοῦ Οὐαλεντιανοῦ Εὐγένειος. Ὁ Θεοδοσίος ἡμῶς ἐτοιμάσας στρατοὺς καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν Ἰταλίαν ἐφόνευσεν τὸν ἀποστάτην Εὐγένειον καὶ τὸν Ἀρβόγαστον καὶ οὕτως ἐγένετο Ἀυτοκράτωρ ὅλης τῆς Ρωμικῆς Μοναρχίας.

Ὁ Θεοδοσίος ἐνῷ θειράμβευε διὰ τῶν ὅπλων ἐνήργει ἐν ταυτῷ καὶ πρὸς διόδοσον καὶ θρίκμβον τοῦ Εὐαγγελίου. Ἐπεριώριζε πάντοτε περισσώτερον διὰ τῶν προσταγμάτων τὰς ἐθνικὰς θύσας, καὶ τελευταῖον ἐξέδωκε νόμον, ὅστις ἀπηγόρευεν αὐστηρῶς τὰς θυσίας καὶ πᾶσαν εἰδωλολατρείαν. Καὶ αὐτὴ δὲ ἦ ἐν Ρώμῃ σύγκλιτος ὑπήκουσε καὶ ἔπαυσε τὴν ἐθνικὴν λατρείαν. Τότε αἱ περιφανέσταται τῆς Ρώμης οἰογένειαί, ὅσαι ἀκόμη ἔμενον εἰς τὴν εἰδωλολατρείαν ἐδέχθησαν τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν ὅσαι δὲν ἠθέλησαν ἐξωρίσθησαν εἰς τὰ χωρία. Καὶ εἰς τὴν Ἀνατολήν δὲ καὶ εἰς τὴν Δύσιν ἐκηρηνίζοντο οἱ νομοὶ τῆς πολυθείας.

Ὁ Θεοδοσίος ἀγωνιζόμενος διὰ τὸν ἐντελῆ τῆς Χριστιανοσύνης θρίκμβον, ἔμενεν ἐνταυτῷ ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς ἐν Νικαίᾳ ὁμολογίας καὶ ἐπροσπάθει νὰ ἐκρίζωσῃ τὸν Ἀρειανισμόν. Ἐπὶ Κωνσταντίνου εἶχον αὐξήσῃ οἱ Ἀρειανοί. Ὁ μέγας Ἀθανάσιος θερμὸς προστάτης τῆς εὐσεβεῖας τετρακίς ἐξωρίσθη καὶ τετρακίς ἐπανέλαβε τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ. Ὁ Ἰουλιανὸς ὑπέφερε καὶ τοὺς ὀρθοδόξους, καὶ τοὺς Ἀρειανούς. Οὐαλεντιανὸς ὁ Α' ἐπροστάτευεν εἰς τὴν Δύσιν τὴν ἐν Νικαίᾳ ὁμολογίαν, ὑπέφερεν ὅμως καὶ τοὺς ἐπερὸφρονας ἐνῷ εἰς τὴν Ἀνατολήν δὲ Ἀρειανὸς Οὐάλλας κτεδίδωκεν σκληρῶς τοὺς ὀρθοδόξους. Ἰουστίνος δὲ ἡ μῆτηρ τοῦ Οὐαλεντιανοῦ τοῦ Β' κατέστρεψεν ἐμπαθέστατα τοὺς Ἀρειανούς. Ὅταν ὅμως ὁ Μέγας Θεοδοσίος ἐράκη προστάτης τῆς Ὀρθοδοξίας ἐλάθη κατ' ὀλίγον ὁ Ἀρειανισμὸς ἀπὸ τὴν Ρωμικὴν ἐπικρατείαν.

Ὁ ὅμοιος τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας ζῆλος τοῦ Θεοδοσίου περιέβαλεν εἰς αὐτὸν δόξαν καὶ λαμπρότητα μεγάλην. Ἀλλ' ὅμως ἐνόσπιον τῆς μεγαλοσύνης τοῦ Θεοῦ ἀπέδειξεν αὐτὸν ἔσον μὲ τῶν ἄλλων καθούσιους ὁ πατριάρχης ἐπίσκοπος Μεδιολάνων Ἀμβρόσιος, ἀνὴρ ἔθνους καὶ χριστιανικῶν ἀρετῶν πλήρης. Ὁ Θεοδοσίος ἀνὴρ κατ' ἄλλου πρῶτον κήρυξεν καὶ ἄρχισεν ἦτο καθ' ὑπερβολὴν ἐξόφρησις. Οἱ Θεσσαλονικεῖς ἔα τινος τεραχῆς ἐφόνευσαν τὸν Ἰππάρχον αὐτόν. Ὁ αὐτοκράτωρ ἐρησθεῖς ἔσταυλεν στρατιώταις, οὕτως περικυλιώσαντας τὴν ἱπποδρόμον ἑσφακίαν ἄνευ δικαίως γένους καὶ ηλικίας, ἐπὶ τὰ χιλιάρια κατὰ τὸν μικρότερον ἀριθμὸν κατέσφαξαν καὶ ζέουσι. Ἐνῷ λοιπὸν ἐπρόκειτο νὰ ἐμβῇ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Μεδιολάνων, ἐστάθη πρὸ τῆς πόλης ὁ ἀτρόμητος ἐπίσκοπος καὶ μὲ ἔθουσι φωνὴν ὠμίλησε πρὸς αὐτόν. «Αἱ χεῖρες σου σταίχουσι ἐκ τοῦ αἵματος τῶν ἀνομίαις φανεθέντων. Ἐκ ἐκτείνης αὐτὰς πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τὴν προσηύχης ἐπιλαχίζεσαι τὴν δικαιοσύνην σου ἀμάρτημα». Ὁ αὐτοκράτωρ ἀκτανυθῆεις ὑπέσχετο εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ποιήν καὶ μετὰ παρέλευσιν αὐτὸ μινῶν εἰσῆλθεν εἰς τὴν ναὸν τοῦ Θεοῦ. Ἐψηλότατον πρῆγμα καὶ βλῆθη τις μέγαν δυναστὴν προσπίπτουσα ἐμπροσθεν τῆς ἀρχαίου παντοδυναμίας. Ὁ Μέγας Θεοδοσίος κατεστράτευσε τὸν Εὐγένειον, ἐγένετο μοναρχατὴρ ὅλης τῆς αὐτοκρατορίας καὶ μετ' ὀλίγον ἀπέθανε.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΑΙ.

Ἐπιθὴ ἡ ἀλληλοδιόδοχος σειρὰ τῶν Πατριάρχων αὐτῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀπὸ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου ἕως τοῦ τοῦ Παλαιολόγου, δὲν εἶναι ἀπρόσφορος νὰ γινώσκηται αὐτῶν τῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, διὰ τοῦτο ἐκρίναμεν εὐλογον νὰ θέσωμεν εἰς τὴν περὶ τὸν ἱστορικὸν σύνταμον αὐτῶν βιογραφίαν.

Κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικῶς συγγραφεῖς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Βυζαντίου, κατέστησεν ὁ θεὸς ἀπόστολοι Ἀνδρέας ὁ πρῶτος ἀλλοτῆς, χειροτονήσας εἰς αὐτὸ ἐπίσκοπον τὸν Στάχυν ἕνα τῶν ἑβδομηκοντα Ἀποστόλων. Μετὰ τὸν Στάχυν ἀρჩιμῶνται ἄλλοι δεκαοκτὸ ἐπίσκοποι Βυζαντινοὶ ἕως τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου.

ίνου, ὅπως ἀρχιερέωσαν ἐ ἱερῆς Μητροπόλεως, ὅπως εἶναι πρῶτος τῶν Πατριάρχων τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Τὴν ἱερὴν Μητροπόλιν ἀποθικνόντα διαδέχθη Ἀλέξανδρος ὁ Α΄, ὅστις ἐπὶ τοῦ Κωνσταντινίου καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἐπαρτήχρυσεν εὐκαιοτήρι εἶναι.

Τούτου δὲ ἀποθικνόντος εἰς γῆρας, οἱ μὲν Ὀρθόδοξοι ἀνηγόρευσαν Πατριάρχην Παῦλον τὸν Ὀμολογητὴν. Ὁ Κωνσταντῖνος ὁμοίως ὁ αὐτοκράτωρ καὶ κληρικός αὐτὸν, ἀνεῖχε τὸν Νικομηδείας Εὐστάθιον, ὅστις προσηκίζετο, ὅτι θέλει μεταβῆναι καὶ προσκυνῆσαι εἰς τὸν τάφον τοῦ Χριστοῦ, μετέβη εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ ἐπέκρινε τὰς ἐκκλησιαί, ὑπερασπιζόμενος τοὺς Ἀρειανούς. Ἐπιστρέψας δὲ εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀπέθανε μετ' ὀλίγον.

Ἡ ἐκλογή τοῦ διαδόχου τοῦ Πατριάρχου τούτου, ἐπέκρινε τοὺς κατοίκους τῆς Μητροπόλεως, διότι ἀντιθέτως ἀνηγορεύθησαν δύο Πατριάρχαι. Οἱ μὲν Ὀρθόδοξοι ἀνηγόρευσαν τὸν πρῶτον Παῦλον, οἱ δὲ Ἀρειανοὶ τὸν Μακεδόνιον, ὁ δὲ αὐτοκράτωρ ἐπέκρινε τὴν τοῦ Μακεδονίου ἐκλογήν. Ὁ λαὸς ὅμως ἀρμισθεὶς, κατεσπάρχε τὸν στρατηγὸν Ἐρμυμένην, ζητοῦντα νὰ ἐκτελέσῃ τὸ βασιλικὸν πρῶσιγμα, καὶ ἔκρινε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ. Ὁ Παῦλος κατωρῆσεν εἰς τὸν ἐν Ρώμῃ Πάπαν Ἰούλιον, ἐπέκρινε εἰς τὴν καθέδρην αὐτοῦ διὰ συστατικῶν ἐπιστολῶν ἄλλ' ὁ Κωνσταντινουπόλις αὐτὸν, ἐστέρησε τὸν Μακεδόνιον. Ὁ Πάπας Ἰούλιος ὑπερηγάσας τούτους, ἀπεκατέστησε τὸν Παῦλον εἰς τὸν Πατριαρχεικὸν θρόνον, ἀλλ' ὁ αὐτοκράτωρ μετὰ τεσσάρων ἐτῶν Πατριαρχεικῶν θρόνον, ἀλλ' ὁ αὐτοκράτωρ μετὰ τεσσάρων ἐτῶν Πατριαρχεικῶν, ἐξώρισεν αὐτὸν εἰς τὴν Κεππαδοκίαν, εἰς ἣν δὲν ἔβρισκε, πηγαίς κατ' ὄθιν ἀπὸ τῶν συνδεδέντων αὐτὸν, καὶ οὕτως ἔλαβε τὴν ἀξίαν αὐτῆς ὁ Μακεδόνιος. Ἀπεβλήθη ὅμως μετὰ δικοσμήτων ἐναι.

Μετὰ τὸν Μακεδόνιον προεδιόθη εἰς τὸν Πατριαρχεικὸν θρόνον, ὁ Ἀντιοχείας Εὐδόκιμος, Ἀρειανὸς τῆς δόξης. Μετὰ ἑνδεκά ὅμως ἐτῶν δυσσεβῆ κυβέρησιν πᾶν Χριστιανικὸν ἀπέθανεν ὁ καθόδοξος οὗτος Πατριάρχης.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Πατριάρχου τούτου, ἀνηγορεύθησαν πάλιν δύο Πατριάρχαι ὁ Δαμόκριλος ὑπὸ τῶν Ἀρειανῶν, καὶ ὁ Εὐάγγελος ὑπὸ τῶν Ὀρθοδόξων, ἀλλ' ἐπειδὴ ἀπέθανεν ἐν τῷ με-

ταῦν ὁ εὐσεβὴς αὐτοκράτωρ Ἰουδιανὸς, ὁ διαδόχος αὐτοῦ Οὐάλης, ἐξώρισε τὸν Εὐάγγελον εἰς Διόνην τῆς Θράκης, καὶ ἐπακρόωσε τὴν ἐκλογήν τοῦ Δαμοκρίλου. Οἱ Ἀρειανοὶ μαχόμενοι τοὺς Ὀρθοδόξους, ἐγένισαν κατὰ τὸ δίκαιον τοῦτο ὄλεον τὴν Ἀνατολίαν διωγμῶν καὶ δυστυχημάτων. Ἀναβάντος ὁμοίως εἰς τὸν αὐτοκράτορικὸν θρόνον τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου, οἱ Ὀρθόδοξοι ἐνηγορεύσαντες προσεκίλευσαν τῇ γνώμῃ πολλῶν ἐπιταπεινῶν καὶ ἀνηγόρευσαν Πατριάρχην Γρηγόριον τὸν Ναζιανζηνόν, τὸν φαστάρχη τῆς Θεολογίας. Ὁ ἱερωτάτος οὗτος Πατριάρχης κυβερνήσας δύο ἔτη τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ περὶ τῆς αὐτοῦ δὲ ἐχειροτονήθη Πατριάρχης ὁ Νεκτάριος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Ἀπὸ τῆς διαιρέσεως τῆς Ῥωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας μέγρε τῆς τελευτῆς τοῦ Ἰουστινιανοῦ. (595—566).

Διαιρέσις τῆς Ῥωμαϊκῆς Μοναρχίας:— Ἀραβίαις καὶ Ὀνόριος — Οἱ ἐπίτροποι αὐτῶν Σαυλίγον καὶ Ρουρίνος. — Ἰουδίας ὁ Χρυσόστομος. — Ἐθιοπίαι. — Εὐτρόπιαι. — Θεοδοσίος ὁ Β΄. — Πουλιχέρης. — Μαριανός. — Ἀσίαν. — Ζήνων. — Ἀναστασίος. — Ἰουστίνος. — Ἰουστινιανὸς ὁ Μέγας. — Βελισσάριος καὶ Χαρτῆς. — Ὁ Λαὸς τῆς Ἀγίας Σοφίας. — Νομικαὶ βίβλοι τοῦ Ἰουστινιανοῦ. — Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου εἰς Ἰουστινιανὸν τοῦ Μεγάλου.

Ὁ Θεοδοσίος ἐμίμρατεν τὴν Αὐτοκρατορίαν εἰς τοὺς δύο υἱούς του Ἀρκάδιον καὶ Ὀνοριον, ἐξ ὧν ὁ μὲν πρῶτος δεκαοκταετῆς ἔλαβε τὴν Ἀνατολίαν, ὁ δὲ Ὀνοριος ἐνδοκαετῆς τὴν Δύσιν. Σκαπὸς τοῦ Θεοδοσίου δὲν ἦτο νὰ διαχωρίσῃ ἐντελῶς εἰς δύο μέρη τὴν Αὐτοκρατορίαν, ἀλλ' ὁ χωρισμὸς ἐγένετο αὐτόματος. Ἡ αὐτὴ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐμπαρῆνετο κατ' ὄλιγον τῶν Δουτικῶν ἡθῶν. Ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσση εἰσήχθη εἰς τὰ βασιλικὰ γράμματα καὶ τὰ δικαστήρια καὶ ὑφῆθη μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἐπικρατειῶν φραγμὸς ἀδιάρρητος.

Οί νέοι οὗτοι αὐτοκράτορες διὰ τὴν μικρὰν αὐτῶν ἡλικίαν εἴ-
 χον ἀνάγκην ἐπιτροπῶν. Τὸν Ἀραβίδου ἐπιτροπέα Βουρβίος ὁ
 Γάλλος, ἀντὶ σκληρῆς τὸν δὲ Ὀσμῶνον Σηλίχου ὁ Βασιλεὺς
 στρατηγὸς ἐπεινούσηεν. Ὁ Σηλίχου προσεπάθει νὰ γείνη ἐπι-
 τροπὸς τοῦ ὄλου, καὶ ἐκ τούτου ἐγενήθη ἀδικίατος καὶ διέ-
 ηρος ἔγχευ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ Βουρβίου. Ὅταν οἱ Βουρβίθιοι
 στρατηγὸν ἔχοντες τὸν ἀναγραφέντα ὑπ' αὐτὸν βασιλεῖ Ἀλι-
 ῤιζου ἐπέδραμον τὸν Ἑλλάδα, ἡ αὐτὴ τῆς Κωνσταντινουπόλεως,
 ἀπέβαλε τὴν ὑπὸ τοῦ Σηλίχου πρὸς αὐτοὺς βοήθειαν ὁ
 Σηλίχου ἀπεσείθη αὐτὴ εἰς τὴν Ἰταλίαν, τὴ δὲ εἰς χεῖρας αὐ-
 τοῦ εὐριστάμενου Ἀνατολικῶν στρατεύμα, ἔστειλεν ὑπὸ τὴν πι-
 στύκτικον αὐτοῦ ῥίλον Γάβρου τὸν Γόθου πρὸς τὸν αὐτοκράτορα
 Ἀραβίδου, παραγγέλλει αὐτῷ νὰ θανατώσῃ τὸν Βουρβίον. Ὅταν
 δὲ ὁ αὐτοκράτορ ἐξήλθεν ὡς συνέβη, νὰ ὑποδαχθῇ τὴ στρατεύμα,
 συνειδυμένος ὑπὸ τοῦ Βουρβίου, οἱ στρατιῶται αὐτοῦ, ἀρῶν
 προσέφερον τὴν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ἀνάκουσαν τιμὴν, ὤρμη-
 σαν καὶ ἐφόνευσαν τὸν Βουρβίον, πρὸς μεγάλην χαρὰν τοῦ λαοῦ
 τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ὁ Γεμιστός τοῦ Βουρβίου δὲν ἀφείλεται οὐδὲν τὸν Σηλί-
 χου, καθὼς διαδέχθη αὐτὸν ὁ ἀπλήρης καὶ ἀπρόνοητος εὐ-
 νοχος Εὐτρόπιος καὶ ὁ Γάβρος, οἵτινες ἐφάνησαν ἄγριοι του. Εἰς
 τοῦτο τὴ μεταξὺ ὁ Σηλίχου ἐστράτευσε εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὴν
 ὅπου ἐκτελέτου οἱ Γόθου ἀλλὰ θέλων νὰ ἐγκαταστῇ εἰς τὴν
 Πελοπόννησον τὸν Ἀλέριον, δὲν ἤδυνθη τὸν ἀνάγκασε δὲ μὲ-
 νον νὰ μεταβῇ διὰ θαλάσσης εἰς τὴν Ἱππεριν. Ἡ αὐτὴ ἡμῶς
 τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἔβλεπον εἰρήνην μετὰ τοῦ Ἀλιζίου καὶ
 τὴν ἀνέδειξε στρατηγὸν τῆς Ἰταλίας.

Ὁ πλήρης κακίῳ εὐνοχῶς Εὐτρόπιος ἀπελάμβανε τὴν ἀνά-
 πιν τοῦ αὐτοκράτορος Ἀραβίδου, καὶ εἶχεν ὄλον τὴν ἐξουσίαν
 τῆς αὐτοκρατορίας. Κατέπρεχε τοὺς ἐνοχότους καὶ ἐνοχῶς ἀνα-
 ῤατοῦ, καὶ ἐφύμωνεν ἀνακρίνωτος τοὺς ὑπαλαίους, ἕως ὅτου ἐφα-
 νίσθη ἀπὸ τῆς Ὀλύμπου αὐτοῦ αἰεὶς τοῦ Ἰσάτου, εἰς ἣν εἶχεν
 ἠνωθεύσθη συναγείη τοῦ Γάβρου. Ὁ Γάβρος κινήσει κρυφίως εἰς
 ἐπικράσειαν τοὺς μεθεσφόρους Γόθους, παρῆστηνον, ὅτι ἡ ἐπι-
 κρῆσις αὐτοῦ θέλει καταπαύσει, ἐκὼ ἀλλοφροσῆ τῆς ἀρχῆς ὁ

Εὐτρόπιος. Ὁ Εὐτρόπιος εὐφραβεῖς οὗτος εἰς τὴν δυσμένειαν τοῦ
 βασιλέως καὶ τῶν πολιτῶν, κατέφυγεν εἰς μίαν τῶν Ἑκκλησιῶν,
 εἰς ἣν ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος δὲν συνεχώρησε νὰ εἰσελθῶσιν
 οἱ στρατιῶται καὶ νὰ μιάσῃ τὸ ἱερὸν ἄστυον. Περὶ τούτου ἐξε-
 ρώνησε καὶ λόγον ὁ ἱερὸς οὗτος ποιμενάρχης τῆς Ἑκκλησίας,
 ὡςτις πάζεται. Ὁ Γάβρος μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ Εὐτρόπιου ἦλθε
 πρὸς τοὺς ἐπικρατέτας φρονεῖως, ὤρμησεν ἐναντίον τοῦ αὐτο-
 κράτορος, ἀλλὰ ἐνίκηθη καὶ φεύγων φρονεῖσθη.

Ὁ Ἀραβίδος εἶχεν ἀνάγκην πάντοτε ἰδιώτῳ καὶ ἦδη παρέ-
 λαβεν ὄλον τὴν ἐξουσίαν ἡ αὐτοκρατορία Εὐδοξία. Ἡ Εὐδοξία
 ἔχουσα περὶ αὐτὴν γυναικας, εὐνοχῶς καὶ συκοφάντας ἐπραττε
 πύλλας ἀδικίας. Μία τῶν ἀδικιῶν αὐτῆς ἦτο καὶ ἡ ἐξορία τοῦ
 ἁγίου ρηθέντος Πατριάρχου Ἰωάννου τοῦ Χρυσόστομου. Ὁ σπῆτις
 οὗτος ἱεράρχης θέλων νὰ διορθώσῃ τοὺς ἀνθρώπους ἐκ τῆς εἰ-
 σχλεύσεως διχρήρα, ἐστηλίτευε χωρὶς μεροληψίαν τὴν κακίαν
 καὶ διὰ τοῦτο ἀπέκτισε πολλοὺς ἐχθρούς καὶ κληρικούς καὶ αὐ-
 λικούς οἵτινες ἐνήργησαν τὴν ἐξορίαν αὐτοῦ. Ὁ λαὸς ἀγεννατῶν
 διὰ τὴν ἐξορίαν τοῦ ἱεροῦ του ποιμενάρχου ἐνήργησε τὴν ἐπά-
 νουον αὐτοῦ. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἡ Εὐδοξία ἀπαρέσκετο πάλιν εἰς τὴν
 διδασχὴν αὐτοῦ, διῆτι κατηγόρει τοὺς χορῶς ὅσοι ἐγίνοντο ἔμ-
 προσθεν τῆς εὐνοχῆς αὐτῆς, σταθείσας παρὰ τὸν Νεὴν τῆς Ἀγίας
 Σοφίας, ἐξώρισεν αὐτὸν πάλιν εἰς Κόμωνα τῆς Κωνσταντουίως,
 ὅπου καὶ ἀπέθικεν. Οἱ αὐτοιοὶ ἡμῶς τῆς Κωνσταντινουπόλεως
 μετεκάμισαν τὸ λείψανον αὐτοῦ καὶ κατέθεσαν αὐτὸ εἰς λάρνακα
 μετὰ μεγάλῃς τιμῆς. Ὁ Ἀραβίδος ἀποθνήσκων ἀρῆας τὴν βα-
 σιλεῖαν εἰς τὸν ἐπικρατῆ ὄλον τοῦ Θεοδοσίου τὸν Β'.

Ὅταν ἐβασιλευε Θεοδοσίος ὁ μικρὸς ἀπεκταστὴ εἰρήνη
 εἰς ὅλας τὰς ἐπαρχίας τῆς αὐτοκρατορίας, ἐνεργεῖ τοῦ Ἀνθε-
 μίου ἐπιτροπῶν τοῦ αὐτοκράτορος, τὸν ὅπου ὄλοι οἱ συγγαμ-
 φεῖς ἐπεινούσιν ὡς ἔμπειρον στρατηγὸν, πολιτικὸν καὶ κηλωτὴν
 τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως. Ὅστος οὐχὶ μόνον ἐνίκησε τὸν Ἰσδι-
 τέρδην βασιλεῖα τῶν Περσῶν, ἀλλ' ἠνάγκασε καὶ τὸν βασιλεῖα
 τὸν Ὀσκου νὰ ἀναχωρήσῃ ἐκ τῆς Θράκης, εἰς ἣν εἶχεν εἰσεβλή-
 λει. Ἰσως δὲ ὁ Ἀνθεμῖος παρητήθη, παρῆλθε τὴν ἐπιτροπείαν
 τῆς βασιλείως Πουλίχριν ἡ ἀδελφὴ τοῦ Θεοδοσίου. Μετ' ὀλίγον

δὲ ὁ Θεοδόσιος ἐνυμνεύθη τὴν Ἀθηναίαν θυγατέρα τοῦ σοφιστοῦ Λεοντίου, ἣτις βαπτισθεὶσα μετονομάσθη Εὐδοκία. Ὁ Θεοδόσιος κατέβαλε τοὺς Πέρσας, καὶ ἠγάπησεν αὐτοὺς εἰς εἰρήνην, ἣτὸ παρεῖχε πολλὰς ἐπιλείας εἰς τοὺς Χριστιανούς.

Κατὰ τὸ 435 ἔτος ὁ Θεοδόσιος ἐξέδωκε νόμον, προστάζων νὰ καταλυθῶσι ὅλοι οἱ κελὶ καὶ οἱ βίωμαί τῶν εἰδωλολατρῶν. Ὅλιγον δ' ὕστερον ἐπέσεισξε ὁ αὐτοκράτωρ νὰ καθῶσι τὰ συγκράμματα τοῦ Νεστορίου καὶ οἱ μὲν ὑπόθρονος ἱερεῖς νὰ κηθιζομένην, οἱ δὲ λαοὶ νὰ ἀναθεματισθῶσι. Κατὰ τὸ 438 ἐξέδωκε τὸν περίφρονον κώδικα, περιέχοντα τοὺς βιβλικούς, νόμους ὅλων τῶν προκατόχων βασιλέων, καὶ προσέταξε νὰ ἔχουσιν ἰσχύϊν εἰς ὅλην τὴν ἐπικρασίαν μόνον οἱ νόμοι οὗτοι. Ὁ Οὐκλαντιανὸς δ' Γ'. ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Δουτικῆς αυτοκρατορικῆς εἰσῆγγαγε τὸν κώδικα τούτων εἰς τὴν ἐπικρασίαν αὐτοῦ.

Μετὰ τινος χρόνου, εἰπέβαλον οἱ Ὀνόη πολλοὶ εἰς τὴν ἐπικρασίαν τοῦ Θεοδόσιου, καὶ ἐπροξένησαν μεγάλας καταστροφάς· κατὰ δὲ τὸ 447 εἰσέβαλον ὁ Ἀπολίνας εἰς τὴν Θράκην, καὶ διήρπασεν οὐρὴ μόνον αὐτὴν, ἀλλὰ καὶ τὴν Δακίαν, τὴν Μοισίαν καὶ τὴν Σαυλίαν, ὥστε καταρριφώθησαν περισσότεραι τῶν ἐξήκοντα πόλεις. Εἰς τὴν ἀντιρῶν πύκνῃ περιστάσει καταπέσειθη ὁ αὐτοκράτωρ παρὰ τοῦ εὐνούχου αὐτοῦ Χρυσάκου, νὰ δολοφονήσῃ τὸν Ἀπολίαν, ἀλλ' οὗτος μολῶν τὴν ἐπιθυμίαν, ἐξήγησαστο τὸν Χρυσάκον παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος. Ὁ Θεοδόσιος ὅμως διὰ δάμων καὶ ὑποσχέσεων, κατέπειπε τὸν ἰσχυρὸν τούτων ἡγεμόνα νὰ περιεπιγῆ τῆς τοιαύτης αἰτίσεως του.

Ὁ Θεοδόσιος ἠκουμίζετο, διὰ τὴν εὐσεβεῖαν αὐτοῦ, κατηγορεῖται ὅμως, ὅτι παρεμίλει τὰς ὑποθέσεις τοῦ κράτους, δίδων πίστην εἰς τοὺς συμβούλους αὐτοῦ. Λέγουσι περὶ αὐτοῦ ὅτι ἡ ἀδελφὴ του Πουλχερία, θέλουσα νὰ δειγῆ εἰς αὐτὸν τὸ ἄτυπον τῆς τοιαύτης ἀπειθείας. Ἔδωκε πρὸς αὐτὴν ἐγγράφον δόγμα, εἰς τὸ ὅπου ἐσυγχωρεῖτο νὰ ἦναι ἡ Βασίλισσα δούλη· ὅτε δὲ ὁ αὐτοκράτωρ ὑπέγραψε τὸ ἐγγράφον τούτου χωρὶς νὰ τὴ ἀναγνώσῃ, ὡς ἐσυνείληεν, ἡ Πουλχερία παρεκάλεσεν αὐτὸν νὰ τὴ ἀναγνώσῃ, καὶ ἐνωθέτησεν αὐτὴν νὰ προσέχη τοῦ λοιποῦ, καὶ νὰ μὴ ὑπογράψῃ ἀδικανόντως.

Μετὰ δὲ τὴν θάνατον τοῦ Θεοδόσιου ἐβασίλευσεν ἡ Πουλχερία. Ἀλλὰ βλέπουσα ὅτι ἡ βασιλεία ἔπραπε νὰ εὐρίσκηται εἰς ἀνδρικός γείρας, παρέλαθεν ἄνδρα τὸν Μαρκιανόν, ἡλικίας 58 ἐτῶν. Ὁ Μαρκιανὸς παρεκλήθην τὴν βασιλείαν ἐφ' ἑκὼν ἐξισούτης διὰ τοὺς καλοὺς νόμους, τοὺς ὁποίους ἔθετο ὑπὲρ τῶν ὑπακόων του. Διὰ προστάχης αὐτοῦ συνεκροτήθη ἡ ἐν Χαλκηδόνι σύνοδος εἰς ἣν κατὰ πρῶτον ἐδόθη ἡ Πατριαρχεικὴ ἐπωνυμία εἰς τὰς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῆς Ἀλεξανδρείας τῆς Ἀντιοχείας καὶ τῆς Ἱερουσαλῆμ. Ὁ Μαρκιανὸς ἀπέθανε θαυμαζόμενος διὰ τὴν ἀπλότησάν των ἠθῶν του καὶ διὰ τὸν ὑπὲρ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ζῆλον αὐτοῦ.

Τὸν Μαρκιανόν ἀποθνήσκοντα διεδέχθη ὁ Λέων ὁ Α'. καὶ ἐπέβλη ὑπὸ τοῦ Ἀνακτορίου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ Λέων βλέπων, ὅτι Γενναεῖος ὁ βασιλεὺς τῶν Βυζανδίων, διήρπαξε τὴν Πελοπόννησον καὶ, τὰς νήσους ἀπεφύρασε νὰ ἐαδικηθῇ ἐτοιμάσας δὲ στόλον ἐκ πολλῶν πλοίων, παρέδωκεν αὐτὸν εἰς τὸν Βασιλέσκον. Ὁ στόλος οὗτος, ἔνεκε τῆς ἀνακυστότητος τοῦ Βασιλέσκου, ἐκάη πλοίων τῆς Καρχηδόνας, οἱ δὲ Ἕλληνας οἱ ἐν ταῖς πλοίοις κατακόπησαν. Μετὰ τὴν συμφορὰν ταύτην ὁ Λέων ὑποπέσειθη ὄλους τοὺς ὑπαρέτους αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο καταπραγῶν πρὸς τοὺς Ἰσχυροὺς ληστὰς, κατακυβύοντας τὰ ὄρη, καὶ ἐκλέξας μετὰ τῶν τῶν Ζήνωνος, ἐπιφανῆ μὲν τὸ γένος ἀνάξιον ὅμως, ἔδωκεν εἰς αὐτὸν τὴν θυγατέρα του εἰς γάμον, καὶ ἐχειροτόνησεν αὐτὸν στρατηγόν. Ὁ Λέων ἀποθνήσκων, ἀφῆκε διὰδοχὸν τὴν ἐκ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ Ἀραχθίνης υἱὸν τοῦ Ζήνωνος Λέοντα, ἀλλ' ἀποθνήσκοντος καὶ τούτου, μετὰ μῆνας ἐννέα, παρέλαθε τὴν βασιλείαν ὁ Ζήνων.

Ὁ Ζήνων ὑποπέσειθη ὅτι ἐπαρμήκωσε τὴν υἱὸν αὐτοῦ, ταχέως ἀποθνήσκοντα. Ἦ πονηρὰ αὐτοῦ βεβαίως, ἡ φίλκρυς γυνὴ Λέοντος τοῦ Α'. ἀπαφύρασε νὰ κρημίσῃ αὐτὸν, καὶ νὰ δώσῃ τὸν θρόνον εἰς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Βασιλέσκον. Ὁ Ζήνων μαθὼν ταῦτο ἐφυγεν ἐντρομος εἰς Ἰσχυρίαν ἀρήσας τὸν θρόνον εἰς τὸν ἀντίπαλόν του. Ὁ Βασιλέσκος ἐδέχθη τὴν κακοδόξαιον τῶν Μονοφυσιτῶν, ἡ ὁποία ἔακαμεν ὄλους τοὺς φίλους αὐτοῦ ἐχθροὺς καὶ τῶν ὑπῶν γενόμενος ἀρχηγός, ὁ τῆς Κωνσταντινουπόλεως

Πατριάρχης Ἀκχείου, ἐδίδρασκον εἰς τὴν ἐκκλησίαν κατὰ τοῦ Βασιλέως καὶ παρωρῆσαν ἐναντίον του τὸν λαόν. Ὁ Βασιλεὺς μὲν θύσασθαι, ὅτι ὁ Ζήνων συνέλαβε στρατεύματα εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἀνεπαρκῆσαι τὴν χρεῖσιν τῶν Μονοφυσιτῶν, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ὤφειλεν αὐτὸν ποῦναι. Ὁ Ζήνων ἀνεκλήθη εἰς τὸν Ἰβάνου ὃ δὲ Βασιλεὺς μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων του, ἐβρίθησαν εἰς τὴν φρούριον τῆς Καππαδοκίας, ὅπου ἀπέθανον ὑπὸ πείνης καὶ δίψης.

Ἡ ἀνικισθησίς, παροδοσίαι, καὶ ἀνυδρία τοῦ Ζήνωνος, ἐπέσυρε τὴ μέγα τοῦ Θεοδορίου βασιλείας τῶν Ὀστρογόθων κατοικουμένων τῆν Πικονίαν καὶ Θράκην, ὥστε πολλὰ καὶ εἰσέδωκεν εἰς τὴν ἐπικρατίαν τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐπέλασε τὴν Μακεδονίαν καὶ Θεσσαλίαν. Αἱ πράξεις αὐτοῦ τοῦ Θεοδορίου, ἀνεγέγραπται τὸν Ζήνωνι καὶ παραχωρήσῃ πρὸς τὴν ἰσχυρίαν τοῦτον Βασιλέα τὴν Μοισίαν καὶ μέρος τῆς κἀπὸ Δακίας, καὶ τὴν ἀναγορεύσῃ αὐτὸν Ἰπτικόν. Οὗτος δὲ ὑπεσχέθη ὅτι θέλει βοηθεῖ τὸν Αὐτοκράτορα μεθ' ὅλων αὐτοῦ τῶν δυνάμεων. Αἱ καὶ ἀποτρέψῃ τοὺς κινδύνους τοὺς προερχομένους ἐκ τῶν ἠρησαετικῶν διακροῦν, ἐξέδωκε διὰ συμβούλης τοῦ Πατριάρχου Ἀκχείου τὸ ἔνωσι καὶ ν. σωζόμενον ὅλον εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν τοῦ Βυζαίου. Σκοπὸς τοῦ ἐνωσικοῦ τούτου ἦτο νὰ συμβιβασθῇ τὰ διακροόμενα μέρη.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ζήνωνος, ἐδοκίμασεν ὁ Ἀναστασιὸς ὁ Α' συζευθεῖν τὴν Ἀριάδνην, χήραν τοῦ ἀποθνήσκοντος Ζήνωνος. Ἦτο γέρον καὶ μικρόναι, κλυδωνόμενος ὑπὸ τῶν εὐνοῦχων καὶ ὡς ἐκ τούτου τὸ κράτος ἐπαχρῆτατο καὶ ἐξωτερικῶς καὶ ἐσωτερικῶς ἐνεκὰ τῶν ἠρησαετικῶν ἐρίδων. Οἱ ἱστορικοὶ ὅμως διακροῦνται πολλὰς ἀγαθὰς αὐτοῦ πράξεις. Κατήργησε τὴν λεγόμενον χρυσάργυρον, προσωπικὴν φέρον, εἰς τὸν ὅποιον ὑπέκειτο ὅλοι πλούσιοι καὶ πένητες. Ὁ Αὐτοκράτωρ κατήργησε τὴν αὐληρίαν τοῦτον δεσμίον, καὶ ἔκλυσε δημοσίαις τοὺς κηταλόνους. Ἐκτισε τὸ λεγόμενον μακρὸν τεῖχος ἢ τεῖχος τοῦ Ἀναστασίου, ὡς φησὶν κατὰ τὴν ἐπιδημιῶν χιλοφύλων ἔθελον. Τὸ τεῖχος τοῦτο ἐξεταίνεται ἀπὸ τοῦ Ἑζείνου Πόντου, ἕως τῆς Προποντιδὸς ἔχον 120 σταδίων περιμέτρου καὶ 20 πη-

SISMANGIJO

δίων πλάτους, τὴν ἀπὸ τῆν ἀπὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως 280 σταδίων, καὶ ἐφυλακτετο διὰ πολλῶν πύργων.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀναστασίου, ἀνηγαγέθη Ἀύγουστος ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ὁ πρῶτος τῶν οὐρανοφυλάκων Ἰουλιανὸς, ἐπὶ τῆν θρόνον. Οὗτος ἐβίβασεν αὐτοκράτη τῶν Ὀρθοδόξων. Ὁ Αὐτοκράτωρ οὗτος ἐδοκίμασεν ἐνεκὰ μέρους ἐστὶ ἀπαυθῆσαι καὶ ἀναγεῖν ἀδελφόν, τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ιουστινιανόν, ἢ ἀνικισθησίαι τὸν ἴδιον ἀπετάθη ὑπὸ τοῦ ἰακοῦ μετὰ χάριτος καὶ κληρονομίαν.

ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ὁ μέγας οὗτος ἀνὴρ ἐγαγέθη εἰς Ἰουδαίαν, πάλιν μετῆρην Ἰερουσαλὴν καὶ Ἐβλύρας-Περσικῶν τὴν βασιλείαν, Ἰερουσαλὴν πρὸ πάντων καὶ ἐβίβασεν τὸ σῆμα τῆς βασιλείας κατὰ πάλιν ἀδελφῶν τῶν Περσῶν. Αἱ παραγγέλων εἰς τὸν Βελισσάριον, διαβιβασέτω ὑπὸ τοῦ Ιουστινιανου στρατιῶν τῶν καὶ ἄλλων στρατιωτῶν, νὰ ἀπέτῃ προῖον αὐτῶν κατὰ τὸν Περσῶν. Τοῦτο ἔλαβε ἐπιβίβασεν τὸν βασιλεὺς βασιλεὺς τῶν Περσῶν, καὶ ἐβίβασεν αὐτῶν καὶ ἀπέτῃ στρατιῶν, ὅστις νικησας τούτῳ ὑπὸ τῶν Βαλλισάριου καὶ αὐτοῦ ἀποβίβασεν προῖον. Ὁ Ιουστινιανὸς ἐκκατέλασε τὴν Βαλκάνιον στρατιῶν ὅλων τῶν ἐκ τῆ Ἀνατολῆς στρατιῶν κατὰ τῆν Περσῶν ὅτιν καὶ ἐβίβασεν εἰς τὴν Περσίαν ὁ Βελισσάριος νικησας τῶν ὑπὸ τῶν Περσῶν στρατιῶν ἐβίβασεν 5,000 ἔξ αὐτῶν, ἀποβίβασεν ἂν ἐβίβασεν εἰς Ἀρμενίαν, καὶ ἐκτίσεν κατὰ τῆν Περσίαν τὴν κληρίαν τοῦτον, ἀποστάντας δύο στρατιῶν τῶν Περσῶν Ἰωρδῆς καὶ Ἀρμενίας, ἠερομύλληται πρῶτος τῶν Ἑλλήνων.

Ὁ Ιουστινιανὸς ἐπιβίβασεν ἐκ τούτου εἰρήνην μετὰ τῶν Περσῶν, ἀπὸ τῶν πύργων τῶν Βαλλισάριου, ἔστειλε κατὰ τὸν ἑβίβασεν ἐκ τῶν στρατιῶν καὶ Βαλλισάριου, πρὸς τὸν βασιλεὺς τῆς Περσίας, μετὰ πρῶτος οὐχὶ τούτου τῶν αὐτοκράτην ἄλλῃ ὁ Βαλλισάριος οὐχὶ μόνον δὲν ἐβίβασεν τὰς προτάσεις τούτας, ἀλλὰ καὶ ἔδωκεν τοῦτῳ στρατιῶν αὐτῶν καὶ ἐβίβασεν εἰς τὴν Μεσοποταμίαν.

Ὁ Αὐτοκράτωρ ἀνακατέταξεν τὸν Βελισσάριον διὰ τὴν βουλευθεῶσα περὶ τοῦ κατὰ τῶν Βυζανδίων πολέμου, διώρισε στρατηγὸν τὸν Σίτταν. Ἐν τῷ μεταξύ ὁμοῦ ἀπέθανεν ὁ Κωνσταντῖνος, καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἀρσένιος, ἐκλείπειν εἰρήνην μετὰ τοῦ Ἰουστινιανοῦ.

Κατὰ τὴν χρόνον τοῦτον συνέβη, εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀποστασίαι μεγάλη. Ἡ ἀποστασία αὕτη ἐλάθειν ἀρχὴν ἐκ τῶν διαφόρων φατριῶν τοῦ Ἱπποδρόμιου. Οἱ δρομικοί ἀγῶνες τότε ἦσαν τὸ κυριώτερον ἔργον τῶν νέων. Δὲν ἐβόθονε δὲ, ὅτι ἀντερέροντο οἱ ἀγωνιζόμενοι, οἵτινες διακρίνοντο ἐκ τῶν ἐνδυμάτων αὐτῶν, καὶ ὠνομάζοντο Πράσινοι καὶ Γαλάζιοι, ἀλλὰ συναφρατίζον καὶ οἱ θεαταί. Συχνὰ συνέβαινον συμπλοκαὶ μεταξύ τῶν μονομάχων τούτων, καὶ ἐροῦνόντο ἰκανοὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Ἀναστασίου, ἐροῦνθήσαν ἐν μιᾷ τοιαύτῃ συμπλοκῇ 3,000 Γαλάζιοι. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Ἰουστινιανοῦ, οἱ Γαλάζιοι ἦσαν ἡ εὐνοουμένη μερὶς τῆς Αἰλῆς, καὶ τῶν Ὀρθόδοξων, οἱ δὲ Πράσινοι τῶν αἰρετικῶν. Οἱ Γαλάζιοι ἐθαυροῦνθέντες ἐκ τούτου ἐπραττοῦν διάφορα κκαὶ, καὶ ἠνόηλον τοῖς Πράσινοις. Ὅταν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο 532, τὸν Ἰανουάριον μῆνα, ἐπικινήθῃεν ὁ Ἰουστινιανὸς τὴν εἰς τὸν θρόνον ἀνάβασιν αὐτοῦ διὰ μεγάλων ἀγῶνων εἰς τὸ Ἱπποδρόμιον, ἐλαβεν κτήσαν παρὰ τῶν Πράσινων τὴν προστασίαν αὐτοῦ ἐναντίον τῶν καταδρομῶν τῶν Γαλάζιων, ἐπειδὴ ὁμοῦ ὁ αὐτοκράτωρ ἀπήνητησαν ἀποτάμωσις εἰς αὐτοῦς αὐτοὶ ἀσθαδέα σεντες, ὄβριον τὸν Αὐτοκράτορα.

Τοῦτο ἦτο ἰκανὴ ἄρραξις εἰς τοὺς Γαλάζιους, καὶ ἐρήθησαν κατὰ τῶν θανασίμων αὐτῶν ἐγθῶν τῶν Πράσινων, καὶ τὴν πληρώσαν τὰς ἀγῶνας τῆς πόλεως πτωμάτων. Οἱ δασκατοὶ τῆς πόλεως καὶ ἡ ἀστυνομικὴ ἠβέλησαν τὴν προλήθειαν, τὸ κακὸν, καὶ ἐροῦνεσαν τοὺς πρωταγῶνας, ἐκ τῶν τῶν Γαλάζιων καὶ τῶν Πράσινων. Οἱ Γαλάζιοι ὁμοῦ παροξυνθέντες διὰ τὸν θάνατον τῶν ἰίων, ἠνώθησαν μετὰ τῶν Πράσινων καὶ ἐσφάραξον ἠνωμένοι κατὰ τῆς Κυβερνήσεως, καὶ ὅσους ἀντίτακτο εἰς αὐτοὺς, ἐροῦσεῖστο. Πέντε ἡμέρας διήρκεσαν οἱ ῥόνοι οὗτοι, ἐνδοξάζοντο ἄνδρες ἐθανάτωθησαν, οἱ αἱ ἐλάθον, καὶ μέρος τῆς πόλεως μετὰ τοῦ μεγάλου πρῆπειτέρου νεοῦ, ἐγένοντο κεραιάλωμα τοῦ πυρός. Οὗτος εἶνα

ἡ γὰρ, ἡ ὅπου ἀνακατέθειν ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος, ὠνομάθη α' Λίχι Σορική. Οἱ ἀποστάται, ἀνηγόρευσαν Αὐτοκράτορα, τὸν ἀνεῖν τὸν ἀποθανόντος Αὐτοκράτορος Ἀναστασίου Ἰγπάτιου, ὁ δὲ Ἰουστινιανὸς ἠτοίμαζέτο ν' ἀναχωρήσῃ, ἀλλ' ἡ Αὐτοκρατορία Θεοδώρου, ἔπεισαν αὐτὸν νὰ μείνῃ εἰς τὸ παλάτιον. Ὁ Αὐτοκράτωρ περιποιήθη τὸν τοῦ Γαλάζιου, ὁ δὲ Βελισσάριος ὁ στρατηγὸς, φέλας μετὰ μεγάλῃς δυσχεμῶσις εἰς τὸ Ἱπποδρόμιον, ἐφένουσε 30,000 ἐκ τῶν ἀποστατῶν Ὁ Ἰγπάτιος καὶ δεκακοτὴ συγκαλητικοί, ἀπεκερλίθησαν.

Μετὰ τὴν κατὰπασιν τῆς ἀποστασίας ταύτης, ἐφρόντισαν ὁ Ἰουστινιανὸς καὶ ἀνακατέθειν τὴν Ἀρμενίαν, καταληφθεῖσαν ὑπὸ Βυζανδίων, καὶ τὴν Ἰταλίαν ὁποσοῦσαν πρῶτον, εἰς τὸν βασιλεῖα τῶν Γερμανῶν Ὀδοάκρον, ἐπὶ Ρωμαίου Αὐγουστίνου, ὕστερον δὲ εἰς τὸν Βυζαντινὸν τῶν Γόθων Θεοδώριον. Ὁ στρατηγὸς Βελισσάριος, ἐστάλη πρὸς ἀποπεράτωσιν τοῦ πολέμου τούτου. Μετὰ 10 μιλιάδων πεζῶν, καὶ ἡ γιλιάρων ἰππέων, ἐπεβίβασθη ὁ Βελισσάριος εἰς τὴν πλοῦτα τὸ 533 ἔτος ἐν τῷ λιμένι τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ πατριάρχης ἠλόγησε τὸν στρατὸν, καὶ ὅλοι οἱ ἐβδόμοιοι ἤλγοντο εὐτυχίαν καὶ ἴακον. Ὁ στόλος ἐβόθων εὐτυχῶς εἰς τοὺς αἰετλοὺς τῆς Ἀρμενίας. Ὁ Βελισσάριος ὤρνησε κατὰ τῆς Κερκιδόνας, τῆς ὁποίας τὸν θρόνον κατέειχεν ὁ Γελιμέρ, ἀφοῦ ἐφυλάκισε τὸν νόμιμον βασιλεῖα τῶν Βυζανδίων Ἰνδέρριον. Ὁ Γελιμέρ ἐξήλθεν ἐναντίον αὐτοῦ, ἀλλὰ νικηθεὶς κατέφυγεν εἰς τὰς ἐρήμους τῆς Νοσηδικῆς στενοχωρηθεὶς δὲ καὶ ἐκεῖ περὶβόθη τελευταῦν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ νόμιμος βασιλεὺς Ἰνδέρριος, εἰς ἐροῦνεθῆ ὑπὸ τοῦ Γελιμέρ, ἡ Κερκιδὼν ἐλάθειν ἔπαιρον Βυζαντινῶν, καὶ οὕτω κατελήθη τὸ Βυζαντινὸν Βασιλείον.

Ἐφρόντισον τοῦ 534 ἐπέστρεψεν ὁ Βελισσάριος πρὸς Σικίλιαν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ὁ Αὐτοκράτωρ συνεχώρησεν εἰς αὐτὸν ὀρίκιμον ἄλλ' ὁ Βελισσάριος ἐξήλθε πεζῶν μετὰ τῆς λιμπερῆς περὶ τῆς πόλεως, καὶ ὅταν ἐπέρασε πληροῦν τῆς Αὐτοκρατορικῆς ὁδοῦ, ἐκλίπει γόνυ ἐνώπιον τοῦ Αὐτοκράτορος. Τὸ αὐτὸ ἐπραξε καὶ ὁ Γελιμέρ ὁ ὅπου ἐνδοξάζοντο πορφήριον,

Αυτοκράτωρ οὗτος ἐφρόντισεν ἐκτελεῖν διὰ τὴν νομοθεσίαν, διώρισε ἑσθὲς νομοκράτει, μετὰ τῶν ὁποίων ἦσαν καὶ ὁ Τριδωνικός, ὁ Θεόφιλος καὶ ὁ Δωροθέος οἵτινες συνετέλεσαν τὰ νομικὰ κτῆτα ἔργα. ὑπὸ τῆς ἡρακλαίου ἐνεργείας τῶν αὐτῶν τούτων ἐράνησαν μετ' ἑαυτῶν,

1) Ἡ συλλογὴ τῶν νόμων τῶν προγενεστέρων Αὐτοκράτορων, ἀπὸ τοῦ Ἀδριανοῦ ἕως τοῦ Ἰουστινιανοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον αὐτῶν Ἰουστινιανῶνα.

2) ἐν ἐπιστημονικῶν βιβλίων περὶ δικαίου.

3) Μία συλλογὴ ἐξηγήσεων καὶ ἀπορροσῶν τῶν πολυμαθεστώτων διδασκάλων ὀνομαζομένη Πανδέκτην.

4) Αἱ Νεκροί.

Βασιλεύσας ἐν ὄψει ὁ Αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανός, ἀπέθανεν ἐν ἔτει 528 μετὰ Χριστοῦ.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΑΙ.

Ὁ Νεστόριος κυβερνήσας δεκαπέντε ἔτη τὴν Ἐκκλησίαν ἀπέθανεν ἐν εἰρήρ. Ὁ δὲ Αὐτοκράτωρ προτεκέλευσεν ἐξ Ἀντιοχείας Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸν Πατριάρχην τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ Χρυσόστομος οὗτος διδάσκαλος ἦλθεν νὰ διορίσῃ τὴν ἕλκην κατακτείνων τῶν κακοσύνων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐκέντησε τὴν γομφίαν αὐτῶν ἰσχυρῶς ὡς δὲ τῆς Αὐτοκρατορίας ἑαυτῶν, καὶ διὰ τοῦτο ἐξορίσθη εἰς Κύμην ὅπου ἀπέθανε.

Διάδοχος τοῦ Χρυσοστόμου προεξερίθη ἀδελφὸς τοῦ προκαταστάτου Νεκταρίου Ἀρτάνου, γερμῆς ἦν. Ἐποίμειν δὲ τὸ πᾶν τοῦ Χριστοῦ ἡμῶν ἔτη καὶ ἀπέθανε ἐν εἰρήρ.

Μετὰ τὸν Ἀρτάνου, ἐπατρίευσεν αὐτῶν ἔτη 9 Ἀστικός, εἰρη Θεοδόσιος καὶ τομῶν, μετὰ δὲ πεπαιδευμένος. Τὸν Ἀστικὸν διεδέχθη Σίβιρος, πατριάρχης δύο μῶν ἔτη. Ἀποθανόντος δὲ τούτου διεδέχθη αὐτὸν ὁ κερσεύς Νεστόριος ἀλλὰ κλιμακρῆντος τούτου, ἐγένετο Πατριάρχης ὁ Μιζιμιανός. Τούτων δὲ διεδέχθη Πρόβλος ὁ μάλιστα Ἰωάννου τοῦ Χρυσ-

στόμου, καὶ ἐποίμειν δόσιως τὴν ποιμνὴν τοῦ Χριστοῦ ἔτη 40 δεκα.

Τὸν Πρόβλον ἀποθανόντα διεδέχθη ὁ Φλαβιανός, ὅστις μετὰ ὀκτὼ μῆνας ἐφρονεῖται εἰς τὴν ἐν Ἐφέσῳ ληστρικὴν σύνοδον ὑπὸ τοῦ Διοκλητοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας (1). Τὸν Φλαβιανὸν διεδέχθη ὁ Ἀνατόλιος ὅστις ἐκυβέρνησε τὴν Ἐκκλησίαν ὀκτὼ ἔτη καὶ ἰσχυρῶς μῆνας. Διάδοχος τοῦ Ἀνατολίου ἐγένετο ὁ Γεννάδιος, ὅστις ἀπέθανε μετὰ δεκατρία ἔτη καὶ μῆνας τρεῖς. Μετὰ δὲ τούτων προεξερίθη Πατριάρχης ὁ Ἀκκάκιος. Οὗτος ἐκυβέρνησε τὴν Ἐκκλησίαν δεκαοκτὼ ἔτη καὶ ἑννέα μῆνας ὁ Πατριάρχης οὗτος συήργησε νὰ κλημιτῆθ ὁ Αὐτοκράτωρ Βασίλεικος.

Μετὰ τὸν θάνατον τούτου ἐπατρίευσεν ὁ Φραυτίτις τέσσαρας μῶν μῆνας καὶ ἀπέθανε. Τούτων δὲ διεδέχθη ὁ Εὐφῆμιος ποιμὴν ἀληθῆς καὶ ζηλωτῆς τῆς εἰρήνης καὶ ὁμοιοῦς, τὴν ὁποίαν παρήργεισεν ὁ σωτὴρ ἡμῶν Ἰησοῦς. Ἐδώχευται τῆς Ἐκκλησίας ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀναστασίου τοῦ Α'. παρεχώρησε τὸν Θρόνον εἰς τὸν Νεστόριον κατὰ τὴν θέλησιν τοῦ Βασιλέως, Μὴ εὐχρητισθῆναι ὁμοῦ καὶ μετ' αὐτῶν ὁ Αὐτοκράτωρ, τὸν ἐξώ-

(1) Ἡ σύνοδος αὕτη ὀνομασθῆ ληστρικὴ διὰ τὴν ἐξῆς αἰτίαν. Οἱ ἀρχιεπίσκοποι Θεοδόσιος ὁ Δούλικός καὶ Φλαβιανός ὁ Κωνσταντινουπόλεως, ἐδόχθη, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶχε δύο φύσει, θεῖον καὶ ἀνθρώπινον, ὁ δὲ Διόσκοπος μὴν μόνον, καὶ ἐπέμεινε εἰς τὴν γνώμην του μετὰ μεγάλου πύματος. Ἐγένετο τὴν Ἐκκλησίαν ἀπὸ στρατιωτικῆς, καὶ ἐγένετο ἕσταις πολυαριθμὸν μοναχῶν Αἰγυπτίου ταγμα. Πρὸβόλλει τὴν γνώμην του, καὶ κατὰ προσεγγίην του θύσαντας χίτρας ὁ λαὸς καὶ οἱ στρατιῶται καὶ ἐράνησαν ἠλαθμακρῆντος, ὅστις πιστεύει ὅτι ὁ Χριστὸς εἶχε δύο φύσει. Μετὰ ταῦτα καθιερούται ὁ Εὐσέβιος καὶ ὁ Φλαβιανός ὅτι μὴ ἀπολογούμενοι εἶναι, ὅτι γίεται ἀδικον εἰς αὐτοῦ. Ὁ Διόσκοπος πρέχει τότε εἰς τὴν πλὴν εἰσήγηση τοῦ μοναχῶν, ὅτι μὴ ἐλθόντας ἀπολογεῖται καὶ μισθὸν γὰρ τοῦ μοναχῶν, ὅτι ἐπροστέλει τους κλιμακρῆντας. Ὁ Διόσκοπος εὗρε τούτον ἀφοδρὸς τὸν Φλαβιανόν, ὥστε οὗτος ἀπέθανε μετὰ δύο ἡμέρας.

ρισσ και άντ' αὐτοῦ ἀνεδείξε Πατριάρχην τὸν αἰρετικὸν Τιμόθεον.

Ἀποθνήσκων δὲ τοῦ Ἀυτοκράτορος Ἀναστασίου ὁ Β' ἀδελφὸς τοῦ Ἰουστινίου ὁ Α', προσέβλεπε πατριάρχην Ἰωάννην τὸν Β', ὅστις μετὰ δύο ἔτη καὶ μῆνας δέκα ἀπέθανε, καὶ τὸν αὐτὸν δέχθη ὁ Ἐπιρράμιος. Οὗτος πατριάρχης αἶμα ἔτη δεκάπεντε καὶ μῆνας τρεῖς ἐτελεύτησε. Τὸν Πατριάρχην τοῦτον διαδόχου Ἰανθίμου ὁ αἰρετικὸς ποιμένας μόνον ἐνικυῖον ἔνα καὶ μῆνας δεκά. Μῆνας δὲ δεκάλογος αὐτοῦ ἐλευθέρησε τὴν Ἐκκλησίαν ἀπὸ τῆς τέλους τῆς ζωῆς αὐτοῦ, ἔτη δεκαεὶ καὶ ἑκατὸν μιστοῦ. Μετὰ τὸν θάνατον τούτου ἐπατρίρχησαν ὁ Εὐδόκιμος. Ἐπὶ τῆς ἡμερᾶν τούτου συνεκροτήθη ἡ πέμπτη σύνοδος περὶ τῶν πρῶτων κεφαλαιῶν καὶ κατὰ τοῦ Πρωτόγνωστος καὶ τὸν ἄμωρρῖνον αὐτοῦ Διδυμοῦ καὶ Εὐαγγέλιου, μετὰ δὲ ἔτη δώδεκα καὶ μῆνας τέσσαρες ἐξωρίσθη ὑπὸ τοῦ Ἀυτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Ἀπὸ τῆς τελευτῆς τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἕως τοῦ θανάτου τοῦ πρώτου Ἑλλήνος Ἀυτοκράτορος (366—802)

Ἰουστινὸς ὁ Β'. — Τιβέριος. — Μαυρίκιος. — Φωκάς. — Πρωκλαῖος. — Σακρακάνος. — Μωμάβ. — Κωνσταντῖνος. — Πρωκλαῖος καὶ. — Κωνσταντῖνος ὁ Πρωτοκλαῖος. — Ἰουστινιανὸς ὁ Β'. — Λεόντιος. — Φιλίππος. — Ἀναστασιος ὁ Θεοδοσιος ὁ Γ'. — Λέων Ἰσχυρός ὁ ἐπισημαχός. — Κωνσταντῖνος ὁ Κοπρινύμιος. — Λέων Γ'. — Κωνσταντῖνος ὁ Παύλου γέννητος. — Εἰρήνη. — Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ Ἰουστινιανοῦ μέχρι Νικηφόρου.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἀποθνήσκων ἀπὸ τοῦ παρὰ τὴν βασιλείαν ὁ ἀνιψιὸς αὐτοῦ Ἰουστινὸς ὁ Β'. Οὗτος εὖρε εἰς ἀθλιωτάτην κακίστην τὰ πράγματα. Τὰ μὲν ἄλλα

λακὰ σύνορα ἐλεγχάτου οἱ Πέρσαι, τὰ δὲ βόρρειαι οἱ Ἀβάραι, Σκυθικὴ φυλὴ, κακοκοῦσα πρὸς βορρᾶν τοῦ Κωνσταντινουπόλεως. Ἄλλος Σκυθικός λαὸς, οἱ Τοῦρκοι, κακοκοῦντες ἐπέσειον τοῦ Ἰακώβου, ἔσειλον πρὸς εἰς τὴν Κωνσταντινουπόλιν. Ὁ Χάνης αὐτῶν Δισάββλος ἐπύρρσε τὴν βοήθειαν αὐτῷ κατὰ τὸν Περτὸν καὶ τῶν Ἀβάρων. Ὁ αὐτοκράτωρ ἐπίηκε τὴν φίλον του, ἔσειλεν εἰς αὐτὸν ἄδρα καὶ ἀντιπρὸς εἰς καὶ ἔκλεισε μετ' αὐτοῦ συμμαχίαν. Τότε δὲν ἐπίπτετο οἱ ὅτι ἡ μακροχρόνη αὐτῆ φυλῆ, ἤθελε καταστρέψει πατὴ τὴν Βυζαντινὴν Ἀυτοκρατορίαν. Ὁ λαὸς οὗτος ἦτο βάρβαρος, ἡ θρησκεία αὐτοῦ ἐθνικὴ καὶ ἀνόμοια, οἱ ἀρχηγοὶ αὐτοῦ οὐκ ἔχον πολυτελεῖ λαμπρότητα. Τοῦ μεγάλου Χάνου ἡ κλίτη ἦτον ἐκ χρυσοῦ ἐλόκληρος, ἡ σκηνὴ καὶ τὰ παραπλάσματα καὶ τὰ ἐνδύματα αὐτοῦ ἐκ μεταλλῆς καὶ κοσμημάτων ἑνὸς δικυρῶν κοσμημάτων.

Ὁ Ἰουστινὸς ἦτο δίκαιος καὶ φιλόχρητος· οἱ Βυζαντινοὶ τὸν ἐπικυνοῦσαν, ὅτι ἔλαττε πολλὰς ἐκκλησίας, ὡς ὁ θεὸς αὐτοῦ· οὗτος σισθηθεὶς ὠμίως ἀπερῆσεν ἡ ἀφήση μετὰ τὸν θάνατον τὸν βασιλείαν εἰς κακὰς χεῖρας, καὶ ἀνηγέρσαν Κωνσταντῖνον Τιβέριον, ὅστις ἐξηγένητος τὸ βδελύρον τοῦτο ὄνομα· ἀλλὰ κατὰ ἀστυχίαν ὁ Τιβέριος ἀνηγέρθη αὐτοκράτωρ, ἔζησε μόνον τέσσαρα ἔτη καὶ ἐτελεύτησεν. Ἐπὶ τοῦ Ἰουστινίου εἰσβαλόντες οἱ Λογγοβάρδοι εἰς τὴν Ἰταλίαν ἔστησαν ἰδίαν Βασιλείαν, διακράσασαν ὑπὲρ τὰ δικαιοῦσα ἔτη καὶ οὗτος ἡ Ἰταλίαν ἀποσπάσθη ἀπὸ τὴν Βυζαντινὴν Ἰπικράτειαν.

Ὁ Τιβέριος ἀποθνήσκων ἀφήκε τὴν αὐτοκρατορίαν εἰς τὸν Μαυρίκιον, ὅστις εἶχε δευρῆ ἐπίτημα εἰς τὴν κατὰ τὸν Περσῶν πόλεμον. Ἐπὶ τῆς αὐτοκρατορίας αὐτοῦ οἱ Ἀραβες ἐκυβερνοῦντο ὑπὸ τοῦ Χάν Βαζν. ὅστις ἦτον εἰς τὴν ὑψηλότητα προβαλὼν τῆς δυναμῆς του. Τὸν ἐτήσιον φόρον τὸν ἔπειον οἱ πρῶτοιοι αὐτοῦ ἐπλήρουν, καὶ ὁ ὅποιος συνιστοσε εἰς 80, 000 νομίσματα χρυσοῦ, ἀνεβίβασαν ἤδη εἰς 120, 000, ὁ δὲ αὐτοκράτωρ διὰ να εὐχρηστῆ αὐτῶν, ὑπῆλκον ἐν γένει εἰς ἕλας αὐτοῦ τὸς αἰτήσεις, Ἐπεθύμει νὰ εἶη ἐλέφαντα, ὁ αὐτοκράτωρ ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν τὸν μέγιστον ἐξ ὄνων τῶν ἐχθρῶν

νά ἔχη χρυσὴν κλίβανον, μεταξὺ τὰ ὑδάματα, ἀρώματα τῆς Ἀπολλῆς; ὅλα πάλιν ἔπρεπε νὰ προσφέρῃ ἡ Κωνσταντινούπολις. Μ' ὅλας δὲ ταύτας τὰς προσηρᾶς εἰσέδραλε πάλιν εἰς τὴν ἐπικρατίαν, καὶ ὁ αὐτοκράτωρ ἠναγκάσθη ν' ἀντιτάξῃ τὰ ὅπλα· εἰς μίαν τῶν ἐσπρατειῶν τούτων ἐγένετο ἐπανάστασις τῶν στρατιωτῶν οὕτως· ἐξελέξαντο αὐτοκράτορα ἐκπρόσωτόν τινα Φωκῆν, καὶ τὸν ἐπέστειλον νὰ τοὺς φέρῃ ἔπιστο εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ἡ μητρόπολις ἐπολιορκήθη, ὁ δὲ Μαυρίκιος ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ πέραν τοῦ Βοσπόρου μετὰ τῆς γυναικῆς καὶ τῶν τέκνων του.

Ἐπισημαστέον ὅτι ὁ Φωκῆς στρατιώτης μόνον ἀπλοῦς, ἀμαθὴς, μικρῶσμος, κοκκινομάλλης, ἀσχημὸς, εἰλικνεύς ἀμέσως καθ' ἑαυτοῦ τὸ μῦθος τῆς μητροπόλεως· ὅταν τὸ πρῶτον ἐστάθη εἰς τὸ ἀμφιθέατρον τοῦ ἱεροδωμείου καὶ ἀπερισκέπτως ἐπήγγεσε τοὺς Ἡρακλίους, τὸν ἐνόησαν οἱ ἐνάτιοί του ὅτι εἶχε ἀκόμη ὁ Μαυρίκιος. Τοὺς φοβησάμενος τούτους ἐνόησαν ὅτι ἦσαν ἀνάγκη νὰ τοὺς προμάξῃ. Ἐστειλεν εἰς τὴν Χαλικηδόνα, ὅπου κατέφυγεν ὁ Μαυρίκιος, καὶ ἤρπασεν ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας καὶ αὐτὴν καὶ τοὺς πέντε υἱοὺς αὐτοῦ καὶ τοὺς ἀπεκεράλισε τὸν ἕνα μετὰ τὸν ἄλλον ἐνώπιον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. Ὁ γέροντ Μαυρίκιος ὑπέμεινε τὴν τρομαρὴν ταύτην συμφορὰν μὲ ἡσυχίαν, ἐκρωσῶν εἰς ἕκαστον φόνον τῶν υἱῶν του τὸ «Δίκαιος εἶ, Κύριε, καὶ εὐθεῖα; αἱ κρίσεις σου». Ἡ προφῆς διὰ νὰ σώσῃ τὸν νεώτερον υἱὸν ἔδωκεν ἀντ' αὐτοῦ τὸν ἱδικόν της· ἀλλ' ὁ πατὴρ παρετήρησε τὸ πρᾶγμα καὶ ἐμπόδισε τὴν γενναίαν ταύτην ἀπάτην. Ὅλοι αἱ εἰς καρκαὶ μετερέθησαν κατὰ προσταγὴν τοῦ τυράννου εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἐκαρφώθησαν ἐπὶ δορᾶτων, τὰ δὲ σώματα ἐρρίφθησαν εἰς τὴν θάλασσαν.

Μετ' ὀλίγον ἀκούσας ὅτι εἶχε εἰς τῶν υἱῶν τοῦ Μαυρίκιου, ἐπρόσβαλε καὶ ἐθρόνουεν μετὰ βασιάνων τὴν γυναῖκα καὶ τὰς θυγατέρας τοῦ δυστυχῆ αὐτοκράτορος. Ἐξ τούτων ἐκρινεν ὁ αἰμοβόρος οὗτος τύραννος Φωκῆς ἀναγκαστὴ διὰ τὴν τυραννὴν ἡσυχῶς. Ἐκτε ἀρχαῖα παρθέσις, ὅτι ὁ φρόδος γενῆ τὴν ἀπανθρωπίαν, καὶ ὅτι οἱ θύναται τόσοι σκληρότεροι ἀποκαθίστανται, ὅσοι εἶσι· ἀθεοκιστέρα ἢ θύναται αὐτῶν. Δὲν ἐπρόφρα-

νεν ἤδη ἡ αὐτοκρατορικὴ δικαιοδοσία νὰ κλέμῃ θανατικὰς καὶ ταδικὰς ἐπενόησεν ἀργαπόρους θανατικὰς ποινὰς ἢ πηρώσεις, αἱ ὅποια κατέλειπον πολὺν χρόνον ἀλλ' ἀξιοβήρητον ζωὴν.

Τὸν ἀτιμωτικὸν τοῦτον ζυγόν, εἰκόησεν ὀκτὼ ἔτη ἐπικρατεῖν. Ἦσεν ἐπαρχία ἡτο ἐτοίμη εἰς ἀποστασίαν ὁ γέροντ Ἡρακλῆιος, ἐξάρχος τῆς Ἀφρικῆς, πρὸ δύο ἐτῶν δὲν εἶχε στείλει τὸν φρόνον. Ἠρχοντο ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως ἐπίμονοι δεήσεις εἰς τὸν ἀξιοσεβαστον τοῦτον ἄνδρα νὰ ἐλευθέρωσῃ τὴν πατρίδα. Οὕτως παρεδῶκε τὸ πολυμῆρον τοῦτο ἐγγεῖνηκα εἰς τὸν ἡμῶν μόνον τὸν μόνον, καὶ τὸν φίλον αὐτοῦ Νικητῆαν νεανίτικον πολυεμεῖον. Ἐκεῖνος ἐνόησε σῶθαι, οὕτως ἔφερε περὶ τὸν στρατεύμα ἐξ Αἰγύπτου καὶ Ἀσίας εἰς τὸν Βόσπορον. Ὁ στόλος ἐλυμηνίσθη ἀντιφρὸς τῆς πόλεως πρὶν σκερῆθ ὁ Φωκῆς πῶς νὰ τὸν ἀντιπολεμήσῃ, καὶ ὁ λαὸς ἐμνηστήσεν αὐτὸν μετὰ ἀλλοτρίων χερῶν. Ὁ τύραννος Φωκῆς κατακλιθεῖς, ὡς καὶ ἄλλοτε ὁ Μαυρίκιος, συνελήθη, ἐμνημόθη ἀπὸ τὰ βασιλικὰ παρέσχηκα καὶ ἐφέρθη εἰς τὴν Νουαρχίδα· «Ἐθέλει βασιλεύσει σὺ καλλιτέρη;» ἀπεκρίθη πρὸς τὸν Ἡρακλίον, ὅστις ἀνείδιξεν αὐτὸν διὰ τῆς ἀπαθροπίας αὐτοῦ. Ὁ ἡρμιώμενος λαὸς ἔακεν εἰπειτα κατ' αὐτοῦ τὴν ἐκδίλησιν τὴν ἔσχεσαν εἰς πολλὰ τεμάχια, καὶ τελευταῖον τοῦ ἔκοψαν τὴν κεφαλὴν, καὶ ἔφερον τεμάχια τῶν μελῶν αὐτοῦ διὰ τῶν ἔδων ἀλλοτρίωντες. Ὁ Ἡρακλῆιος εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν μετὰ χερῶν τοῦ πλήθους καὶ ἐστέφθη αὐτοκράτωρ ὅπῃ τοῦ Πατριάρχου. Ὁ Νικητῆας ἐβλῶν προσεκύνησε μετὰ χερῶν τὸν φίλον αὐτοῦ βασιλέα, καὶ ἔλαβε τὴν τιμὴν νὰ γείνη γαμβρὸς αὐτοῦ.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Ἐξ αὐτοκράτωρ Ἡρακλῆιος καίτοι ἄνθρωπος, ἐμπειροπόλεμος καὶ εἰσηκμημένος νὰ ὑποφέρῃ τὰς ταλαιπωρίας τοῦ πολέμου, ἐφράνη ἀμελείας εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς αὐτοκρατορίας του. Οἱ Ἡέρσοι ἐκαρτεῖσαν τὴν Συρίαν, τὴν Χαλικιστήνην καὶ Ἰερουσαλήμ, εἰς ἧς ἔλθον μεθ' ἑαυτῶν εἰς τὴν Ἡερίαν μετὰ τῶν λοιπῶν λαφύρων μέρος τοῦ τιμίου σκυροῦ· τὸ δὲ ἐπόμενον ἔτος

εἰσδύκοντες εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ κυριεύοντες τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ἐπέστρεψαν μετὰ πολλῶν λαφύρων εἰς τὴν Περσίαν. Ὁ Ἡράκλειος ὅστις διέτριβε καθ' ὅλην τοῦτον τὸν χρόνον εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἔπειθε πρέσβεις πρὸς τὸν Κορράην διὰ τὴ συνάμνησιν εἰρήνης· ἀλλ' ὁ Κορράης ἐπαυρομένως ἐπὶ τῇ εὐτυχίᾳ τοῦ δὲν ἠθέλησε νὰ συγκατανεύσῃ, ἀλλ' εἶπε τοῖσι τοῖς λόγους. «Ὁὐ φείσομαι ὧμων, ἕως ἂν κινήσῃσθε τὸν ἐσκαυρομένον καὶ προσκυνήσῃτε τῷ ἥλιῳ».

Ὁ Ἡράκλειος ἐξυπνήσας ἀπὸ τῶν λόφων ἐν ταύτης τῆς ἀκρίτουκῆς ἀποκρίσεως, πρῶτον μὲν ἔκρινεν εἰρήνην μετὰ τῶν Ἀχέρων, ἔπειτα συναγκύων δυνάμει μεγάλῃ ἐκίνησε κατὰ τὸν Περσῶν. Εἰς εἴς κατὰ συνέχειν ἐστρατεύει· ὑπῆρξε νικητὴς, εἰσεδίκε καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἐπικρατίειν τῶν Περσῶν, καὶ ἐκυριεύσει καὶ κατὰ τὴν Ἀσσιανήν, τὴν κηθῆραν τοῦ Περσικοῦ μονάρχου, ὅπου εὗρεν ἀκρίτουκην λάφυρα. Τότε ἀποστράτευσας ὁ υἱὸς τοῦ Κορράου Σιρόης ἐρόνυσε τὸν πατέρα του ἤρπασε τὴν βασιλείαν καὶ ἔλακε μετὰ τοῦ Ἡρακλείου ἐντιμοτάτην καὶ ἀφῆλμον διὰ τὴν Ρωμηναίην μοναρχίαν εἰρήνην· ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν ὑπέσχετο νὰ δώσῃ εἰς τὸν Ἡράκλειον μετὰ τῶν ἄλλων καὶ τὸν ἥμιον ἔυλον, τὸ ὅπου ὁ Κορράης ἔλακε ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ.

Μετ' αὐτῶν χρόνῶν ἐχρημάτηκαν οἱ Κωνσταντινουπολιταὶ τὸν ἐπικρατῆτα νικητὴν. Αἱ ἐκκλησιαστικαὶ ἐπιβολαὶ ὕμους καὶ εὐχαριστηρίους ᾄδαι, καὶ ὁ Ἡράκλειος αὐτῆς ἀπεκρίσας νὰ μεταβῆ εἰς Ἱερουσαλήμ, διὰ τὴν ἄμνησιν τῶν στυγίων μετὰ μεγάλου πρεπούς περικελεύσει. Πρὶν πετήσῃ τὸ ἅγιον ἕδωρος, ἐξεδύθη τὸ δικάδικον καὶ τὴν πορφυρὰν· νικητικῆς γὰρ λαμπρότητος, εἶπεν ὁ Πατριάρχης, δὲν πρέπει νὰ θεωρητὶ ἐπίσημον τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἡμέρα κίτα ἠγιάσθη, ὅστε ἔλασεν πενηνταεξέτης ἐτησίως ὁ ἡμέσις κίτα τοῦ Σταυροῦ τὴν 14 Σεπτεμβρίου.

Ἡ εὐλαγία τῶν ἀσίων τοῦ Ἡρακλείου ἐβλήσεν εἰς τὴν Εὐρώπην· πολλοὶ ἐκ τῶν Εὐρωπαίων ἔπεισαν πρέσβεις καὶ συναρχίσαν αὐτὸν. Εἰσέειν ὅμως ὁ ἀποκράτωρ οὗτος νὰ χέσῃ πολλὰ μέρη, τὰ ὅπου ἐκυριεύσεν ἀπὸ τῶν Πέρσας, ἐκ τῶν Σαρρακηνῶν, ἕως

ποῦτε καταφρονουμένων. Οἱ Σαρρακηνοὶ οὗτοι, ἀφοῦ ὁ ἀρχηγὸς αὐτῶν Μωάμεθ ἀπέθανε, καὶ διεδέχθη αὐτὸν, ὁ πεινερὸς αὐτοῦ Ἀβουθάκερ, ἐκυριεύσεν μέρος τῆς Περσίας, τὴν Παλαιστίνην, καὶ διήρπασεν τὴν ἐπικρατίειν τῆς Γαλιλαίας, νικήσας τὴν Ἰερακρον αὐτῆς κατὰ κράτος. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀβουθάκερ, ὁ δικάδικος αὐτοῦ Οὐμάρης ἐκυριεύσει τὴν Μεσοποταμίαν, ἐνῆ ἔταρ; ἀρχηγὸς ὁ Ἀμορῦ ἐκυριεύσει τὴν Αἴγυπτον. Τοιοῦτοτρόπως οἱ Σαρρακηνοὶ ὑπέσταν τὴν Ἱερουσαλήμ, τὴν Ἀντιόχειαν, τὴν Συρίαν, τὴν Παλαιστίνην τὴν Ἀλεξάνδρειαν καὶ τὴν Αἴγυπτον, καὶ μέρος τῆς Περσίας, τὴν ὅπου ἐν ὑπέταξε κατὰ κράτος τὸ ἐπόμενον ἔτος ὁ δικάδικος τοῦ ἀποθανόντος Οὐμάρου Ὁθωμανός. Οὕτως δὲ ἡ ἰσχυρὰ δύναμις τῆς Περσίας τῶσον τραμερὴ εἰς τοὺς Ρωμηναίους, ἔπασεν ὅμοι μετὰ τοῦ τελευταίου βασιλέως αὐτῆς Ἰσδιγέρδου τοῦ Γ'. ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν ἐνῆ ἔθνος, τὸ ὅπου πρὸ τοῦ Μωάμεθ ἐκαταφρονεῖτο.

Ἐν τούτοις ὁ Ἡράκλειος, ὁ ὅπουτος εἶχε καὶ πόλιν, καὶ ἐπιταλειότατα τοῦ νὰ πέλῃ τὴν πρόδον τοῦτου τοῦ νέου ἔλληρος, ἐνησχολεῖτο εἰς παρκαίρους θρησκευτικὰς συζητήσεσι, εἰς συμπόσιον καὶ τραγὰς, καὶ δὲν εἶχε κίτην νὰ σκερθῆ περὶ ἐπιταλειῶν κινδύνου. Οἱ ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς νομίζουσι τὴν ἀνάλγητον ταύτην καὶ ἀκαπολόγητον αὐτοῦ ἀκρίτουκην, ὡς βίαιον ποιήσῃ, διότι, ἐβούλησε τοὺς χριστιανικοὺς Μωουθελητάς, καὶ κίτα δώσῃ τοὺς Ὀρθοδόξους, ἀγωνιζόμενος νὰ μεταδώσῃ καὶ νὰ σταρεώσῃ τὴν ἀρεσὴν τοῦ εἰς ὅλας τὰς ἐπαρχίας τῆς βασιλείας ἀπέθανε δὲ πρὶν τελειώσῃ τὸν δυσσεβὴ αὐτοῦ σκοπὸν ὑπὸ ὕδατος.

ΚΩΝΣΤΑΣ.

Τὸν Ἡράκλειον διεδέχθη ὁ υἱὸς αὐτοῦ Κωνσταντῖνος, ὁ ὅπουτος μετὰ μῆνας ἐπὶ ἀπέθανε, δηλητηριασθεὶς ὑπὸ τῆς μητρικῆς αὐτοῦ Μαρτίνας, διὰ τὴν βασιλείαν ὁ υἱὸς αὐτῆς Ἡρακλειανός, ὅστις καὶ ἐστέθη, ἀλλὰ μετὰ εἴς μῆνας τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐξῆρσιθῆ ὑπὸ τῆς συγγαίης, ἧτις κατέστησεν αὐτὸν αὐτοκράτορα τὸν υἱὸν τοῦ Κωνσταντίνου Κωνσταντα. Ἐν ἀρχῇ τῆς αὐτοκρατορίας αὐτοῦ δὲν συνέβη τι σπουδαῖον, κατὰ θε το ἔκτον ἔτος ἐκαταφρονεῖται οἱ Σαρρακηνοὶ τὴν Ἀρμενίαν, καὶ τὸ

ἐπόμενον ἔτος τὴν Κύπρον, Κρήτην, καὶ Ρόδον, ὅπου κατέστρεψαν τὸν περιβόητον τοῦ Ἑλλίου Κολοσσόν, ὁ ἄπειρος ἠγέρθη πρὸ 1360 χρόνων ὑπὸ τοῦ Χάρητος. Ὁ Κολοσσός οὗτος ἦτο γάλλικος καὶ ἐκρημνίσθη πολλὰ ἔτη μετὰ τὴν σύστασιν αὐτοῦ ὑπὸ σεισμῶν καὶ ἔδειτο κατὰ γῆς, ἕως ὅτου ὁ Μαβίξς ὁ ἀρχηγὸς τῶν Σαρακηνῶν κατέλαβε καὶ τὸν ἐπόλιθσεν εἰς Ἱεράκτιον ἔμπορον, ὅστις μετέφερεν αὐτὸν διὰ 900 κελήλων.

Ἐν τούτοις οἱ Σαρακηνοὶ εἰσέβαλον εἰς τὴν Ἀρμενίαν καὶ κατέσχεον αὐτήν, ἐνῶ δ' αὐτοκράτωρ ἐκλήθητο εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἀρχὸς καὶ κατήκονόμενος μόνος εἰς τὰς τῆς θρησκείας καὶ βοηθῶν ὡς ὁ πάππος αὐτοῦ Ἡράκλειος τοῦς Μονοθελητάς. Ὁ Μαβίξς βλέπων τὴν ἐκρηκτικὴν ταύτην τοῦ αὐτοκράτορος, ἀπεφάσισε νὰ κάμῃ ἀπόπειραν καὶ κ' αὐτῆς τῆς βασιλευσούσης. Διὰ τοῦτο συναγαγὼν μυριακὴν δύναμιν ἐν Τριπόλει τῆς Φοινίκης, ἠτοιμάζετο νὰ ἐκληρώσῃ τὸν τοιμηρὸν αὐτοῦ σκοπὸν ἤθελε δὲ βεβιαῶς ἐπιτύχῃ. Ἐκὼς δύο ἀδελφοὶ χριστιανοὶ δὲν ἤνοιγον τὴν πόλιν τοῦ δεσμοτηρίου, ὅπου ἐφυλάττοντο πολλοὶ χριστιανοὶ οὕτως ἐνωθέντες μετ' αὐτῶν ἐσφαζαν τὸν ἐν Τριπόλει Ἡγάρχον τῶν Σαρακηνῶν, κατέλασαν τὴν στέλιν, καὶ ἔφυγον εἰς τὴν χριστιανικὴν ἐπικράτειαν τοῦ Βυζαντίου. Ὁ δὲ Μαβίξς ἐτοιμάσας ἐσπευσμένως ἕτερον στόλον ἐπλευσεν εἰς τὴν Φοινίκην τῆς Λυκίας, ἐν ἧ ἐνίκηθη ὁ Κώνστας καὶ ἔφυγεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ἐισπρατεύσας κατὰ τὴν ἐπόμενον ἔτος κατὰ τῶν Σαρακηνῶν, ἐνίκησεν αὐτούς πολλὰς, ἀλλὰ μὴ δυναθεὶς νὰ τοῦς καταδικάσῃ ἐπέστρεψεν αὐτοὺς εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐν τῇ μητροπόλει κατὰ τὴν εὐρὴν πρέσβεις αὐτῶν, οἵτινες ἐζήτησαν εἰρήνην. Ὁ αὐτοκράτωρ ἐδέχθη αὐτὴν παρκαχωρήσας ὅσας ἐπαρχίας ἐκυριευσεν ἐπὶ συμφωνίᾳ νὰ δίδωσι πρὸς αὐτὸν καὶ τοῦς διαδόχους του καθημέριον 1,000 νομίσματα, ἵππων καὶ δούλων.

Τῷ ἐπόμενον ἔτος δολοφονήσας ὁ Κώνστας τὸν ἀδελφόν του Θεοδόσιον διέκρινεν εὐνοσίμωον πρὸς τὸ λαὸν, καὶ ἐνολοήσασθαι ὑπὸ τοῦ συνειδήτου ἀνεχώρησεν ἀπὸ τῆν Κωνσταντινούπολιν καὶ ἦλθεν εἰς Συρακούσας τῆς Σικελίας διανοούμενος νὰ μεταφέρῃ ἐκεῖ τὸν θρόνον τῆς αὐτοκρατορίας. Οἱ κάτοικοι τῆς

Κωνσταντινουπόλεως μαχόντες τοῦτο, ἐφύλαττον τὴν σύζυγον καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει· ἀπὸ τούτου τοῦ καιροῦ ἐπλάνατο ὁ βασιλεὺς, ἐλκυῖων εἰς ἐκυτὸν τὸν οἶκτον καὶ αὐτῶν τῶν ἐγθρῶν του. Ἐν τούτοις ὁ Μαβίξς φονεύσας τὸν ἀνταγωνιστὴν αὐτοῦ Ἀλῆν καὶ ἀπέλας τῆς βασιλείας, ἔστειλε τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἐβὴδ νὰ ἐπιβάλῃ εἰς τὴν ἐπικράτειαν τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας. Οὗτος προχωρήσας εἰς τὴν Χαλκηδόναν ἐκυριευσεν τῷ Ἀμῶριον καὶ θέσας εἰς αὐτὸ 5,000 φρουροὺς, ἀνεχώρησε μετὰ πολλὰ λάφυρα· ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀνχώρησιν αὐτοῦ ἐκυριεύθη αὐτοῦ τὸ Ἀμῶριον ὑπὸ τὴν στρατηγίᾳ τοῦ αὐτοκράτορος καὶ οἱ ἐν αὐτῷ Σαρακηνοὶ κατεσφάγησαν.

Ὁ αὐτοκράτωρ καθήμενος εἰς Ἱταλίαν ἐπεσκέφθη τὴν Ρώμην, καὶ ἔλαβεν ἐξ αὐτῆς πολλὰ ζήλολογα πράγματα, τὰ ὅποια ἔστειλεν εἰς Κωνσταντινούπολιν· ταῦτα ὁμοῦς ἔπεσαν εἰς χεῖρας τῶν Σαρακηνῶν αὐτὸς δὲ ἐπιστρέψας εἰς Συρακούσας ἔμεινε πέντε χρόνους θέτων βρυσητάτους φόρους εἰς τὸν λαόν, καὶ ἀρπάζων ἐκ τῶν ἐκκλησιῶν τὰ πολυτιμὰ σκευὰ καὶ κειμήλια. Τότε Ἀνδρέας τις, θέλων νὰ ἐλευθερώσῃ τοὺς ἀνθρώπους ἐκ τοῦ τέρατος τούτου, ἐφένευσε αὐτὸν ἐντὸς τοῦ λουτροῦ διὰ τοῦ ἀγγείου ἐξ οὗ ἔρχονεν ὕδωρ καὶ ἔλουε αὐτόν. Τοιοῦτοτρόπως ἀπέθανεν ὁ Κώνστας.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΡΩΤΟΝΑΤΟΣ.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κωνσταντος ἔλαβε τὴν Βασιλείαν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Κωνσταντ. ὁ ἐπὶ ὀνομαζόμενος Πρωγονάτος, ἀλλὰ καὶ οὗτος δεγθεὶς πρῶτος τοὺς δύο αὐτοῦ ἀδελφοὺς κοινοῦσας τῆς βασιλείας, μετενοήσας ἕτερον καὶ ἀπέτεμεν αὐτὸν τὰς ρίνας, ποιήσας οὕτως αὐτοὺς ἀνάξιοις τῆς βασιλείας. Ἐν τούτοις οἱ Σαρακηνοὶ κυριεύσαστες τὴν Ἀφρικήν, διηπάταντες τὴν Κιλικίαν καὶ προχωρήσαντες ἐπὶ Ἰερουσαλήν καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν διὰ θαλάσσης. Ἐκώσας ὁμοῦς τὴν πόλιν ἐκ τοῦ κινδύνου τὸ λεγόμενον α. «Ἐλληνικὸν πύρ,» τὸ ὅπου ἐκκεῖν ὑποκάλωτο τοῦ ὕδατος καὶ ἐφουρέθη ὑπὸ τινος Καλλιπείου Ἡλιασπολίτου. Διὰ τοῦ πυρὸς

τούτου κατέκλυον τὸν στόλον τῶν Σαρρακηνῶν καὶ ἠνάγκασαν αὐτοὺς νὰ ἀπέλθωσι.

Κυριοῦσθους καὶ οἱ κύτοκρατορικοὶ στρατηγοὶ Φλώρος καὶ Πετρόσιος καὶ Κυπριακὸς ἐνίκησαν τὸν στρατηγὸν τῶν Σαρρακηνῶν Σαυρικόν, καὶ ἐβένυσαν τριακονταχιλιᾶδας εἰς αὐτῶν. Οἱ Μικρωνίται κατοικοῦντες εἰς τὸ ὄρος τοῦ Λιθίου ἐνωθίεντες μετὰ τῶν Χριστιανῶν, εἰσέβηκον συγγαίαις εἰς τὴν Συρίαν καὶ ἐβένυσαν τὸσον πρὸς τὴν εἰρήνην, ὥστε ὁ Μιχάλης μὴ δυνάμενος νὰ ἀντισταθῇ κατ' αὐτῶν ἐστείλε πρέσβεις πρὸς τὸν Κωνσταντῖνον ὑπὲρ εἰρήνης. Ἐβένυσεν οὖν εἰρήνην τριακονταετής μετὰ τῶν Σαρρακηνῶν, δι' ἧς οὗτοι μὲν ἐκράτησαν τὰς κυριουθείας ἐπαρχίας, ὑποχρῆστον ὅμως νὰ δίδωσι πρὸς τὸν κύτοκράτη καὶ τοὺς ἀπογόνους αὐτοῦ τριακονταχιλιᾶδας χρυσῶ νομισμάτων, ἑκατὸν αἰχμαλώτους, καὶ ἵππους κρῆστους πενήκοντα.

Ὁ κύτοκράτης κατακλύσας οὕτω τὸν πρὸς τοὺς Σαρρακηνούς πόλεμον καὶ εἰρηνεύσας διὰ χρημάτων τοὺς Βουλγάρους, οὕτως περὶ τὰς 100.000 χιλιάδας εἰσέβηκον εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ, ἠγωνίζετο ἀπώστες νὰ δώσῃ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὴν εἰρήνην καὶ ἡσυχίαν. Συνεκάλεσε πρὸς τοῦτο εἰς Κωνσταντινούπολιν τὴν ἑκτὴν Οἰκουμενικὴν σύνοδον, ἐν ἧ' ἀνεθεματίσθη ἡ αἵρεσις τῶν Μονοθελητῶν καὶ οὕτως εἰρηνεύσε πάλιν ἡ ἐκκλησία. Μετὰ ταῦτα ἔζησεν ὁ βασιλεὺς εἰρηνεύσας καὶ ἡσυχίας, ἀπέθικε δὲ τὸ 47 ἔτος τῆς βασιλείας αὐτοῦ.

ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΣ Β'.

Ὁ Ἰουστινιανὸς λαβὼν τὴν βασιλείαν ἐπέστη ὑπὸ τοῦ Ἀβιμίλεως ἡγεμόνου τῶν Σαρρακηνῶν νὰ πολεμήσῃ τοὺς Μικρωνίτας. Ἐστράτευσεν ἀκουσίτως περσπονόως κατὰ τῶν Βουλγάρων, ἀλλ' ἠναγκάσθη νὰ ἐπιστρέψῃ ἄπρακτος. Οἱ Σαρρακηνοὶ κατὰ τῶν ὁπίων περσπονόως ἐνωθίην ἐλεηλάτων τὴν Ἀρμενίαν. Ταῦτα δὲ καὶ αἰ τυραννίαι τοῦ Στεφάνου καὶ Θεοδοσίου, τῶν ἀρχόντων τῆς αὐλῆς αὐτοῦ, ἔσφον κατ' αὐτοῦ τὸ μένος τῆς πάλης. Βλέπων ταῦτα ὁ βασιλεὺς καὶ φριδύμενος ἐπρόσταξε τὸν

Εὐνοῦχον Στέφανον καὶ τὸν στρατηγὸν Ρούσιον, νὰ κατακλύσωσι διὰ νυκτὸς τοὺς πολίτας καὶ τὸν Πατριάρχην Καλλίνικον. Ὁ Λεόντιος ὅμως χειροτονηθεὶς στρατηγὸς τῆς Ἑλλάδος καὶ πεισθεὶς ὑπὸ τιμῶν νὰ λάβῃ τὴν βασιλείαν, ἦλθεν εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀγίας Σοφίας καὶ ἐκηρύχθη ψήφου τοῦ Πατριάρχου καὶ τοῦ λαοῦ αὐτοκράτωρ. Ὁ Ἰουστινιανὸς συλληφθεὶς ἐξωρίσθη εἰς τὴν Κερσῶνα, ἀποῦ ἠρωτοκριάσθη τὴν εἰρήνην.

Τὸν Λεόντιον τέσσαρα μόνον ἔτη βασιλεύσαντα ἐξώσε τοῦ θρόνου Τιθέριος ὁ στρατηγὸς αὐτοῦ. ὅστις ἐξώρισεν αὐτὸν εἰς Δακλίαν. Τὸν δὲ Τιθέριον ἐξώσεν αὐθὶς ὁ Ἰουστινιανὸς ὁ πρῶν αὐτοκράτωρ συνδρομῇ τοῦ βασιλέως τῶν Βουλγάρων Τερβέιλδος καὶ ἠνάγκασεν αὐτὸν νὰ φύγῃ εἰς τὴν Ἀπολλωνιάδα. Παρκαλβῶν δὲ ὁ Ἰουστινιανὸς τὴν βασιλείαν ἐβένυσεν τὸν Τιθέριον, τὸν Λεόντιον καὶ τὸν Ἡράκλειον τὸν ἀδελφὸν τοῦ Τιθέριου, τὸν δὲ Πατριάρχην Καλλίνικον ἐξώρισεν εἰς Ῥώμην, ἔπειτα δὲ ἐτιμώρησεν ὅλους τοὺς φίλους τῶν δύο ἀποστειτῶν, ὥστε πολλοὶ πώλιται καὶ στρατιῶται κατεσφάγησαν. Ταῦτα δὲ καὶ ἡ σκληρότης τιμωρίαι τῶν κατοίκων τῆς Κερσῶνας καὶ τῶν Βοσπορινῶν προεκάλεσεν ἐπανάστασιν ἐναντίον αὐτοῦ. Οἱ κάτοικοι τοῦ Βοσπόρου καὶ τῆς Κερσῶνας προσελθόντες συμμαχίας ἀπέκρουσαν, τὰς κατ' αὐτῶν ἀποσταθείσας δυνάμεις. Φιλιππηκὸς δὲ τις Βαρδάνης, ἐλευσὸς εἰς ἑκατὸν τὰ στρατεύματα, ἀνηγορεύθη αὐτοκράτωρ καὶ κατέσφαξε τὸν Ἰουστινιανὸν τὸν ρινόμητον τοῦ βασιλέως, καθὼς καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Τιθέριον καὶ τὸν πενήθερον αὐτοῦ Ἀναστάσιον.

Ὁ Φιλιππηκὸς κατηγνόμενος εἰς τὰ θρησκευτικὰ, καὶ θέλων νὰ ἀνικρέσῃ τὰ πρακτικὰ τῆς ἑκτῆς Οἰκουμενικῆς συνόδου, ἡμέλει τὰ τῆς ἐπικρατείας ὥστε οἱ μὲν Βούλγαροι ἐλεηλάτων τὴν Θράκην καὶ ἐπροχώρησαν καὶ ἕως τῶν πυλῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, οἱ δὲ Σαρρακηνοὶ τὴν Μήδειαν καὶ ἄλλας πόλεις καὶ ἐπέστρεψαν μετὰ πολλῶν αἰχμαλώτων. Αἱ συμφοραὶ αὗται κατέστησαν μισητὴν τὸν Φιλιππηκόν, ὥστε Ρούρος τις, πεισθεὶς ὑπὸ τῶν Πατριῶν ἐπύρλωσε τὸν Φιλιππηκόν. Ὁ λαὸς ἐκήρυξεν αὐτοκράτορα, τὸν Ἀναστάσιον, τὸν μυστικὴν γραμματέα τοῦ

Φιλιππικῶν. Τὸν Ἀναστάσιον καθήρσεν Θεοδόσιος ὁ Γ', τὸν δὲ Θεοδόσιον Λέων ὁ Ἰσχυρός.

ΛΕΩΝ ΙΣΑΥΡΟΣ Ο ΕΙΚΟΝΟΜΑΧΟΣ.

Ἐλευθερώθη τὸν Πάτριάρχον Γερμανὸν τῇ 25 Μαρτίου 716 ἐγενήθη δὲ ἐν Ἰσχυρῇ ἐκγονῶν ποταπῶν καὶ πρῶτον μὲν ἐστράτευσεν ὡς ἰδιώτης, ἔπειτα δὲ ὡς σωματοφύλαξ τοῦ Βασιλέως, καὶ τελευταῖον ἐπὶ Ἀναστασίου ὡς ἀρχιστράτηγος ἐπονομαζέσκει δὲ εἰκονομάχος, ὡς ἀντισημειούμενος εἰς τὴν προσκλήσιν τῶν εἰκόνων.

Τὸ δεύτερον ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ Λέοντος, εἰσέβαλε Σουλεϊμάν ὁ ἡγεμὸν τῶν Σαρακηνῶν εἰς τὴν Θράκην, καὶ μετὰ ταῦτα ὁ Οὐμμερὸς ὅστις ἐν ἀρχῇ τοῦ ἔτους ἑλλῶν ἐπολιόρκει τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ διὰ τῆρας καὶ διὰ θαλάσσης, ἀλλὰ μετὰ τὴν γρόνον ἀναγκάσθη νὰ λύσῃ τὴν πολιορκίαν καὶ νὰ ἀναχωρήσῃ εἰς τὰ ἴδια, καὶ ἐπυρῆνε τοὺς Χριστιανούς, ἄλλους μὲν ἀναγκάζων νὰ δεχθῶσι τὴν θδελυρὰν θρησκείαν τοῦ Μωάμεθ, ἄλλους δὲ βαπτίζων μέχρι θανάτου. Κατὰ τὸ 719 ἔτος ἐγέννησεν ἡ Βασιλὶς Μαρία υἱὸν ὀνομασθέντα Κωνσταντῖνον, ὅστις ἐπονομαζέτο Κωνσταντῖνος διότι ἐπαπατίζετο ἐμύλιον τὴν ἁγίαν Κολυμβήθραν. Τὸ αὐτὸ ἔτος εἰσέβαλον οἱ Βούλγαροι εἰς τὴν ἐπικράτειαν τῶν Ρωμίων, ἔχοντες στρατηγὸν τὸν Ἀναστάσιον τὸν καθαιρεθέντα βασιλεὺς καὶ ἑλθόντες ἐπολιόρκουν τὴν Κωνσταντινούπολιν βλέποντες ὅμως, ὅτι ἐπολεμοῦντο Ἄνδρειὸς περὶέωκον τὸν Ἀναστάσιον, ὅστις ἐπονομαζέτο ἄμασως. Ὁ Λέων εὐρασιόμενος ἐν ἡσυχίᾳ ἀνηγόρευσε τὸν υἱὸν αὐτοῦ Κωνσταντῖνον Καίσαρα.

Κατὰ τὸ 725 ἐξέδωκε τὸ δόγμα τῆς καθιέρσεως τῶν εἰκόνων. Κατὰ τὴν ἀσέβησιν τὴν προστάχην, αἱ εἰκόνες τῶν Ἐκκλησιῶν καθήρουντο ὑπὸ τὸν ὑπηρετῶν τοῦ Βασιλέως. Ὁ Γερμανὸς ὁ Πάτριάρχης τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐξωρίσθη, διότι ἠναντιώθη εἰς τὴν βασιλικὴν προστάχην, ἀντ' αὐτοῦ δὲ κατεστάθη Πάτριάρχης ὁ Ἀναστάσιος. Ὁ λαὸς βλέπων τὰς εἰκόνας

τοῦ Σωτήρος, ἄλλας κατακοπτομένας, ἄλλας δὲ καιομένας, πρῶτον μὲν συνέτριψε τὰ ἀγάλματα τοῦ Λέοντος, ἔπειτα ὤρμησεν εἰς τὸ Παλάτιον, ἀλλ' ἀποκρουσθεὶς ὑπὸ τῆς βασιλικῆς φρουρῆς, ἠναγκάσθη νὰ ἡσυχίῃ καὶ νὰ εἶη τετελεσμένος τὸ δόγμα τοῦ ἀσεβεστάτου τούτου βασιλέως.

Τὸ 736 ὁ Λέων ἐνύμφευσεν τὴν υἱὸν τοῦ Κωνσταντῖνον μετὰ τῆς Ουγγαρῆς τοῦ βασιλέως τῶν Ἀδέρων, ἥτις βαπτισθεῖσα μετωνομασθῆ Εἰρήνη. Ἀκολουθίως δὲ ἔστειλε στόλον πρὸς τιμωρίαν τῶν κατοίκων τῆς Ρώμης καὶ τῶν ἄλλων τῆς Ἱταλίας κατοίκων, οἵτινες ἠναντιοῦντο εἰς τὸ περὶ καθιέρσεως τῶν εἰκόνων δόγμα. Ἐνεκα τοῦ χειμῶνος ὅμως ἐναντιώρησεν ὁ στόλος, καὶ ὁ Λέων δὲν ἠδυνήθη νὰ τιμωρίσῃ τὸν Πάπην Γρηγόριον, ὅστις ἠναντιοῦτο εἰς τὸ δόγμα τοῦ ἐδήμεισε δὲ μόνον τὰ ἐν Κιλικίᾳ καὶ Σικελίᾳ ἐισδημάτα αὐτοῦ. Ἐπὶ τῆς βασιλείας τούτου συνέβησαν σεισμοὶ καὶ ἀλλοχοῦ καὶ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ πολλοὶ ἄνθρωποι ἐπονούθησαν.

Τὸν Λέοντα ἀποθνήσκοντα διεδέχθη ὁ υἱὸς αὐτοῦ Κωνσταντῖνος ὅστις ἐξεστράτευσεν ἄμασως κατὰ τῶν Σαρακηνῶν, ὅστινες εἰσέβαλλον εἰς τὴν Ἀσίαν. Ἄν δὲ καὶ ἐξεστράτευσεν κατὰ τῶν Σαρακηνῶν καὶ κατέστρεψε τὸν στόλον αὐτῶν εἰς Κύπρον, ἀν καὶ ἐπολέμησεν εὐτυχῶς κατὰ τῶν Βουλγάρων, δὲν κατώρμησεν ὅμως νὰ σύζήσῃ τὴν ἐπικράτειαν αὐτοῦ. Ὁ Κωνσταντῖνος ἀκολουθῶν τὰ ἔργα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐμπόδισεν ὀλοτελῶς τὴν τιμὴν τῶν εἰκόνων, καὶ συνεκρότησεν Οἰκουμενικὴν σύνοδον, ἥτις ἐμίλλε νὰ κληρῖν περὶ αὐτοῦ. Ἡ σύνοδος αὕτη ὑπέλασσε εἰς τὸν Ἀυτοκράτορα, περὶ ὅτι προδεδεῖτο, καθήρσεν καὶ ἀνελεμάτισε τὴν τιμὴν τῶν εἰκόνων πολλοὶ τιμηταὶ τῶν εἰκόνων ἐξωρίσθησαν. Ὁ Κωνσταντῖνος μίτων τὸν μοναχὸν βίον ἐκράμεισε πολλὰ μναστήρια, καὶ ἠνάγκασε τοὺς κληυγῆρους καὶ κλουγαρῆς νὰ μείλωσιν ἐν τῇ καινωίᾳ.

Ἐπὶ τῆς βασιλείας τούτου συνέβη λοιμὸς μέγχις εἰς τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς ἐπικρατείας καὶ χειμῶν σφοδρότατος, διαρκέσας ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου μέχρι Φεβρουαρίου. Ὁ Κωνσταντῖνος ὡς εἰκονομάχος καὶ ἐχθρὸς τῶν ἁγίων εἰκόνων κατηγορεῖ-

ται πολὺ ὑπὸ τῶν συγγραφέων. Ἐφέρεται ἀκληρότατα, καὶ ἐφίρνευε καὶ ἐτύρλωνε τοὺς τιμωτάτας τὰς ἀρχὰς εἰκόνας· ἡτύ-
χησαν ὅμως κατὰ τῶν Βουλγάρων καὶ Σαρκαρινῶν.

Τὸν Κωνσταντῖνον ἀποθνήσκοντα, διαδέχθη ὁ υἱὸς αὐτοῦ Λέων. Τὸ πρῶτον ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ Λέοντος, Ἐλερίχως ὁ βασιλεὺς τῶν Βουλγάρων, περικτυθείς τῷ θρόνῳ, ἦλθεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ ἐδέχθη τὸ βράπτισμα τοῦ Χριστοῦ. Ἐπαύθη διὰ τῆς ἀρχῆς τοῦ Πατριάρχου, καὶ ἔλαβε γυναῖκα τὴν ἀδελφὴν τῆς Βασιλίσσης Εἰρήνης τῆς εἰς Ἰθηνῶν. Τὸ πέταρον ἔτος ἀνε-
νόησεν ὁ Λέων τὸ κατὰ τῶν σαπῶν εἰκότων δόγμα τοῦ πάππου αὐτοῦ, καὶ ἀπέδωκεν αὐτηρῶς τοὺς προσκυνοῦντας αὐτάς. Μία τῶν ἡμερῶν ἰδὼν εἰς τὸν θάλαμον τῆς βασιλίσσης Εἰρήνης δὴν εἰκόνα κεκαρμένους, ἔπαυσε πᾶσαν μετ' αὐτῆς συζυγεὴν σχέσηον. Ἀπέθηκεν ὁ Λέων, ἀφ' οὗ ἐκαταλείπει μόνον πέντε ἔτη.

Ἡ Εἰρήνη ἀνέλαβε τὴν βασιλείαν, ὡς ἐπίτροπος τοῦ υἱοῦ αὐ-
τῆς καὶ ταχέως ἐκλυθεν εἰς ἐκνήτην τὴν ἀρχήν καὶ τὰ σέβας πολλῶν, διὰ τὴν ἐλευθερίαν τὴν ὅποιον ἔδωκεν εἰς προσκύνειαν τῶν ἡγίων εἰκότων. Συνεκάλεσεν ἐν Νικαίᾳ τὴν ἐδόδοιμον Οἰκου-
μενικὴν σύνοδον, ἣτις καθήρσεν ὅλας τὰς ἀποφάσεις τῆς προ-
τέρης συνόδου, καὶ οὕτως ἀπεκατεστάθη πάλιν ἡ προσκύνεισι τῶν εἰκότων εἰς ὅλην τὴν αὐτοκρατορίαν. Διὰ τὴν ἐκτελεῖν τὴν ἐ-
πιστήν αὐτῆς καὶ ἐξὺπερισσῶς, ἐπρότεινε εἰς τὸν Κήρυλλον τὸν μέγαν ἡγεμόνα τῶν Γερμανῶν, νὰ γυμνασθῆ ὁ υἱὸς αὐτῆς Κων-
σταντῖνος μίαν τῶν ἡγαθέων αὐτοῦ. Ὁ Κήρυλος ἐδέχθη τὴν πρότασιν αὐτῆς, καὶ ἐνούργη· τις ἐπαύθη εἰς τὴν Γερμανίαν νὰ διδάξῃ τὴν Βασιλεύειαν ταύτην τὰ Ἑλληνικὰ. Μετ' ἤλθον ὁ-
μως μεταβλήθησαν τὰ πράγματα καὶ ἡ Εἰρήνη ἔδωκεν εἰς τὸν υἱὸν αὐτῆς ἄλλην σύζυγον. Ὁ Κωνσταντῖνος ἦταν ἀνηρωπὸς ἄ-
πλωτος καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἐκυβέρνησεν κατὰ τὴν ἀρεσκίαν αὐτῆς.

Οἱ φίλοι τοῦ αὐτοκράτορος παρεκίνησαν αὐτὸν νὰ λάβῃ τὴν ἐ-
ξουσίαν καὶ νὰ ἀποκαρτήσῃ ἀπὸ τὰ πράγματα τὴν μητέρα αὐ-
τοῦ. Ἡ αὐτοκρατορία ἀνεκάλυψε τὴν συνωμοσίαν, ἀπέστειλε
πολλοὺς τῶν συμβούλων αὐτοῦ εἰς ἔξωρικόν, ἀφ' οὗ προηγουμένως
τοὺς ἠρωτηρήσατο, τὴν δὲ υἱὸν αὐτῆς διεύρασε ἰδίαις χειρὶν ἔθεσε

εἰς θάλαμον καὶ ἐπρόσταξε τὸν στρατὸν καὶ τὴν σύγκλητον νὰ
ἀναγκωρίσωσιν αὐτὴν κεφαλὴν τῆς αὐτοκρατορίας· ἀλλ' οἱ πρύ-
κραιτοι τοῦ στρατοῦ, ἀληθίζοντες τὴν γυναικεῖαν κυβέρνησιν, δὲν
ἐδέχθησαν τὸν ὄρον. Ὁ λαὸς συμφωνήσας μετὰ τούτου ἀνηγύ-
ρουν αὐτοκράτορα τὸν Κωνσταντῖνον, ὅστις ἔφερε τὴν τίτλον
Κωνσταντῖνος σ'. Ἡ ἀνεξικκία μετὰ τῆς ὁποίας προσεφέρθη
πρὸς τὴν μητέρα του, περιποιεῖ εἰς αὐτὴν μεγάλαν τιμὴν. Με-
τέως μετέφερεν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ Βασιλικοῦ παλατίου εἰς ἕνα ἐκ
τῶν οἴων αὐτῆς, ἔστειλε τοὺς συμβούλους αὐτῆς εἰς ἔξωρικόν,
καὶ συνεκάλεσε τοὺς ἐξορίστους φίλους αὐτοῦ.

Ἡ Εἰρήνη μνησικακοῦσα κατὰ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς καὶ τυφλο-
θεῖτα ὑπὸ τοῦ πάθους τῆς φροδοθῆς, προητοίμαζε τρομερὰν ἐκ-
δικήσιν. Ἦν μητρικὸν αἰσθημα ὑπερώρισεν εἰς τὸ σφοδρὸν τοῦτο
πάθος. Πρὸ τῆς εἰς συνάξει ἠθαρῶν ἰδιαιτέρου διὰ τὴν μετα-
χειρισθῆ αὐτὴν εἰς ἐνδεχομένην ἀνάγκην αὐτῆς. "Ἦν ἄνοιξασθ
τὴν ταμεῖον αὐτῆς διέσφειρε πλῆθος ἀνθρώπων, οὕτως διαδίδον
ταὶ ψευθεῖς λόγους εἰς τὴν λαὸν, καθίσταν μισητῶν τὸν υἱὸν τῆς.
Συκοφανταὶ ἐκνεύρονον εἰς αὐτὴν ψευθεῖς καὶ πεπλοκόμεναι συ-
νωμοσίαις διὰ τὸν ὅποιον ἐνοχοποίησαν τοὺς ἀρίστους συμβούλους
αὐτοῦ, ἐκ τῶν ὁποίων ἀπατήθη εἰς ἐρόνησε πολλοὺς. Κατέπεισεν
αὐτὴν νὰ χωρισθῇ ἀπὸ τῆς νομίμου γυναικὸς, καὶ νὰ συζευθῇ
μετὰ τῆς ἑρωπικῆς αὐτοῦ Θεοδότης, τὴν ὅποιον καὶ ἐκάρη-
σεν αὐτοκράτορισσαν. Ἐτύρλωνε τὸν θεῖον καὶ τεσσάρων συμ-
γενῶν του ἐπέφε τὰς γλιώσας· ὅθεν ὁ μὲν λαὸς ἠγνάνκατο διὰ
τὰς ἀπηνθρωπίας ταύτας τοῦ Βασιλέως, ἡ δὲ Εἰρήνη ἔλαχε
βλέπουσα τοὺς σκοποὺς τῆς εὐδοκούμενης.

Τελευταῖον ἡ Εἰρήνη νομίτασα, ὅτι ἔχει ὑπὲρ αὐτῆς τὸν
λαὸν διὰ τοῦ ἡγήσου αὐτῆς βίου, ἐμνησκοντα τὴν τελευταῖον
αὐτῆς σκοπὸν, ὅστις ἐπέφερε τὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ τῆς. Ὁ βα-
σιλεὺς ἔλειπεν ἐκ τῆς πάλους, ἔνεκα τῶν πολλῶν ἀσχημάτων,
εἰς ἃς εἶχον θέσει αὐτὴν οἱ Σαρκαρινοὶ καὶ οἱ Βουλγάρου. Ὁ βα-
σιλεὺς Κωνσταντῖνος νικήσας αὐτοὺς ἐπανήλθεν εἰς τὴν πόλιν. Ἡ Εἰ-
ρήνη ὅμως δελεάσακα δυσχερατημένους τινὰς ἐκκοντοῦργους
κατέπεισεν αὐτοὺς νὰ τὴν φωνεῖσιν ἐν τῇ ἐπιστροφῇ του. Ὁ

δυστυχῆς βασιλεὺς εἰσερχόμενος συνελθῆναι αἰριδιῶς, ἐρίθηρῃ εἰς τὴν γῆν βιάτως, καὶ εἶδε τρομαρὸν μαχηρικὴν φερομένην κατὰ τῶν ἐφθικλῶν του. Ἡ σκληρὰ πύτη τύφλωσις αὐτοῦ κατέστησεν αὐτὸν παρῆρρον καὶ μετ' ὀλίγου ἡμέρας ἀπέθανεν. Ἡ Εἰρήνη ἀνηγορεύθη αὐτοκρατορῖσας καὶ οὕτως ἡ δοξομανία ἐπινεε τὰ ἀγιάτικα τῆς φύσεως αἰσθημάτων.

Ἡ Εἰρήνη ἔλαβε τὴν βασιλείαν τὸ 800, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὴν ἀγάπην καὶ πίστιν τοῦ λαοῦ. Αἱ καὶ αὐτῆς δὲν ἔμεινον κακομμέναι. Ὅσοι δὲ μετ' ὀλίγον διεβόθη ὅτι διεπραγματεύετο νὰ συζευχθῆ μετὰ τοῦ μεγάλου Καρόλου, καὶ νὰ ἐνωθῶσιν ἡ Δυτικὴ καὶ Ἄνατολικὴ αὐτοκρατορία, ἀπεστράφη ἐξ ὀλοκλήρου αὐτὴν ὁ λαός. Οἱ Ἕλληνας δὲν ἐπεθύμουν ποσῶς νὰ ἀλλοξῶσι τὴν κυβέρνησιν αὐτῶν, καὶ νὰ ἴθωσιν ἐπ' αὐτῶν ξένον ζυγόν. Ἐγένετο συνομιλία, ἡ Εἰρήνη συνελθῆναι ὁλοκλήρως καὶ ἐκλείσθη εἰς Μοναστήριον, ὃ δὲ Πατριῶσις Νικηφόρος ἀνηγορεύθη αὐτοκράτωρ.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΑΙ.

Τὸν Εὐτύχιον διεδέχθη Ἰωάννης ὁ Γ'. ὅστις διωμάσας τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ δώδεκα ἔτη ἀπέθανεν ἐν οὐσίῳ τὴν 30 Ἀγοῦστου 577 ὁπότε ἐορτάζεται καὶ ἡ μνήμη του. Πάλιν ἀνεκαλέσθη εἰς τὴν πνευματικὴν ἀρχὴν ὁ Εὐτύχιος, καὶ ποιμάνεας ἔτη τέσσαρα καὶ μῆνας ἑπτὰ, ἀπέθανεν ἐν οὐσίῳ καὶ δικαιοσύνῃ τὴν 6 Ἀπριλίου ὁπότε ἐορτάζεται καὶ ἡ μνήμη του.

Τὸν Εὐτύχιον ἀποθανόντα διεδέχθη ἑτοῦς θεοσεβῆς Πατριάρχης Ἰωάννης ὁ Δ' ὁ Νηστευτής, ὁ πρῶτος ὀνομασθεὶς Οἰκουμηνικός διὰ Συνδικτικῆς ἀποφάσεως, διευθύνεας ὅσιος τὴν ἐλικθὰς τοῦ Χριστοῦ ἔτη δεκατρία καὶ μῆνας πέντε, καὶ τελευταίας τὴν 2 Σεπτεμβρίου, ὁπότε τιματτικὴ ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας ἡ μνήμη αὐτοῦ. Τὸν Ἰωάννην τὸν Δ' διεδέχθη ὁ Κυριακός, ὅστις ἀρχιεράτευσεν ἑτη ἔνδεκα. Μετὰ τὸν Κυριακόν, ἐπατριάρχησεν Θωμᾶς ὁ δίκηνος. Τὸν Θωμᾶν διεδέχθη ὁ Πύρρος, τὸν δὲ Πύρρον Παῦλος ὁ Β'. καὶ τούτων ὁ Πέτρος. Οἱ τέσσαρες οὐ-

τοὶ ἴσαν τῆς αἰρέσεως τῶν Μονοφυσικῶν, καὶ διὰ τοῦτο ἀνεκατέστησαν ὑπὸ τῆς ἑκτης Οἰκουμηνικῆς συνόδου.

Τὸ 656 ἐπατριάρχησεν Θωμᾶς ὁ Β'. τὸ 668 Ἰωάννης ὁ Ε'. τὸ 680 ὁ Θεόδωρος, καὶ μετ' ὀλίγον ὁ Γεώργιος. Μετὰ τὸν Γεώργιον ἐπατριάρχησεν πάλιν ὁ Θεόδωρος ἕως τὸ 686 καὶ ἀπέθανεν. Τὸν Θεόδωρον ἀποθανόντα διεδέχθη Παῦλος ὁ Γ'. τὸ δὲ 692 διεδέχθη τὸν Παῦλον Καλλίνικος ὁ σκουροφάλαξ τῶν Βλαχερνῶν, ὅστις ἐξώσθη ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ τοῦ Β'. τὸ 704 ἔτος, καὶ ἀντ' αὐτοῦ εἰσῆχθη ὁ Κύριος, ὅστις ἀπέθανεν τὸ 704 ἔτος καὶ ἐπατριάρχησεν Ἰωάννης ὁ ς'. ἕως τὸ 714 ἔτος.

Τὸν Ἰωάννην τὸν ς' διεδέχθη ὁ Γερμανός ὁ ὑπὲρ τῆς τιμῆς τῶν εἰκόνων ἀντιπαλαίσιος πρὸς τὸν εἰκονομάχον αὐτοκράτορα Λέοντα τὸν Ἰσαυρον. Τὸ 729 διεδέχθη τὸν Γερμανὸν Ἄναστασιος ὁ εἰκονομάχος καὶ ἐπατριάρχησεν Κωνσταντῖνος ὁ Β'. ἐχθρὸς καὶ αὐτῷ τῶν εἰκόνων καὶ ἀγρόμματος, καθιέρθη ὁμοῦ ἀκολουθῶς ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Κοπρώνιμου καὶ ἀντ' αὐτοῦ εἰσῆχθη ἄλλος εἰκονομάχος ὁ Νικήτας. Ἀποθανόντος δὲ τούτου ἐγένετο Πατριάρχης ἀνήρ εὐσεβῆς ὁ Κύπριος Παῦλος ὁ Δ'. ὅστις ἐκυβέρνησε τὴν ἐκκλησίαν ἕως τὸ 735 καὶ παρῆρθη εἰς ἡσύχασιν ἐπὶ λοιποῦ τῆς ζωῆς αὐτοῦ εἰς Μοναστήριον.

Τὸν Παῦλον διεδέχθη ὁ ἐνέρτος καὶ θεοσεβῆς Ταρχάσιος, ὅστις παρεκίνησε τὴν Αὐτοκρατορῖσιν Εἰρήνην καὶ συνεκρότησε τὴν Ζ' οἰκουμηνικὴν σύνοδον ἐν Νικαίᾳ τῆς Βιθυνίας ἐν ἣ ἐκινήθη συνοδικῶς ἡ προσκίνησις τῶν σεπτῶν εἰκόνων οὕτως δὲ ἐποίμανος τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ ἕως τοῦ Νικηφόρου τοῦ Σταυρακίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Ἐκ τῆς Αὐτοκρατορίας Νικηφόρου τοῦ Ἑλλήνου
 Αὐτοκράτορος, ἕως τῆς τελευταίου βασιλείου τοῦ Β'.
 (802—1025).

Νικηφόρος. — Σταυράκιος. — Μιχαήλ. — Λέων. — Μιχαήλ ὁ
 Τραυλός. — Θεόφιλος. — Μιχαήλ ὁ Γ'. — Βασίλειος ὁ Μακε-
 δών. — Λέων ὁ σοφός. — Ἀλέξανδρος. — Κωνσταντῖνος ὁ
 Παρρηγογένης. — Ρωμάνος τὸ παιδίον. — Νικηφόρος ὁ Φω-
 κῆς. — Ἰωάννης ὁ Τομισαΐτης. — Βασίλειος ὁ Β'. — Πατριάρχ-
 χι Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ Νικηφόρου μέχρι Βασιλείου τοῦ
 Β'.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ

Νικηφόρος ὁ διάδοχος τῆς ἀπανθρώπου Εἰρήνης εἰς τὸν ὅποιον
 ἀπέβλεπεν τὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἦτο ἀπάνθρωπος
 καὶ σκληρός, καὶ ἐπομένως ἀνίκαντος τὴν ἀκατήχη-
 τὴν λαοῦ ἢ τῶ σέβας τῶν ἑθῶν του. Οἱ πόλεμοι τοῦ ἐποίου
 ἔκαμαν ὁ βασιλεὺς πρὸς τοὺς Σαρρακηνούς, δὲν ἦσαν τόσον εὐτυ-
 χεῖς. Οἱ Σαρρακηνοὶ ἐληλάτουν τὴν Συρίαν τὴν Κύπρον καὶ Ρό-
 δον, σπάζοντες τοὺς κατοίκους καὶ καταστρέφοντες τὰς ἐκκλη-
 σίας. Οἱ κατὰ τῶν Βουλγάρων ἡμῶς ἦσαν εὐτυχεῖς, διότι ἐνί-
 κησεν αὐτοὺς εἰς πολλὰς μάχαις καὶ διήρξατο τὴν χώραν αὐτῶν
 σπάζων καὶ κίαν καὶ ἠνάγκασε τὸν βασιλεῖα αὐτῶν Κροῦμον νὰ
 ζητήσῃ εἰρήνην ὑπὸ ὑποουσιόηποτε ὅρους ἤθελεν ὁ αὐτοκράτωρ.
 ἀλλ' ὁ Νικηφόρος ἔμενον ἄκαμπτος, θέλων τὴν ὀλικὴν καταστρο-
 φὴν τοῦ Βουλγαρικουῦθλου. Ὁ Βασίλεὺς Κροῦμος ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ
 ταύτῃ, συνήγαγε μέχρι στρατεύμα, ἀπόρριπαι ἔχων νὰ πολεμήσῃ ὑ-
 πὲρ τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἔθνους αὐτοῦ. Οἱ Βούλγαροι στρατεύσαντες
 ἔκλεισαν τὸ αὐτοκρατορικὸν στρατεύμα εἰς ἓν δάσος, περιέβρα-
 ξαν αὐτὸ διὰ ξύλων, καὶ ἔπειτα ὤρμησαν κατ' αὐτὸ μετὰ με-

γίλης μανίας. Τὸ στρατεύμα τοῦ Νικηφόρου ἐνίκηθη καὶ κα-
 τεσπράχη ἐκτὸς ὀλίγων σφόνδων ἐφρονεῦθη δὲ καὶ αὐτὸς ὁ αὐ-
 τοκράτωρ οἱ δὲ Βούλγαροι κύβαντες τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ τὴν
 ἔβασαν ἐπὶ ξύλου καὶ περιέφερον αὐτὴν θρικμζευτικῶς δι' ὄλου
 τοῦ στρατεύματος. Ἀκολούθως δὲ χρυσοχόος τις, περιχυρω-
 σκε τὸ ὄστον τῆς κεφαλῆς ταύτης, τὸ κατέστησε ποτήριον
 τοῦ βασιλέως τῶν Βουλγάρων ὁ Σταυράκιος ὁ υἱὸς τοῦ βασιλέως
 δέσφμεν, ἀλλὰ πληγωμένος βαρέως.

Ὁ Σταυράκιος ἔβηεν εἰς τὴν Ἀδριανούπολιν ἀνηγορεύθη ὑπὸ
 τῶν διασωθέντων στρατηγῶν αὐτοκράτωρ μὴ δυνάμενος ἡμῶς
 νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὸν λαόν, ἔνεκα τῶν πληγῶν αὐτοῦ, καὶ
 ἰνωρίζων, ὅτι ἐμισεῖτο ὑπὸ τε τῶν εὐγενῶν καὶ τοῦ ὄχλου, ἀ-
 περσίσει νὰ παρχωρήσῃ τὴν βασιλείαν εἰς τὴν σύζυγον αὐτοῦ
 Θεοφανώ. Ἐν τούτοις ἡ σύγκλητος ἐκήρυξεν εἰς τὸ ἱποδρόμιον
 αὐτοκράτωρ τὸν Μιχαήλ, σύζυγον τῆς Προκοπίδας ἀδελφῆς τοῦ
 Σταυράκιου, οὗτος δὲ μεθ' ὅσον ἀνεχώρησε μετὰ τῆς βασι-
 λίσσης εἰς τι μοναστήριον καὶ ἀκολούθως ἀπέθανεν. Ὁ Μιχαήλ
 ἐθουμοῦμενος τὸν πρὸς τὸν Νικηφόρον καὶ Σταυράκιον ὄρκον αὐ-
 τοῦ ἀπέριψε κατὰ πρῶτον τὴν βασιλικὴν ἀξίαν, ἀλλὰ μεθ' ὧν,
 ὅτι ὁ Σταυράκιος διὰ νὰ στερεώσῃ τὴν σύζυγον αὐτοῦ εἰς τὸν
 θρόνον, ἐμελέτα νὰ σταθήσῃ αὐτὸν τοῦ φωτός, παρεδέχθη τὴν
 αὐτοκρατορίαν καὶ ὑπεσχέθη δημοσίως νὰ ὑπερασπίζηται τὰ
 προνόμια τῆς Ἐκκλησίας, καὶ νὰ ἀπέχῃ ἀπὸ τοῦ φόνου τῶν
 Χριστιανῶν. Ἐστέφη δὲ εἰς τὴν μεγάλην Ἐκκλησίαν ὑπὸ τοῦ
 Πατριάρχου Νικηφόρου.

Ὁ βασιλεὺς προεκάλεισε τὸν Πατριάρχην νὰ στέφῃ καὶ τὴν
 σύζυγον αὐτοῦ Προκοπίαν, καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Θεοφύλακτον ὡς
 κοινωνοῦς τῆς Βασιλείας. Μόλις ἡμῶς ὁ Μιχαήλ ἐβεβαιώθη εἰς
 τὸν θρόνον, καὶ οἱ Σαρρακηνοὶ καὶ οἱ Βούλγαροι ὤρμησαν εἰς τὴν
 ἐπικράτειαν αὐτοῦ. Ὁ αὐτοκράτωρ ἔστειλε κατὰ τῶν Σαρ-
 κηνῶν τὸν στρατηγὸν αὐτοῦ Λέοντα, ὅστις νικήσας αὐτοὺς, ἐ-
 φόνευσεν 20,000 ἑξ αὐτῶν. Κατὰ δὲ τῶν Βουλγάρων ἐστράτευ-
 σεν ὁ ἴδιος, ἀλλὰ νικηθεὶς ἐπέστρεψε περὺλυτος εἰς τὴν Κων-
 σταντινούπολιν καὶ ἀπερσίσει νὰ παρδώσῃ τὴν βασιλείαν εἰς
 ἄνδρα πολυμικρότερον καὶ ἀξιώτερον, τὸν Λέοντα· αὐτὸς δ' ἄ-

προσέβη εἰς τὸ μοναστήριον τῆς νήσου Πρώτης καὶ ἐκεῖ διεβίβη τὴν ἐπίστατον αὐτοῦ ζῶν.

Ὁ Ἄεων ἐλευθερὸς ἰὼν ἀπὸ πάσης φιλοτιμίας, καὶ βλέπων τὴν κινήσασθαι κατὰ τὴν πρᾶξιν, μάλιστα ἐδέχθη τὴν βασιλείαν ἀπὸ τοῦ ἡμῶν ἀνηγορεύθη αὐτοκράτωρ ὑπὸ τῶν στρατευμάτων ἤλθε καὶ εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἐπέστη ὡς τοιοῦτος ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου. Ὁ Ἄεων ἐξώρισε τὴν Προκοπίην μετὰ τῶν τέκνων τῆς ἐκ τῶν ἰσίων τῶν προσδύσεων Θεοφύλακτον ἡρωτηρήσαντες ἀπανθρώπους.

Οἱ Βούλγαροι ἐπιζήσαντες ἐπὶ τῇ εὐτυχίᾳ αὐτῶν εἰσέβησαν εἰς τὴν Θράκην καὶ διέπρασαν τὴν χώραν, κίοντες καὶ σφάζοντες. Ὁ Ἄεων συναγγήρῳ ὅσον ἤδωντο στρατευμα ἐστράτευσε κατ' αὐτῶν, καὶ συνήθε μάχην μετ' αὐτῶν. Εἰς τὴν μάχην κακίτην ἐνικήθησαν οἱ Βούλγαροι, ὁ δὲ βασιλεὺς Κρομῆς ἐπληρώθη. Οἱ Βούλγαροι τοιοῦτον κατετόμαζαν, ὥστε πολλοὺς χρόνους συνεχῶς ἔρχετο ἀνεσθλῆσαν τὴν αὐτοκρατορίαν. Ὁ βασιλεὺς ἦμας μὴ φοβούμενος ἤδη, οὕτε τοὺς Βουλγάρους οὔτε τοὺς Σαρκαίνους, οἱ ὅποιοι ἀνίσταντο εἰς διγδύνοικα, ἤρξατο νὰ ἐνεργῇ τὴν καλιέσειν τῶν σσπῶν εἰκότων. Ὁ Πατριάρχης Νεανόρος, Νικήτας ὁ πατρικίος καὶ συγγενῆς τῆς βασιλείσσης Εἰρήνης, Θεόδωρος ὁ μοναχὸς καὶ Θεοφάνης, ὁ ἱστοριογράφος καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἐκτιμώμενοι εἰς τὸ δόγμα τοῦ βασιλείως ἐξωρίσθησαν.

Ἐν τούτοις Μιχαὴλ, ὁ ἐπονομαζόμενος Τραυλός, συνώμοσε κατὰ τοῦ βασιλείως, ἐπιθυμῶν νὰ γείνη βασιλεὺς. Ἀνακαλυφθεὶς δὲ συνλήθη καὶ καταδικάσθη νὰ καθῇ. Ἡ βασιλίσα Θεοδώρα, βέβαιονα ἀπαρμένονα κλέπτην ἀφρονεβῆ τὴν ἡμέραν τὴν πρὸ τῶν γενεθίων τοῦ Χριστοῦ, κατέπεισε τὸν βασιλεῶνα νὰ ἀναβῆ τὴν κατωκίτην. Ὁ Μιχαὴλ εἰδοποιήσας τοὺς συνωμότες, ὅτι ἤθελε καταγγεῖλαι αὐτοὺς, ἐκὼν δὲν τὸν ἐλευθερώσασιν, τοὺς ἐφοβήρισεν τόσον, ὥστε ἀπερῆσαν νὰ λυτρώσασιν αὐτὸν ἀνυπερβίως. Εἰσέβησαν τὸ πρῶτον μετὰ τῶν κληρικῶν εἰς τὸ παλάτιον, καὶ ὄρησαντες ἐφόδωσαν τὸν Ἄεωνα ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ δόματος καὶ ἐπῆρσαν τοὺς τέσσαρας αὐτοῦ υἱούς.

Ὁ Μιχαὴλ λυθεὶς ἀπὸ τῶν δεσμιῶν ἀνηγορεύθη αὐτοκράτωρ.

Ἐγενήθη ἐν Ἀμορίᾳ πόλις τῆς Κιλικίας, κατοικομένη ἀπὸ Ἰουδαίους καὶ Χριστιανούς, ἐνάστεισε τὸ Σάββατον καὶ ἡμεροτὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν, καὶ εἰπίστευσε πολλὰ δόγματα ἐναντὶ τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως, καὶ ἦτο κατὰ τῆς προσωνύσεως τῆς εἰκότων. Τὸ δεύτερον ἔτος τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἀποστάτης τῆς Θεωμῆς ὀνομαζόμενος, εὐρίων μεγάλην ὑποδοχὴν εἰς ὅλους τοὺς Ἀνατολίους, λαοὺς, ἔνεκε τοῦ πρὸς τὴν Μιχαὴλ μίσους, συνήθησε μεγάλην δυνάμιν καὶ οὕτω λυριέσας τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Συρίαν ἐσεδύθη τὴν πορφυράν καὶ τὸ δαδόνημα, καὶ ἐπέβη ὑπὸ τοῦ ἰωὺ Πατριάρχου Ἀντιοχείας βασιλεὺς. Ὁ αὐτοκράτωρ ἔστειλε κατ' αὐτὸν μεγάλαις δυνάμει· ἀλλ' ὁ Θεωμῆς ἐπέσειν αὐτοὺς φονέσας πολλοὺς τῶν στρατιωτῶν. Ἐτοιμασθε δὲ ἀκαλύθως, στέλων ἐνέειπε τὴν τοῦ βασιλείως, καὶ δικασθε εἰς Θεζύκην ἄλλων χίρων πλησίον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀλλ' ἀπεκρούσθη ὑπὸ τῶν πολιτῶν. Ἐπικραλῶν δὲ τὴν πολιτείαν ἐκ δευτέρου καὶ τρίτου ἀπεκρούσθη ὠκίτως, οὐχ ἦσαν ἡμῶς ἦσαν ἐπίρροδος εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Ὁ βασιλεὺς τῶν Βουλγάρων ἀκούσας τὴν δύσκολον θέσιν τοῦ αὐτοκράτορος, εἶτε ἐκ συμπαιθείας εἶτε ἐκ φιλείας, ἤρξατο πρὸς βούθειαν αὐτοῦ. Ὁ Θεωμῆς ἀκούων αὐτῶν ἐρχόμενον, ἀπέφρασε νὰ ἐστρατεύσῃ κατὰ τῶν Βουλγάρων, ἀλλ' ἐκλήθη ὑπ' αὐτῶν, καὶ ἀπὸ τοῦ ἐμυθῶν ὅτι ὁ στόλος τοῦ παρεδόθη εἰς τὸν βασιλεῶνα κατέστρεψε μὲ τοὺς περὶ αὐτῶν τοὺς περὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν τόπους. Ὁ Μιχαὴλ ἔστειλε κατ' αὐτὸν τὸν Ὀλβιανὸν καὶ Κατακράτην, καὶ ἠνέμαζεν αὐτὴν νὰ παρεδόθῃ. Ὁ Μιχαὴλ κόψας τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας αὐτοῦ ἐκλίθειν αὐτῶν ἐπὶ ὄνου, καὶ περιέφερον αὐτὸν εἰς ὅλον τὸ στρατεύμα, ἕως οὔτου ἀπέθνηκε θάνατον ἐδυνήσῃ.

Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ αὐτοκράτορος τούτου, οἱ ἐν Ἰσπανίᾳ Ἀραβεῖς, ὄρησαν μετὰ δυνάτου στόλου εἰς τὴν Κρήτην, ἀπέβησαν εἰς αὐτὴν, καὶ εὐρόντες ἄρθῳτων ἀρχιθῶν ἐκτίσαν τὴν πόλιν Χάλδακ καὶ ἐπὶ τὴν ὄψιν ἐπέβη. Ὁ αὐτοκράτωρ ἔστειλε κατ' αὐτοὺς στόλον, ἀλλ' οὗτος ἠρξάσθη ἐκ τῶν Ἀραβῶν ἐστειλε ἕτερον στόλον κακέρχόμενον ὑπὸ τῷ Κριστεῖ, ὅστις κατ' ἄρχας μὲν ἐπένεκεν, ἀλλὰ ἤκρῳτο εἰς τὴν νύκτα αὐτοῦ, καὶ θα-

Θεις εις τρυφήν προσεβλήθη αήνης υπό των Ἀγαρηνῶν, καὶ ἠφρανόθη κατὰ κράτος, ὥστε δὲν διεσώθη οὔτε εἰς διὰ τὰ ἀπαγγεῖλη τὴν συμφορὰν. Μετ' ὀλίγον δὲ ἔπεσε καὶ ἡ Σικελία ἐξ αἰτίας Εὐρηκίου τινός, ὅστις ἀρπάξας κλογοραῖον νέκυν, καὶ ζητούμενος νὰ τιμωρηθῆ, κατέφυγεν εἰς τοὺς ἐν Ἀφρικῇ Ἀγαρηνοὺς, καὶ τοὺς ᾤδήγησε κατὰ τῆς νήσου. Οἱ Ἀγαρηνοὶ, ἀφοῦ κατέλαβον τὴν Σικελίαν, ἐπέρρασαν εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ ἐκυρίευσαν τὴν Καλαβρίαν ὁμοῦ μετὰ τῶν γειτονευουσῶν ἐπαρχιών. Ὁ Μιχαὴλ παθὼν ἐκ δυσεντερικῆς κατέστρεψε τὸν βίον ἐλευσίνῳ.

ΘΕΟΦΙΛΟΣ.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μιχαὴλ ἐβασιλεύσαν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Θεόφιλος. Ὁ αὐτοκράτωρ οὗτος ἀνῆκεν εἰς τοὺς ἀρίστους τοῦ Βυζαντίου αὐτοκράτορας. Ἦτο δίκαιος, πεπαιδευμένος καὶ ἐπαθίμει τὴν εὐδικαιοσύνην τῶν ὑπηκόων του. Διηγεῖται ὁ Ζωνάρας, ὅτι ἰδὼν μίαν τῶν ἡμερῶν φορτωμένην κῶν προπλεύουσαν εἰς τὰ ἀνάτορα καὶ κελθόν, δὲ ἐστέλλετο ἐκ Συρίας διὰ λογαριασμῶν τῆς βασιλείας, ἔκτισεν αὐτὴν μετ' ὄλων τῶν ἐν κούτῃ ἐμπορευμάτων, εἰπὼν εἰς τὴν Ἄνακσαν. «Ὁ Θεὸς με ἔκμαξε βασιλεὺς καὶ σὺ με βιάζεις νὰ γείνω ἔμπορος· ἐὰν οἱ βασιλεῖς γείνουν ἔμποροι, πῶς θέλουσι ζῆσαι οἱ ὑπῆκοοι;» Θέλων νὰ τιμωρῆσθαι τὴν ἐπιβουλὴν πρὸς παραδειγματισμῶν, συνεκάλεσε τοὺς προκρίτους τῆς αὐτοκρατορικῆς εἰς τὸ παλάτιον, τὸ λεγόμενον Πενταπύριον, εἰπὼν δ' εἰς αὐτοὺς, ὅτι ἀπερῆσαι νὰ ἀνταμείψῃ ὄλους ὅσοι συνήγαγον εἰς τὸν θάνατον τοῦ Λέοντος, καὶ τὴν ἀνάγκην τοῦ πατρὸς του εἰς τὸν θρόνον, διέταξε νὰ χωρισθῶσιν ἐκ τοῦ πλῆθους καὶ νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸν πλησίον θάλαμον, ὅπου ἤδυνάτο κατ' εὐκαιρίαν νὰ ἀνταμείψῃ ἕκαστον κατ' ἀξίαν. Οἱ φρονεῖς τοῦ Λέοντος ἐλιπίζοντες μεγάλως ἀμοιβὰς, ἐφρανέρωσαν ἑαυτοὺς ἐκνοσίως. Ὁ βασιλεὺς τότε ἐστειλε ἕνα τῶν ὑπηρετῶν καὶ ἐρόντισεν ὄλους τοὺς φρονεῖς, οὐχὶ μόνον διότι ἔχμασαν ἀθῶν κίμα, ἀλλὰ καὶ διότι ἐσφαζον ἐντὶς τοῦ νεοῦ τὸν ἱεραμένον.

Ὁ Θεόφιλος ἐστρατεύσας προσωπικῶς κατὰ τῶν Σαρρακηνῶν καὶ εἰσβάλων εἰς τὴν Συρίαν κατέτρεχε τὴν χώραν καὶ κυριεῖσας πολλὰ φρούρια ἐπέστρεψε θριαμβεύων εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἀφῆσας στρατηγὸν τὸν Θεόφρον. Ὁ Θεόφιλος διατρέχων τὴν Συρίαν κατηφάνησε τὴν Σωζόμετραν τὴν πατρίδα τοῦ βασιλέως τῶν Σαρρακηνῶν καὶ μολοντός ὁ βασιλεὺς παρεκάλισε τὸν αὐτοκράτωρα νὰ τὸν ἀφήσῃ ἀβλαβῆ, δὲν εἰσπούσθαι. Παροξυνθεὶς ὅθεν διὰ τοῦτο συνήθροισε μεγάλῃν δύναμιν καὶ διέταξεν ἕκαστον τῶν στρατιωτῶν, νὰ ἐγγραζῆν εἰς τὴν ἀσπίδα του τὴν λέξιν «Ἀμώριον», τὴν πατρίδα τοῦ Θεοφίλου μητρόπολιν τῆς Κιλικίας, τὴν ὅποιαν ἀπερῆσεν ἀνετδικουίμενος νὰ καταστρέψῃ. Ὁ αὐτοκράτωρ ἐλαβὼν τοῦτο ὡς ἀτιμίαν, ἀπερῆσσε νὰ βοηθήσῃ τὴν πατρίδα καὶ ἐστειλε στρατεύμα μέγα ὑπὸ τοὺς στρατηγοὺς Ἀέτιον, Θεόδωρον Κρατερὸν, Θεόφιλον καὶ Βουδουταῖον. Ἄλλ' οἱ Σαρρακηνοὶ ἔχοντες μετ' ἑαυτῶν πολλοὺς Τούρκους καὶ Πέρσας ἐνίκησαν τὸ αὐτοκρατορικὸν πρᾶτευμα, καὶ πολιορκήσαντες τὴν Ἀμώριον τὸ ἐκυρίευσαν, καὶ τοὺς μεν ἄνδρας κατέσφαξαν, τὰς δὲ γυναῖκας καὶ παῖδας ἤμακλώτισαν. Ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τῇ λύτῃ ταύτῃ ἀπέθανεν. Ὁ αὐτοκράτωρ οὗτος ἦτο ἐκ τῶν εἰκονομάχων ὁ τελευταῖος.

Τὸν Θεόφιλον διεδέξατο ὁ υἱὸς αὐτοῦ Μιχαὴλ, ἀντὶ τοῦ ἁπίου, ἀνγλικῶν ὄντος, διόκειε ἡ μήτηρ αὐτοῦ Θεοδώρα, αὕτη ἀνεκάλεσεν ἐκ τῆς ἐξορίας ὄλους τοὺς ἐξορισθέντας διὰ τὴν προσκνήσιν τῶν εἰκόων καθήρεσε τὸν Ἰωάννην Πατριάρχην τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἀνεκήρυξε τὸν Μεθόδιον, ὑπέρμαχον τῶν εἰκόων, προστάξας νὰ φυλάττωται καθ' ὄλην τὴν ἐπιπράττειν αἱ ὑπὲρ τῶν εἰκόων δικταχὰί τῆς δευτέρας ἐν Νικαίᾳ συνόδου. Ὁ υἱὸς αὐτῆς ἀνέλαβε τὰς ἡνάς τῆς βασιλείας ἀκτωακιδεακτικῆς τὴν ἡλικίαν διὰ τῶν ἀσωπειῶν ὅμως αὐτοῦ καὶ τῆς ἀκολαπίας καὶ τῆς πρὸς τὰ θεὰ ἀσεβεῖας αὐτοῦ, ἠτίμασε τὸν θρόνον καὶ ἐσφαυσε τοὺς βασιλικούς ἠσαυρούς. Μεταξὺ τῶν πολλῶν ἠσαυρῶν τοὺς ὁποίους κατέσφαυεν, διέλυσε καὶ τινα χρυσὰ δένδρα, τὰ ὅποια ἐθαυμάζοντο διὰ τὰ χρυσὰ πηκὰ, τὰ μεταξὺ τῶν κλάδων ὄντα, καὶ διὰ τὸς μηχανῆς μελωφ-

δοῦναι. Ἐκί τῆς βασιλείας τούτου ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐχθρῶν Σαρρακηνῶν καὶ Βουλγάρων, ἐπέστησαν καὶ οἱ Ρώσσοι· τοὺς ὁποιούς ὁ ἱστοριογράφος Ζωνάρας, ἀναρχίζει ἀλλήτως Ρως, Τελου-
πάνη δὲ ἐρονήθη ἐξ ἐπιβουλῆς τοῦ Βασιλείου, τὸν ὅποιον εἶχεν ἀκαθάρτην Καίσαρα καὶ συμβασιλέα, ἀλλ' ἀκολούθως ἤθελε γὰρ τὴν καθάρσει.

Ὁ Βασιλεὺς ἀναγαρῆσθεϊ γῆν αὐτοκράτωρ, ἐβασίλευσε δικ-
κίας καὶ ἀναρέτως, τιμῶν τοὺς ἄξιους καὶ συγχωρῶν εἰς τοὺς ὑπακόους ἐλευθερίαν πλήρη, διὰ τῶν ὅποιον ὑπερηγάτα αὐτὸν ὁ λαός. Ἐν ἀρχῇ τῆς βασιλείας του ἐγένετο ἐπιβουλή κατ' αὐ-
τοῦ ὑπὸ τῶν Πατρικίων Γεωργίου καὶ Συμβασιτίου· ἀλλ' ἀνακα-
λυφθεὶς ταῦτας, ἐτυρώθησαν οὗτοι, οἱ δὲ συνένοχοι αὐτοῦ ἐξωρίσθησαν. Ὁ Βασιλεὺς τὸ δεύτερον ἔτος τῆς βασιλείας του ἐστειψε Καίσαρας τοὺς υἱοὺς του Κωνσταντίνου καὶ Λέοντα· κατὰ
δὲ τὸ τρίτον ἔτος τὸν Ἀλέξανδρον. Τὸν υἱὸν αὐτοῦ Στέφανον ἐ-
πέδουσε τὸ μοναχικὸν γῆμα, ὅπως πατριαρχεῖσθε, τὰς δὲ θυγα-
τέρας αὐτοῦ κατέστησε μοναχάς εἰς τὴν μονὴν τῆς ἁγίας Εὐ-
φρασίας.

Μετὰ τὴν τακτοποίησιν τῶν οὐρανῶν αὐτοῦ, ἐξεστράτευσσε
κατὰ τῶν Σαρρακηνῶν, οἵτινες μετὰ τιμῶν Μανκιχίων ἐκαινον
ἐπιδρομάς εἰς τὴν ἐπικράτειαν. Ἐν τῇ ἐπιστρατείᾳ ταύτῃ, δι-
ήρησε τὴν χώραν τῶν Σαρρακηνῶν, καὶ ἄλλους μὲν ἐρόνευσεν,
ἄλλους δὲ ἔλαβεν κίχμαλτους· καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Κων-
σταντινούπολιν ἐν θριάμβῳ. Τὸ ἐπόμενον ἔτος κτύπησεν οἱ Μανκιχοὶ
εἰσέβαλον εἰς τὸ κράτος, ἀλλὰ πάντες κατεσφάγησαν, καὶ ὁ
στρατηγὸς αὐτῶν Χρυσόχειρ. Ἡ φθορά αὐτῆ ἐπατείνωσε
τοὺς Σαρρακηνούς, ὥστε μετὰ ταῦτα δὲν ἠδυνήθησαν γὰρ βλάβησιν,
τὴν μοναρχίαν. Εἰσεβαλὼν δὲ καὶ κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος εἰς
τὴν Συρίαν ἐκέραισε πολλὰ φρούρια, καὶ ἔλαβε πολλοὺς κίχ-
μαλτους Σαρρακηνούς ἐκ τῶν ὅποιον ἐρόνευσσε πολλούς. Εἰς
τὰς μεγάλας ὅμως ταύτας νίκας ἀνεπέστρεσε ἡ ζήμεια τῶν
Σαρρακηνῶν τὰς ὁποίας ἐκέραιεσκον οἱ Σαρρακηνοί.

Ὁ Βασιλεὺς ἀποθανόντος τοῦ υἱοῦ του Κωνσταντίνου, ἐστειψε
Καίσαρα τὸν δεύτερον υἱὸν αὐτοῦ Λέοντα. Οὔτως ὅμως θέλων
γὰρ μακρότη τῆς αἰχλῆς τὸν ἐπίσκοπον Θεόδωρον Σανδαυβαρηνόν,

διεβλήθη εἰς τὸν πατέρα ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου τούτου καὶ ἐπι-
δύνευσεν, ἐσώθη ὅμως διὰ παρακλήσεως τῶν ἀρχόντων καὶ τῆς
συγαλήτου. Ὁ βασιλεὺς ἀπονήθησκον κατέλιπεν εἰς τὸν υἱὸν
του πολλὰ κερήλαια πατριαρχικά ἐν κεραλαίους ἤρ'. ἔχοντα
ἀραστοχιζὰ ταύτην «Βασιλεὺς ἐν Χριστῷ Βασιλείους Ρωμαίων
Λέοντα τῷ πεποθλημένῳ καὶ συμβασιλεύοντι περὶ ἀρετῆς καὶ παι-
δείας». Κατέλιπε δὲ καὶ σύνοψιν νόμων ὑπὸ τὸν τίτλον Βασι-
λικὰ, οἵτινες ἐγράφθησαν Ἑλληνιστί. Ὁ Βασιλεὺς κατεκριμείται
μεταξὺ τῶν χρηστῶν Βασιλέων.

ΛΕΩΝ Ο ΣΟΦΟΣ.

Λέων ὁ σοφὸς ἐπικλούμενος διὰ τὴν πολυμάθειάν του, διε-
δέγηθη τὸν πατέρα αὐτοῦ Βασιλεῖον. Ἐπὶ τῆς βασιλείας τούτου
εἰσέβαλον οἱ Βούλγαροι εἰς τὴν ἐπικράτειαν αὐτοῦ, καὶ λεηλα-
τοῦντες ἐρόθησαν μέχρι τῆς Μακεδονίας. Ὁ αὐτοκράτωρ συνε-
μάχησε μετὰ τῶν Οὐγγρων ἀλλὰ μετὰ πολλὰς δυστυχίας, ἡ-
νικήσθη γὰρ ἀπὸ τῶν Βουλγάρων, ὅχι τόσοον
ἐντιμῶν. Ἀποθανόντος τῆς Βασιλείας Θεοφάνους, ὁ βασιλεὺς
ἔλαβε δεύτερον σύζυγον τὴν Ζωὴν ἀποθανόνσης ὅμως καὶ ταύ-
της ἔλαβε τὴν Εὐδοκίαν. Ἐπειδὴ ὅμως καὶ αὕτη ἀπέθανεν, ἔ-
λαβε τετάρτην τὴν Ζωὴν ἐξ ἧς ἐγενήθη ὁ υἱὸς αὐτοῦ Κων-
σταντίνος. Ὁ Πατριάρχης Νικόλαος, ἀράρισε τούτον, διὰ τὸν
παρὰ τοὺς συνοδικούς κινήσας γάμον. Ὁ αὐτοκράτωρ ὅμως κα-
θήρσε τὸν Νικόλουν καὶ ἀνεκατέστησεν αὐτὸν διὰ τοῦ Εὐδο-
κίης. Ὁ Λέων ἐκ σωμασίας ἐκινδύνευσσε νὰ φουεθῇ. Μόλις ὅ-
μως παρήλθον ταῦτα καὶ περιεκυκλώθη ὑπὸ ἐξωτερικῶν δεινῶν.
Οἱ Σαρρακηνοὶ κυριεύσαντες τὸ Ταυρομένιον τῆς Σικελίας, τὴν
νῆσον Ἀζμων, ἐπολιόρησαν καὶ τὴν Θεσσαλονίκην. Μετὰ πολ-
λὰς ἀτυχίας ἠθελήσθη ὁ αὐτοκράτωρ ἀπέθανεν ἀπονήθησκον
δὲ ἄρατος πολλὰ ἐκαλησεκτικὰ καὶ νομικὰ συγγράμματα, τὸν
δὲ υἱὸν αὐτοῦ πεναπέστῃ.

Ἀλέξανδρος, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Λέοντος ἀνέβη τὸν αὐτοκρατορι-
κὸν θρόνον, ὑπὸ τὸ τέλος τῆς παραχωρήσει τῶν θρόνων εἰς τὸν ἀ-
νεψιόν του, ὅταν ἠλικιωθῇ. Ὁ ἀσωτος αὗτος βασιλεὺς ἀπέθανε

μετά δεκατρείς μήνας ἀπὸ πολυμαχίαν καὶ πολυποσίαν. Ὁ βασιλεὺς οὗτος διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ, παρότρυνε κατ' αὐτοῦ τὸν δεσποτὴν τῶν Βουλγάρων, ὅστις εἰσέβηκε καὶ ἐληλάτει τὴν ἐπικράτειαν.

Κωνσταντῖνος Ζ'. ὁ Πορφυρογέννητος ἐπικαλούμενος, διότι ἐγεννήθη βασιλεύοντος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἐπετροπέυετο κατ' ἀρχάς καὶ ὑπ' ἄλλων καὶ ἐξαιρέτως ὑπὸ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Ζωῆς. Οἱ Σαρκηννοὶ διὰ θλάσεως, καὶ οἱ Βούλγαροι διὰ ζήρας ἐληλάτου τὴν ἐπικράτειαν. Ἡ Ζωὴ ἠναγκάσθη νὰ εἰρηνεύσῃ μετὰ τῶν πρώτων νὰ κλιπολεμήσῃ τοὺς δευτέρους· ἀλλὰ διὰ τὴν ἀσυμφωνίαν τῶν αὐτοκρατορικῶν στρατηγῶν, Συμεῶν ὁ βασιλεὺς τῶν Βουλγάρων, ἐρῆσε πλησίον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, κτυπηθεὶς ὅμως ἐπέστρεψεν εἰς τὴν χώραν του. Εἶς στρατηγὸς Ρωμανός, συζεύξας τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Ἑλένην μετὰ τὸν αὐτοκράτορα, ἀνηγορεύθη Κεῖσαρ καὶ Αὐγούστος, ὕψωσεν εἰς τὴν αὐτὴν τιμὴν δύο υἱοὺς του, καὶ ἓνα τρίτον μερικίον δεκατρεῖς ἐτῶν, ἀνάδειξε Πατριάρχην. Ἐνθ' δὲ ὁ Πορφυρογέννητος ἐφαίνετο ὑπερούσιος τούτου τοῦ στρατηγοῦ, οἱ Σαρκηννοὶ καὶ οἱ Ρῶσοι ἐληλάτου τὴν ἐπικράτειαν. Βοηθούμενος ὅμως οὗτος ὑπὸ τῶν φίλων αὐτοῦ ἐξώρισε τοὺς συνδυνάστας αὐτοῦ Ρωμανὸν καὶ τοὺς υἱοὺς του, καὶ μοναρχήσας ἀπέθανε τὸ 959 ἔτος. Ἀναφέρεται δὲ αὐτοκράτωρ οὗτος συχνάκις ὑπὸ τῶν συγγραφέων, ὡς φίλος καὶ προστάτης τῆς παιδείας καὶ οὗτος συγγραφεὺς διαφόρων βιβλίων.

Ρωμανὸς ὁ υἱὸς τοῦ Κωνσταντίνου, ὀνομαζόμενος Παιδίον, καὶ διὰ τὸ μικρὸν τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, καὶ διὰ τὴν μικρότητα του, διαδέχεται τὸν θρόνον ἐμολυεν αὐτὸν διὰ τῶν ἀσελγειῶν αὐτοῦ, καὶ ἀπέθανε κατὰ τινὰς μὲν ἐκ τῆς κτηνώδους διαίτης αὐτοῦ, κατ' ἄλλους δὲ φαρμακευθεὶς ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ Θεοφανούς.

Ἡ Θεοφανὴ μετὰ τῶν δύο ἀνηλικίαν υἱῶν τῆς Βασιλείου καὶ Κωνσταντίνου διεδόγητὸ τὸ σκήπτρον τῆς αὐτοκρατορίας. Ὁ στρατηγὸς Νικηφόρος ὁ Φωκῆς εἶχε σταλῆ ὑπὸ τοῦ Ρωμανοῦ κατὰ τῶν ἐν Κρήτῃ Σαρκηννῶν καὶ ἦλθεν ἐγγυὸς νὰ τοὺς ἐκδιώξῃ ἐκείθεν, ἀλλ' ὁ παιδαριώδης Ρωμανὸς, φθονήσας αὐτὸν

διὰ τὴν ἐπιτυχίαν αὐτοῦ, προσέταξεν αὐτὸν νὰ μεταβῇ εἰς Συρίαν, ἐν ᾗ ἀνδραγαθήσας ἐκυρίευσεν τὴν πόλιν Βέρριον. Ἦδη ὅμως ἐλλήθη εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ὑπὸ τῆς Θεοφανούς, καὶ εἰσῆλθεν ἐν τῇ πόλει ἐν θριάμβῳ· ἀλλ' ὁ ἰσχυρὸς αὐλικὸς Ἰωσήφ, φθονῶν τὴν δόξαν αὐτοῦ καὶ ἐπιθουλεύμενος τὴν ζωὴν αὐτοῦ τὸν ἐστειλε πάλιν εἰς τὴν Ἀσίαν.

Ὁ Νικηφόρος ἀναγορευθεὶς ὑπὸ τοῦ στρατοῦ αὐτοκράτωρ ἐν Κωνσταντινί, ἐπέστρεψεν εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ἀγχαρητὸς εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ εἰς τὴν Θεοφανῶν ἠξιώθη λαμπρῆς ὑπόδοχῆς, ἐλθόντος ἑλοῦ τοῦ λαοῦ εἰς προβάτηνταιν αὐτοῦ· συνεζύγη δὲ μετὰ τῆς αὐτοκρατορίσσης Θεοφανούς. Ἦτο δὲ ὁ Νικηφόρος οὗτος νίαν φέρων πανταχῶς καὶ συνετέλεσεν ὑπὲρ τῆς αὐτοκρατορίας. Ἐν Σικελίᾳ μόνον ἀπέτυχε, καθύστεν ὁ ἀνάξιος αὐτοῦ στρατηγὸς Μκουήλ ἐνίκηθη ὑπὸ τῶν Σαρκηννῶν. Ἐτερος θεοῦ στρατηγὸς αὐτοῦ Ἰωάννης Τσιμισκῆς ἐνίκησεν αὐτοὺς ἐν Κιλικίᾳ. Ἰνταῦθα ἐξεστράτευσεν καὶ ὁ ἴδιος προσωπικῶς καὶ τὸ δεύτερον ἔτος τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐνίκησεν τοὺς βερβέρους, καὶ ἐκυρίευσεν τὰς πόλεις Ταρσὸν καὶ Μοφουσατίαν, διὰ δὲ τῶν στρατευμάτων αὐτοῦ τὴν Ἀντιόχειαν. Ἐπιστρέψας δὲ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν μετὰ ἑξ ἑτῶν καὶ 6 μηνῶν εὐτυχῆ βασιλείαν ἐρωτεύθη ὑπὸ τοῦ ρηθέντος Τσιμισκῆ. Ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ἀσίας Ὀθων πρῶτος ἐξήτησεν ἀπὸ τοῦ Νικηφόρου τὴν προγονίην του Θεοφανεῖαν νύμφην διὰ τὸν υἱὸν του Ὀθωνα τὸν δεύτερον, ἀλλὰ τὸ ζήτημα τοῦτο ἀποβλήθη ἀπὸ τοῦ Νικηφόρου ἐγένετο δεκτὸν ὑπὸ τοῦ Τσιμισκῆ.

Ἦθη λοιπὸν τὸν θρόνον Ἰωάννης ὁ Τσιμισκῆς καὶ εὐθὺς ἀνάδειξε κωνωνοῦς τῆς βασιλείας τοὺς δύο υἱοὺς τοῦ Ρωμανοῦ καὶ τῆς Θεοφανούς, Βασίλειον καὶ Κωνσταντίνον. Οἱ Ἀγχαρητὸς ἐνίκηθησαν εὐθὺς διὰ νὰ κυριεύσωσι τὴν Ἀντιόχειαν, ἀλλ' ἀπεδιώχθησαν ὑπὸ τῶν αὐτοκρατορικῶν στρατευμάτων. Τὸ δὲ ἐπίμεινον ἔτος 300, 000 Ρῶσοι· κυριεύσαντες τὴν Βουλγαρίαν, ὤρμησαν εἰς τὴν Θράκην καὶ ἐστρατοπέδευον πλησίον τῆς Ἀδριανουπόλεως. Ὁ αὐτοκρατορικὸς ὅμως στρατηγὸς Βάρδας ἐνίκησε αὐτοὺς διὰ στρατηγικῶν, ἐράνησεν πολλοὺς καὶ λαβῆναι

πολλούς αιχμαλώτους ἐμπαύσας τὴν ἐπιδρομὴν των. Τὸ ἐρ-
 ῆξαι εἰς ἐξασπράττειαν αὐτὸς ὁ βασιλεὺς εἰς Λαονοῦδον, ὅπου ἴ-
 σταντο 350,000 Ρῶσοι ἕτοιμοι νὰ εἰσβάλῃσι πάλιν εἰς τὴν
 Βουλγαρίαν καὶ Θρακίαν. Μάχις πλησίον τοῦ Αρσιστοῦ ἐδόξαται
 τὴν Τιμαρίαν. Ὁ Ρῶσος ἡγεμὸν Σπενδόλακος, ἠναγκάσθη
 νὰ ζητήσῃ εἰρήνην μὲ συμφωνίαν νὰ ἴναι σύμμαχος τοῦ Αὐτο-
 κράτορος, οἱ δὲ Ρῶσοι νὰ ἐπιστρέψωσιν ἀνεόχλητοι εἰς τὴν πα-
 τρίδα αὐτῶν. Ὁ Σπενδόλακος ἐλθὼν πρὸς τὸν κτοκράτορα ὑ-
 πεδέχθη φιλοφρονῶς καὶ ἐτιμώθη πλουσίως. Μετὰ ταῦτα δὲ ἐ-
 πέστρεψεν ὁ βασιλεὺς ἐν Οὐχίμω λαμπρῶς εἰς Κωνσταντινούπο-
 λιν. Ἐκστρατείας ὅμως εἰς τὴν Ἀσίαν κατὰ τῶν Ἀγερηνῶν
 ἀπέβησαν φαρμακισθεὶς ὑπὸ τοῦ εὐνοῦχου Βασιλείου κυβερνήτου
 τῆς Ἀρμενικῆς, ὅστις κλέψας τοὺς θησαυροὺς τῆς ἐπαρχίας καὶ
 φοβούμενος τὴν τιμωρίαν τοῦ βασιλέως κατόρθωσε νὰ φαρμα-
 κίσῃ αὐτὸν. Θυμωρᾶται δὲ ὁ βασιλεὺς οὗτος ὡς δίκαιος, δι-
 κερκῆς, ἀνδρείος καὶ θεοσεβής. Οὗτος, πρῶτος ἐχάρηεν εἰς τὴν
 νυμίσματα τὴν εἰκόνα τοῦ Σωτῆρος, μὲ τὴν ἐπιγραφὴν « Ἰησοῦς
 Χριστὸς βασιλεὺς βασιλέων, » τὸ ὅποιον ἐτήρησαν καὶ οἱ μετα-
 γανέστεροι αὐτοκράτορες.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ.

Καὶ ὁ διαδεχθεὶς δὲ αὐτὸν πάλιν ἐκ τοῦ Μακεδονικοῦ οἴκου
 Βασιλεὺς ὁ Β'. υἱὸς τοῦ Ρωμανοῦ καὶ τῆς Θεοφανούς, διώκησε
 καλῶς, ἐπέκτισε τοὺς Ρώσους καὶ κατέστρεψε τὴν Βουλγαρίαν
 Βασιλείαν τὴν ἄριστον καὶ σκληρὴν φρόνημα τοῦ αὐτοκράτορος
 τούτου καὶ τῶν κερῶν του κενώσασθαι ἀπὸ τὸν τρόπον τῶν
 παλῶν αὐτοῦ. Ἠχμαλωτέτω ποτε εἶται νικῶν μὴν 15,000
 Βουλγάρων προστάξας δὲ νὰ πυρλώσωσιν ὅλους καὶ ἀθήσας
 εἰς ἐκάστην ἐκαστοῦντὰς ἓκ μισθολογίαν, τοὺς ἀπέστειλεν εἰς
 τὸν τόπον των. Ὁ βασιλεὺς τῶν Βουλγάρων Σχυμουήλ, ἰδὼν
 τὸν οὐκ ἐκείνου τούτου θείμα, ἐλειπόθη καὶ ἀπέθανε μετὰ δύο
 ἡμέρας. Ὁ βασιλεὺς οὗτος, εἰς ἐνδοξόν, διὰ τὴν παντελῆ κα-
 τάκτησιν τῆς Βουλγαρίας.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΑΙ.

Ὁ Πατριάρχης Ταρκῆος ἀπέθανε κατὰ τὸ 806 ἔτος ὁ δὲ
 Νικηφόρος λαΐκός ὡν ἐψηφίσθη διάδοχός του, καὶ εἰς τρεῖς δια-
 φόρους ἡμέρας ἐμεροτυοῦθη διάκονος, ἱερέως καὶ ἀρχιερέως. Ὁ
 αὐτοκράτωρ Λέων ὁ Ἀρμένιος τὴν ἐξέωσεν ὡς ὑπερακτιστὴν τῶν
 εἰκότων καὶ εἰτήρχε Θεόδωτον τὸν Μελεσσσηνὸν ἀμυθῆ ἀνθρω-
 πῶν καὶ εἰκονομάχου, ὅστις ἀπέθανε τὸ 821 ἔτος.

Δύο διάδοχοί του Ἀντώνιος καὶ Ἰωάννης Ζ'. ἀνθρώποι κα-
 κήβουλοι, ἐτήρχον τὴν Ἐκκλησίαν μὲ τὴν εἰκονομαχίαν ἕως
 τοῦ 829 ἔτους. Ἡ βασιλεύσα Θεοδώρα κληῖρεσει Ἰωάννην τὸν
 Ζ'. καὶ ἐπροβίβασε Μεθόδιον τὸν ὄμιλογητὴν, ὅστις ἀνδρείως
 ὑπέφερε πολλὰ δεινὰ ὑπὲρ τῆς τιμῆς τῶν εἰκότων ὑπὸ τοῦ
 αὐτοκράτορος Θεοφίλου, καὶ ἀπέθανε τελευταῖον ἐπὶ τῆς Πα-
 τριαρχίας κατὰ τὸ 848 ἔτος. Τὸν Μεθόδιον διαδέχθη ὁ Ἰγνα-
 τῖος, ὅστις ἦτο θυγατρὸς τοῦ αὐτοκράτορος Νικηφόρου, καὶ
 υἱὸς τοῦ Μιχαὴλ Ραχμαβῆ. Μετὰ δέκα ἔτη ἐξώθηται ἀπὸ Βάρ-
 δην τὸν Καίσαρα.

Φωτίος ὁ σοφώτατος καὶ πολυμαθέστατος πατριάρχης δια-
 δέχθη τὸν Ἰγνατίου. Μετ' αὐτὸν αἰδίον τῆς σοφίας αὐτοῦ ἔχοντα
 τὴν κριτικὴν βίβλον του, ἦτις τιμᾶται ὡς ἕλιων τῶν σοφῶν
 ἑλλῶν τοῦ κόσμου. Εἰς ταῦτα κρῖνε 280 συγγραφεῖς, εἰς οὗτοι
 ἀνεύγατοι, πλοκαῖον καὶ νεώτερον, καὶ ἔακε τὴν περιλήψιν πολ-
 λῶν, ἦτις, ἐπεὶ κατὰ δυστυχίαν ἠρκαῖσθησαν ἐλεῖναι, μένει
 πολὺτιμον λείψονον τοῦ πλοκαῖου πλουτοῦ ἡμῶν. Ἦτο δὲ λαϊκός
 ὡς ὁ Νικηφόρος καὶ πρωτοσπαθῆριος τοῦ αὐτοκράτορος Θεοφί-
 λου. Εἰς εἰς ἡμέρας ἐμεροτυοῦθη μοναχός, ἀναγκαστής, ὑπο-
 διάκονος, διάκονος, πρεσβύτερος καὶ τὴν 25 Δεκεμβρίου ἀρχι-
 ερέως. Ὁ Ἰγνατίος ἦμας δὲν ὑπέφερε τὴν ἀδικίαν, καὶ προ-
 σπαθῶν νὰ λάβῃ τὴν ποιμαντορίαν ἔφερε ταρχίαν εἰς τὴν Ἐκ-
 κλησίαν, ἦτις ἐγένετο ἀφορμὴ τοῦ σχίσματος τῶν Ἐκκλησιῶν
 τῆς Ἀνατολικῆς καὶ τῆς Δυτικῆς, τὸ ὅποιον ἐπιμαρτεῖ ἕως
 σήμερον.

Ἐπειδὴ ὁ Ἰγνάτιος ἀφωρίσθη οἱ φίλοι του ἐτάραττον τοσοῦτον τὸν λαόν, ὥστε ὁ αὐτοκράτωρ παρεκάλειεσ τὸν Πάπκν Ρώμης Νικόλαον Α' νὰ στείλῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν τοποτηρητὰς του διὰ νὰ συγκροτηθῆ σύνοδος πρὸς κατέπικυνσ τῶν διωχθεσίων. Ἐλθόντων τριῶν Παπισῶν τοποτηρητῶν, συνεκροτήθη σύνοδος ὑπὸ 318 ἐπισκόπων. Ὁ Ἰγνάτιος ἀνεθεματίσθη ὁ Φώτιος ἐπεκυρώθη, καὶ ὁ Πάπκς Νικόλαος νόχηριστήθη, δεῦτε ἐγένετο δικαίκατος τῶν διωκχομένων.

Ἀμέσως ὅμως ἀνερχόν διχόνοα μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν. Κατὰ τοὺς χρόνους τούτους οἱ Βουλγάρκοι ἐδέχθησαν τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν διὰ τοῦ αὐτοκράτορος Μιχαήλ, καὶ δι' ἀρχιερέων σκλήντων ἐκεῖ ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Φωτίου. Ὁ βσιλεύς ὅμως τῶν Βουλγάρων εἶχε ζήσσει τυτοχορώνεσ τὴν χριστιανοσύνην ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, ἐκ Ρώμης καὶ παρὰ τοῦ Βασιλέως τῶν Γερμανῶν.

Ὁ Ρώμης Νικόλαος Α' ἔστειλε διδασκάλους εἰς τὴν Βουλγάρειν, ἐκ παρεκάλει τοὺς νεωφύστους εἰς τὴν ἐκκλησίαν του. Ὁ δὲ Φώτιος διὰ συνέδουο συγκροτηθείσας ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀφώρισε τὸν Νικόλαον, ὡς θέλωντα νὰ εἰσέλῃ εἰς τοὺς νέους χριστιανούς τὴν τῶν ἱρέων ἀγκυλίαν. Μετὰ ἐνικυτῶν ἐκ βσιλεύσεως ὁ Μικελδὸν Βασιλεύς κλήρεσε τὸν Φώτιον καὶ εἰσέγαχε τὸν Ἰγνάτιον. Ὁ ἐχθρὸς οὗτος τοῦ Φωτίου Πατριάρχης, ἐφιλιώθη μὲ τὴν Ρώμην, καὶ ὁ τοῦ Νικηφόρου διδάχαος Ἀδριανὸς Β' ἔστειλε τοποτηρητὰς εἰς Κωνσταντινούπολιν, οἵτινες ἐπὶ συνέδουο ἀφώρισαν τὸν Φώτιον. Ἢ Βουλγάρκοι ὅμως, τὴν ὁποίαν προσεπέλιε νὰ υποτάξῃ ἠ Ρώμην, ἔμεινε πάλιν ὑπὸ τὸν Πατριάρχην τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Διὰ τοῦτο ὁ τοῦ Ἀδριανὸς Β' διδάχαος Πάπκς Ἰωάννης ὁ Π' ἔστειλε πρὸς τὸν Ἰγνάτιον τοποτηρητὰς μὲ προστασίην νὰ παρεκάλεισ τοὺς Βουλγάρους ὑπὸ τὴν Ρώμην, ἥ νὰ ἀφώρισαι ἐκ μέρους του τὴν Σύνοδον τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἄλλ' ἔως οὗ φθῆσασιν ἐκεῖ οἱ τοποτηρητὰὶ ἀπέβησαν ὁ Ἰγνάτιος, καὶ ἀνέβη εἰς τὸν Πατριάρχην ἄρνον ὁ Φώτιος.

Ὁ αὐτοκράτωρ Θεόδωρος καὶ ὁ Φώτιος, ἔστειλαν πρεσβεῖων

πρὸς τὸν Ἰωάννην τὸν Η' ζήτοῦντας τὴν ἀποκατάστασιν τῆς τῶν Ἐκκλησιῶν ἁμονίης. Ὁ Πάπκς ἔστειλε τοποτηρητὰς εἰς Κωνσταντινούπολιν, προστάξας αὐτούς νὰ κηρώσασιν τὸν Φώτιον ὡς Πατριάρχην ὑπὸ τοὺς τρεῖς τούτους ὄρους: α) Νὰ ζήτησθῇ ὁ Φώτιος συνοδικῶς συγχώρησιν β') Ἢ Βουλγάρικα νὰ υποταχθῆ ὁλόκληρος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρώμης, καὶ γ') Νὰ μὴ χειροτονηθῆτι τοῦ λοιποῦ πατριάρχης ἀπὸ λαϊκοῦ. Ἄλλ' ἢ ἐν Κωνσταντινουπόλει συγκροτηθεὶσα σύνοδος ἐπεκύρωσε μὲν τὸν Φώτιον, ἀπέβηκε δὲ τοὺς ἄλλους ὄρους τοῦ Πάπκς. Ὁ Πάπκς παρεξυμθεῖς ἔστειλε τοποτηρητὴν εἰς Κωνσταντινούπολιν νὰ ἀνατρέψῃ τὴν σύνοδον, ἀλλὰ μὴ δυναθεῖς νὰ κατορθώσῃ τι ἀφώρισε τὸν πατριάρχην καὶ τοὺς κοινανοὺς του ἀρχιερεῖς.

Ὁ Φώτιος πατριαρχεύσεσ τὸ δεύτερον ἐνέες ἔτη ἐξωρίσθη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Λέοντος τοῦ σοφοῦ καὶ προσχειρίσθη ὁ τοῦ αὐτοκράτορος ἀδελφὸς Στέφανος, ὅστις ἀπέθανε μετὰ ἑπτὰ ἔτη. Τὸν Στέφανον διεδέθη ὁ Ἀντώνιος ὁ Κεῦλέας, τοῦτον δὲ ὁ Νικόλαος ὁ Μουσιεύς. Οὗτος ἀφώρισε τὸν Λέοντα, διότι ἐλαβε καὶ τετάρτην γυναῖκα καὶ κακωτροχόμενος ἐπειτα, ἠναγκάσθη νὰ παρκετιθῆ. Τὸν Νικόλαον διεδέθη Ἐθθύμιος ὁ Σύγκελος ἀνήρ θεοσεβὴς καὶ ἐνάρετος. Τοῦτον ἐξώσεσ ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος ἀνεκάλεισε τὸν Νικόλαον τὸν Μουσιεύον, ὅστις ἐπόικανε τοῦ Χριστοῦ τὴν ποιμανὸν ἔως τὸν 924 ἔτους καὶ ἀπέθανε. Μετὰ τοῦτον ἐπατριάρχευσε Στέφανος ὁ Ἀμάσιος, τρεῖς ἔτη καὶ ἐτελεύτησε, διεδέθη δ' αὐτὸν ὁ Ἰβρίφων, ὅστις ἐξώσθη μετὰ δύο ἐνικυτῶς καὶ μῆνας τυνας καὶ χεῖροστονηθῆ θεορύκατος ὁ υἱὸς τοῦ αὐτοκράτορος Ρομανοῦ, μετρήκων δεκαεξὶ ἔτων κυβερνώμενον ἀπὸ παιδικωγοῦς. Ἠλιαμθεῖς δὲ ἐδόθηεἰ τὰς ἱππληκωσίκας καὶ τὸ κυνήγιον μυδιώως φρονεῖων περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων. Ἀπέθανε δὲ τελευταῖον μετὰ 23 ἔτων ποιμνητορίαν πεσὼν καὶ λακτισθεῖς ὑπὸ τοῦ Ἰππου. Τοῦτον δὲ διεδέθη ἐνοῦχὸς τις Πολύευκτος καὶ τοῦτον ἀποθάνοντα διεδέθη Βασιλεύς ὁ Σακμακθέρηνος, κληαιρεθέντος δὲ καὶ τούτου μετὰ τέσσαρα ἔτη ἐγένετο πατριάρχης ὁ Ἀντώνιος ὁ Στουδίτικος. Τὸν Στουδίτικον διεδέθη Νικόλαος ὁ Χρυσοβέργης καὶ τοῦτον Σισί-

SISMANGIOLIO

νιος ὁ Μάξιμος. ἀνὴρ πεποικισμένος καὶ θεοσεβής, καὶ μετὰ τὴν τελευταίην αὐτοῦ ἐπατριάρχυσιν ὁ Σέργιος, συγγενὴς τοῦ Φωτίου τοῦ πατριάρχου. Διὰ τοῦτο ἀναγκάσιον τὴν ἕξιν ἐκείνου ὑπὲρ τῆς ὀρθοδόξου, ἐβεβαίωσε συνοδικῶς τὰ ὑπ' αὐτοῦ μετὰ τῶν νεωτεριστῶν τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας προχθέντα, καὶ ἐξήλειψεν ἀπὸ τῶν διπτύχων τὸ ὄνομα τοῦ Πέτρου, ὡς δεξιόμενον τὴν εἰς τὸ σύμβολον προσθήκην. Τελευτήσαντα δὲ τὸν Σέργιον, διεδέχθη ὁ Κωνσταντῖνος, καὶ τούτου ὁ Ἀλέξιος ὁ Στυδιώτης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Ἀπὸ τῆς τελευταίας τοῦ Βασιλείου τοῦ δευτέρου, ἕως τῆς αἰλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Λατίνων.

Κωνσταντῖνος. — Ρωμανός. — Μιχαὴλ ὁ Παφλαγονίος. — Μιχαὴλ ὁ Καλαφάτης. — Κωνσταντῖνος ὁ Μονομάχος. — Θεοδώρ. — Μιχαὴλ ὁ Στρατιωτικὸς. — Κωνσταντῖνος Δούκας. — Ρωμανός ὁ Διογένης. — Μιχαὴλ Δούκας ὁ Καραβινακίης. — Νικηφόρος ὁ Βοτανικεὺς. — Ἀλέξιος ὁ Κομνηνός. — Ἰωάννης ὁ Κομνηνός. — Μανουὴλ ὁ Κομνηνός. — Ἀλέξιος Κομνηνός Β΄. — Ἀνδρόνικος Κομνηνός. — Ἰσαάκιος Ἀγγελος. — Ἀλέξιος Ἀγγελος. — Ἰωάννης ὁ Μούρτσούφλος. — Πατριάρχαι Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ Κωνσταντίνου ἕως Ἰωάννου τοῦ Μουρτσούφλου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ.

Ὁ Κωνσταντῖνος, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Βασιλείου ἐδοξίλευσε τρεῖς ἔτη μετὰ ἀσωταῶν καὶ τρυφῆς ἐνασχολούμενος εἰς τὰς ἀσωταίας τῆς ἐπιτοῆς ἐσυγχώρει εἰς τοὺς ὑπερέτας αὐτοῦ νὰ καταπιέζωσι τοὺς ὑπηκόους διὰ βερυπύτων φόρων. Ἡ μοναρχία, ἥτις ἤρξαστο νὰ ἀμείψῃ ἐπὶ τῆς αὐτοκρατορίας τοῦ Νικηφόρου, τοῦ Τσιμισκῆ καὶ τοῦ Βασιλείου, κατήντησεν εἰς τὸν ὀλίγον χρόνον τῆς βασιλείας αὐτοῦ εἰς πικραμένην. Ὅσοι ἄνδρες ἐδοξάζεσθαι ἐπὶ τοῦ πρώην Βασιλέως διὰ τὴν ἀνδρείαν καὶ τὰς ἀρετὰς αὐτῶν, ἐστερήθησαν τῶν ἀξιώματων αὐτῶν, ἀνεβιβάσθησαν δὲ εἰς τὰ ἀξιώματα οἱ συνεργούντες εἰς τὰς ἀσωταίας τοῦ Βασιλέως, ὅθεν οἱ μὲν ὑπήκοοι ἐμίσησαν αὐτὸν οἱ δὲ ἐχθροὶ ἠρξασαν θέντες εἰσέβηλον εἰς τὸ κράτος· τέλος ὁ μὲν βασιλεὺς ἠσθένησεν νόσον βρεῖξαν, οἱ δὲ περὶ αὐτὸν διακρεθέντες εἰς δύο μερίδας προέπειναν ὡς διχόδοχον οἱ μὲν τὸν ἐν Ἀρμενίᾳ στρατηγὸν Δαλακησὸν, οἱ δὲ τὸν Ρωμανὸν Ἀργυρόπουλον, συγγενῆ τοῦ Βασιλέως· ὁ δὲ διχόδοχος ὑποχρεοῦτο νὰ νυμφευθῇ μίαν τῶν τριῶν

BIBLIOTECA
SISMANGOLIO

θυγατέρων τοῦ βασιλέως. Ὁ Ρωμανός, ἂν καὶ συγγενὴς τοῦ βασιλέως, ἐρκίνοτο ἀνήμεστος εἰς τὴν διαδοχὴν, διότι ἦτο νουμμερευμένος. Ὁ βασιλεὺς ὅμως κατὰπεισθεὶς ὑπὸ τῶν φίλων αὐτοῦ ἐξελέξατο διαδόχον τὸν Ρωμανὸν ὑποχρεώσας αὐτὸν νὰ ἐκλείῃ ἐν ἑκ τῶν δύο, ἢ νὰ διαζευχθῇ ἀπὸ τὴν σύζυγον αὐτοῦ καὶ νὰ νουμρευθῇ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ, ἢ νὰ καταδικασθῇ νὰ τυρωθῇ. Ὁ Ρωμανὸς ἐρκίνοτο ὅτι προτίμα νὰ στερηθῇ τῶν ἐρηκλιῶν καὶ τῆς βασιλείας παρὰ νὰ διαζευχθῇ ἀπὸ τὴν σύζυγον τοῦ. Ἀπὸ τῆς ὁμοῦς ἀκούσασα τὰ γινόμενα ἀνεχώρησεν εἰς μοναστήριον, καὶ ἐνδύθηται τὸ μοναχικὸν σχῆμα, ἐπέτρεψεν εἰς τὴν Ζωὴν, τὴν δευτέραν θυγατέρα τοῦ βασιλέως, νὰ συζευχθῇ μετὰ τοῦ Ρωμανοῦ. Ὁ Ρωμανὸς, νουμρευθεὶς ταύτην ἀνηγορεύθη αὐτοκράτωρ· ὁ δὲ Κωνσταντῖνος ἀπέθανε τρετὶς ἡμέρας μετὰ τὸν γάμον τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ, τὸ τρίτον ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ.

ΡΩΜΑΝΟΣ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ.

Ὁ Ρωμανὸς κατ' ἀρχὰς ἐδείξε μεγάλην ἀρετὴν· διότι τοὺς μὲν ὑπηκόους ἠλευθέρωσε ἀπὸ τοὺς βαρεῖς φόρους, εἰς δὲ τὴν ἐκκλησίαν ἐράνην μεγάλιδωρος, τοὺς δὲ πλιμκλώτους, ὅσοι ἤμκλωτίσθησαν εἰς τοὺς τελευταίους πολέμους, ἔλυσε δι' ἰδίῳν χρημάτων καὶ ἀπέστειλεν ἕκαστον εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ. Τὸ δεύτερον ἔτος τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐξεστράτευσεν ὁ Ρωμανὸς κατὰ τῶν Συρακηνῶν, οὔτινας ἐπέδωκεν εἰς τὴν Συρίαν. Οἱ Συρακηνῶι ἀκούοντες ἐρχόμενον κατ' αὐτῶν τὸν αὐτοκράτωρα, ἐστειλαν πρέσβεις ζητούντες συνθήκας, ἀλλ' ὁ Ρωμανὸς ἐπέζων μεγάλην δόξαν ἀπὸ τὴν ἐκστρατείαν ταύτην, δὲν ἐδέχθη τὴν εἰρήνην. Οἱ Συρακηνῶι ἐνεδρεύοντες ἐκρίνουσαν πολλοὺς τῶν στρατιωτῶν τοῦ βασιλέως, καὶ μετὰ ταῦτα ἐπιπεσόντες διὰ νυκτὸς κατὰ τοῦ στρατεύματος τοῦ αὐτοκράτορος ἔτραψαν αὐτὸ εἰς φυγὴν, ὥστε μάλιστα ὁ Ρωμανὸς διέφυγεν εἰς Ἀντιόχειαν ἀπὸ τῆς Ἀντιοχείας ἦλθεν ὁ αὐτοκράτωρ εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀπὸ τῆς Ἀντιοχείας ἦλθεν ὁ αὐτοκράτωρ εἰς Κωνσταντινούπολιν. Τὸ τέταρτον

δὲ ἔτος ἀπὸ τῆς βασιλείας αὐτοῦ συνέβη λοιμὸς εἰς τὴν Καππαδοκίαν, Πικραγονίαν καὶ Ἀρμενίαν καὶ μετὰ ταῦτα πείρα μεγάλη καὶ σεισμὸς, ὅστις κατέστρεψε πολλὰς ὠρικές οἰκοδομὰς τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἐράνη κομήτης κινούμενος μετὰ ἤλου καὶ κρότου ἀπὸ βορρᾶ πρὸς μεσημβρίαν, εἰς τρόπον ὥστε ὅλος ὁ οὐρανὸς ἐρκίνοτο περιλαμπόμενος. Ὁ Ρωμανὸς βλέπων ταῦτα τὰ σημεῖα ἐρῶδῆθη καὶ ἐνηγορεύετο εἰς ἀναθεοργίαν· ἔκτισε νοσοκομεία, ἀνεπέκτισε τὰ ὄρθρογεία, δι' ὧν κατέστησεν ἄφθονον τὸ ὕδωρ ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ ἐχάρισεν ὀλοκλήρους πύλες εἰς τὰ μοναστήρια· τέλος δὲ ἐφρονεῖτο ὑπὸ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Ζωῆς, ἣτις, συζευθεὶσα Μιχαὴλ τὸν Πικραγονίον, ἀνηγορεύσεν αὐτὸν αὐτοκράτωρα.

ΜΙΧΑΗΛ Ο ΠΑΦΑΓΟΝΙΟΣ.

Ὁ Εὐνόχος Ἰωάννης, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Μιχαὴλ, πρῶτον μὲν ἐξώρισεν ὅλους, ὅσους ἔβλεπε δυσαναγεσθότους διὰ τὴν ἀνάθεσιν τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ εἰς τὸν θρόνον, ἔπειτα δὲ ἐδίωξε καὶ ὅλους τοὺς ὑπηρέτας τῆς αὐτοκρατορίας Ζωῆς, καὶ ἀντικατέστησεν αὐτοὺς δι' ἄλλων πιστῶν καὶ φίλων αὐτοῦ. Φοβούμενος τὴν ἐργὴν τῆς αὐτοκρατορίας ἐν περιπτώσει θανάτου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, κατέπεισεν αὐτὸν νὰ κηρύξῃ μέτοχον τῆς βασιλείας τὸν Μιχαὴλ Καλαφάτην, ἔγγονον αὐτοῦ, καὶ νὰ ἐξορίσῃ ὅλους τοὺς συγγενεὶ τῆς Ζωῆς.

Τὸ τρίτον ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ Μιχαὴλ ἐγένετο μετὰ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ Συρακηνῶν εἰρήνην τρικονταετής. Λέγεται δ' ὅτι ἡ εἰρήνη αὕτη ἐγένετο διὰ τῆς γυναικὸς τοῦ Καλίου, ἣτις μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐκατίσθη. Τὸ ἔτος 1036 ἦτο περίφημον διὰ τὸν συμβῆντα μέγαν σεισμὸν· κατὰ δὲ τὸ ἐπόμενον ἔτος συνέβη ἡ ἀποστασία τῶν Βουλγάρων, οὔτινας ἐξελέξαντο βασιλεὺς τὸν Πέτρον Δελεάνον δούλον Βυζαντινοῦ πινος, ὅστις ἀνεχώρησας ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ ἔλθων εἰς τὴν Βουλγαρίαν τὴν πατρίδα αὐτοῦ, ἔλεγεν ἐαυτὸν ἀπύγονον τοῦ βασιλέως Σαμουὴλ. Τεταχορῶν ἀπεστατήσαν καὶ οἱ κάτοικοι τοῦ Δυρ-

ρχίον, οί όποιοί μη δύναμειν νά ύποφέρωσι τās δυναστείας του διοικητου αυτου εδωξαν αυτον από την πόλιν και έχειροτόνησαν βασιλέα Τεϊχομαχόν τινα, τήν όποιον εξαπατήσας ό Δελεάνος έτόλρωσεν. Άλλά και τούτον ενίκησε πάλιν ό Άλουαίανος ό στρατηγός της Θεοδοσιουπόλεως και ούτως ή Βουλγαρία ύπετάγη πάλιν εις τόν αυτοκράτορα Μιχαήλ. Ο Μιχαήλ παθών από ύδροπικα και βλεπόν ότι ή ασθένειά του ήξανε από ήμέρας εις ήμέρας, παρητήθη της βασιλείας και αναχωρήσας εις μοναστήριον, τό όποιον ό ίδιος έκτισε, διήλθε τό έπίλοιπον της ζωής αυτού έν μετανοία· απέθανε δε αφού εβασίλευσεν έτη έπτά και μήνας άκτώ· διεδέχθη δ' αυτόν Μιχαήλ ό Καλιγράφης.

ΜΙΧΑΗΛ Ο ΚΑΛΑΦΑΤΗΣ.

Μετά τόν θάνατον του Ηερολαγονίου παρέλαβε τήν βασιλείαν Μιχαήλ ό Καλιγράφης έγγονος του Ξαποθανόντος και θετός υιός της Ζωής. Ούτος ούχί μόνον τήν θεϊόν του Ίωάννη τόν Ευνουχόν εξώρισεν, αλλά και αυτήν τήν Ζωήν. Ο λαός, άγκυκαυτών επί τούτοις, άπεσάτησε και καλέσας τήν Θεοδώραν, τήν νεωτάτην θυγατέρα του Κωνσταντίνου, εκήρυξεν αυτήν Άνασσα μετά της αδελφής αυτής Ζωής, τήν δε Μιχαήλ εξώρισεν μετά των συγγενών και φίλων αυτού. Η Ζωή, αφού παρέλαβε πάλιν ήν βασιλείαν, τούς μόν φίλους του πρώην βασιλέως εξώρισε, τούς δε του πατρύς αυτής ανακαλέσασα ανεβίβασεν εις τά μεγαλύτερα αξιώματα, και μέλισσε τήν Μανικήν, τήν όποιον κατέστησεν άρχιστρατήγον όλων των Δυτικών εθνών. Η Ζωή άναγκασθεΐσα υπό του λαού συνεζεύχθη μετά του Κωνσταντίνου του μονομάχου, νέου άρχίου και εύγενούς, όστις ειχεν εξωρισθί επί της βασιλείας του Μιχαήλ εις τήν Μιτυλήνην. Μετ' όλίγον όμως εγένετο άποστασία κατ' αυτού υπό του Μανιάκου, αλλά κατεβλήθη ταχέως διά του στρατηγου του βασιλέως Στεφάνου.

Κατά τόν αυτόν χρόνον οί Ρώσοι οί όποιοι έμενον πολύν χρόνον ήττοι, εφάνησαν αιφνιδίως μετά μεγάλου στόλου έμ-

προσθεν της Κωνσταντινουπόλεως, αλλά, νικηθέντες έν τώ Βοσπόρω, ήναγκάσθησαν νά άναχωρώσασιν τήν παλαιάν αυτών μετά της μοναρχίας των Έλλήνων συμμαχίαν. Μετά τήν άναχωρήσιν των Ρώσων στρατεύσας ό βασιλεύς εις τās επαρχίας της Άνατολής έαυρίωσε πολλάς πόλεις από τους Σαρακηνούς. Ένθ' δ' έπολέμει εύτυχώς, Λέων ό Γουρλιός άνήρ αξιόλογος και συγγενής του βασιλέως έφυγεν έκ του μοναστηρίου, όπου ήτο κλεισμένος· διά φθόνον, ήλθεν εις Άδριανούπολιν και εύρών πολλούς συνεργούς έστράτευσε κατ' της Κωνσταντινουπόλεως και έπολύρακε αυτήν, αλλά άπορούσθεις ήναγκάσθη νά αναχωρήσιν εις Άρκαδιούπολιν, παρ' η οποία καταπολεμηθείς και αιχμαλωτισθείς έπικρώθη τους οφθαλμούς και εξωρίσθη.

Κατά τό 1048 εισέβηκον οί Τούρκοι εις τήν αυτοκρατείαν· ούτοι άφήςαντες τās προς τόν Καύκασον κατοικήσεις αυτών διεπέδρσαν εις τήν Άρμενίαν, όπου έμενον άγνωστοί, έως ού οί πόλεμοι των Σαρακηνών κατέστειλαν αυτούς γνωστούς και περιδρόπούς. Ο Σουλτάνος αυτών κυριεύσας τήν Περσίαν, και κατασταθείς ισχυρός, έστειλε στρατεύμα υπό τόν άνεψιόν του Άσάην κατ' της Μιθίδας, αλλά νικηθείς δι' ενέδρας υπό τήν στρατηγίαν του αυτοκράτορος κατεπίδημοσ με όλον τό στρατεύμα του. Ο Σουλτάνος όμως απέστειλε νέον στρατεύμα κατ' της Μιθίδας· άλλ' εντάχθη έν και ενίκησαν οί Έλληνας συνελήθη όμως αιχμαλωτός Αισπαρίτης ό στρατηγός αυτών· οί δε Έλληνας δέν έαρινον εύλογον νά καταδιώξωσι τόν εχθρόν φοβούμενοι μήπως φουελλή ό στρατηγός αυτών. Ο βασιλεύς λυπομένος διά τήν αιχμαλωσίαν του Αισπαρίτου έστειλε προς τόν Σουλτάνον δώρον και λύτρα προς απαλλαγήν αυτού και προτάσεις ειρήνης. Ο Σουλτάνος απέλυσε γενναίως χωρίς λύτρων τόν Αισπαρίτην και παρεκέλευσεν αυτών νά μη πόλεμήσιν ποτέ κατ' των Τούρκων.

Μετ' όλίγον όμως άποστειλάς ό Σουλτάνος πρέσβην εις τήν Κωνσταντινουπόλιν εζήτει με ύψηλοφροσύνην νά γίνει ύποτελής ό βασιλεύς· απειδιώθη όμως μετά περιφρονησεως. Ο Σουλτάνος, θυμωθείς διά τήν άποβολήν του πρεσβευτου αυτού, εισέβηκεν εις τήν Μιθίδα και καταστράμωσε τήν Ίθρίην με φειδή-

μενος γένους οὐδὲ ἡλικίας· ἀπὸ ὅμως ἐμκλεῖν ὅτι ὁ στρατηγὸς Μιχαὴλ ἐστράτευε κατ' αὐτοῦ ἀνεχώρησεν, ἀφήσας ἀρκετὸν στρατεύμα διὰ τὴν βλάβητ' αὐτοῦ σὺν ὄντι τῆς Βυζαντινῆς ἐπικρατείας. Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἀπέβηκεν ἡ Ζωὴ καὶ εὐλίγον ὕστερον μετὰ παύσεως καὶ ὁ αὐτοκράτωρ. Οὗτος ἦν καὶ ἐσέβετο τὴν Θεοδώρην ἐσέβητο ὅμως τὴν ἀφ' ἧς διέδωχον τοῦ θρόνου τὸν Νικηφόρον τὸν στρατηγὸν τὸν ἐν Βουλγαρίᾳ στρατευμάτων, ἀλλ' ἡ Θεοδώρα, μισθοῦσα τὸν σκοπὸν τοῦ βασιλείως, ἐκηρύχθη αὐτοκρατορίσασα καὶ ἐματώσασε τὸν σιστὸν αὐτοῦ.

ΘΕΟΔΩΡΑ.

Ἡ Θεοδώρα λαβοῦσα τοιοῦτοτρόπως τὴν αὐτοκρατορίαν τοῖς μὲν συνεργήσαντες, ὅπως ἀναγορευθῆναι αὐτοκράτωρ ὁ Νικηφόρος, ἐφυλάκισεν στερήσασα αὐτοὺς τὸν ἀξιώματων αὐτῶν, τοὺς δὲ πιστοὺς αὐτῆς ἀνεβίβασεν εἰς τὰ ἀξιώματα. Ὁ Εὐνόδιος Θεόδωρος ἐστῆλη μετὰ μεγάλῃς δυνάμεως εἰς τὰς ἀνικητικὰς ἐπερχίας, διὰ τὴν ἀνχαρτίστη τὸν Τούρκους, οἱ ὅσοι ἠτοιμάζοντο νὰ εἰσβάλωσι εἰς τὴν ἐπικρατίαν. Ὁ στρατηγὸς οὗτος διὰ τῆς δραστηριότητος αὐτοῦ ἀνελίθησεν αὐτοῦς, καὶ οὕτω ἐν τῇ ἐπιχειρήσει βασιλεὶς τῆς Θεοδώρας αἰ ἀνικητικαὶ ἐπαρχίαι εἶχον ἡσυχίαν πλήρη. Ἡ αὐτοκρατορίσασα αὐτὴ ἐκλέγουσα τοὺς ἀρίστους στρατηγούς, διαίκευε μετὰ δικαιοσύνης καὶ ἀπροσωποληψίας, καὶ μεταχειρομένη μὲ μετρίτητα τὴν δυνάμιν αὐτῆς, ἐκλυσε οὐκ μόνον τὴν ἀγάπην τοῦ λαοῦ τῆς, ἀλλὰ καὶ τὴν σέβην τῶν ἐγγύων αὐτῆς. Δὲν εἶχεσθε ὅμως πολλὴ, διότι ἀσθενήσασα ἀπὸ ἀγείων νόσον ἀπέβηκε, βασιλεύσασα μόνον ἐν ἔτος καὶ μῆνας ἑννέα· διέδωχον δὲ αὐτῆς ἐξελέξατο Μιχαὴλ τὸν Στρατιωτικὸν ἄνδρα γενναῖον, ἀπειρον ὅμως τῶν πολιτικῶν πραγμάτων.

ΜΙΧΑΗΛ Ο ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΣ.

Ἐπειδὴ ὁ θάνατος τῆς Θεοδώρας καὶ ἡ ἀνάγκη τοῦ Μιχαὴλ ἐκηρύχθησαν ταυτοχρόνως, Θεοδόσιος ὁ ἀνεψιὸς τοῦ ἀπα-

θανόντος Βασιλέως ἀνεστῆθη, καὶ ἐξήτει βασιλεῖαν· ἀλλὰ βλέπων ὅτι οὔτε ὁ πατριάρχης, οὔτε ὁ λαὸς ἠθέλησαν νὰ τὸν ἀναγνωρίσωσι, καὶ φοβούμενος τὴν ὀργὴν τοῦ νέου βασιλέως, κατέφυγεν εἰς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν· ἀλλὰ ἐκβληθεὶς διὰ προστάγιος τοῦ βασιλέως ἐξώρισθη εἰς τὴν Πέργαμον ὅπου μετ' εὐλίγον ἀπέβηκεν.

Ὁ Μιχαὴλ μετὰ τὴν κατάπτωσιν τῆς ἀποστασίας ταύτης ἐβασίλευσε εἰρηνικῶς, ἀλλ' ἐράνη ἀνάγκη τῆς βασιλείας, καθότι ἄφησε τοὺς Εὐνόδιους νὰ διακίωσιν ὕπαιθετον. Στερήσαντες οὗτοι τῆς στρατηγίας τὸν Ἰσακίον Κομνηνὸν καὶ ἄλλους, ἐπέσυρον κατὰ τοῦ βασιλέως τὸ μῖτος αὐτῶν, ὥστε ἐγένετο συναμορσία ἐναντίον αὐτοῦ. Οἱ συναμῶνται ἐξελέξατο βασιλεῦσά τὸν Ἰσακίον Κομνηνὸν, παρέστησαν αὐτὸν ἐν βασιλικῇ στολῇ εἰς τὸν στρατὸν, καὶ ἐκήρυξαν αὐτὸν αὐτοκράτορα. Ὁ Κομνηνὸς παραλαβὸν τὴν αὐτοκρατορικὴν ἀξίαν ἐστράτευεν εἰς τὴν μεγάλην Ἀρμενίαν καὶ ἐκωρύευσεν τὴν Νίκαιαν. Ὁ Στρατιωτικὸς ἀπέστειλε κατ' αὐτοῦ στρατὸν ὑπὸ τοὺς στρατηγούς Θεόδωρον καὶ Ἀσάρην Δούκαν, ἀλλ' οὗτος νικηθεὶς πλησίον τῆς Νικαίας διεσκορπίσθη.

Μετὰ τὴν νίκην ταύτην ἐκινήθη ὁ Ἰσακίος Κομνηνὸς πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ὁ Πατριάρχης Μιχαὴλ ὁ Κηρουλέριος συνεργὸς τῆς πτώσεως τοῦ Στρατιωτικοῦ, καὶ ἡ σύγκλητος πρὸς μὲν τὸν Ἰσακίον ἀπέστειλαν ταχυρόμοις κληθόντες αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν, πρὸς δὲ τὸν ἀρχιεπίσκοπον Στρατιωτικὸν παραγγελεῖαν νὰ ἀνεχωρήσῃ. «Καὶ τί μὲ δίδει ὁ Πατριάρχης ἀντὶ τῆς βασιλείας;» ἠρώτησεν ὁ γέρον· «Τὴν οὐράκιον βασιλείαν,» τῷ ἀπεκρίθη ἡ πρεσβεία. Οὕτω λοιπὸν ἐκδυθεὶς τὴν πορφύραν ἀνεχώρησεν εἰς μοναστήριον.

Ὁ νέος αὐτοκράτωρ ἐστέθη ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου εἰς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν. Ὅλους τοὺς φίλους του ἐφρόντισεν νὰ εὐεργετήσῃ καὶ μάλιστα τὸν Πατριάρχην, ἀντιβίβασας τοὺς ἀνεψιούς αὐτοῦ εἰς τὰ ὑψηλότερα ἀξιώματα. Ἡ στρατηγικὴ αὐτοῦ ἱκανότης εἰρήνευσεν τοὺς γειτονίζοντας βαρβάρους. Οὗτος βλέπων τὸ ἠσυχροφυλάκιον κενὸν, ἐπέβηκε φόρους βαρεῖς εἰς τὸν λαόν· ὁ Πατριάρχης ὅμως ὀργισθεὶς ἐπὶ τούτῳ ἠπειλεῖ νὰ

ακροαθῆσαι τὸν Ἰσκάκιον ἀπὸ τοῦ Ἰθρύσου. Ὁ βασιλεὺς, μὴ δίδωαι προσηγῆν εἰς τὰ ἀπειλὰς ταύτας, ἐξώρισται τὸν Πατριάρχην καὶ τοῦτον καὶ ἀπὸ αὐτῶ κατέστηται τὸν Κωνσταντῖνον τὸν Λευκοῦδην ἀσθελεῖστας ὅμως ὑπὸ βραχείας νόσου ἀπέθανεν, ἀρήσας διὰ χρόνον τὸν Κωνσταντῖνον Δουάκν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΟΥΚΑΣ.

Ὁ Δούκις περὶ λαθῶν τὴν βασιλείαν ἐφρόντιζε περὶ τῶν πολιτικῶν ὑποθέσεων καὶ ἐρκίετο μετριώτικος· ἀλλὰ κυριευθεὶς ὑπὸ φιλαργυρίας, καὶ μὴ θέλων νὰ τρέφῃ στρατεύματα, ἀρῆκε τὰ σύνωρα ἀρμάκτα. Ὅστε οἱ Τούρκοι ἐκυρίευσαν κατ' ἡμέραν πόλεις, οἱ δὲ Οὐζοὶ ἐβίωσαν Σαυθικῶν, διηπάκζον τὴν Ἰσθμὸν τὴν Μακεδονίαν καὶ Ἑλλάδα. Εὐσπλαγγισθεὶς ὁ αὐτοκράτωρ ἐκ τῶν πθήμεγμάτων τῶν ὑπακόων αὐτοῦ ἔστειλε κατ' αὐτῶν στρατὸν· ἀλλ' ἐν τῷ μεταξῷ ἠλλικτωθέντες ὑπὸ λοιμικῆς νόσου οἱ βάρβαροι, καὶ πολεμηθέντες ὑπὸ τῶν Οὐγγροῦν ἠρκενίσθησαν. Ἀποθνήσκων ὁ βασιλεὺς ἀφῆκε πρετὴ ἀνηλικίους υἱοὺς Νιχαήλ, Ἀνδρόνικον καὶ Κωνσταντῖνον. Νέων ὄντων ταῦτοι ὄντων ἀρῆκε τὴν βασιλείαν εἰς τὴν μητέρα αὐτῶν Εὐδοκίαν ὑπογρηστῆς αὐτὴν νὰ δώτῃ ἔγγαρον ὄρον εἰς τὸν Πατριάρχην ὅτι δεῦ θέλει νυμφεῖσθαι.

Οἱ Τούρκοι μανθόντες ὅτι ἐβασιλευσεν γυνὴ ὄρησαν κατὰ τῆς αὐτοκρατορίας, καὶ εἰσβάλλοντες εἰς τὴν Μεισοποταμίαν Κιλικίαν καὶ Κιπριακίαν, ἔακον καὶ Ἐτραζῶν. Ἦ βασιλεύσας βλέπουσαι, ὅτι ἦτο ἀδύνατος νὰ ἀνδῆξῃ εἰς τὰς περιστάσεις ταύτας, ἀπεράσισε νὰ λάβῃ ἀνδρα ἄξιον νὰ μεταιώτῃ τὰ ἐπιχειρήματα τῶν ἐξωτερικῶν ταῦτων ἐχθρῶν. Ρωμανὸς ὁ Διογένης ἦτο ἀνὴρ ἄξιος, ἀνδραεὺς καὶ ἐμπειροπόλεμος· οὗτος ἐπειδὴ ἐγένετο συνωμότης εἰς ἐπιχλιτικῶν τινα, καπεδικάσθη νὰ ἀποθῆναι πηλητζῶν ὄμως εἰς τὸν Ὀλίαντον, ἠλευθερώθη ὑπὸ τῆς αὐτοκρατορίας καὶ διορίσθη ἀρχιστρατήγιος. Ἐπειδὴ δὲ οὗτος ἐξετέλεσε ἀξίως τὴν ἐμπειροσύνην αὐτοῦ ὑπηρεσίαν, ἡ βασιλεύσας ἀπεράσισε νὰ συζευθῆ αὐτὸν. Ἐπειδὴ ὄμως εἶχε δώσει ἔγγαρον ὄρον εἰς τὸν Πατριάρχην νὰ μὴ νυμφεῖσθαι, διὰ κα

αὐτὸν ὁπίσω κατέπεισε πιστὸν τινα εὐνοῶγον νὰ εἴπῃ πρὸς τὸν Πατριάρχην, ὅτι ἡ αὐτοκρατορία ἐπεθύμει νὰ λάβῃ σύζυγον τὴν ἀνεψίαν αὐτοῦ Βάρδαν, καὶ νὰ ἀναθιθῆσθαι αὐτὸν εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν ὄρον. Ὁ Πατριάρχης, καίτοι πολυμαθὴς, ἐπλανήθη, ἐπέστρεψε τὸν ὄρον, καὶ ἀρῆκε αὐτὴν εὐελθεῖν νὰ συζευθῆ. Ἦ δὲ αὐτοκρατορία λυθεῖσα τοῦ ὄρου συνεζεύχθη Ρωμανὸν τὸν Διογένην. Ἐθαύμασεν ὁ Πατριάρχης ἀκούσας κληρονομίως τὴν ἐρεξῆς ἡμέραν, ὅτι ἀνηγορεύθη αὐτοκράτωρ ὁ Ρωμανὸς καὶ ἠγαγκάκει διῦτι ἠπατήθη ἀπὸ γυναίκας.

ΡΩΜΑΝΟΣ Ο ΔΙΟΓΕΝΗΣ.

Περὶ λαθῶν ὁ Ρωμανὸς τὴν βασιλείαν, ἐξεστράτευσεν κατὰ τῶν Τούρκων οἵτινες εἰσέβαλον εἰς τὴν ἐπικρατείαν. Ὁ αὐτοκράτωρ κινήσας αὐτοὺς πλησίον τῆς πόλεως Βερροίκας κατέκοψε πολλοὺς αὐτῶν, καὶ κυριεύσας τὴν Ἱερὰπολιν ἔκτισε ἰσχυρὸν φρούρον πλησίον αὐτῆς· ὅτε δὲ ἐπέστρεψε διὰ νὰ ἐνωθῆ μετὰ τὸ ἐπίλοιπον στρατεύμα τὸ ὁποῖον εἶχεν ἀρήσῃ ὁπίσω σωματί Τούρκων ἐζήτει νὰ ἐμποδίσῃ αὐτόν· ὁ βασιλεὺς ὄμως, τρέψας τοὺς ἐχθροὺς εἰς φυγὴν, ἦλθεν εἰς Κιλικίαν καὶ ἀκολούθως ἐπέστρεψεν εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Κατὰ τὸ ἐπάμουν ἔτος ὁ Βασιλεὺς ἐξεστράτευσεν κατὰ τῶν Τούρκων, οἵτινες κινήσαντες τὸν στρατηγὸν αὐτοῦ Φιλάρετον, φυλάκτοντα τὴν ὄχθην τοῦ Εὐφράτου καὶ εἰσελθόντες εἰς τὴν Κιλικίαν ἐκυρίευσαν τὸ Ἰκόνιον τὴν πλουσιωτάτην καὶ πολυανθρωποτάτην πόλιν τῆς ἐπαρχίας ταύτης. Ὅτε τὰ στρατεύματα συναντήθησαν Ἀσάν ὁ Σουλτάνος τῶν Τούρκων ἔστειλε πρὸς τὸν Ρωμανὸν προβάλλον ἐιρήνην, ἀλλ' οὗτος ἀπέρριψεν αὐτήν. Ὅτε δὲ ἦλθε ἡ ἡμέρα τῆς μάχης ἡ νίκη ἔμεινεν ἐπὶ πολλὴ ἀμφίβολος, ὁ δὲ Ρωμανὸς ἐνίκη εἰς τὸ κέρως αὐτοῦ. Ὅτε Ἀνδρόνικος· ὁ υἱὸς τοῦ Ἰωάννου Δούκις, ἐχθρὸς ὢν τοῦ Ρωμανοῦ καὶ φθονῶν τὴν εὐτυχίαν αὐτοῦ, ἐρευσ ὄρωμας εἰς τὸ στρατόπεδον κρέως, ὅτι ὁ βασιλεὺς ἐνακίθη. Ὁ αὐτοκράτωρ ἠθέλησεν νὰ βοηθήτῃ τοὺς φερόντας, ἀλλ' ἔπεσον εἰς τὰς χεῖρας τῶν Τούρκων καὶ ἐγένετο κίχμακλωτος.

Τὴ ἔμελλε νὰ πάθῃ ἀπὸ Τοῦρκων καὶ παρωργισμένον νικη-
τὴν· τί ἄλλο παρὰ σκληρὴν καὶ θανάτην τὸν θάνατον ; Ὅχι
ἄρα· Ὁ Ἀσὴν οὕτως ἐδείξε φιλανθρωπίαν. Ἐνηγκλίστη τὴν
αἰχμαλωτὴν καὶ τὸν ὠμίλειον φιλοφρόνως. α Μὴ λησθῆσαι
διὰ τὴν δυστυλίαν σου· τοιοῦτα εἶναι πᾶ τοῦ πολέμου. Δὲν
θέλει παρπονεθῆ εἰς ἡμῶν εἰς οὐδὲν, ἐπειδὴ ἐγὼ θέλω σὲ μα-
ταχρυσῆθαι ὡς Ἀυτοκράτορα. Ὁ Ρωμικὸς οὐ μόνον ἐλαβε πα-
ρποίησαν, ἀλλὰ καὶ συνήκατο εἰρήνην ὑπὸ ματριωτάτους ὁ-
ροῦ.

Ἐλευθερωθεὶς ὁ Ρωμικὸς τοιοῦτοτρόπως ἐπορεύετο μετὰ τῶν
πρέσβων τοῦ Σουλτάνου εἰς Κωνσταντινούπολιν, εἰς ἣν ἔμελλε
νὰ κυρωθῆ ἡ εἰρήνη. Ἐβίων δὲ εἰς Θεοδοσιούπολιν, εἰς ἣν διέτρι-
ψεν ἡμέρας, ἕως οὗ ἰατρουθῶσιν ἐντελῶς αἰ πληγὰί του,
ἔρχοντο εἰς τὸ Ἰωάννην, ἑνὸς τῶν προκρίτων τῆς Συγκλήτου
ἑμοῦ μετὰ τοῦ Ψελλοῦ, ἑνὸς τῶν προκρίτων τῆς Συγκλήτου
καὶ ἄλλων πολλῶν, ἔβαλεσαν τὴν Εὐδοκίαν εἰς μοναστήριον,
καὶ ἐκάρταν βασιλεῖα τὸν προσβύτκτον υἱὸν τοῦ Κωνσταντίνου
Δούκα Μιχαήλ. Ταῦτα ἀκούσας ἔφυγεν εἰς τὴν Δόκιαν, φρο-
νῶν τι, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ εἰς Ἀδων πόλιν τῆς Κιλικίης, ὅπου ἠ-
ναγκάσθη νὰ παραδοθῆ εἰς τὸν κατ' αὐτὸν σταλέντα Ἀνδρόνικον,
τὸν προσβύτκτον υἱὸν τοῦ Ἰωάννου, ἐπιστρόπου τοῦ νέου βασι-
λέως· οὗτος δὲ ἀρῶν ἀνυπερβῆ ἀπέβηκεν εἰς τὴν νῆσον Πρώτην,
βασιλεύσας χρόνους τρεῖς καὶ μῆνας ὁκτώ.

Ὁ βασιλεὺς τῶν Τοῦρκων μαθὼν τὸν δυστυχῆ θάνατον τοῦ
Ρωμικοῦ ἀπέφασκε νὰ ἐκδικηθῆ διὰ τὸν θάνατον τοῦ φίλου
καὶ συμμέλου αὐτοῦ. Διὰ συναρτίαι στρατεύμα εἰσεδύκλον εἰς
τὴν Βασιτανὴν ἐπικράτειαν, καὶ μετὰ διαφόρους μάχαι συνέ-
λαβε αἰχμαλώτους τοὺς κατ' αὐτὸν σταλέντας στρατηγούς
Ρουσίλιον καὶ Ἰωάννην Δούκαν, καὶ ἀνεψιὸν τοῦ βασιλέως. Ἦ-
θελε δὲ ἐγκαλοουθῆαι τὸν πόλεμον, ἔκον δὲν συνέβαινον ἐναν-
τίον αὐτοῦ ἡ ἀποστασίαι τοῦ Κουτλουμωτέως, ὅστις ἐξήτα
νὰ στρατιωθῆ τὴν βασιλειαν. Συμβιβασθέντες ὅμως οἱ ἐχθροὶ
οὗτοι καὶ ἐνωσάντες τὰς δυνάμεις αὐτῶν ὤρμησαν καὶ ἐκέρυσ-
σαν τὴν Μπόζαν, τὴν Λυκαονίαν, τὴν Καππαδοκίαν καὶ τὴν Βυ-
θινίαν.

ΜΙΧΑΗΛ Ο ΠΑΡΑΠΙΝΑΚΗΣ.

Ὁ ἀναγορευθεὶς ἀντὶ τοῦ Ρωμικοῦ Μιχαήλ Ζ'. ὁ ἐπονομαζό-
μενος Παρπινάκης, διότι ἐν καιρῷ λιμοῦ ἐσίμικρινε τὸν μεδι-
μον κατὰ ἐν πινάκιον, ἐδιδάσκατο ὑπὸ Μιχαήλ τοῦ Ψελλοῦ νὰ
συνθετῆ στίχους, καὶ ἀρῆκε νὰ διαρκουθῶσιν ὑπὸ τῶν Τοῦρκων
αἱ ἀνωτέρω ρηθείαι ἐπαρχίαι, ἡ Μπόζα, ἡ Λυκαονία, ἡ Καπ-
παδοκία καὶ ἡ Βυθινία.

Ἐνθὺ δὲ οἱ Τοῦρκοι ἐνησχολοῦντο νὰ κυριεύσαι τὰς ἐπαρχίας
ταύτας ὁ Ρουσίλιος ἔλευθερωθεὶς ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ ἀ-
ποστατικῆς ἀκήρυξεν ἐκυτὸν βασιλεῖα. Ὁ Μιχαήλ ἔστειλε κατ'
αὐτὸν διαφόρους στρατηγούς ἄλλ'. οὗτοι δὲν ἠδυνήθησαν νὰ κα-
ταβάλωσιν αὐτόν. Ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ὁ βασιλεὺς ἔστειλε
κατ' αὐτὸν τὸν Ἀλέξιον Κομνηνόν, νέον ἀξίον καὶ ἐμπειροπό-
λεμον. Οὗτος στρατεύσας ἐνίκησεν αὐτόν καὶ τὸν ἀνάγκασεν νὰ
καταφύγῃ πρὸς τοὺς Τοῦρκους. Ὁ Κομνηνὸς ὅμως πείσας τὸν
βασιλεῖα τῶν Τοῦρκων διὰ χρηματικῶν παρελάκεν αὐτόν καὶ τὸν
ἔστειλε δέσμιον εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Ἀρῶν κατέπευσεν ἡ ἀποστασία αὕτη, ὁ Ἀλέξιος ἐπέστρεψεν
εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐν ἣ εἶρε τὸν κλῆν τυραννόμενον ὑπὸ
τῆς πείνης, καὶ παρωργισμένον κατὰ τοῦ βασιλέως, διὰ τὴν
φιλαρμυρίαν αὐτοῦ. Ἐν τοιαύτῃ καταστάσει τῶν πραγμάτων
ὄντων, ἀπεστάτησεν ὁ Νικηφόρος Βατανειάτης ὁ ἐν Ἀσίᾳ στρα-
τηγὸς καὶ Νικηφόρος ὁ Βρυεννίος ὁ δοῦς τοῦ Δυρραχίου· ὁ δὲ
Μιχαήλ βλέπων ἐκυτὸν ἀδύνατον νὰ ἀντιστῆθῆ, παρητήθη
τοῦ θρόνου, ἐνεδύθη τὸ μοναχικὸν σχῆμα καὶ προσεγίρηθη ἀ-
κολούθως ἐπίσκοπος Ἐφέσου, ἐβασίλευσε δὲ ἕξ ἔτη καὶ ἕτους
μηνῶν.

Νικηφόρος ὁ Βατανειάτης εἰσεβλήθη ἀκόλυτως εἰς τὴν Κων-
σταντινούπολιν, ἐστέφθη αὐτοκράτωρ, ἀπέστειλε δὲ κατὰ τοῦ
Βρυεννίου τὸν Ἀλέξιον Κομνηνόν, ἀνεψιὸν τοῦ αὐτοκράτορος
Ἰσακίου μετ' ἰχυρῆς δυνάμεως, οὗτος, κινήσας αὐτὸν διὰ
στρατηγήματος, ἔλαθεν αὐτὸν αἰχμαλώτων. Ὅχι πολὺ δὲ ὀ-
στερον ἀπεστάτησε Νικηφόρος ὁ Βασιλικὸς· ἀλλὰ καὶ οὗτος

ἀνακίνη ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Ἀλέξiou τοῦ Κομνηνοῦ καὶ ἐκλείσθη εἰς μοναστήριον. Ἐπειδὴ ὁμοῦ ὁ βασιλεὺς ἠθέλε νὰ ἀρήσῃ διάδοχον τὸν συγγενῆ αὐτοῦ Συναδηνόν, ἡ δὲ αὐτοκρατορίσσα τὸν ἐκ τοῦ Μιχαὴλ Δούκα υἱὸν αὐτῆς, καὶ πρὸς ταῦτα εἶχε συναγωγὰς τὸν Ἀλέξiou Κομνηνὸν καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ· οἱ φίλοι τοῦ βασιλέως ἠθέλησαν νὰ δολοφονήσωσιν αὐτούς. Οὗτοι ὁμοῦ μαθόντες ταῦτα, κατέφυγον εἰς τὸ ἐν Φράγκῃ στρατόπεδον, καὶ συμβουλίου μετὰ τῶν στρατηγῶν γενομένου, ἐπικρύβθη ὁμοφώνως αὐτοκράτωρ ὁ Ἀλέξιος, καὶ μετ' ὀλίγον, εἰσελθὼν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἐστῆθη ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου, ὁ δὲ Βοτανικαίτης ἐγένετο μοναχὸς, βασιλεύσας ἔτη δύο καὶ μῆνας δέκα.

ΑΛΕΞΙΟΣ Ο ΚΟΜΝΗΝΟΣ.

Παρθενὸν ὁ Ἀλέξιος τὴν βασιλείαν, τοὺς μὲν φίλους του ἐτίμησε κατ' ἄξιον, εἰς δὲ τὸν Κωνσταντινὸν Δούκαν συνεχώρησε κατὰ τὴν πρὸς τὴν αὐτοκρατορίσσαν ὑπόσχεσίν του, νὰ φορῇ τὰ βασιλικά παράσημα. Ἐπομένως, ἐξήχησε παρὰ τοῦ Πατριάρχου συγχώρησιν διὰ τὰς ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν γενομένας ἀδικαρχίας ἐν τῇ εἰσόδῳ αὐτοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Μετὰ ταῦτα ἐτοιμαζόμενος νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῶν Τούρκων, οἵτινες καθ' ἑκάστην ἐκυρίευσαν πόλεις, καὶ μαθὼν ὅτι ὁ Ροβέρτος ὁ Γουίσκερδος, δοῦς τῆς Ἀπουλίας καὶ Καλαβρίας, ἠτοίμαζε μεγάλας δυνάμεις κατ' αὐτοῦ, ἔκαμεν εἰρήνην πρὸς τὸν Σουλτανόν, καὶ ἔστρεψε τὰ ὅπλα κατὰ τοῦ Ροβέρτου. Ὁ Ροβέρτος οὗτος λαθὼν γαμετρὸν ἐπὶ θυγατρὶ, υἱὸν τινα τοῦ ἐκθρονισθέντος αὐτοκράτορος Μιχαὴλ, διὰ τὴν συγγένειαν ταύτην ἀπεράσισε νὰ ἐνθρονίσῃ εἰς τὸ Βυζάντιον, τὸν συμπεθέρον αὐτοῦ, προσελθόντα εἰς τὴν αὐλὴν αὐτοῦ μετὰ τοῦ μοναχικοῦ σχήματος, ἡ δὲ ἀλλεστῆτατον νὰ ὑποτάξῃ αὐτὸς τὴν Βυζαντινὴν Αὐτοκρατορίαν. Μετὰ στόλου ὄντων πλήρους στρατευμάτων, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Βοημοῦνον, ἔπλευσεν εἰς Βρεντέσιον, καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν Ἥπειρον ἐκυρίευσεν κῆτην, ὁ δὲ

υἱὸς αὐτοῦ Βοημοῦνος ἐκυρίευσεν τὴν Αὐλωναίαν πόλιν τῆς Ἀλβανίας.

Ἐντεῦθεν ἐστράτευσαν ἀμφότεροι πρὸς τὸ Δυρράχιον καὶ ἐπολιοῦρκεσαν αὐτὸ καὶ διὰ ξηρῆς καὶ διὰ θαλάσσης. Ἄλλ' ἐνταῦθα διορισθεὶς ὁ Γεώργιος Πακλιολόγος, ἀντεστάθῃ ἀνδρείως, ἔως οὗ οἱ σύμμοχοι τοῦ αὐτοκράτορος Βενετοί, ἐλθόντες μετὰ στόλου, ἐνέκησαν τὸν αὐτοκράτορον Βοημοῦνον καὶ ἐκυρίευσαν πολλὰ πλοῖα αὐτοῦ. Ἐπειτα δὲ ἐνωθέντες μετὰ τοῦ Πακλιολόγου, ὅσας ἐξήλασε τοῦ Δυρράχιου, κατέφθειραν τὰς πολιορκητικὰς μηχανάς, ἔφερον τροφὰς εἰς τοὺς πολιορκουμένους, καὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὸν στόλον φέροντες πολλὰ λάφυρα. Ὁ Ροβέρτος ὁμοῦ, ἀνὴρ ἐμπειροπόλεμος, δὲν ἐδειλίκεν, ἀλλὰ κκαταρίσας καὶ ἀνακληρώσας ὅσον τὸ δυνατόν τὸν στόλον, μετέφερεν ἐκ τῆς Ἰταλίας εἰς τὸ στρατόπεδόν του τροφὰς, τῶν ὀπείων εἶχεν ἀνάγκην. Ὁ Πακλιολόγος βλέπων τὴν ἀθυμίαν τῶν στρατιωτῶν του καὶ τῶν πολιτῶν, καὶ στερούμενος τροφῶν ἀνέφερε ταῦτα εἰς τὸν αὐτοκράτορα.

Ὁ Ἀλέξιος ἀπεφάσισε νὰ ἐκστρατεύσῃ αὐτοπροσώπως· διὸ, ἀρῆσας εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἰσακίον, ἐπορεύθη εἰς Θεσσαλονίκην, ἐστράτευσεν εἰς Δυρράχιον καὶ στρατοπεθεύσας ἐπὶ τινος λόφου πλησίον τῆς πόλεως, ἔχων εἰς μὲν τὰ δεξιὰ ὑψηλὸν καὶ δύσβατον ὄρος, εἰς δὲ τὰ ἀριστερὰ τὴν θάλασσαν, συνεκάλεσε συμβούλιον τῶν στρατηγῶν, ἐξ ὧν οἱ περισσότεροι ἀπεφάσισαν νὰ πολυμήσουσιν. Ὁ Ροβέρτος, βλέπων τὰς ἐτοιμασίας τοῦ βασιλέως ἐπρόσταξε νὰ καταποντισθεῖσι τὰ πλοῖα, διὰ νὰ μὴ ἐπιτίθωσιν οἱ στρατιῶται εἰς ἄλλο, εὐκλή μόνον εἰς τὴν νίκην. Ἡ μάχη ἦτο ἐπὶ πολλῷ ἰσόρροπος· ἐπὶ τέλους ὁμοῦ τὰ βασιλικά στρατεύματα ἤρριξαν νὰ ἐνδιώσωσι, ταῦτα δὲ γλιπτόντες οἱ ἔχθροι ἐμάχοντο θορυβώτερον, καὶ πρῶτον μὲν ἔτρεψαν εἰς ρυγὴν τὴν δεξιὰν πτέρυγαν, ἔπειτα δὲ ἔλον τὸ στρατευμακ. Εἰς τὴν μάχην ταύτην ἐφρονεύθησαν οἱ ἀκάλιστοι στρατιῶται τοῦ αὐτοκράτορος· καὶ πολλοὶ στρατηγοὶ καὶ περιφανεῖς ἄνδρες, ἐξ ὧν ἦσαν καὶ Κωνσταντῆος ὁ υἱὸς τοῦ Κωνσταντίνου Δούκα, Νικηφόρος ὁ Συναδηνός, καὶ Νικηφόρος ὁ Πακλιολόγος,

ὁ δὲ βασιλεὺς ἔφυγεν εἰς τὴν Ἀρχίδα. Ὁ Ροβέρτος ἐπιστρέψας εἰς τὸ Δυρράχιον, τὸ ὅπου ἐν εὐθείᾳ παρεδόθη, ἔθεσε τὸ στρατεύμα εἰς παραχειμασίν, διακουόμενος νὰ ἀνικεώσῃ τὸν πόλεμον τὸ ἐπόμενον ἔαρ.

Ὁ Ἀλέξιος, προστάξας νὰ γείνωσι νέαι στρατολογίαι, συνέλεξε μετὰ τοῦ Ἑρρίκου, ἀυτοκράτορος τῆς Γερμανίας, καὶ κατέπεισεν αὐτὸν νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν ἐπικρατίαν τοῦ Ροβέρτου. Ὁ ἀυτοκράτωρ Ἑρρίκος εἰσέβηκεν μετὰ πολυκρίθμου στρατοῦ εἰς τὴν Ἰταλίαν ἐρχόμενος μέχρι τῆς Καλζόριαι. Ὁ δὲ Ροβέρτος μαθὼν τὰ κινήματα τοῦ Ἑρρίκου, τὸν μὲν υἱὸν αὐτοῦ Νομανδῶνον ἀπέπεσε εἰς τὰς Ἀνατολικὰς ἐπαρχίας, αὐτὸς δ' ἔληθεν εἰς Ἰταλίαν ἐβόηθησε τὸ Πάπαν, ὅστις ἐπολιούρειτο εἰς τὴν Ἀγγελούπολιν, ἐκρίευσεν πάλιν τὴν Ρώμην καὶ ἐδίωξε τὸν Ἑρρίκον ἐκ τῆς Ἰταλίας, ὁ δὲ Νομανδῶνος κυριεύσας πολλὰς πόλεις τῆς Ἰλλυρίας, καὶ νικήσας δις τὸν Ἀλέξιον, ἐστράτευσεν εἰς τὴν Θεσσαλίαν καὶ ἐστρατοπέδευσε πλησίον τῆς Ἀκρίσσης. Ἐντεῦθεν ὅμως ἠναγκάσθη νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Ἰταλίαν διὰ τὴν ἀποστασίαν τῶν στρατιωτῶν μὴ λαμβανόντων τοὺς μισθοὺς αὐτῶν, ὁ δὲ Ἀλέξιος ἐκρίευσεν πολλὰς πόλεις καὶ ἐξήγαγε τὴν βοήθειαν τῶν Βενετῶν. Οὗτοι δὲ ἐτοιμάσαντες μέγαν στόλον καὶ προσελόντες τοὺς ἔχθρους ἐνίκησαν τὸν στόλον τοῦ Ροβέρτου εἰς Βουθρωτῶν, κατεβύθησαν πολλὰ πλοῖα καὶ ἔλαβον πολλοὺς αἰχμαλώτους ὥστε μόλις ἐσώθησαν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ. Ὁ Ροβέρτος ἠτοιμάζετο νὰ ἐκδικηθῇ ἀλλ' ἀπέθανεν εἰς Κεραλληκίαν τὸ 79 ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ. Μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ὁ υἱὸς καὶ διάδοχος αὐτοῦ Ρούδερφο, μὴ κρίων ὠφέλιμον τὴν ἐξασφαλῆσαι τοιοῦτον ἐπιανθῶνον πολέμου, ἀπεκάλυψε τὰ στρατεύματά του εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ οὕτω τὸ Δυρράχιον καὶ αἱ λοιπαὶ πόλεις τῆς Ἰλλυρίας ὑπετάχθησαν εἰς τὸν ἀυτοκράτορα.

Μόλις εἶγεν ἀποδιώξει ὁ ἀυτοκράτωρ τοὺς δυτικούς ἐχθροὺς ἐκ τῆς ἐπικρατίας αὐτοῦ, καὶ ἐκ τοῦ Βόρῃ ἐισδρακόντες βάρβαροι Σκυθῆαι ἐλεγκάτου τὰς χώρας αὐτοῦ, φθίσαντες μέχρι τῆς Θράκης. Ὁ ἀυτοκράτωρ ἐπέστειλε στρατεύματα καὶ ἀύστειν-

λε τὰς προόδους αὐτῶν ἀλλ' οὗτοι μετ' ὀλίγον ὀρηθήσαντες αὐθις ἠνάγκασαν αὐτὸν νὰ ἐκστρατεύσῃ ἀυτοπροσώπως. Ἐνθ' ἠγωνίστο κατὰ τῶν Σκυθῶν, ὤρμησαν εἰς τὴν ἐπικρατίαν αὐτοῦ οἱ Τούρκοι καὶ ἐκρίευσαν τὰς Κλαζομένας, τὴν Φώκιαν, τὴν Μιτυλήνην καὶ τὴν Λίον. Τότε ὁ Ἀλέξιος ἠναγκάσθη νὰ στείλῃ κατὰ μὲν τῶν Τούρκων τὸν ἀδελφὸν τῆς ἀυτοκρατορίας Ἰωάννην Δούκαν, αὐτὸς δὲ μείνας ἐν Θράκῃ μετὰ διαφόρων πολεμικῆς τύχης ἐνίκησε τοὺς Σκύθας καὶ κατέστρεψεν αὐτοὺς ὀλοκλήρως. Μετὰ ταῦτα ποιήσας εἰρήνην πρὸς τὸν Σουλτάνον ἀπεδιώκει ἀπὸ τῆς Σμύρνης ἀποστάτην τινα Τσαχῶν Τούρκων, ὁ ὅποιος κυριεύσας τὴν Σμύρνην ἐβόλαπτε τὰς πληθυσίους ἐπαρχίας.

Μετὰ τινα ὄμως χρόνον οἱ Σκύθαι παρανοήμενοι ὑπὸ τινος ἀπακτιῶνος, ὅστις ὀνόμαζεν ἐκιντὸν λέοντα τὸν πρεσβύτερον υἱὸν τοῦ Ρωμανοῦ Διογένηος, ἀνεύωσαν τὸν πόλεμον καὶ ἐλεγκάτου πάλιν τὴν ἐπικρατίαν. Ὁ Ἀλέξιος ὄχρωσας κελῶς τὰ φρούρια ἐξῆλθεν ἐκκιντῶν αὐτῶν καὶ ἐστρατοπέδευσε εἰς τὴν Ἀγγικίαν ὄχρωσθεὶς πλησίον αὐτῆς ἐπὶ τινος λόφου. Οἱ βάρβαροι ὤρμησαν κατὰ τῆς Ἀδριανουπόλεως φυλαττομένης ὑπὸ τοῦ στρατηγῶν Νικηφόρου Βρυενίου, ἐβάντες δὲ πανστρατιῆ καὶ βλέποντες τὴν πόλιν κελῶς ὄχρωμένη καὶ ἀνάλωτον ἐπολιούρησαν αὐτήν, ἐλπίζοντες νὰ τὴν παραδώσῃ εἰς αὐτοὺς ὁ στρατηγὸς τοῦ βασιλεῶς Βρυενίου, τὸν ὅπου κατὰ τοὺς λόγους τοῦ ἀπακτιῶνος ὁ πατήρ αὐτοῦ Ρωμανὸς ἐτίμα διαφιρῶνταις ἡπατήθησαν ὅμως, διὸτι μετὰ ἐπιτὰ ἐδομαχῶν πολυμερῶν ἐνίκησαν κατὰ κράτος ὑπὸ τῶν βασιλικῶν στρατευμάτων διὰ τοῦ ἀλολοῦθου στρατηγῆματος. Στρατιωτῆς τις ὀνομαζόμενος Ἀλακσεὺς ἠρωτηρήσθη κατὰ μίμωσιν τοῦ περιβόητου Ζωπύρου καὶ ἑλλῶν πρὸς τὸν ψευδολέοντα διεηγεῖτο εἰς αὐτὸν, ὅτι ἐπαθεν ὅλα ταῦτα ὑπὸ τοῦ Ἀλεξίου διὰ τῆς πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ Ρωμανῶν τὸν Διογένην πίστιν, καὶ κητέργε πρὸς αὐτὸν διὰ νὰ ἐπικλησθῇ ἐκδικήσει κατὰ τοῦ Ἀλεξίου. Ὁ Ψευδολεὼν πιστεύσας τοὺς λόγους τοῦ στρατιώτου τούτου καὶ ἑλλῶν μετὰ πολλῶν ὀλεγκτῶν Σκυθῶν εἰς τι κρα-

καίμενον φρούριον ὅπου κατὰ τοὺς λόγους τοῦ κρατιώτου ἐμελλεν εὐβρυένιος νὰ περνώσῃ τὴν πόλιν, εἰσῆλθῃ αὐτὴς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἐντὸς τοῦ φρουρίου τούτου. Ὁ βρυένιος ὁ στρατηγὸς τοῦ αὐτοκράτορος ἔβηεν τότε ἐκάλεσεν αὐτοὺς εἰς συμπόσιον ἄφου δὲ ἐμέθυσεν αὐτοὺς συνέλαβε καὶ τοὺς ἐρύλαττε δεσμίους. Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξιος μαθὼν ταῦτα ἐστράτευσεν ἐν σπουδῇ κατὰ τῶν βαρβάρων καὶ ἑρμῆσας κατ' αὐτῶν αἰρινιδίως, ἐφόνευσεν 7,000, ἠγχαλωτίσθη 3,000 καὶ ἀπέδιωξε τοὺς λοιποὺς ποιηζόμενος συνθήκας μετ' αὐτῶν ἐπωφελεστάτας.

Ἐπιστρέψας ὁ αὐτοκράτωρ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐν θριζμῶν ἔμειθε μετ' ὀλίγον, ὅτι οἱ Εὐρωπαῖοι ἔλαχμον μεγάλας προστομαστίας διὰ νὰ κεραιώσωσι τοὺς ἁγίους τόπους τῆς Ἱερουσαλῆμ, τοὺς ὁποίους ἐξουσιάζουν οἱ Τούρκοι καὶ Σαρακηνοί. Οὗτος δὲ ὁ πόλεμος τῶν Χριστιανῶν κατὰ τῶν Τούρκων ὀνομαζέται σταυροφορικὸν, ἀφορμὴ δὲ τούτου ἐγένετο ἡ ἐξῆς. Περὶ δὲ τὸ 1063 ἔτος Μ. Χ. ἐρημίτης τις ὀνομαζόμενος Πέτρος γεννηθεὶς ἐν Ἀμίχ τῆς Πικαρδίας, ἀπεδήμησεν εἰς Ἱερουσαλῆμ εἰς προσκύνησιν τοῦ Ἁγίου Ἰάκωβ, βλέπων δὲ τὴν ἐλεεινὴν κατὰστασιν καὶ τὰς συμφορὰς τῶν ἐν Ἀσίᾳ, Συρίᾳ καὶ Παλαιστίνῃ Χριστιανῶν, ἤρξατο πρῶτον νὰ σκέπτεται μόνος, ἔπειτα δὲ μετὰ τοῦ Σίμωνος τοῦ τότε Πατριάρχου τῆς Ἱερουσαλῆμ περὶ τῶν τρόπων, δι' ὧν ἠδύνατο νὰ ἐλευθερώσῃσι τοὺς Χριστιανούς ἐκ τῆς τυρκινίας τῶν Τούρκων. Βλέπων ὁμοῦς ἀδύνατον πρὸς τοῦτο τὴν Ἑλληνικὴν μοναρχίαν, ἀπεφάσισε νὰ παρκαινήσῃ τοὺς Αὐτικούς ἡγεμόνας εἰς συμμαχίαν κατὰ τῶν Τούρκων λαθῶν ὄθεν ἐπιστολὰς περὶ τοῦ Πατριάρχου καὶ ἄλλων τινῶν ἀνδρῶν πρὸς τὸν Πάπαν καὶ πρὸς ὅλους τοὺς ἐν τῇ Αὔσει ἡγεμόνας ἦλθεν εἰς Ρώμην καὶ παραθῶς εἰς τὸν τότε Πάπαν Οὐρβανὸν τὸν Β'. τὰ γράμματα ταῦτα, καὶ περιγλήφας τὴν ἐλεεινὴν ὑπὸ τοὺς Τούρκους κατὰστασιν τῶν Χριστιανῶν, ἀπῆλθε πρὸς τοὺς λοιποὺς ἡγεμόνας καὶ δικαζίνων ἀπὸ τόπου εἰς τόπον ἐνέπειυσεν εἰς ὅλους τὸν θεάρεστον καὶ ἀξιώσιμον ζῆλον τοῦ νὰ ἐλευθερώσῃσι τοὺς Χριστιανούς καὶ τὰ Ἱερουσαλιμα εἰς τῆς τυρκινίας τῶν Τούρκων.

Ὁ Πάπας συνεκάλεσε τότε σύνοδον πρῶτον μὲν ἐν Πλακεντίᾳ, ἔπειτα δὲ ἐν Φερμόντῳ τῆς Γαλλίας. Μία μεγάλη πεδιάς ἐσκαπέσθη ἀπὸ ἀρχιερεῖς, ιερεῖς, ἡγεμόνας καὶ ἀρχοντας καὶ ὅταν ὁ Πάπας ἤνοιξε τὸ εὐφραδέστατόν του στόμα, καὶ τοὺς ἐξήγησε τὴν ἀνάγκαν ὑποურγείναι, τὸν μὲγαν ἐν οὐρανῷ μισθόν, τὴν ἀρεσιν τῶν ἀμαρτιῶν, καὶ τὸ ἔλεος τοῦ Κυρίου, δὲν ἔμεινε τότε οὐδὲν ὅμωκ ἀδάκρυτον, οὐδεμίᾳ παρεῖκ ἀνευθρῖστατος ὅλοι ἔκραζαν μεγαλοφῶνως, « Εἶνε θέλημα τοῦ Θεοῦ! » « Ὅλοι δ' οἱ ἄνδρες, οἵτινες ἐστράτευσαν ὑπὲρ τῆς θρησκείας ἔσπερον σταυρῶν ἐκ κοκκίνου ὑψίσματος εἰς τὸν δεξιὸν βραχίονα καὶ διὰ τοῦτο ὀνομαζήσων σταυροφόροι » συνεποσοῦντο δὲ οἱ ἀποτελέσαντες τὴν σταυροφορικὴν ἐστρατείαν 300,000. Οἱ πρῶτιστοι δὲ στρατηγοὶ αὐτῶν ἦσαν, Οὐγὼν ὁ ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας Φιλίππου, Ροβέρτος ὁ Δουξ τῆς Νορμανδίας, Ροβέρτος ὁ κόμης τῆς Φλανδρίας, Ραϊμοῦνδος ὁ ἐκ Τολώσας, Γοδοφρέδος ὁ ἐκ Βουλωνίας ἡμοῦ μετὰ τῶν ἀδελφῶν του Βαλδουίνου καὶ Εὐσταθίου, Στέφανος ὁ κόμης τοῦ Καρνούτου, Βοημοῦνδος ὁ ἡγεμὼν τῶν Γερμανῶν καὶ Πέτρος ὁ ἐρημίτης, ὁ ἐπονομαζόμενος Κοκουῦπετρος.

Ὁ Πέτρος παρακάθω 40,000 ἄνδρας ἐμέρισεν αὐτοὺς εἰς δύο τάγματα καὶ παρέδωκε τὸ ἐν εἰς τινὰ Ἰάλλον Γωτιέρον, ὁσὶς κινήσας τῇ 18 Μαρτίου ἐν εἴτει 1096 ἦλθε διὰ τῆς Γερμανίας εἰς τὴν Οὐγγαρίαν μετὰ πολλὰς δὲ δυστυχίας ὁδηγούμενος ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος τῆς Βουλγαρίας ἔφθασεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἔνθα ἦλθε κατὰ τὸν Αὐγούστου καὶ ὁ Πέτρος μετὰ τοῦ λοιποῦ στρατεύματος. Ὁ αὐτοκράτωρ ἐδέχθη αὐτὸν μετὰ πάσης φιλοφροσύνης καὶ φιλικῆς, ὅμιθμος χωρὶς ἐσωτερικῶν φόβων τῆς ψυχῆς του ἐπὶ τῷ ἐπιχειρήματι καθόσον ἐπίστευεν, ὅτι ταῦτα ἐκ μὲν τοῦ λαοῦ ἐγένοντο ἐκ θεοῦ ζήλου, περὶ δὲ τῶν ἡγεμόνων δὲν ἠδύνατο νὰ φαντασθῇ ποτε, ὅτι καὶ οὗτοι διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἀφῆκαν τὰς ἐπικρατείας των, καὶ καθυπέβαλλον ἑαυτοὺς εἰς τοιοῦτον ἐπικίνδυνον ἐπιχειρήματι.

Ὅχι δὲ πολὺ ὕστερον μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Πέτρου, μαθὼν ὁ αὐτοκράτωρ, ὅτι ὁ Γοδοφρέδος ἔφθασεν εἰς τὴν Φιλίπ-

πούπολιν μετὰ 10,000 στρατιωτῶν ἐταράχθη πολὺ, μάλιστα δὲ, ὅτε ὁ Γοδορρέδος ἔειπε πρὸς αὐτὸν καὶ εἶπεν τὴν ἀφήσῃ τὸν Οὐγγικὸν τὸν ἀδελφὸν τοῦ Βασιλέως τῆς Γαλλίας, ὁ ὁποῖος διαβάνων διὰ τῆς Βιχρεως πρὸς τὸ Δυρράχιον, καὶ ἀποχωρισθεὶς ἐνεκὰ τοῦ χειμῶνος, συνελήφθη ὑπὸ τοῦ Ἐπαρχοῦ τῆς πόλεως ταύτης καὶ ἐστάλη εἰς Κωνσταντινούπολιν ὡς αἰχμάλωτος. Ἐπειδὴ ὁ βασιλεὺς προαχόμενος δὲ ἤθελε νὰ ἀπολύσῃ τὸν Οὐγγικόν, ὁ Γοδορρέδος, ὅστις εἶχε φθάσει εἰς Ἀδριανούπολιν, ἐπέφετο πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ὡς πρὸς ἐχθρὸν, διήρπαξε τὴν χώραν καὶ ἐπορεύετο κατ' εὐθείαν εἰς Κωνσταντινούπολιν. Τότε ὁ Ἀλέξιος βλέπων ἐκυτὸν εὐκρινὸν νὰ ἀντιστάθῃ κατὰ τοῦ Γοδορρέδου, συνυμολόγησεν ἐφίρην μετ' αὐτοῦ, τῆς ὁποίας τὰ κυριωτέρη μέρη ἦσαν τὰ ἐπόμενα. «Ὁ βασιλεὺς ὤφειλε νὰ δώσῃ εἰς τοὺς ἡγεμόνας, ὅφ' ὄσον ἂν διαρκέσῃ ὁ πόλεμος, πᾶσαν ἐνδεχομένην βοήθειαν στρατιωτῶν καὶ τροφῶν, ἐκεῖνοι δὲ νὰ ἀποδώσῃ πρὸς αὐτὴν ὅσας πόλεις ἤθελον κυριεύσει ἐκ τῶν Σαρακηνῶν καὶ Τούρκων». Μετ' οὐ πολὺ δὲ ἦλθον καὶ οἱ ἄλλοι ἡγεμόνες, ἔχοντες πολλὰ στρατεύματα, καὶ διαβάντες τὸν Βόσπορον ἐστρατοπέδευον εἰς τὴν Χαλκηδόναν, διανοούμενοι νὰ πορευθῶσιν ἐντεύθεν κατὰ τῆς Νικαίης.

Ἐν τούτοις διχνοῖσι καὶ ταρχαῖα συνεβησαν εἰς τὸ στρατεύμα τοῦ Πέτρου, τὸ ὁποῖον εὐρίσκειτο πλησίον τῆς Νικαίης, καὶ οἱ Γάλλοι ἐχωρήθησαν ἀπὸ τῶν Ἰταλῶν καὶ Γερμανῶν. Ἐκ δὲ τούτου οἱ Τούρκοι ἠδυνήθησαν νὰ νικήσωσι πολλὰκις, ὥστε ἐκ τῶν 40,000 στρατιωτῶν τοῦ Πέτρου ἐμειναν μόλις 3,000, οἵτινες καταφυγόντες εἰς τὴν Κινήτην ἀντεμάχοντο, ὥς οὐ ἠνώθησαν μετὰ τῶν στρατευμάτων τοῦ Γοδορρέδου καὶ τῶν λοιπῶν ἡγεμόνων, οἱ ὁποῖοι εἶχον φθάσει καὶ ἐπολιόρκησαν τὴν Νίκαιαν. Ἡ πόλις αὕτη μετὰ πολλὰς μάχας καὶ ἀντιστάσεις τῶν πολιορκουμένων παρεδόθη τῆν 5 Ἰουλίου 1097 εἰς τὸν στρατηγὸν τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξίου Βουτουμίτην, εἰς τὸν ὅποτον ὁ Ἀλέξιος εἶχεν ἀποστείλει μετὰ τῶν Λατίνων πρὸς πολιορκίαν τῆς πόλεως ταύτης. Μεταξὺ δὲ τῶν πλινγκλώτων, εὐρεθῆ ἡ

σὺντυχὸς τοῦ Σουλταμάν τοῦ Σουλτάνου καὶ δύο πύργους αὐτοῦ, τὰ ὁποῖα ἐστάλησαν εὐθὺς εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Μετὰ τὴν ἔλθωσιν τῆς Νικαίης οἱ ἡγεμόνες, μερίσαντες τὸ στρατεύμα εἰς δύο μέρη, ἐπορεύοντο πρὸς τὴν Συρίαν. Ὁ Σουλταμάν ἔχων 60,000 στρατῶν ὄρωσεν αἰφνιδίως κατὰ τὸ Βοημοῦνδον, ὅστις προεπορεύετο ἤθελε δὲ νικήσει αὐτὸν κατὰ κράτος, ἐὰν δὲν ἤρχετο εἰς βοήθειαν αὐτοῦ ὁ Οὐγγικὸς μετὰ 30,000 ἀνδρῶν. Ὁ Βοημοῦνδος ἐρήσας κατὰ τῶν ἐχθρῶν κατέσφαξε 40,000 αὐτῶν, τοὺς δὲ λοιποὺς ἠνάγκασε νὰ φύγωσιν εἰς τὰ ὄρη. Μετὰ ταῦτα δὲ τὴν νύκτα παρεδόθησαν ἡ Ἀντιόχεια τῆς Πεισιδίξου, τὸ Ἰκόνιον τῆς Κιλικίας καὶ ἡ Ἡράκλειαι καὶ ἄλλαι πολλαὶ πόλεις. Ἐτότε οἱ Χριστιανοὶ ἡγεμόνες, ὁμῶσαντες νὰ μὴ ἐπιστρέψωσι πρὶν ἐλευθερώσωσι τὴν Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ τῶν ἀπίστων, διέβησαν τὸν Ἰσθμὸν, ἐκυρίευσαν τὴν Μαρσίαν καὶ Ἀρσεσίαν καὶ τέλος ἐστρατοπέδευον τὴν 21 Ὀκτωβρίου 1097 πλησίον τῆς περιφύμου πόλεως Ἀντιοχείας. Ἐπειδὴ δὲ ἡ πόλις αὕτη ἦσαν ὀχυρωμένη καὶ εἶχε φρουρὰν 27,000 ἀνδρῶν, ἡ πολιορκία διήρκεσε μέχρι τῆς 3 Ἰανουαρίου 1098 ἡλόθη δὲ ἡ πόλις αὕτη κατὰ τὸν εἰρηστρόπον. Πύρρος τις ἀποστακτίας ἐκ τῶν Χριστιανῶν, ἐγένετο κατὰ τὸ φανερὸν Τούρκος· οἱ δὲ Τούρκοι πιστεύσαντες ἔδωσαν εἰς αὐτὸν τὴν φύλαξιν τῶν πύργων ταύτων, ὅστις ὠνομάζετο Διὸς Ἀδελφοὶ ἀλλ' αὐτὸς παρέδωκε τὴν πόλιν εἰς τὸν Βοημοῦνδον, τοῦ ὁποῖου οἱ στρατιῶται ἐβλήθησαν διὰ νεκρῶν, ἠνάγκασεν τὰς πόλεις καὶ εἰσπαγόντες καὶ τὸ λοιπὸν στρατεύμα κατέσφαξε τὴν Τούρκων. Μετ' αὐτῶν δὲ ἠκούσθησε καὶ ἐτέρχε τις μάχη μεταξύ τῶν Χριστιανῶν καὶ τοῦ Κορβηνῶ, ἐνῆς τῶν στρατηγῶν τοῦ βασιλέως τῆς Παρθίας, εἰς ἣν ἐπισκην ἔκ μὲν τῶν Τούρκων περὶ τῆς 50,000 ἐκ δὲ τῶν Χριστιανῶν 4,200. Μετὰ τὴν μάχην ταύτην παρεδόθη καὶ ἡ ἀσκήπις τῆς Ἀντιοχείας, τὴν ὁποῖαν κατείχον εἰσέει οἱ Τούρκοι.

Ἡ Ἀντιόχεια ἐκυρίευσθη καὶ ἐεληκτικήθη, ἀλλ' ἤδη διηγέρθη ἡ περὶ τῆς ἀτήσεως διχνοῖσι· ἐπειδὴ ὁ μὲν Ραϊμοῦνδος ἤθελε νὰ δοθῇ ἡ πόλις εἰς τὸν αὐτοκράτορα κατὰ τὰς συνθήκας, ὁ δὲ Βοημοῦνδος ἤθελεν αὐτὴν διὰ τὴν ἐκυτόν του. Τὸ στρατεύμα

δωκι, παρκατέβηκεν εἰς τοὺς ἡγεμόνας, ὅτι ὄλα πράπει νὰ θεωρηθῶσι δεξιότερα τῶν θεῶν, ἠνέγκαντες αὐτοὺς νὰ κινήσωσι πρὸς τὴν Ἱερουσαλήμ. Τὸν Μάηον τοῦ 1099 οἱ σταυροφόροι ὠλοπόρουν μεταξὺ τοῦ Αἰδίνου καὶ τῆς περκαλίκης ἐκ τῆς ὁποίας ἐλέγχοντο ζωτροφίαι διὰ τοῦ στόλου τῆς Γενούσης, καὶ ὑπέταξαν τοὺς Τούρκους ἡγεμόνας τῆς Τριπόλεως, τῆς Ὑόρου, τῆς Σιδωνος, τῆς Ἀρραβίας ἐκκεῖθεν τὸν μικρὸν λιμένα τῆς Ἰόππας καὶ ἄλλας φερρίκας, καὶ οὕτω κατὰ τὴν 6 Ἰουλίου 1099, διαβάντες τὴν Ραμὰ καὶ Ἐμμεκίον, ἐφθάσαν εἰς ὕψηλὸν τόπον, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐβλέποντο ἐμπροσθεν αὐτῶν ἡ Ἱερουσαλήμ.

Ποῖα χαρὰ! Ποῖος ἀλληγημός! ὅταν οἱ ὀδοῖτες ἐπαρξάν, ἰδοὺ ἡ Ἱερουσαλήμ! Δάκρυα χαρᾶς ἔρρουν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, καὶ μόλις ἐξασπάζοντο ἀπὸ τοῦ νὰ ἀρμήσωσιν ἀμέσως κατὰ τῶν τειχῶν τῆς. Ἄλλ' ἡ πόλις δὲν ἐκυριεύθη εὐκόλως ἔειχε θέσιν στερεάν, καὶ εἰς αὐτὴν εὐρίσκειτο φρουρὰ 40,000 ἀνδρῶν, οἱ δὲ σταυροφόροι ἤριθμοῦντο εἰς 20,000 πεζοῦς, καὶ 1500 ἵπποις, καὶ δὲν εἶχον πολιορκιακὰ μηχανὰς. Ἄλλ' ὁ ἐπανελθὼν Ἰηρσακευιανὸς ζήλος, κατέστησεν αὐτοὺς ἀνικήτους, καὶ ἡ κρονον, «Εἶπε θελήμας Θεοῦ!» τοὺς ἐνθουσιάζεν ἦδη καὶ εἰς τὰς πόλεις τῆς Ἱερουσαλήμ, ὡς καὶ πρὸ τριῶν ἐτῶν εἰς τὰς πεδικίδας τῆς Ἀρμενίας. Ὁ λόγος ἔτρεψεν εἰς τὰς ἀξέβλους ἐκείνας χῶρας, καὶ ἐζήτει ζυλικὴν, διὰ νὰ κατασκευάσῃ κλίμακας. Εὐρήντες δὲ ἀνῆλθον εἰς τὸ μικρὸν δάσος τῆς Συγγῆς ἐκτίσαν δύο κινήτους πύργους. Τὴν 14 Ἰουλίου 1099 ἐγένετο ἔρροδος, ἥτις ἀπεκρούσθη ὑπὸ τῶν πολιορκουμένων τὴν δὲ ἐπομένην ἡμέραν 15 Ἰουλίου ὤρμησαν εἰς δευτέρου καὶ πρώτου ὁ Γοδοφρεδὸς ἀπὸ πολεμικοῦ πύργου ἐπέβησαν εἰς τὴν πόλιν. Τὸν ἡγεμόνα τοῦτον ἠκολούθησαν ἄλλοι καὶ ἠνέουζαν τὰς πόλεις, διὰ τῶν ὁποίων, εἰσῆλθον ὄλοι. Ὡς λέοντες, ὤρμησαν οἱ σταυροφόροι εἰς τὰς ἀγρῆς καὶ εἰς τὰς οἰκίας. Ὁχι μόνον ἡ ἐκδίωξις, ἀλλὰ καὶ ἡ πίστις, ὅτι ἐκίονον τὸ ξίφος ὑπὲρ τῆς Ἰηρσακείας, ἀπέδειξεν αὐτοὺς ἀληθεῖς λέοντας. Ἄπαντες οἱ Τούρκοι, ἀνδρες, γυναῖκες καὶ παῖδες κατεσφάγησαν ποταμῶς αἰμάτων ἔρρουν εἰς τοῦ Ὀμπερὶν τὸ Τεαμίον οἱ κινεῖται ἐβυθίζοντο εἰς τὰ αἵματα τῶν

σφαζόμενοι ἔως εἰς τοὺς ἀστρογῆλους τῶν ποδῶν οἱ δὲ σφαγέντες ἐλοιβήσαν περὶ τὰς 100,000 χιλιάδας.

Οἱ σταυροφόροι μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἐγονάτισαν εἰς τὰ ἱερά χωμάτια καὶ ἐπακηγόρισαν κοινὴν ἐορτὴν διὰ λιτανεῶν καὶ ὕμνων. Καθίαις κήρυξις τῆς τῶν τριουπόστατων Θεῶν, διότι ἐγάριεν εἰς αὐτὴν τὴν λαμπρὰν αὐτὴν ἡμέραν. Ἀλλὰ μολοῦντες ἐφθασαν εἰς τὸν μέγαν κεντὸν σκοπὸν οἱ σταυροφόροι εἶχον ὀμῶς φόβον ἐκ τῶν ὀπίσθεν κινεμένων Σελδεσσοῦκων, καὶ ἀπὸ τοῦ Καλιέρου τῆς Αἰγύπτου, ἔτι δὲ καὶ ἐκ τῆς διχονείας τῶν ἡγμένων αὐτῶν. Ὁ τοποτηρητὴς τοῦ Πάπᾶ ἐζήτησε τὰ λέγοντα τῶν Τεαμίων διὰ τὸν Πάπαν, τὴν δὲ κρισιότητα τῆς χώρας, διὰ τὸν τῆς Ἱερουσαλήμ Πατριάρχη. Ἡ κοσμικὴ ἐξουσία ἐδόθη εἰς τὸν Δούκα τῆς Βουλώνης Γοδοφρεδον ὁ ἡγεμὼν οὗτος διὰ τὴν ἐσωτερικὴν του μέγιστον, ἦτο ἀξίος νὰ ᾖται βασιλεὺς, ἀλλ' ἡ ταπεινωροσύνη του δὲν τὸν ἐσυγχώρησε νὰ φορέσῃ χρυσοῦν στέφανον ἐκείνῳ που ὁ Χριστὸς ἐφόρεσεν ἀκνήθηνον διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων κήρυξις τῆς, δὲ νὰ ὀνομαζῆται «Γάσσος Τουρκαυλιτῶς» ἢ γινῶν ὑπέρμαχος τῆς Χριστιανιστοσύνης.

Ἀρῶν εἰσῆλθον τὴν κλιθίρην τοῦ νέου βασιλείου τῆς Ἱερουσαλήμ, δι' ἐπιτροφίωσιν εἰς τὰ ἔργα τοῦ ἀδοκίμοτος Ἀλεξίου. Ὅταν εἰσῆλθον οἱ σταυροφόροι εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, οὗτοι ἐπολέμησαν πρὸς τὸν ρηθέντα Τούρκον παρκατὴν τὸν ὀνομαζόμενον Τεαχὸν, ὅστις ἀρπάξας τὴν Σμύρνην, τὴν Ἐρεσσὸν, τὴν Χίον καὶ τὴν Ρόδον ἐλαλήτεν τὰ περκαλίκια. Νικήσας τοῦτον ἐπανέλαθε τὰς πόλεις τῆς ἡσας, πρὸς τοὺς δὲ καὶ τὴν Ἀσοδίαν τὴν δὲ Ἀντιόχειαν ἐκράτει, ὡς εἶπομεν ὁ Βοημοῦδος καὶ οὐχι μόνον δὲν παρεχώρει αὐτὴν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, ἀλλὰ σταίλας στρατιὰν ἐκπέμψας καὶ τὴν Ἀσοδίαν. Ὁ Ἀλεξίος ἐστειλες κατ' αὐτὸν στρατὸν διὰ ξηρῆς καὶ στόλον διὰ θαλάσσης, καὶ ὁ μὲν πλίσθηρος αὐτὸς κατὰ ἐκκεῖθεν τὸν στόλον τὸν διτιμὸν ἡγεμόνων ἀπείσθη τῆς Ρόδου, ὁ δὲ στρατηγὸς αὐτοῦ Καντακουζηνὸς ἐκυριεύσε πάλιν τὴν Ἀσοδίαν. Ὁ Βοημοῦδος στενοχωρούμενος πικραχθὲν μετέβη εἰς Ἰταλίαν καὶ ἔπαυσε τὸν Πάπαν, ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ ἀδικεῖ τοὺς χριστιανούς ὑπερραπιστῆς τοῦ ἁγίου Πάπου, ἤρρωσε διὰ περκαλίκους

αὐτοῦ πλῆθος στρατιωτῶν καὶ ματέθῃ εἰς τὸ Δυρράχιον νὰ πο-
λεμήσῃ τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ, ἀλλὰ σπάνις τροφῶν καὶ ἡ δύναμις
τοῦ κυτοκράτορος ἠνάγκασεν αὐτὸν νὰ κλείσῃ εἰρήνην καὶ νὰ
πραχθῇ εἰς τὸν κυτοκράτορα ὅσα εἶχε στρατιωτῆς.

Ὁ αὐτοκράτωρ λοιπὸν Ἀλέξιος Κομνηνὸς διὰ τῆς ἀνδρείας
καὶ τῆς φρονήσεως αὐτοῦ διεφίλαξε τὴν αὐτοκρατορίαν αὐτοῦ
ἐκ Νορμανῶν, Τούρκων καὶ Σουλτῶν, καὶ ἀσραλίτας ἐκ τοῦ
Βορρᾶ τὴν ἐπικράτειαν αὐτοῦ, ἐπιτηρομένη τὸ ἐπίλοιπον τῆς
ζωῆς αὐτοῦ εἰς τὴν κατέλασιν τῶν παρχίων τῆς Ἑλλάδος
ἀπέθανε δὲ κατὰ τὸ 1118 ἔτος μοναρχήσας ἐνικουτὸς ἐπὶ
καὶ τελευτᾷ. Οἱ Ἕλληνας ἱστοριογράφοι καὶ μάλιστα ἡ Θυ-
ράκη αὐτοῦ Ἄννα ἡ Κομνηνὴ ἐθαύμαζον αὐτὴν ὡς ἄριστον
καὶ ἀνδραγαθὸν, οἱ δὲ ἱστορικοὶ τῶν σταυροφορῶν κατηγοροῦσιν
αὐτὴν. Μεγάλη ὄμως ὀφεί αὐτοῦ εἶναι, ὅτι καὶ οἱ ἀντιλεγόμενοι
πρὸς τοὺς Ἕλληνας ἱστοριογράφους Λατῖνοι ὁμολογοῦσιν, ὅτι
ὑπέβηεν ἀνὴρ ἄξιος, συνετὸς καὶ πολιτικὸς ἄριστος μεταξὺ τῶν
συναρχόνων αὐτοῦ.

ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΚΟΜΝΗΝΟΣ.

Πατὴρ ἀρχαίου υἱὸς ἀξιόπιστος, Ἰωάννης ὁ Κομνηνός, ἀνέβη
τὴν κυτοκρατορικὴν θρόνον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς αὐ-
τοῦ. Ὅπως ἀνακαλύπτει συναμφοτέρω, τῆς ἐπίσεως ἀρχηγικῆς ἦσαν
ἡ μήτηρ αὐτοῦ Εἰρήνη, καὶ ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ Ἄννα, ἣτις προῦ-
τίετο νὰ γένη εἰς τὸν θρόνον τῶν σῶζον αὐτῆς Βυζαντινῶν,
ὄχι μόνον τοὺς συγγενεῖς τοῦ σουλτῆρος γενικιοφρόνους, ἀλλὰ
καὶ τοὺς ἄλλους συναμφοτέρω, ὄμως ἀπεμάκρινεν αὐτοὺς τῆς
Κωνσταντινουπόλεως. Τοὺς Τούρκους παρεβόησε τὴν μετὰ τοῦ
πατρὸς τοῦ συνθηκῶν κατεπολεμήσασιν ἀνδρείως, ἤλυθῆρονσε
πολλὰς πόλεις τῆς Κιλικίας καὶ πανήγχε εἰρήνην ἐπέστρεψεν εἰς
Κωνσταντινουπόλιν. Ἐπειτα κακαστρατομάχασεν τοὺς τὸν Δού-
καθι διαδόχους Σουλτῶν καὶ αὐτῆς τοὺς παρὰ τῆς τῶν συνθη-
κῶν Τούρκους καὶ κυριεύσε ὅλην τὴν Ἀρμενίαν, ἐπέστρεψεν
εἰς Ἡράκλειον εἰς τὴν καθέδρῶν αὐτοῦ. Κατὰ τὸ 1140 ἔτος ἐ-
στράτευσεν εἰς τὴν Συρίαν διὰ νὰ κυριεύσῃ τὴν ὑπὸ τῶν Λα-
τῖνων κατεχρημένην Ἀντιόχειαν ἀλλ' ἐνταῦθα κατὰ τὸν Λω-

SIEMANOGLIO
IMMAGINE

νικήτην ἐξελθὼν ὁ Κόμης Ραχμοῦνδος, καὶ προσκυήσας τὸν αὐ-
τοκράτορα, ὡς κληροῦχος αὐτοῦ, ὑπαδέχθη φιλοφρονέσαστα καὶ
παρέδωκεν εἰς αὐτὸν τὴν πόλιν.

Ἐνδικτήριφας ἰκανὰς ἡμέρας ὁ αὐτοκράτωρ εἰς τὴν πόλιν
ταύτην ἐξῆλθεν, ὅπως ὑποπέχη ἄλλας τινας πόλεις κατεχο-
μένας ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐπειδὴ ὄμως ὁ Κόμης ἐνεωτέρησε πά-
λιν, ὁ αὐτοκράτωρ ἀπεβίβασεν νὰ ἐκδιώξῃ αὐτὸν ἀπὸ τῆς Ἀν-
τιοχείας. Ἐν τῇ ἐστρατείᾳ ταύτῃ ἐξελθὼν ἡμέραν τινα εἰς κυ-
νήγιον, ἐπληρώθη ὑπὸ βέλους ραρκμακεροῦ ἐκ τῆς ραρέτρας αὐ-
τοῦ. Προκισθικθῆς ὤθεν τὸν θάνατον αὐτοῦ, ἀνηγόρευσε διά-
δοχον αὐτοῦ τὸν Μανουὴλ. ἀπέθανε δὲ τὴν 8 Ἀπριλίου 1143.
Οἱ ὑπήκοοι αὐτοῦ ἠγάπων τὸν Ἰωάννην ὡς φιλόνηρωπον, οἱ δὲ
ἐχθροὶ ἐφόβοντο αὐτὸν, ὡς ἀνδραγαθὸν καὶ ἐμπειροπόλεμον.
Κριτικῶς τῆς ἱστοριογράφου ἀνομᾶζει αὐτὸν ἄριστον τῶν Κο-
μνηνῶν.

ΜΑΝΟΥΗΛ Ο ΚΟΜΝΗΝΟΣ.

Μανουὴλ ὁ Κομνηνός, ἀναβὰς τὸν θρόνον καὶ δικτάζας τὰ
οἰκιακὰ του πράγματα ἐξεστράτευσεν εἰς τὴν Φρυγίαν, καὶ
ἐκυριεύσε πολλὰς πόλεις ἀπὸ τῶν Τούρκων. Ἐνῶ δὲ ἠτομιάζετο
νὰ πολιορκήσῃ τὴν Ἰκόνιον, ἔστειλε πρὸς αὐτὸν πρέσβεις ὁ
Σουλτᾶνος, καὶ ἐπρότεινεν εἰς αὐτὸν εἰρήνην παρκαυρήσας
εἰς αὐτὸν διαφόρους πόλεις. Μετὰ τὴν εἰρήνην ταύτην ἐπανήλ-
θεν εἰς Κωνσταντινουπόλιν ἀλλ' ἐμισήθη ὑπὸ τῶν ὑπηκόων
αὐτοῦ διὰ τὴν φιληθονίαν του. Ἐκ τῆς φιληθονίας ταύτης
παρκαυρόμενος κατεργρόνη τὴν νόμιμον σύζυγον αὐτοῦ αὐτο-
κράτειραν Γερτρούδιαν, συγγενὴ τοῦ τῶν Γερμανῶν Βασιλέως
Κορράδου.

Ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ ἐγένετο ὁ δεύτερος σταυροφορικὸς
πόλεμος. Οἱ Λατῖνοι συγγραφεῖς, μετὰ τῶν ὁποίων συμφωνεῖ
καὶ ὁ Λωκίτης ψέγοντι τὸν Μανουὴλ ὡς ἀπαιτήσαντα καὶ προ-
βάσαντα τοὺς σταυροφόρους, ὁ δὲ Κίλικιος ἐπικνεῖ αὐτὸν διὰ
τὴν φιλίαν καὶ δεξιότητα, τὴν ὁποίαν προσέφερεν εἰς αὐτοὺς καὶ
ἐξικρέταις πρὸς τὸν Γερμανὸν βασιλεῖα Κορράδου.

Ρογήρος ὁ βασιλεὺς τῆς Ἱταλίας, ἔργασθεὶς κατ' αὐτοῦ, εἰσεβλῆεν εἰς τὴν ἐπαρχίαν τοῦ αὐτοκράτορος, ἐκურύετο τὴν Κέρκυραν, τὴν Κόρινθον. τὰς Θήβας καὶ ἄλλας πόλεις καὶ διήρτηκεν αὐτάς. Ὁ Μανουὴλ ἐστρατεύσας ἐναντίον αὐτοῦ, ἐκურύετο τὴν Κέρκυραν καὶ ἵτομαζέτο νὰ μεταβῇ εἰς Σικελίαν, ἀλλὰ τρικυμὰ σφοδρὰ ἀνάγκασεν αὐτὸν νὰ προσομνήσῃ εἰς Ἀθῶνα. Ἐνταῦθα ὤμω, μιλῶν ὅτι οὐ Σέρβος καὶ οἱ Οὐγγῆροι εἰσέβηκον εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ, ἐστράτευσεν κατ' αὐτὸν καὶ τοὺς εἰκόησε. Κατὰ τοῦ Ρογήρου δὲ ἔστειλε τὸν Μιχαήλ Πακιολόγον, ὅστις εἰκόησε πολλὰς αὐτὸν ἐν Καλαβρίας, ἕως οἷ διὰ μεσιτείας τοῦ Πάπα ἐγένετο εἰρήνη μεταξὺ τῶν δύο ἡγεμόνων.

Μετὰ τὴν κατὰ πικρῶν τοῦ πολέμου τούτου ὁ βασιλεὺς περιῆλθε τὰς ἀνατολικὰς ἐπαρχίας τιμώμενος καὶ φιλοφρονούμενος πανταχοῦ ὑπὸ τῶν Ἀσίων. Ἄλλ' ἐν τῇ ἐπιστροφῇ ἀπειτηθεὶς ὑπὸ Τούρκων εἰκόησε κατ' αὐτῶν μετὰ πολυκρίθμου στρατεύματος. Ὁ Σουλτάνος βλέπων ταῦτα ἔστειλε πρὸς τὸν Μανουὴλ πρέσβεις ζητῶν εἰρήνην, ἀλλ' ὁ Μανουὴλ περκασιούμενος ὑπὸ ἀπειρῶν στρατηγῶν δὲν ἐδέχθη τὰ προβιβάματα τοῦ Σουλτάνου, ἀλλ' ἀπεκρίθη ἀλαζονικῶς, ὅτι εἰς τὸ Ἰκόνιον τὴν πρωτεύουσαν τῶν Τούρκων θέλει ὀμνήσῃ περὶ εἰρήνης. Ὁ Σουλτάνος εὐρέθει· εἰς θέσι· τὴν πολεμὴν προκινεῖτα ἐστὲν στενὰ τινὰ, διὰ τῶν ὁποίων ἐμειλλὸν νὰ διέλθῃσι τὰ στρατεύματα τοῦ αὐτοκράτορος· ἐπιτεθεὶς δὲ κατὰ τῶν στρατευμάτων τούτων ἐπροξέκοιτο μεγάλῃν φθορὰν εἰς αὐτὰ καὶ τέλος περιεκίλωσε τὸ βασιλικὸν στρατεύμα πανταχοῦ ἐν τοιαύτῃ ἐλαστικῇ κατὰστάσει τῶν πραγμάτων ὄντων, ὁ Σουλτάνος, χωρὶς νὰ ἐπαρῆ διὰ τὴν ἴκην, ἔστειλεν ἐν τῶν παρῶν αὐτοῦ πρὸς τὴν αὐτοκράτορα προβάλλων εἰρήνην εἰς αὐτὴν. Ἐπικυρωθεῖτα τὴν αὐτοκράτορα προβάλλων εἰρήνην εἰς αὐτὴν. Ἐπικυρωθεῖτα δὲ τῆς συνθήκης ἀνεχώρηκεν ὁ βασιλεὺς εἰς Φιλανδέρην, ἔμεινεν ἐκεῖ μετὰ τῶν στρατευμάτων αὐτοῦ ἕως ὅτου ἔθρακπεύθησαν αἱ πληγαὶ αὐτοῦ.

Ὁ αὐτοκράτωρ μετὰ ταῦτα ἐπολέμησε πάλιν κατὰ τῶν Τούρκων, ἐπειδὴ δὲν ἤθελε κατὰ τὴν γενομένην συνθήκην νὰ ἀπαρτίσῃ τὰ ὄργανά του τοῦ Δοριλίου ἐν τῇ μικρῇ Ἀσίᾳ, προ-

φραζόμενος, ὅτι δὲν ἦτο ὑπόχρεος νὰ φυλάξῃ συνθήκην ἣτις ἐγένετο ἐν ἀνάγκῃ. Ὁ Σουλτάνος εἰκόησε κατὰ τοῦ βασιλέως ἀλλ' ἐνακίθη κατὰ κράτος. Μετὰ ταῦτα τὴν φραξὶν οἱ Τούρκοι δὲν ἐτόλμησαν πλέον νὰ κινήσῃσι πόλεμον κατὰ τοῦ Μανουὴλ· αὐτοὶ δὲ ἀπαλλοχθεὶς ἀπὸ τῶν Τούρκων ἡσυχάζετο εἰς τὰ θρησκευτικὰ, ἔχων ἐναντίον αὐτοῦ τὸν τότε ἀκμαζόντα καὶ δυναστὸν εἰς ἑλῶν τὸν φιλολογικὸν κόσμον Εὐστάθιον τὸν ἀρχιεπίσκοπον Θεσσαλονίκης, ὅστις ἔκαμε συναθροιστὴν τοῦ μετὰ τοῦ Ὁμήρου, τοῦ ὁποῦο ὑπερνομήτασε τὰ πονήματα. Ἀπέθανε δ' ὁ Μανουὴλ κατὰ τὸ 1180 ἔτος ἔσχιστος τῶν ἐνδόξων αὐτοκρατόρων τοῦ γένους τῶν Κομνηνῶν.

Ὁ Ἀλέξιος Β' ὁ Κομνηνός, δωδεκαετής υἱὸς τοῦ Μανουὴλ, διεδέχθη τὸν ὄθρον. ἐπιπροπούνεμος ὑπὸ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας. Αὕτη συνεώρασε εἰς αὐτὸν τὴν περδιόητικὴν εἰς ἡδονὰς καὶ τρυφὰς διὰ νὰ πληρῶσῃ τὴν φιλαργυρικὴν αὐτῆς. Οἱ Τούρκοι θεωροῦντες ταῦτα κατέστρεφον ἀνεμοποδίτους· τὰς Ἀσιατικὰς ἐπαρχίας καὶ ἐκურύεσαν τὴν Σαῶπολιν καὶ ἄλλας πόλεις, ὁ δὲ λαὸς ἀγανακτῶν ὑπεδέχθη μετὰ χυρῆς τὸν ἐξωθεν ἐρχόμενον Ἀνδρόνικον, ἐξἴδελφον τοῦ μιαινοῦ αυτοκράτορος, ὑποσχόμενον νὰ διορθώσῃ τὰ πράγματα. Ἐμὲξ οὗτος εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἀνηγορεύθη κοινῇ θελήσει τοῦ λαοῦ ἐπίτροπος τοῦ παιδίου, ἔπειθε τὴν Μαρίαν, καὶ τὸν νέον αὐτοκράτορα, ἐνῶ ἐκοιμῶντο καὶ ἐκάρθησεν αὐτὸς ἐπὶ τοῦ ὀθροῦ· μετὰ δὲ τὴν δολοφονίαν τοῦ βασιλέως· ἤρξατο νὰ τυραννῇ ἀπηνθρώπως.

Τυρλώσεις, ἑξορίσι, καὶ θανατώσεις συγγενῶν καὶ ἀρχόντων εἶσε τὰ ἔργα τοῦ Κομνηνοῦ Ἀνδρόνικου. Πολλοὶ ὄμω αὐτῶν ἠδυνήθησαν νὰ φύγῃσι μετὰ τῶν ὁποίων καὶ ὁ Ἰσακίος Κομνηνός, ὅστις ἐβλῶν εἰς Κύπρον καὶ κυριεύσας αὐτὴν ἐδέχθη τυραννικώτερος τοῦ Ἀνδρόνικου· Νέρων τῶν Ἑλλήνων ὀνομασία ὁ αὐτοκράτωρ οὗτος, ἀλλὰ καὶ τὸ τέλος αὐτοῦ ἦτο σκληρότερον ἀπὸ τὸ τοῦ Νέρονος· Ἀλέξιος ὁ Κομνηνός ἀδελφὸς τοῦ πρώην βασιλέως Μανουὴλ ἔφυγεν εἰς τὴν Σικελίαν καὶ κατέπεισε τὸν Γουλιέλμον βασιλέα αὐτῆς νὰ ἐαστρατέσῃ κατὰ τοῦ τυραννικοῦ Ἀνδρόνικου· διαπεράσαντες δ' οὗτοι εἰς τὸ Δυρράχιον ἐκურύεσαν τὴν Μακεδονίαν, καὶ γιήρκασαν τὴν Θεσσαλονίκην.

τὴν ὁποίαν ἐλεγχάτουσαν οἱ πειραταὶ Σικελιωταί, καὶ προσχώρουσαν κατὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ Ἀνδρόνικος ἐξῆλθεν ἐναντίον αὐτῶν, ἀλλ' ἐνταῦθα Ἰσακίαιος τῆς ἐπονομαζόμενος Ἄγγελος, ἀναγορεύεται κύτοκράτωρ, καὶ ὁ κατατεθλιμμένος, λαὸς ὑποδέχεται αὐτὸν ὡς σωτῆρα, καὶ κηρύττει τὴν Ἀνδρόνικον ἐχθρὸν τῆς πατρίδος. Ὁ Ἀνδρόνικος ἀπελπισθεὶς προσεπάθει νὰ καταφύγῃ εἰς τοὺς Σαῦθαι, συλληφθεὶς ὁμοῦ ἐρέφθη εἰς τὸν Ἰσακίαιον, κόπτεται ἡ δεξιὰ χεὶρ αὐτοῦ, πηροῦται τὸν ἕτερον ὀρθακλῆν, καὶ κλωιδίως παραδίεται εἰς τὸν ὄχλον, ὅστις ἐθανάτωσεν αὐτὸν μὲ φρικτώτατα βασανιστήρια. Οὕτως ἀπέθανεν ὁ Ἀνδρόνικος ὁ τελευταῖος βασιλεὺς ἐκ τοῦ γένους τῶν Κομνηνῶν, ἔχων ἡλικίαν ἐτῶν 72, ἀπὸ ἐτυράνησσε δύο ἔτη ἀκαθάρτως.

ΙΣΑΚΙΟΣ ἌΓΓΕΛΟΣ.

Ἀπὸ ἀνάθε τῶν ἠρώων ὁ Ἰσακίαιος Ἄγγελος πρῶτον μὲν ἐφρόντισε νὰ ἀπολύσῃ τὴν εὐνάουσαν τῶν ὑπῆκων αὐτοῦ διὰ τῆς πράκτικος καὶ φιλανθρωπικῆς αὐτοῦ ἀνακλίσεως ἀπὸ τῆς ἐξουρίας ὅλους τοὺς ὑπὸ τοῦ Ἀνδρόνικου ἐξουσιωθέντας καὶ εὐημετήτησεν αὐτούς· ἐπειτα δὲ ἔστειλε τὸν Βαρῆν ἔμπειρον στρατηγὸν κατὰ τῶν Σικελιωτῶν, οἱ ἴπποι καταπληκνόντο εἰς τὴν ἐπιχειρήσειν ζητούντες λάφυρα, ὅστις περιπέρασεν αὐτοὺς διὰ ξηραξί καὶ θαλάσσης βοηθούμενος καὶ ἀπὸ τοῦ ἐργαζομένου. Καταπύσας δὲ τὸν Σικελικὸν πόλεμον, ἔστειλε μεγάλην ναυτικὴν δύναμιν καὶ στρατηγὸς Ἰωάννην τὸν Κοντοπόρηνον καὶ Ἀλέξιον τὸν Κομνηνόν, προστάξας νὰ διώξωσι ἀπὸ τῆς Κύπρου τὸν Ἰσακίαιον περὶ αὐτῶν εἰρηνοῦς ἀνωτέρω, οἱ δὲ στρατηγοὶ ἀπέβησαν κωλύτως εἰς τὴν νῆσον, ἀλλ' ὁ Μαργαρίτης, περιήρμος πειρατῆς ἠνώθη μετὰ τοῦ Ἰσακίου Κομνηνοῦ καὶ ἐκυρίευσεν καὶ ἔκαυσεν τὸν βασιλικὸν στόλον, ὁ δὲ Ἰσακίαιος ὀργισθεὶς ἐνήκησε τὰ βασιλικὰ στρατεύματα. Τότε καὶ οἱ Μυσοὶ ἀποστειλάσαντες ἠνώθησαν μετὰ τὸν Σαῦθω, οἱ ὅποιοι εἰσέβηλον σωρηθὸν εἰς τὰς πλησιοχώρους ἐπαρχίας. Ὁ σταλεὶς κατ' αὐτὸν στρατηγὸς Ἰωάννης Δούκας, θεοῦ τοῦ βασιλέως, ἤθελε βεβαίως

νικήσει τοὺς ἐχθροὺς, ἀνὸν ὁ φιλόποπος βασιλεὺς δὲν ἀντικαθίστα αὐτὸν διὰ τοῦ Ἰωάννου Κωντακουζήνου, ὅστις διὰ τὴν ἀβουλίαν αὐτοῦ ἐνίκηθη ἀπὸ τοῦ ἐχθροῦ. Τότε ὁ βασιλεὺς διώρισε στρατηγὸν κατὰ τὸν βραδύρων τὸν Ἀλέξιον Βραχνῶν ἀλλ' οὗτος ἐλθὼν καὶ νικήσας τοὺς ἐχθροὺς ἀπεστάτησεν ἐναντίον τοῦ αὐτοκράτορος, καὶ κυριεύσας τὴν πατρίδα του Ἀδριακουπόλεως ἐστρατοπέδευσε πλήρῃ τῆς Κωνσταντινουπόλεως· ὁ αὐτοκράτωρ ὁμοῦ ἐνίκησεν αὐτὸν διὰ τῆς βοηθείας τοῦ Κορρῆδου τοῦ Μοντεφερατῆου, ὅστις εἶχε γυναικᾶ τὴν ἀδελφὴν τοῦ βασιλέως Θεοδώρου.

Μετὰ ταῦτα τὴν νίκην ὁ φιλόποπος κύτοκράτωρ ἀπεφάνισεν νὰ ἐιστρατεύσῃ κατὰ τοῦ περιήρμου αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας Φριδερίκου Βαρθαρόου, ὅστις ἦρχετο μετὰ μεγάλῃς δυνάμεως πρὸς βοήθειαν τῶν ἡγεμόνων τοῦ σταυροφορικοῦ πολέμου. Ὁ αὐτοκράτωρ ὑπεσχέθη νὰ ἀρήσῃ τὸν Φριδερίκον νὰ ἀπεράσῃ διὰ τῆς ἐπιχειρήσεως του καὶ νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν ὅλας τὰς ἀναγκαίαις τροφὰς, ἀλλὰ καταπισθεὶς ἀπὸ τὸν Σουλτάνον Σαλαδῖνον, ὅστις ὑπεσχέθη νὰ δώσῃ πρὸς αὐτὸν τὴν Παλαιστίνην, τὴν ὁποίαν αὐτός εἶχε κυριεύσει ἐκ τῶν σταυροφορίων, ὅχι μόνον δὲν ἐφύλαξε τὴν ὑπόσχεσίν του, ἀλλὰ φυλακίσας τοὺς πρέσβεις τοῦ Φριδερίκου, ἔστειλε κατ' αὐτοῦ καὶ τὸν ἀνεψιὸν του Μανουὴλ μετὰ μεγάλῃς δυνάμεως.

Οἱ Γερμανοὶ προηργισθέντες διὰ ταῦτα τὴν προδοσίαν καὶ ἀπιστίαν τοῦ Ἰσακίου, εἰσέβηλον βιαίως εἰς τὴν Θράκην ἐν ἣ ἔυρον πολλὰς τροφὰς, καὶ ἐκυρίευσαν τὴν Φιλιππούπολιν· ὁ βασιλεὺς ἀκούσας ταῦτα ἐθυμώθη καὶ προσέταξε τὸν Μανουὴλ, τὸν ὅποτον κατειργάσει ὡς δεῖλον νὰ πολεμήσῃ τοὺς Γερμανοὺς. Μάχη δὲ γενομένης πλησίον τῆς Φιλιππουπόλεως, ἐνίκηθη ὁ Μανουὴλ, ἡ δὲ Νικόπολις, Ἀδριακουπόλις καὶ ὅλαι αἱ μεταξὺ τοῦ Αἰγαίου πελάγους, καὶ τῆς Μικρῆς Θαλάσσης πόλεις, παρεδόθησαν εἰς τὸν νικητὴν. Ὁ Ἰσακίαιος ἀπολύσας τότε τοὺς πρέσβεις ἔστειλε πρὸς αὐτὸν ζητῶν εἰρήνην καὶ ὑποσχόμενος νὰ βοηθήσῃ αὐτὸν κατὰ πάντα τρόπον εἰς τὴν διάβασιν αὐτοῦ εἰς τὴν Ἀσίαν. Συνελθόντες δὲ οἱ δύο αὐτοκράτορες, εἰς Ἀδριακ-

νοόποιν συνεθεσθήσαν ούτως: ὁ μὲν Ἰτακίσιος νὰ συγχαρῆσθῃ τὴν διὰ τοῦ Βυζαντίου δίωξιν τῶν σταυροφορικῶν στρατευμάτων, ὁ δὲ Φριδερίκος νὰ φυλάξῃ τὰς ἐκείναι καὶ νὰ μὴ βλάψῃ τοὺς ὑπηκόους τοῦ αὐτοκράτορος. Ὁ αὐτοκράτωρ ἔστειλε πρὸς τὸν Φριδερίκον πολυτίμη δῶρα· διακειμήλια δ' οὕτως εἰς τὴν Ἀδριανούπολιν διέβη ἐν ἀρχῇ τοῦ ἔτους εἰς τὴν Ἀσίαν. Ἐπιτὰ ἡμέρας διήκουσεν ἡ δὴ Ἑλληνικὸν πλοῖον διέβησις τῶν στρατῶν ἐκ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Ἀσίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀπῆντησε μεγάλαι δυσκολίαι. Ὁ Ἰτακίσιος ἐβασίλευσε δέκα ἔτη μετὰ δὲ ταῦτα, ἀποστατήσας κατ' αὐτοῦ Ἀλέξιος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, συνέλαβεν αὐτόν, τὸν ἐπῆρωσε κατὰ τοὺς ὀρθοκλήμους καὶ τὸν ἔστειλε εἰς τὸ μοναστήριον τῆς Βήρας διὰ νὰ ζῆ μακάριον.

ΑΛΕΞΙΟΣ ΑΓΓΕΛΟΣ.

Ἡ ἀπῆλθρησις Ἀλέξιος Γ' ὁ Ἀγγελος παρεδόθη εἰς τὴν αὐτὴν τύχην καὶ ἀποτίειν, καὶ εἰς κλονομήματα διὰ τὰ ὁποῖα ἔλαβεν, ὅτι ἐξεθρόνισε τὸν ἀδελφόν αὐτοῦ. Οἱ Τούρκοι ἐξ Ἀνατολῶν καὶ οἱ Σκύθαι ἐκ τοῦ βορρᾶ διήραζον καὶ κενερόμενοι τὴν επικράτειαν. Αὐτοῦ δὲ ἀποτίειν ἀφῆλθεν εἰς τὴν Εὐφροσύνην τὴν σύζυγον αὐτοῦ νὰ κυβερνᾷ, ἥτις μετὰ τῶν ἀδελφῶν κατέτετρᾶνε τὴν λαὸν καὶ ἐπόλει τὰ ἀξιώματά. Ὁ Ἰτακίσιος ἔζη πλησίον τῆς πόλεως εἰς φυλακὴν μετρίαν, διὰ δὲ τῶν φίλων του ἤρρισε νὰ ζητῇ τὴν βοήθειαν τοῦ ἐπι θυγατρὸς γαμβροῦ του Φιλίππου βασιλέως τῆς Γερμανίας διὰ νὰ ἐπαναλάβῃ τὸν θρόνον του. Ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἀλέξιος, διελθὼν κρυφίως πρὸς Ἀδριανικὸν πέλγους, ἔβησεν εἰς τὴν Σικελίαν, ὅπου διέτριβε τόσῃ ἡ ἀδελφὴ του Εἰρήνη Ἀστὴ συνέστησε τὸν ἀδελφόν αὐτοῦ εἰς τὸν σύζυγον τῆς Φιλίππου καὶ ἐξῆλθε βοήθειαν διὰ τὸν πατέρα τῆς ἐξ Ἰτακίας, Γερμανίας καὶ Γαλιτίας.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκεῖνην διὰ τῆς παρκεινήσεως Ἰννοκεντίου τοῦ Γ'. συνέητο σταυροφορικὸν στρατεῦμα ὑπὸ τὴν στρατη-

γίαν τοῦ βασιλεῦτος Μαρκσιῦν τοῦ Νομφερράτου, τοῦ κόμητος τῆς Φλινδρίας Βαλδουίνου καὶ πολλῶν ἄλλων ἡγεμόνων, οἱ ὅποιοι εἶχον συμμαχίαι μετὰ τῆς Δημοκρατίας τῆς Βενετίας. Οἱ Ἕλληες σταυροφόροι συναμολόγησαν συνίηκαν μετὰ τῶν Βενετῶν, οἵτινες ἀνέλαβον νὰ μεταφέρωσι 30 — 40 χιλιάδας σταυροφόρους ὑπὸ συμπεφωμένον ἀμοιβὴν. Ἀρχηγὸς δὲ τῶν Βενετῶν ἐγένετο ὁ γέρων Δοῦξ Ἐγγίριος Δάκνολογος, τρυφῶς ἔδην, ἀλλὰ πλήρως νεανικῆς τύλης. Ἀνεχώρησαν ἀπὸ τῆς Βενετίας τὸ 1202 ἔτος, καὶ διεβύθον εὐθὺς τὰ ὄπλα των πρὸς τὴν Ζάκυν τὴν ὁποίαν καὶ ἐκράντισαν.

Ἐνταῦθα ἐβλήθη ἔμπροσθεν τῶν σταυροφόρων ὁ βοήθειον Ζηνοῦ Ἀλέξιος μὲ συστατικὰς ἐπιστολάς· τοῦ Πάπα Ἰννοκεντίου τοῦ Γ' καὶ τοῦ τῶν Γερμανίων βασιλέως Φιλίππου, πρὸς τῆς σταυροφόρους ἡγεμόνας, διὰ νὰ τὸν εἰσάξωσιν εἰς τὸ νόμιμον βασιλείου του. Οἱ σταυροφόροι τὴν ἐδέχθησαν μετὰ χαρᾶς, οἱ δὲ Ἕλληες καὶ Βενετοὶ ἐδέχθησαν τοῦτο ἐπὶ συμφωίᾳ νὰ πληρώσῃ ὁ Ἀλέξιος μετὰ τὴν ἀποκατάστασίν του εἰς τὸν θρόνον 200 χιλιάτερη ἀργύριον διὰ τὴν σταυροφορικὸν πόλεμον, καὶ νὰ πέρῃ δέκα μὲν χιλιάδας στρατιωτῶν ἐπὶ ἔν ἔτος πρὸς ἄλλων τῆς Λιβύτης, 5000 δὲ ἐπίλοισι, ἱπποτάς διὰ μίσην πρὸς φύλαξιν τῶν πόλεως, ὅσα ἔβηον κυριεῖαι εἰς τὴν Ἰερουσαλήμ. Ἡ συμφορὰ ἐκρύβθη χωριστέωθεν δι' ἄραρον καὶ πρὸς στρατεύμα ἐπῆλυσεν ἐπὶ τοῦ ὀρειοτέρου Βενετικῶς στόλου, καὶ ὤρηθη ἀντιπρὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὴν Ἀσίαν.

Ἐ, τοῦτοις ὁ βασιλεὺς Ἀλέξιος Ἀγγελος συμαχίων ὄλας τῆς στρατιωτικᾶς αὐτοῦ δυνάμει ἐστρατοπέδευσεν εἰς τὸν Βήσπορον ἀντιπρὸς τῶν συμαχικῶν στρατευμάτων. Οἱ συμαχικοὶ διαδόντες τὴ στενὴν ἐπέβησαν εἰς τὴν Ζάκυν, οἱ δὲ βασιλικὸι στρατιωτικὴ ἐπῆλυσαν εἰς φυγὴν. Τὴν ἐπαύριον οἱ Ἕλληες ἐκράντισαν τὸν Γαλιταν, καὶ πλοῦσαντες ἐκυρίευσαν τὰ βασιλικὰ πλοῖα, ἀκολούθως δὲ πολιορκίαντες τὴν πόλιν καὶ διασπᾶντες τὰ τεῖχη ὤρησαν ἐντοῦ αὐτοῦ. Οἱ Ἕλληες ἀποσπᾶντες μὲν ἀνδρείως εἰς τὴν ἐρημὴν τῶν πολιορκητικῶν, ἀλλὰ

τέλος ὁ Ἐρρίκος Δάνδολος θούζε τῆς Βενετίας περὶ καθάρνας τοὺς στρατιωτικὰς ἐκυρίευσεν ἕνα πύργον. Τότε ὁ Ἀλέξιος βλέπων ὅτι μέρος τοῦ ἐγθροῦ εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν ὠρμησεν ἔξω κατὰ τῶν ἐγθρῶν διὰ τὴν τῶν ἀναγκαστῆν ἢ ἀναχωρήσασιν ἄλλ' ἀπεκρούσθη μετὰ μετρίως κίεκοιτοχυσίας· ἰδὼν δὲ ὅτι ὁ Δάνδολος ἐκυρίευσεν μὲν μέρος τῆς πόλεως καὶ τὸν λιμένα, λαθῶν ποσὸν τι χρυσοῦ καὶ μίαν τῶν θωρηκτέων αὐτοῦ ἔργων· οἱ δὲ κἀτσικοὶ, ἐξικνητόντες ἀπὸ τῆς φιλικῆν τὸν νόμον κατὰ Ἰσακίον ἔθεσαν αὐτὸν καὶ τὸν υἱὸν τοῦ εἶν τῶν θρόνον.

Ἐπληρώθη ἤδη τὸ πιστὸν υἱὸς ὁ πόθος καὶ τοῦ τυρλοῦ πατρὸς ἢ φιλοδοξία. Ὁ Ἀλέξιος παρεδόθη εὐθὺς εἰς ἀσωταίους καὶ διεσκέδαξε μὲ τούτους φίλους· αὐτοῦ Λατίνους, ἀλλ' ἐγχεώσεται μετὰ πληρώσῃ εἰς αὐτοὺς καὶ τὰς ὑποσχέσεις του. Ἀλλὰ πῶθεν νὰ εὕρῃ τόσον ἄργυρον διὰ τὴν πληρώσῃ τὰ συμπροσηνημένα χρήματα; Ἐβόλεον ἔθεν νέους φόρους καὶ ἐσυνέψε τὰ ἄργυρα σκευῶν τῶν ἐκκλησιῶν· οἱ δὲ Λατῖνοι περιεφύμενοι αὐθιχῶς εἰς τὴν πόλιν ἐκ θείου ζήλου ἤνικαν τζικμίον τι, τὸ ὅπου ἐν πρῶτος αὐτοκράτωρ εἶχε συγγαρσίαι εἰς τοὺς Τούρκους νὰ κτίσασιν, ἢ δὲ φλιε μεταδοθεὶς κατέργαξε μέρος τῆς πόλεως. Τότε ἐξεργάχη σφοδρὰ ἐπανόστους καὶ ὁ λαὸς ἐπέμενε ζητῶν νέαν αὐτοκράτορα. Ὁ γέρων Ἰσακίος ἔκατο κληντήρς ὑπὸ λύπης, ὁ δὲ Ἀλέξιος προμήξας συνεβουλεύθη μὲ τὸν Μαρκέσιον Βουηράσιον νὰ εἰσάξη τοὺς Λατίνους εἰς τὴν πόλιν καὶ νὰ τιμαρῆσῃ τοὺς ἀποστάτας. Τότε Ἰωάννης τις ἀπόγονος τοῦ βασιλικοῦ οἴκου τῶν Δουκῶν, ὅστις διὰ τὴν μεγάλαν ἰσχυρίαν τὸν ἐπικρατήμενον εἰς τοὺς ὀρθολογίους του, ἐπωνομάζετο Μοῦρζουφλος, θέλων νὰ λάβῃ τὴν βασιλικὴν ἀξίαν πρὸς μὲν τοὺς Λατίνους, ὑπέσχετο ἔξ ὀνόματος τοῦ βασιλέως νὰ περὶδώσῃ τὴν πόλιν· τὴν δὲ λατὴν ἠρέθιζεν κατὰ τὸν βασιλέως, λέγων ὅτι ἐπώλησε πρὸς τοὺς Λατίνους τὴν πόλιν. Παρουσιασθεὶς δὲ μετὰ προσχήματος φίλις πρὸς τὸν κατεπινοημένον Ἀλέξιον, ἐβεβίωσεν αὐτὸν, ὅτι ὁ λαὸς τρέχει νὰ κατακραταιήτῃ αὐτὸν, τὸν ἔκρυψε εἰς ἐν ταμεῖον καὶ ἐκεῖ ἐπνέειν αὐτὸν. Ὁ δὲ πατήρ του ἀπέβηκεν ὑπὸ λύπης καὶ σφόνος. Ὁ Μοῦρζουφλος παρουσιασθεὶς τότε εἰς τὴν

λατὸν ἀνηγορεύθη διὰ τῶν φίλων τοῦ αὐτοκράτωρ καὶ ἀνεγνώρισθη ὑπὸ πάντων ὡς τοιοῦτος.

Κατὰ τοιούτων ἐπαναστατῶν, τοὺς ὁποίους οἱ σταυροφόροι ἐνόμιζον αἰρετικούς, ἐπίστευον ὅτι εἶχον δικαίον νὰ μεταχειρισθῶσι πᾶσαν βίαν. Ἀπερρίσταν ἔθεν νὰ κυριεύσασιν καὶ νὰ διααρπάσασιν τὸν πόλιν. Ὁ Δάνδολος ἐπέκθη νὰ συλλάβῃ τὸν Μοῦρζουφλον δι' ἐπιβουλῆς, καὶ διώρισε πρὸς τοῦτο τόπον, ὅπως συνομιλήσῃσι περὶ συμβιβασμοῦ. Ἐκεῖ δ' ὀρμησας λόγος ἰπέσαν ἐξήτησε καὶ τὸν συλλάβῃ, ἀλλ' ὁ Μοῦρζουφλος διαφυγὸν ἤρξατο νὰ πολεμήτῃ τοὺς ἐγθρούς τῆς αὐτοκρατορίας αὐτοῦ. Διὰ ὀκλήσσης καὶ ζηρήσῃ οἱ Ἕλληνας προσέβηλον πολλὰς τοὺς Λατίνους, ἀλλὰ τελευταίον τὴν 12 Ἀπριλ. 1204 ἔθρασαν οἱ Λατῖνοι τὰς πόλεις τῆς πόλεως· καὶ ὠρμησάντες ἐντὸς αὐτῆς ἔκοπτον καὶ ἔσραχον ὅσους ἀπῆντων ἤραχον πολυτιμὰ πράγματα, ἐσάχον κινῶνται, συνέτριβον θύρας καὶ ἐβασά ἔον τοὺς κατοίκους νὰ μαρτυρήσασιν τοὺς θλαστούς αὐτῶν λαφυραγωγίαντας δὲ τὴν πόλιν συνήθροισαν ὅλα τὰ λάφυρα εἰς ἕνα τόπον. Ἐκεῖ συνήθροισαν τόσα πολλὰ ὑράγματα, ἄργυρὰ σκευῶν καὶ ἄλλα συνήθροισαν τόσα πολλὰ ὑράγματα, ὅστε εἰς τῶν ἡγεμόνων, ὅστις ἦτο τότε πολυτιμὰ πράγματα, ὅστε εἰς τῶν ἡγεμόνων, ὅστις ἦτο τότε πᾶρων, ἔθραχον εἰς τὸν Πάπαν, ὅτι τόσα πλοῦτη δὲν ὑπῆρχον εἰς ὅλον τὸν κόσμον, ὅσα συνήθροισαν τότε ἐκεῖ εἰς σωρὸν ἕνα. Καὶ ἐξ ἅπαντος ἡ Κωνσταντινούπολις ἦτο τότε μεγίστη, ὠρυστατή καὶ πλουσιωτάτη πόλις τοῦ κόσμου. Ὅλος ὁ σωρὸς τοῦ ἄργυρου καὶ τοῦ χρυσοῦ ἐμοιράσθη εἰς δύο· ἐν μέρος ἐλαθον οἱ Γάλλοι, καὶ τὸ ἄλλο οἱ Βενετοί. Τοιαῦτα λάφυρα ἔλεγον οἱ σταυροφόροι εἶναι ἄξια τῆς σταυροφορίας.

Μετὰ τῆς αὐτῆς ἡμερολογίας μεθ' ἧς διεμέρισαν οἱ σταυροφόροι τὰ λάφυρα, ἐπεχείρισαν καὶ τὸν δικαιοκρατῆν τῆς ἐπικρατείας. Διεμέρισαν ἔθεν αὐτὴν εἰς τέσσαρα μέρη ἕνα τῶν ὁποίων ἐν ἤθελε λάβει, ὅστις ἤθελεν ἐκλεχθῆ διὰ πλειοψηφίας αὐτοκράτωρ, τὸ δὲ λοιπὸν νὰ δικαιοκρατῶσιν οἱ λοιποὶ ἡγεμόνες, καὶ ἡ ἀριστοκρατία τῆς Βενετίας, ἀλλ' οὗτοι νὰ ἦναι ὑποταγεῖς εἰς τὸν αὐτοκράτορα. Ἡ πρόνοια τοῦ Δουκὸς Δανδῶλου ἐβούρνησε τὰ πάντα ἐξικρίεται. Αὐτοκράτωρ ἐμυλήσας ἐγένετο ὁ ἀνορέτις

κώμης τῆς Φλανδρίας Βαλδουίνου, διὰ τὸν ὅποιον ὁ ἐρωτηθεὶς Πάππας ἔδωκε τὴν συγκατάθεσίν του. Ἦν Ἐρρίκην, τὴν Μακκεδανίαν καὶ μέρος τῆς Πελοποννήσου καὶ διαφόρους γήσους τῆς Ἑλλάδος ἔλαβον οἱ Βεγατοί. Ὁ Μαρξέσιος τοῦ Μομφερράτου, ἔλαβε τὰς Ἀσιατικὰς ἐπαρχίας καὶ τὴν νῆσον Κρήτην· ὁ κόμης Ἡλυσῶν τὸ δουκάτον τῆς Νικαίας· ὁ κόμης τοῦ ἁγίου Παύλου τὸ Διδυμότειχον· ὁ Ὀθων ὁ ἐκ Ραβίης τὸ δουκάτον τῶν Ἀθηναίων· ὁ δὲ Βιλέλμος ἐκ Κομπανίας τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ἀχαΐας.

Ἄλλὰ τόσον εὐχάρις ἦν ὑποτάσσεται καὶ καταθελλομένης ἀπὸ ἀδίκου πάλιν εἰς ξένον ζυγόν. Ἦν αὐτὴν νύκτα πρὸ τῆς ἐπιπέρας τῆς κληλικῆς ἡμέρας ὅταν διεδόθη, ὅτι ὁ Μοῦρζου-φλος, βασιλεὺς αὐστραλῶς δύο μῆνας καὶ δεκάτῃς ἡμέρας, καὶ ἀντισταθεὶς τὸ κατὰ δίκαιον εἰς τὸ πλῆθος τῶν Ἀσίων ἐφυγε, συνήλθεσαν οἱ ἄρχοντες καὶ πρόκριτοι εἰς μίαν τῶν ἐκκλησιῶν, καὶ ἔδωκαν ψήφους πρὸς ἐξαγωγήν αὐτοκράτορος. Αἱ ψήφους ἔπαυον εἰς τὸν Θεόδωρον Ἀσκάρην, ὅστις μετὰ πολυάριθμον ἀκολουθίαν ἐπέβηκε εἰς τὴν Ἀσίαν.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΑΙ.

Τὸν Ἀλέξιον τὸν Στουδίτην διεδέχθη ὁ Μιχαὴλ ὁ Κηρουλάριος. Οὗτος ὁ Πατριάρχης ἐκ φιλοδοξίας ἐφόρεσε παρὰ τὸν βασιλικὸν ὑποδύμενος πορφυρὰ καὶ μαργαριτοκόσμητα ὑποδήματα, τὰ ὅποια ὑπεδύνοντο μόνον οἱ αὐτοκράτορες, καὶ συνήργησε πολλοὶ εἰς τὴν πτώσιν τοῦ Μιχαὴλ· ἀφόρισε συνοδικῶς τὴν Ἀστικὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὰς διαφορὰς αὐτῆς, ἐξέμαρτύρω δὲ τὴν εἰς τὸ σύμβολον προσθήκην καὶ τὴν χάριτι τῶν ἀξίμων εἰς τὴν θείκην εὐχαριστίαν. Κωνσταντῖνος Ζ'. ὁ Μοιμμάχος, ἐπιθυμῶν νὰ καταλάβῃ τὴν στέλιν, ἐγγράψε πρὸς τὸν τότε Πάπαν Λέοντα τὸν Θ'. νὰ σταίλῃ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν παποτηρητὰς· ἀλλ' οὗτοι φθίσαντες, ὡς μὲν οἱ Ἀνατολικοὶ λέγουσιν, ἀπεδιαχθήσαν, ἐπειδὴ ἦν ἤθελον νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὰ καθολικῶτα· ὡς δὲ οἱ Ἀστικοὶ ἀπαγορεύονται, ἀφόρισαν τὸν Πατριάρ-

χον ὡς μὴ θέλοντα νὰ ἀποταγῆ εἰς τὰς προσταγὰς τοῦ Πάππας, καὶ ἀνεχώρησαν ἐκεῖθεν, ὥστε ἐκτότε ἐκόπη πᾶσα συγκοινωνία μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν.

Ὁ Κηρουλάριος ἦτον ἐγγὺς νὰ καθιερωθῆ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰσακίου τοῦ Κομνηνοῦ, ἀλλ' ἀπέθανεν εἰς τοῦτο τὸ μεταξὺ καὶ ἀντ' αὐτοῦ προεδιεδόθη Κωνσταντῖνος ὁ Λειχουδῆς. Τοῦτον ἀποθνήσκοντα διεδέχθη ὁ σοφὸς Ἰωάννης Ἐπιφάνης ὁ Τραπεζούντιος, τὸν ὅποιον ἦτο ἀνεπίως ὁ ἐμόνομος Ἐπιφάνιος ὁ τῆν τοῦ Λέοντος Κεστίου ἱστορίαν συνοψίσας. Τελευτήσας δὲ τοῦτου προεχειρίσθη ὁ Κωνσταντῖνος ἄμειβος μὲν, ἀλλὰ Θεοσεβῆς καὶ δίκαιος, ὅστις παρετήθη μετὰ πάντε ἔτη, καὶ διεδέχθη αὐτὴν εὐνοῦχος τῆς μοναχῆς Εὐσταθίου, ἀνθρώπου ἀρετάρκτου· ἀλλὰ μετὰ τρεῖς ἔτη ἐἀφρονισθέντος καὶ τούτου προεδιεδόθη Πατριάρχης ὁ Γραμματικὸς Νικόλαος.

Ἀποθνήσκοντα δὲ τοῦτον διεδέχθη ὁ Λέων ὁ ἐπονομαζόμενος Στύπτης. Πόσον οὗτος ἐκυβέρνησε τὴν ἐκκλησίαν εἶναι ἀγνωστον, γνωρίζομεν δὲ μόνον, ὅτι τοῦτον διεδέχθη Μιχαὴλ ὁ ἐπονομαζόμενος Κουρουάκις ἀνὴρ κάτοχος παιδείας καὶ πρὸ πάντων ἐκκλησιαστικῆς· ἀλλὰ ποῦν τέλος ἔδωκε καὶ οὗτος εἶναι ἀδελον. Τοῦτον διεδέχθη Λιγυήτης Κοσμάς ὁ ἐπονομαζόμενος Ἀττικὸς, ἀνὴρ εὐσεβὴς καὶ φιλελεῖμων εἰς ἄλλον, ἀλλὰ μετὰ 10 μῆνας καθρέθη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ, διαβληθεὶς ὡς αἰρετικὸς, καὶ τότε ἔμεινεν ἡ ἐκκλησία ἄνευ Πατριάρχου 10 μῆνας. Μετὰ τοῦτον προχειρίσθη εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον Νικόλαος Μουσαῖων, πρῶτον ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου καὶ μετὰ τρεῖς ἔτη καὶ μῆνας τέσσαρας, παρετήθη καὶ διεδέχθη αὐτὸν Θεόδωρος ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς τῆς Ἀγίας Ἀναστασίας, καὶ πατριαρχευσας δ' ἔτη τρεῖς ἀπεβλήθη.

Νεόφυτος ὁ Α'. ἐκυβέρνησε τὴν ἐκκλησίαν μῆνας τινας· ἀποθνήσκων δ' ἀρῆκε διδόχον Κωνσταντῖνον τὸν Λειχουδῆν. Μετὰ τοῦτον ἐπατριαρχευσεν Λουκάς ὁ Χρυσοβέργης ἐνδόξως ἔτη δευκατέσσαρα καὶ μῆνας τρεῖς· διεδόχος δ' αὐτοῦ προχειρίσθη ὁ Μιχαὴλ, ὅστις ἐκυβέρνησε τὴν ἐκκλησίαν ἑπτὰ ἔτη καὶ δύο μῆνας. Τοῦτον διεδέχθη ὁ Χαρίτων προστάτης τῆς εὐσεβείας,

τοῦτον δὲ πάλιν Θεοδόσιος Β'. ὁ Αντιοχεύς. Ὁ Θεοδόσιος κατε-
τρέχθη ὑπὸ τῆς αὐλῆς καὶ περητῆθη ἐπὶ Ἀλεξίου Β'. τοῦ Κο-
μνηνοῦ καὶ ἀντ' αὐτοῦ προεχειρίσθη Βασίλειος ὁ Καμυκτηρὸς. Ἰ-
ακίαιος ὁ Ἄγγελος, αὐτοκράτωρ γενόμενος, εἰσήγαγε καὶ ἐ-
ξήγαγε πάντες πατριάρχας εἰς δικαστήρια πάντες ἢ ἐξ' ἐτῶν τὸν
ρηθέντα Βασίλειον, τὸν Νικήτην Μονάτην, Λεόντιον τὸν Ἀσκη-
τὴν, Δοσίθεον τὸν ἀπὸ Ἱεροσολύμων καὶ Γεώργιον τὸν Εἰφιλι-
νον, ἀποθιζόντα ἐπὶ τῆς Πατριαρχείας αὐτοῦ. Τὸν Γεώργιον
διεδέχθη Ἰωάννης ὁ Καμυκτηρὸς ἐπὶ Ἀλεξίου τοῦ Δ'. καὶ ἐπα-
τριαρχευσεν μέχρι τοῦ 1204' κυριευθείσης δὲ τότε τῆς Κων-
σταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Λατίνων κατέφυγεν εἰς τὴν Αἰθιοπία-
ν καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'.

*Ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ
τῶν Λατίνων, ἕως τῆς ἀλώσεως αὐτῆς ὑπὸ τῶν
Ὀθωμανῶν. (1208—1455).*

Δικίσεις τῆς Ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας. — Βαλδουῖνος. —
Θεόδωρος Λάσκαρις. — Μετάθεσις τῆς πρωτεύουσος τῆς Ἑλλη-
νικῆς αὐτοκρατορίας εἰς τὴν Νίκαιαν. — Βασίλειον τῆς Τραπε-
ζουπόλεως. — Ἀλέξιος ὁ Ἄγγελος. — Ἐρρίκος. — Πέτρος. — Ρο-
δόλφος. — Βαλδουῖνος ὁ Β'. — Ἰωάννης ὁ Βατάτσος. — Θεόδωρος
βέρτος. — Βαλδουῖνος ὁ Β'. — Μιχαὴλ ὁ Παλαιολόγος. — Ἀνάκτησις τῆς
Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. — Ἀνδρόνικος ὁ Πα-
λαιολόγος. — Ἀνδρόνικος ὁ νεός. — Ἰωάννης Παλαιολόγος καὶ
Ἰωάννης ὁ Κωνσταντινούπολις. — Μουράτ. — Μανουὴλ ὁ Παλαι-
ολόγος. — Βασιλῆτις. — Ἰωάννης ὁ Παλαιολόγος. — Μουράτ Β'. —
Ἐνοσίς τῶν Ἐκκλησιῶν. — Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος. — Μω-
χάμης ὁ Β'. — Πολιορκία τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τοῦ Μω-
χάμης. — Ἄλωσις καὶ λεηλασία αὐτῆς. — Πατριάρχαι Κωνσταν-
τινουπόλεως ἀπὸ Μουρτσούφλου μέχρι Κωνσταντίνου τοῦ Πα-
λαιολόγου.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΛΑΣΚΑΡΙΣ.

Ἐδηγλήθημεν πῶς οἱ ζηλωταὶ τῆς Ἐλευθερώσεως τῆς Ἱερου-
σαλὴμ ὑπεδούλωσαν τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ διακρίσαντες
τὴν Ἑλληνικὴν αὐτοκρατορίαν ἀνηγόρευσαν αὐτοκράτορα τὸν
κόμητα Βαλδουῖνον. Οἱ ἐν Κωνσταντινούπολει ὁμοῦς εὐγενεῖς,
ἐξ αἰχματῶν ἢ ἐξ ἀγχιστεῖας τῶν Ἑλλήνων αὐτοκρατόρων, ἀνε-
χώρησαν ἀπὸ τῆς πόλεως καὶ ἔλαβον εὐθὺς τὰ ὄπλα, διὰ τὸ
καθαρίσαι τὰς χώρας αὐτῶν ἐκ τῶν δολίων καὶ ἐπιβούλων Λα-
τίνων. Ὀλίγους ἡμέρας μὴνας ἤθελε διαρκέσει ἡ Λατινικὴ ἐξου-
σία, ἐὰν ὠμάνουν οἱ προετώτες τῶν Ἑλλήνων. Ἄλλ' οὕτοι
διασπαρέντες εἰς τὰς ἐπαρχίας τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας,
ἤρπασαν ἕκαστος αὐτῶν μίαν ἢ πλείονας αὐτῶν καὶ ἀνηγορεύ-

ἦσαν αὐτόνομοι ἡγεμόνες, μὴ θέλοντες νὰ ὑποταχθῶσιν εἰς ἓνα αὐτοκράτορα ἢ κυριάρχον.

Ἄλλὰ τοὺς πολλοὺς τούτους δεσπότης, ὑπέταξε διὰ τῆς βίας τῶν ὀπλῶν ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀναγορευθεὶς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων αὐτοκράτορ Θεόδωρος ὁ Ἀσκάκις, γαμβρὸς τοῦ Ἀλεξίου Γ'. ἀνὴρ συνετὸς καὶ δραστήριος, καὶ ἐνώσας τὴν Φρυγίαν, Μυσίαν, Ἰωνίαν καὶ Αὐσίαν ἔστρεψε τὴν αὐτοκρατορικὴν αὐτοῦ καθέδραν εἰς τὴν Νίκαιαν. Ἐγκαθίστη δὲ μετὰ δύο ἔτη κατέστησε καὶ τὴν πατριαρχικὴν καθέδραν, καὶ διὰ ψήφων ἐκκλησιαστικῶν ἀνέδειξε Πατριάρχην Μιχαὴλ τὸν Αὐτομακεδόν ὅστις καὶ ἔταφεν αὐτοκράτορα τὸν Θεόδωρον. Δύο ὅμως Κομνηνοὶ Δαυὶδ καὶ Ἀλεξίος, υἱοὶ τοῦ τυράννου Ἀνδρόνικου, ἐκυρίευσαν τὸν Πόντον τὴν Κριμαθαλίαν καὶ τὴν Γαλιλίαν, καὶ κατέστησαν βασιλεῖον αὐτόνομον εἰς τὴν Τραπεζοῦνταν, τὸ ὅπου ἐδιήρκεσαν ἕως τῆς πενταετοῦς πτώσεως τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας. Ἄλλος δὲ μεριστὴν τοῦ Βυζαντίου, ἐκ τοῦ γένους τῶν αὐτοκρατόρων Ἀγγελῶν, ἐνόμηκε Μιχαὴλ, ἐκυρίευσεν τὴν Αἰτωλίαν καὶ ἠπειρον καὶ ἀνηγορεύθη δεσπότης τῆς χώρας ἐκείνης, στήσας τὴν ἔδραν αὐτοῦ εἰς τὴν Ἄρταν· ἀποθανὼν δὲ ἄρξαιε διάδοχον τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Θεόδωρον.

Ὁ Βασιλεὺς ὁ δὲ νέος βασιλεὺς τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκυρίευσεν διὰ τῆς βοηθείας τῶν λοιπῶν Λατίνων ἡγεμόνων ὅλην τὴν Θράκην ἐκτὸς τῆς Ἀδριανουπόλεως· εἰς τὴν πόλιν αὐτήν κατέφυγον πολλοὶ Ἕλληνας πρὸς ἀπράξιαν αὐτῶν κατὰ τῆς αὐξάνουσης δυνάμεως τῶν Λατίνων. Ὁ Βασιλεὺς ἀπερῆσεν νὰ πολιορκήσῃ τὴν πόλιν αὐτήν καὶ ἐστρατοπέδευσε πλησίον αὐτῆς· ἀλλ' οἱ Ἕλληνας ἀντεπαύθησαν γενναίως καὶ κατόπισαν καὶ τὸν βασιλέα τῶν Βουλγάρων καὶ τοὺς βοηθούς. Ὅσοι στρατεύματα μετὰ πολλῆς δυνάμεως τῶν Βουλγάρων καὶ Σαυθῶν, καὶ ἀπελάττη· διὰ πλῆθος φυγῆς τὸν Βασιλεῦσιν καὶ εἰς αὐτὸν εἰς ἐνέδραν, τὸ μὲν στρατεύμα αὐτοῦ ἔστρεψε εἰς φυγὴν, αὐτὸν δὲ σπυλιθῶν αἰχμάλωτον τὸν ἔστειλεν εἰς Τύρναβον τῆς Βουλγαρίας, εἰς ἣν κηλοὶ, χειρὶς καὶ πόδας ἤχθη εἰς ἔρημον καὶ ἀρέθη εἰς βορρᾶν τῶν θηρίων.

Ὁ δὲ Ἀλέξιος Ἀγγελῶς, ὁ πρῶτος αὐτοκράτωρ ἀκούσας ὅτι ὁ γαμβρὸς τοῦ Θεόδωρος Ἀσκάκις ἐβασιλεύει εἰς τὴν Ἀσίαν, ἔβρυχεν ἐκ τῆς Ἑλλάδος, εἰς ἣν εἶχε καταφύγει· καὶ ἐλθὼν πρὸς τὸν Σουλτάνον τοῦ Ἰκονίου Ἰαχάτι·ην παρέστησεν εἰς αὐτὸν τὴν ἀξιοθρόνητον καὶ ἐλευσίαν καθέδραν αὐτοῦ, καὶ τὸν πατριαρχεῖον νὰ βοηθήσῃ αὐτὸν πρὸς ἀνάκτησιν τῆς βασιλείας του, καὶ μάλιστα τοῦ μέρους τῆς μικρῆς Ἀσίας, τὸ ὅπου ἐξουσίαν ὁ Θεόδωρος Ἀσκάκις. Ὁ Ἰαχάτινος, λαθῶν οἶκτον ἐκ τῆς θέσεως τούτου, ἔστειλε πρέσβεις πρὸς τὸν Θεόδωρον Ἀσκάκιον προστάξων αὐτὸν νὰ ἀποδώτῃ εἰς τὸν Ἀλέξιον τὰ κατεχόμενα ὑπ' αὐτοῦ μέρη· αὐτὸς δὲ μετὰ τοῦ Ἀλεξίου ἐστράτευσε πρὸς τὸν Μιάνδρον ἔχων ὑπ' αὐτὸν περὶ τῆς 20,000 στρατιωτῶν, καὶ ἐβῆ, ἐπιούρει τὴν Ἀντιόχειαν. Ὁ Ἀσκάκις μὴ παρὰδελχθεὶς, ὡς ἦτο ἐσθόμενος, τῆς προτάσεως τοῦ Σουλτάνου τούτου ἐλίγησε κατ' αὐτὸ μετὰ δύο μηνῶν ἀνδρῶν.

Ἰκούσας ὁ Σουλτάνος, ὅτι ὁ Ἀσκάκις ἤρξατο μὲ τὸσον ἐλίγον στρατὸν, μάλιστα ἐπίστευσε τούτῳ· παρέταξεν ὅμως τὸν στρατὸν αὐτοῦ ὅταν ἤθύνετο κἀλλιστα. Ἀφρο ἐγένοντο ταῦτα ἔβηκε καὶ ὁ Ἀσκάκις μετὰ τοῦ στρατεύματος αὐτοῦ καὶ ἤρξατο ἡ μάχη. Οὐκαθίστη Ἰταλὸν ἐκ τοῦ στρατεύματος τοῦ Ἀσκάκιου· ὠρμησεν κατὰ τῶν Τούρκων μετὰ τοκότης· τὸ λοιπὸν ὅσοι δεισπῆσαν τῆς γρημῆς τοῦ Σουλτάνου καὶ ἔβηλον ὅλον τὸ στρατεύμα εἰς ἀσπίαν μαγικήν. Τὸ ἕλλο ὅμως μέρος τοῦ στρατεύματος τοῦ Ἀσκάκιου ἀποπεσθῆν ἀπὸ τῶν Ἰταλῶν κινεσθήσῃ ἀπὸ τοῦ πικροῦ τῶν Τούρκων. Ὁ Σουλτάνος νομίσας βεβηκίαν τὴν νίκην καὶ θορρῶν εἰς τὴν προσωπικὴν αὐτοῦ ἀνδρείαν, προσεκάλεσε τὸν Ἀσκάκιον εἰς μονομαχίαν νικηθεὶς ὅμως ἀπεκεκλήθη, οἱ δὲ στρατιῶται αὐτοῦ ἰδόντες τοῦτο ἔβρυχον ἀτάκτως. Ὁ Ἀλέξιος Ἀγγελῶς ὁ αἰτίος τούτου τοῦ πολέμου συλληρωθεὶς αἰχμάλωτος πρὸς τοῦ Ἀσκάκιου, οὐ μόνον δὲν ἐτιμωρήθη, ἀλλὰ καὶ περιπονήθη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος τούτου· μετ' ἐλίγον ὅμως ἀπέθανεν ἐν Νίκαιᾳ.

Ὁ Ἀσκάκις νικησας οὕτω τὸν Σουλτάνον ἔκαμεν εἰρήνην μετὰ τῶν Τούρκων ἐπιουρεσθήσῃ ἀπολωθῶς δ' ἔστρεψε τὰ

Digitized by Google

δπλα κατὰ τοῦ Ἑρρίκου τοῦ ἀδελφοῦ καὶ διαδόχου τοῦ ἀποθανόντος Βαλδουίνου. Μετὰ πολυχρόνιον δὲ γάμον ἠναγκάσθη νὰ κάμῃ εἰρήνην μετ' αὐτοῦ καὶ νὰ ἀναγνωρῆσῃ αὐτὸν ὡς βασιλεῖα, ἔνεκα τῶν μετξῶ τῶν Ἑλλήνων ἠγεμόνων δευροσιῶν. Κατὰ τὴν κατὰκωνιν τοῦ πολέμου τούτου ὁ Ἑρρίκος ἐστράτευσε κατὰ τῶν Βουλγάρων, οἵτινες εἶχον φονεύσει τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ καὶ ἐδίωξεν αὐτούς ἐκ τῆς Θράκης· ἐπομένως δὲ ἐπολέμησε πολὺν χρόνον μετὰ τοῦ Θεοδώρου τοῦ ἠγεμόνος τῆς Αἰτωλίας καὶ Ἠπείρου, ἀλλ' ἄνευ οὐδενὸς ὀριστικοῦ ἀποτελέσματος· ἀπέθανεν δὲ ἐν Θεσσαλονίκῃ τὸ δεκάκτον ἔτος τῆς βασιλείας αὐτοῦ.

Τὸν Ἑρρίκου ἀποθανόντα διαδέχθη ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ Πέτρος ὁ κόμης τοῦ Κορνητανικοῦ καὶ συγγενῆς τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας Λουδοβίκου γ'. Οὗτος ὁ ἠγεμὼν ἐρχόμενος ἐκ Γαλλίας εἰς Κωνσταντινούπολιν διέβη διὰ τῆς Ρώμης, εἰς ἣν ἐστέφθη ὑπὸ τοῦ Πάπᾳ Ὀυριόου τοῦ Γ' τὴν ἐνάτην Ἀπριλίου 1217. Ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν τὸν ἔφερον πλοῖα βενετικὰ εἰς τὸ Δυρράχιον, τὸ ὅποιον εἶχε σκοπὸν νὰ ἀρπάξῃ ἀπὸ τὸν δεσπότην αὐτοῦ Θεόδωρον. Ἀφοῦ ὅμως ἐπολιόκησεν αὐτὸ μετὰ τῆς ἠναγκάσθη νὰ λύσῃ τὴν πολιορκίαν καὶ ἔακεν εἰρήνην μετὰ τοῦ Θεοδώρου, ὅστις ὑπεσχέθη νὰ ἀρῆσῃ αὐτὸν νὰ διέλθῃ ἐλευθέρως διὰ τῆς ἐπικρατίας αὐτοῦ. Ὁρμήσας ὅμως κίτριδιως κατ' αὐτὸν τὸ μὲν περισσότερον τοῦ στρατεύματος αὐτοῦ κατέκοψεν, αὐτὸν δὲ συλλαβὼν κλιμακίωτον ἐθανάτωσε. Μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ οἱ Λατῖνοι ἐκήρυξαν βασιλεῖα τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ροβέρτον.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΔΟΥΚΑΣ Ο ΒΑΤΑΤΣΗΣ.

Ὁ αὐτοκράτωρ Θεόδωρος Ἀσκήρις βασιλεύσας ἐνδόξως δεκάκοκτὸ ἔτη ἀπέθανεν, ἀρχῆς τρεῖς θυγατέρας καὶ υἱὸν πολὺ νέον, διὰ τὸ ὅποιον ἀρχῆς τὴν βασιλείαν εἰς τὸν Ἰωάννην Δούκαν τὸν Βατάτσην ἀνδρᾶ ἡμίωτον ἀπὸ τοῦς δύο ἀδελφοῦς του Ἀλέξιον καὶ Ἰσαάκιον. Ὁ Ἰωάννης Δούκας ἐστέφθη βασιλεῖα κατὰ τὸ 1222 ἔτος ὑπὸ τοῦ Μακρονήλ τοῦ Πατριάρχου ἐν

Νικαίᾳ. Οἱ δύο ἀδελφοὶ ὅμως τοῦ ἀποθανόντος αὐτοκράτορος Ἀλέξιος καὶ Ἰσαάκιος καταφυγόντες εἰς Κωνσταντινούπολιν πρὸς τὸν Ροβέρτον τὸν βασιλεῖα τῶν Λατίνων ἐζήτουν περ' αὐτοῦ βοήθειαν κατὰ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Βατάτση λαβόντες δὲ μεγάλην δύναμιν ἤρχοντο κατ' αὐτοῦ. Οὗτος ὅμως συγκαγὼν τὸν στρατὸν αὐτοῦ ἀνταστράτευσε κατὰ τῶν δύο ἀδελφῶν καὶ συκαρτήσας μάχην συνέλαβεν αὐτούς κλιμακίωτος. Μετὰ τὴν νίκην αὐτῶν νυπηγήσας στόλον εἰς τοὺς λιμένας τῆς Ἀσίας καὶ πλοῖα ἐκυρίευσε πολλὰς νήσους ὑποκειμέναις εἰς τοὺς Λατίνους.

Ὁ Ἀσκήν ὁ βασιλεῖα τῶν Βουλγάρων ἀκούων τὰς ἀνδρογαθίας τοῦ Ἑλλήνου αὐτοκράτορος ἐζήτησεν τὴν συμμαχίαν αὐτοῦ καὶ ἐδωκεν εἰς γάμον τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Θεοδώρου τὴν θυγατέρα τοῦ αὐτοκράτορος Ἐλένην. Ὁ δὲ Σουλτάνος τοῦ Ἰκονίου ἐστειλε πρέσβεις πρὸς αὐτὸν διὰ νὰ ἀνακωσῶσι τὴν μετξῶ τῶν δύο βασιλείων τούτων ὑπάρχουσαν ἀνακωχὴν, τὸ ὅποιον προθύμως περὲβήθη ὁ αὐτοκράτωρ. Μετὰ τὴν εἰρήνην αὐτῆν τὴν ὅποιαν ὁ Βατάτσης ἔκαμε μετὰ τῶν Τούρκων καὶ Βουλγάρων, ἔτρεψεν ἄλλην αὐτοῦ τὴν δύναμιν κατὰ τῶν Λατίνων καὶ ἀφῆρσεν ἐξ αὐτῶν πολλοὺς τόπους ἐν τε τῷ Βοσπόρῳ καὶ Ἑλλησπόντῳ. Ἐνθὺ δὲ οἱ Λατῖνοι ἐπολεμοῦντο ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου Δούκα, Θεοδώρου ὁ δεσπότης τῆς Ἠπείρου καὶ Αἰτωλίας, κυριεύσας ἐξ αὐτῶν τὴν Θεσσαλίαν καὶ Θράκην, ὠνόμασεν ἑαυτὸν βασιλεῖα καὶ ἐστέφθη ὑπὸ τοῦ Δημητρίου τοῦ Πατριάρχου τῶν Βουλγάρων. Ὅχι δὲ μετὰ πολὺ ἀπέθανεν καὶ ὁ Ροβέρτος ὁ βασιλεῖα τῶν Λατίνων, ἀφοῦ ἐδοκίμεισεν τὸ ἄλλο ἐνέει ζῆτη.

ΒΑΛΔΟΥΙΝΟΣ Ο Β'.

Ἀφοῦ ἀπέθανεν ὁ Ροβέρτος ἀνηγορεύθη βασιλεῖα τῶν Λατίνων Βαλδουίνος ὁ Β'. Ἐπειδὴ δ' οὗτος ἦτο πολὺ νέος διωρίθη ἐπίτροπος αὐτοῦ Ἰωάννης ὁ ἐκ Βρυέννης, ὁ πρῶτος βασιλεῖα τῆς Ἱερουσαλῆμ, ἀνδρᾶ στρατηγικός. Ἐν ἀρχῇ τῆς βασιλείας αὐτοῦ ὁ Ἀσκήν ὁ βασιλεῖα τῶν Βουλγάρων καὶ ὁ Ἰωάννης ὁ Βατάτσης

ὁ αυτοκράτωρ τῶν Ἑλλήνων συμμαχήσαντες ὤρμησαν ἀπρότερον εἰς τὴν ἐπικράτειαν τῶν Λατίνων καὶ ἐπολιόρθησαν δις τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἀλλ' ἄνευ ἀποτελέσματος. Τέλος δὲ βλέπων ὁ Ἰωάννης ὁ ἐκ Βριέννης, ὅτι τὸ στρατεύμα ἤλαττοῦτο, ἔστειλε τὸν νέον βασιλεὺς διὰ νὰ ζητήσῃ προσωπικῶς βοήθειαν ἀπὸ τοῦ Δουκαίου ἡγεμόνα· ἀλλ' ἕως οὗ ἐπιστρέψῃς ὁ Βαλδουῖνος, ἀπέθανεν οὗτος τὸ 1237 ἔτος. Ἐπιστρέψας ὁ Βαλδουῖνος εἰς Κωνσταντινούπολιν ἔλαχε συμμαχίαν μετὰ τῶν Κομνηνῶν τῆς Τραπεζούντος καὶ ἐκίνησε κατὰ τὸ Βοσπόρον. Οὗτος ὅμως κατέλας αὐτοῦ ἐκურύειν ὅλους τοὺς τόπους τοῦ ὁμοίου κατέλαον οἱ Λατῖνοι ἐν τῇ Ἑυρώπῃ καὶ Ἀσίᾳ ὥστε εἰς αὐτοὺς δὲν ἔμεινε εἰμὴ μόνον ἡ Κωνσταντινούπολις. Βασιλεύσας ὁ Βοτάτσας ἐνδοξῶς ἐπὶ τριήκοντα τρία ἀπέθανεν ἀρχῆς τὴν βασιλείαν εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Θεόδωρου Ἀλάκαρι.

Ὁ Θεόδωρος Ἀλάκαρις περὶ κληθὼν τὴν βασιλείαν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀνεγένεσε τὴν μετὰ τοῦ Σουλτάνου τοῦ Ἰακού συμμαχίαν διακερτάς δὲ τὴν Ἑλλάσποντον μετὰ μεγάλης δυνάμεως ἐκίνησε τὴν βασιλείαν τῆς Βουλγαρίας καὶ τὴν δεσπότην τῆς Ἠπειροῦ, οἵτινες εἰσέβηλον εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ Θράκην καὶ ἠγάγησαν αὐτοὺς νὰ ζητήσωσιν εἰρήνην· ἀφοῦ δὲ ἐβασίλευσε τρία ἔτη ἀπέθανεν ἐν ἡσυχίᾳ, ἀρχῆς υἱὸν ὀκτώ ἑτῶν ἑνομαζόμενον Ἀλάκαρι. Διὰ τὴν ἀνηλικιότητα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ διώρισεν ἐπιτρόπος τὸν Πικριάρχην Ἀρσένιον καὶ τὸν Γεώργιον Μουζιλῶνα, ἄνδρα πιστὸν μὲν, ἀλλ' ἔμπειρον καὶ φίλον τοῦ βασιλέως.

Οἱ εὐγενεῖς μὴ ἀνεχόμενοι τὸν ἐπίτροπον τοῦτον καὶ φθονοῦντες αὐτὸν συνώμασαν κατ' αὐτοῦ καὶ τὸν ἐδηλοφόνησαν· μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ διωρίσθη ἐπίτροπος τοῦ νέου βασιλέως ὁ Μιχαὴλ Παλαιολόγος, ἔμπειρος στρατηγὸς τοῦ ἀποθανόντος αυτοκράτορος. Οὗτος ἔστειλε ἐν ἀρχῇ τῆς ἐπιτροπείας αὐτοῦ τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ἰωάννη τὸν Παλαιολόγον κατὰ τὸν δεσπότην τῆς Ἠπειροῦ, ὁ ὁποῖος εἰσέβηκεν εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ τὸν ἠγάγησε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν ἐπικράτειαν αὐτοῦ τὴν Ἠπειροῦ. Ὁ Παλαιολόγος μετὰ τὴν νίκην ταύτην κηρυχθεὶς βασι-

λεῦς, ἐπέρκεν εἰς τὴν Θράκην διανοούμενος νὰ κυριεύσῃ καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν ἀπὸ τοῦ Λατίνου.

Ἐπειδὴ ὁ Μιχαὴλ Ἄγγελος δεσπότης τῆς Ἠπειροῦ ἠγωνίζετο νὰ ἀνακτήσῃ ὅσας πόλεις ἀρῆρκεν παρ' αὐτοῦ ὁ Ἰωάννης Παλαιολόγος, ὁ αὐτοκράτωρ Μιχαὴλ Παλαιολόγος ἔστειλε κατ' αὐτοῦ τὸν Ἀλέξιον Στρατηγόπουλον προστάξας αὐτὸν νὰ κυριεύσῃ εἰς δυνατὸν καθ' ὅσον τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ὁ Στρατηγόπουλος διαβὰς τὴν Βίσπορον ἐστρατοπέδευεν εἰς τόπον ἑνομαζόμενον Ρήγιον ἀκουσας δὲ ἀπὸ τοῦ ἐνοπίου ὅτι μεγάλη δύναμις ἐστῆκεν ὑπὸ τῶν Λατίνων πρὸς πολιορκίαν τῆς νήσου Δαρδανίου, καὶ ὅτι ἡ φρουρὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἶπεν ἔλλειψιν τροφῶν, ἀπεφάσισε νὰ κυριεύσῃ αὐτὴν διὰ νυκτός. Ἀφοῦ δὲ τὸ στρατεύμα ἐπλησίασεν εἰς τὰ τεῖχη τῆς πόλεως τινὲς τῶν στρατιωτῶν ἀνέβησαν ἐπ' αὐτὸν καὶ φρονεούσας τοὺς νομιμομένους φιλικάκι εἰσήλθον καὶ ἠνέφηξαν μίαν τῶν πυλῶν τῆς πόλεως, διὰ τῆς ὁποίας εἰσελθὼν καὶ τὸ λοιπὸν στρατεύμα ἐκυρίευσε τὴν πόλιν.

Οἱ Λατῖνοι ἐν μέσῳ τοῦ θορύβου δὲν ἐτόλμησαν νὰ ἀντιταθῶσιν· ὁ δὲ Βαλδουῖνος ἐβίβας μετὰ τοῦ Ἰουστινιανοῦ τοῦ Λατίνου Πατριάρχου ἐβίβας εἰς πλοῦν ἐπλευσε πρῶτον μὲν εἰς Εὐβοίαν ἐκεῖθεν δὲ εἰς Βενετίαν. Ὁ δὲ Μιχαὴλ Παλαιολόγος μεθῶν τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ διευσθέτησε τὰ ἐν Νικαίᾳ ἦλθε μετὰ τῆς Ἀνδροῦτικῆς καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἀνδροῦκου εἰς τὴν παλαιὰν καθέδραν τῆς Ἑλληνικῆς Αυτοκρατορίας, ἐψηφισόμενος καὶ χειροκρατούμενος ὑπὸ τοῦ λαοῦ. Οὕτω λοιπὸν οἱ Ἕλληνας ἀνεκτήσαντο τὴν Κωνσταντινούπολιν, τὴν ὁποίαν οἱ Λατῖνοι κατεκράτησαν περὶ τὰ πενήκοντα ὀκτώ ἔτη.

ΜΙΧΑΗΛ Ο ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ.

Εἰσελθὼν Μιχαὴλ ὁ Παλαιολόγος εἰς τὴν βασιλεύσαντων πρῶτον μὲν ἀνεκάλυξεν ὅλους τοὺς φραγθὰς Ἕλληνας καὶ ἐτίμησε τὸν Ἀλέξιον Στρατηγόπουλον, ὅστις ἐκυρίευσε τὴν Κωνσταντινούπολιν παρὰ τῶν Λατίνων· ἔπειτα δὲ κατέβησε τοῦ

Ακρίτους, ατινες ήτοιμάζοντο νά ἀναχωρήσουν νά μείνωσι και νά ἐμπορευόνται ἐλευθέρως. Ἐπέτρεψε δὲ ὥστε οἱ μὲν Γενουήνηται νά κατοικῶσιν εἰς τὸν Γαλατῆν και νά ἡγά αὐτόνομοι και ἀπληλαγμένοι παντὸς φόρου, οἱ δὲ Πισσαῖοι και Βενετοὶ νά κατοικῶσιν ἐν τῇ πόλει. Ἀφοῦ δὲ διετάξε τὰ πράγματα οὕτω και εἰλκυσε τὴν ἀγάπην τῶν ὑπικῶν αὐτοῦ, ἤρξατο νά σκέπτηται πῶς νά δικτηρήσῃ εἰς ἐκὺτὸν και τοὺς ἀπογόνους του τὴν βασιλείαν, τὴν ὁποῖαν ὤφειλε νά παραδώσῃ πρὸς τὸν Λάσκαριν τὸν νέον βασιλέα. Στεφθεὶς ἐκ δευτέρου ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπήρωσε τοὺς ὀρθακλμούς τοῦ νέου βασιλέως, προφασίζόμενος ὅτι οὐδεὶς δύναται νά γείνη αὐτοκράτωρ Κωνσταντινουπόλεως, περὰ μόνον αὐτοῦ, ὅστις ἡλευθέρωσεν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ Ακρίτου.

Ἡ προδοσία ὅμως και ἀπανθρωπία αὕτη ἔθεσεν αὐτὸν εἰς ταραχάς και κινδύνους· διότι ὁ μὲν Πατριάρχης Ἀρσένιο· ἀφώρισεν αὐτὸν και τοὺς ἄλλους συνεργάτας αὐτοῦ, τὸ ὅποτον ἐπροξένησε ταραχάς ἐν τῇ πόλει. Ὁ δὲ Μιχαὴλ ὁ δεσπότης τῆς Ἠπείρου και Θεόδωρος ὁ Βασιλεὺς τῆς Βουλγαρίας, οἱ γαμβροὶ τοῦ τυρωλῶντος βασιλέως εἰσέβηλον εἰς τὴν Θράκην και ὄντες και ὀρᾶζοντες. Ὁ Παλαιολόγος ἐστράτευσεν ἐναντίον αὐτῶν, ἀλλ' ἠναγκάσθη νά ἐπιστρέψῃ ἄπρακτος· οἱ δὲ Βούλγαροι ἐπιπεσόντες κατ' αὐτοῦ ἐν τῇ ἐπιστροφῇ αὐτοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει· τὸ μὲν στράτευμα αὐτοῦ ἔτρεψαν εἰς φυγὴν, αὐτὸν δὲ ἠνάγκασαν νά ἐπιστρέψῃ ἐντρομος εἰς Κωνσταντινουπόλιν. Οἱ Βούλγαροι ἐνώθηντες· μετὰ 20,000 Τατάρων κατέτρεγον ὅλην τὴν χώραν αὐτοῦ και ἐλεηλάτου αὐτὴν.

Οἱ Βενετοὶ ὤφελόμενοι ἀπὸ τὰς ταραχάς ταύτας ἐκυρίευσαν πολλὰς νήσους τοῦ Ἀχιελᾶγους. Μετὰ τῶν Βενετῶν ἠνώθη και ὁ βασιλεὺς τῆς Σικελίας, ὁ πενθερὸς τοῦ ἐκδιωχθέντος Βαλδουίνου και τὸ πλεῖστον μέρος τῶν Δυτικῶν ἡγεμόνων, ατινες συνεμάχισαν κατὰ τοῦ Παλαιολόγου διὰ νά διώξωσιν αὐτὸν ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ Μιχαὴλ Παλαιολόγος στενωχωρούμενος πανταχῶθεν προσέδραμε εἰς τὸν Πάπαν Οὐρβανὸν τὸν Δ'· και διὰ προσευτῶν αὐτοῦ ἀνεγνώρισεν αὐτὸν εἰς τὴν ἐκ Λουγδούνην σύνοδον ὡς κεφαλὴν τῆς Ἐκκλησίας. Ἐκ-

κλησίας. Ὁ Πάπας διήλλαξε τοὺς Δυτικοὺς ἡγεμόνας μετὰ τοῦ Παλαιολόγου, ἀλλ' ὁ πατριάρχης τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἰωσήφ και οἱ κληρικοὶ ἀντετακτάθησαν εἰς τὴν ἐνώσιν ταύτην τῶν ἐκκλησιῶν και διὰ τοῦτο ἐξωρίσθησαν και κατετρέθησαν πολυειδῶς. Μαρτῖνος ὁ Δ' Πάπας Ρώμης ἀφώρισε μετέπειτα τὸν Μιχαὴλ Παλαιολόγον δημοσίως θεωρήσας αὐτὸν συγκοινωνὸν τῆς ἐν Σικελίᾳ σφαχῆς τῶν Γάλλων, ἡ ὁποία συνέβη τὴν 30 Μαρτίου 1282 και ἰνομάζετο «Σικελιωτικὴ Ἐσπερινόφ». Τέλος δὲ πιεζόμενος ὁ βασιλεὺς ἀπὸ τὰς φροντίδας ἠρώστησεν εἰς τινα κατὰ τῶν Τούρκων ἐκστρατεῖων και ἀπέβησεν ἀφοῦ ἐβασίλευσεν ἔτη εἰκοσιτέσσαρα.

ΑΣΙΑΤΙΚΟΣ Ο ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ.

Τὸν Μιχαὴλ Παλαιολόγον ἀποθάνοντα διεδέχθη ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἀνδρόνικος. Οὗτος θέλων νά ἐλύσῃ εἰς ἐκὺτὸν τὴν ἀγάπην τῶν ὑπικῶν αὐτοῦ δὲν ἠθέλησε νά ἀναγνωρίσῃ τὸν Πάπαν ὡς κεφαλὴν τῆς ἐκκλησίας και ἠνύρωσεν ὅλα τὰ παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ πραχθέντα περὶ ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἀποκαταστάσας τὴν τάξιν τῆς Ἀνατολικῆς ἐκκλησίας ἐπὶ τὸ ἀρχαῖον ἀνέδειξε συγκοινωνὸν τῆς βασιλείας τὸν υἱὸν αὐτοῦ Μιχαὴλ. Ἐν τῷ μεταξύ ὅμως οἱ Τούρκοι διοικούμενοι ὑπὸ τοῦ διαδοῆτου Ὁθωμανοῦ ὤρμησαν κατὰ τῆς αὐτοκρατορίας και ἐκυρίευσαν διαφόρους πόλεις ἐν τῇ Φρυγίᾳ, Καρδίχῃ και Βιθυνίᾳ, πρὸς τοῦτον δὲ και τὴν Νίκαιαν. Ὁ Ἀνδρόνικος ἀπέστειλε κατὰ τῶν Τούρκων τὸν Φιλανθρωπῖνον και Λιβαδάριον. Ὁ Φιλανθρωπῖνὸς ἐνίκησε πολλὰκις τοὺς Τούρκους, ἀλλ' ἐπαρῶμενος ἐπὶ τῇ ἐπιτυχίᾳ ἐκήρυσεν ἐκὺτὸν βασιλέα και ἐστράτευσεν κατὰ τοῦ Λιβαδαρίου τὸν ὅποτον ἐνόμυζεν ἐχθρὸν αὐτοῦ. Ὁ Λιβαδάριος ὄμως διαφθερὸς διὰ χρημάτων τοὺς μισθωτοὺς Κρήτας, τοὺς ὁποίους εἶχεν ὁ Φιλανθρωπῖνὸς, συνέλαβεν αὐτὸν και τὸν ἐτύφλωσεν.

Οἱ Τούρκοι βλέποντες τὰς ταραχάς ταύτας ἐπεξέτεινον τὰς κατακτήσεις αὐτῶν εἰς τὴν Ἀσίαν και κυριεύσαντες πολλὰς

ήσαντες εις τήν Μεσόγειον ήνωόλου τὰ παραχθλάσσια μέρη τῆς αυτοκρατορίας. Ἐν τῇ ἀλλήῃ κατῆρξαι ὁ βασιλεὺς μὴ ἐμπιστευόμενος πλέον εις τοὺς ἰδίους ὑπάρχουσ διὰ τὰ συμβάντα τοῦ Φιλανθρωπικοῦ, ἐπίθωσεν Ἀλβανούς, οἱ ὅποιοι διαχωθέντες ὑπὸ τῶν Τυρκῶν, διέδοσαν τὸν Δούναβιον. Ὅσοι οἱ Ἀλβανοὶ οὗτοι διέδοσαν εις τὴν Ἀσίαν ὑπὸ τῶν Μιχαήλ τὸν πρεσβύτατον τοῦ βασιλέως μέν, οἱ Τούρκοι τὸ μὲν πρῶτον κατέρωθον εις τὰ ἔρη, ὕστερον ὁμως ὀρμήσαντες ἐξείηκεν ἔστροφιν τὰ βασιλικὰ στρατεύματα εις φυγὴν καὶ διώξαντες αὐτὰ μέχρι τῶν παραχθλαστίων μαρῶν ἐκρίεσκον πολλὰ φρούρια. Ὁ Μιχαήλ ἐπολέμησεν ἀνδρείως, ἀλλὰ τελευταίον ἠναγκάσθη νὰ τραπῇ εἰς φυγὴν καὶ μόλις ἐσώθη ἐκ τοῦ κινδύνου καὶ ἐπέστρεψεν εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Ὁ Ἀνδρόνικος μολοῦσι εἶδε τὴν ἀνακιδίαν καὶ τὴν τῶν Ἀλβανῶν, οὐχ ἦσαν ὁμως πιστεῶν περισσότερον εἰς τοὺς ξένους παρὰ εἰς τοὺς ἰδίους ὑπάρχουσ, ἔλαθε μισθωτῶς ἐν τάγμα Κιπελίων ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Ρογήρου, τὸν ὅποιον ἐτίμησε μεγαλοπρεπῶς. Τὸ τάγμα τοῦτο ἀπέστειλε μετὰ τοῦ στρατεύματος αὐτοῦ κατὰ τῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων πολιτορχουμένης Φιλαδέλφειας. Ὁ Ρογήρος ἠνάγκασεν μὲν τοὺς Τούρκους νὰ λύσωσι τὴν πολιτείαν καὶ ν' ἀναχωρήσωσιν, ἀλλὰ οἱ στρατιῶται αὐτοῦ ἐπιστρέφοντες ἐστρέψαν τὰ ὄπλα κατὰ τῶν ὑπάρχων τοῦ αυτοκράτορος καὶ περιπλανώμενοι διήρπαζον τὴν χώραν, καὶ κατηράνησαν πολλὰς πόλεις. Μετὰ τὰς ἀταξίας ταύτας ἐπέστρεψεν ὁ Ρογήρος μετὰ τοῦ τάγματος αὐτοῦ εἰς τὴν Εὐρώπην, καὶ ἀρνήσας τοὺς Κιπελίους εἰς τὴν Καλλιόποιν, ἔλαθε μεθ' ἑκαστοῦ δικαιοσύνης ἐν τῶν ἐλκεωστέρων καὶ ἤλθεν εἰς τὴν Ὀρσειδίαν τῆς Θράκης, εἰς ἣν εὐρίσκατο ἑνὸς βασιλέως Μιχαήλ καὶ ἐζήτει μισθούς. Ὁ Μιχαήλ ὠργισμένος διὰ τὰ ὑπ' αὐτῶν προχθέντα ἐν τῇ Ἀσίᾳ διέταξε καὶ ἐφάνευσεν αὐτὸν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ στρατιώτας. Τοῦτο ὁμως κλιθόντες οἱ ἐν Καλλιόποις μέινοντες Κιπελίους ἐσραξὴν ὄλους τοὺς κατοίκους τῆς Καλλιόπιδος καὶ ἀκολούθως ἠτομαζόντο νὰ ἀντισταθῶσιν εἰς τὰ βασιλικὰ στρατεύματα.

Ἀδύνατοι ὄντες οἱ Κιπελίους ἐστειλῶν πρὸς τοὺς ἀπεναντι αὐτῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ εὐρισκομένους Τούρκους καὶ ἐκάλισαν αὐτούς εἰς βοήθειαν. Οἱ Τούρκοι διακρίνοντας τὸν Βόσπορον ἐπέρρασαν κατὰ πρῶτον εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ ἐνωθέντες μετὰ τῶν Κιπελίων διήρπαζον τὴν χώραν, κατηράνησαν δὲ καὶ ἄνω πλοῖα ἐβλαπτον τὰ ἐκ τοῦ στενοῦ διακρίνοντα πλοῖα· ἀλλὰ τὰ πλοῖα ταῦτα κατέστρεψαν ἔπειτα οἱ Γενουήσιοι καὶ ἀπῆλλαζον τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα ἐκ τῶν ἐπιδρομῶν τούτων. Ὁ Μιχαήλ ἐστράτευσε κατ' αὐτῶν ἔχων μεγάλαν δύναμιν Ἑλλήνων καὶ Μισσαγετῶν καὶ ἄλλων μηθωτῶν στρατευμάτων. Ἀλλ' ὅτε ἤρξατο ἡ μάχη οἱ μισθωτοὶ ἔφυγον, οἱ δὲ λοιποὶ βλέποντες τοῦτο ἐτοχήθησαν εἰς φυγὴν. Ὁ Μιχαήλ πολεμῶν ἀνδρείως ἠγωνίζετο νὰ ἀναγκάσῃ τοὺς φεύγοντας, ἀλλὰ μὴ δύναμεις ἠναγκάσθη καὶ οὕτως νὰ ἀναχωρήσῃ καὶ νὰ ἔλθῃ εἰς Ἀδριανούπολιν, ὅπου εὐρίσκατο ἐστρατοπεδευμένους ὁ πατὴρ αὐτοῦ Ἀνδρόνικος.

Ἀπὸ τὰς φωνῶν καὶ κατηγοριῶν τῶν ὑπάρχων τοῦ παροῦν-
 θεὸς ὁ βασιλεὺς ἀπέρρισε νὰ ἀρκήσῃ τοὺς ἐπαχθεῖς τοῦτους ἄγθρους καὶ ἐξεστράτευεν ἐναντίον αὐτῶν μὲ ὄλας τοῦ τὰς δυνάμεις, ὥστε καὶ οἱ χωρικοὶ ἠαυλοβήσαν μὲ τὰς δικέλλας καὶ ἄλλα ψευρικά ἐργαλεῖα διὰ νὰ βοηθήσωσι τὰ στρατεύματα. Οἱ Τούρκοι ἐροδύθησαν μὲν, ἀλλὰ βλέποντες, ὅτι οἱ Ἕλληνας ἠαυροῦντες εἰς τὴν πλῆθος, δὲν ἐφύλακτον τὴν πολεμικὴν τάξιν, ἔλαθον ἠθροὺς καὶ ὀρμήσαντες κατ' αὐτῶν μετὰ 8000 ἑλκεσίων ἰππέων ἐπροχώρησαν μέχρι τῆς σαναῆς τοῦ βασιλέως. Τοῦτο ἰδόντες οἱ ἀπειθήσοι χωρικοὶ ἐστράπησαν εἰς φυγὴν καὶ μετ' αὐτῶν καὶ τὸ λοιπὸν βασιλεῖον στρατεύμα. Ὁ βασιλεὺς, καὶ οἱ στρατηγοὶ ἠγωνίζοντο νὰ ἐμποδίσωσι τὴν φυγὴν ταύτην, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθησαν. Οἱ ἄγθροι κατασφάζοντες πολλοὺς καὶ συλλαβόντες ἀμυκλώτους τοὺς ἐπιρηνεστάτους στρατιῶτας ἐκρίεσκον τὸ στρατόπεδον τοῦ βασιλέως ἐν ᾧ εὐρὸν ἀπερὶ πολίτευμα λάφυρα. Μετὰ τὴν ἀνέλπιστον ταύτην νίκην κατέστρεψαν δύο χρόνους οἱ Τούρκοι τὴν Θράκην καὶ ἐπροέβλησαν μεγάλας συμφορὰς εἰς τοὺς ἄστυγμεις κατοίκους, οἵτινες

δὲν ἐτόλμων νὰ ἐξέλθωσι τῶν πόλεων διὰ νὰ καλλισργήσωσι τοὺς ἀγρούς αὐτῶν.

Τὴν ἀξιοθρήνητον ταύτην κατέσχευεν τῆς πατρίδος βλέπων Φιλῆς ὁ Πακλιολόγος συγγενὴς τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ ἄπειρος τοῦ πολέμου, ἤλθε πρὸς τὸν βασιλέα καὶ παρεκάλει αὐτὸν νὰ τῷ δώσῃ στρατηγούς καὶ στρατιώτας, τοὺς ὁποίους οὗτος ἤθελεν ἐκλέξαι διὰ νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῶν ἐχθρῶν, τοὺς ὁποίους ἤλπιζεν ὅτι θεῖα συνάρσις ἤθελε κατατροπώσῃ καὶ ἀκράνῃσι. Ὁ βασιλεὺς ἂν καὶ ἐνθουσιάζετο ὅτι οὗτος ἦτο ἄπειρος τοῦ πολέμου, ἀλλὰ διὰ τὴν θεοσεβείαν αὐτοῦ καὶ εὐλικρίνειαν ἐθεώρησεν αὐτὸν ὡς ἐκλεγμένον παρὰ τοῦ Θεοῦ πρὸς σωτηρίαν τῆς πατρίδος, συγκρατούμενος προθύμως εἰς τοῦτο καὶ παρεχώρησε πρὸς αὐτὸν ὅλους τὰς ἀπαιτούμενας στρατιωτικὰς δυνάμεις. Ὁ Φιλῆς πρῶτον μὲν ἐβρόντησε νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τοὺς στρατιώτας εὐταξίαν καὶ εὐπειθειαν ἔπειτα δὲ στρατοπεδεύσας εἰς θέσιν ἐνομαζομένην Σηρόφυτον, καὶ μεθῶν, ὅτι οἱ ἐχθροὶ εὐρίσταντο ἐκεῖ πλησίον μετὰ τῶν λυγρῶν, παρεθάρρυνε τοὺς στρατιώτας εἰς μάχην κατὰ τῶν ἐχθρῶν, ὅτινες ἀνταίλωντας τοῦ ἡλίου ἐφάνησαν μακρόθεν. Οἱ Τούρκοι μὴ φοβούμενοι πενητάκιον ὄρμησαν κατὰ τῶν βασιλικῶν στρατευμάτων, ἀλλ' ὁ Φιλῆς ἐπικαλούμενος τὴν θεῖαν βοήθειαν ὤρμησε κατ' αὐτῶν καὶ νικήσας ἔσπρην αὐτούς εἰς φυγὴν καὶ τοὺς περιώρισεν εἰς τὴν Χερσόνησον.

Ὁ βασιλεὺς ἀκούσας τῆς νίκης ταύτης τοῦ Φιλῆ ἐχάρη μετὰ ἡλίας ἀπέστειλε δὲ πλοῖα τινὰ μετὰ τῶν ὁπίων ἠνώθησαν καὶ τινὰ τῶν Γενοσησίων διὰ νὰ φυλάττωσι τὸ στενὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ νὰ μεταιώσωσι πᾶσαν βοήθειαν τῶν Τούρκων ἐκ τῆς Ἀσίας. Ὁ βασιλεὺς τῶν Σέρβων γαμβρός τοῦ βασιλέως, ἔστειλε πρὸς τὸν Φιλῆν σῶμα ἐκλεκτῶν ἰππέων· οἱ δὲ Τούρκοι βλέποντες ἐκρυπτοὺς καλεῖσθαι αὐτοὺς καὶ πολιορκουμένους ἀπὸ τε τῆς ξηρᾶς καὶ θαλάσσης, ἐρίψαν τὰ ὄπλα, ἔλαθον μεθ' ἑαυτῶν τὸν χρυσὸν καὶ τὴν ἀργύρον καὶ ἐπεροῦσαν διὰ νυκτός πρὸς τὴν παρλίαν διακοσούμενοι· νὰ παραδοθῶσιν εἰς τοὺς Γενοσησίους, τοὺς ὁποίους δὲν εἶχον ἀδικήσει καὶ ἤλπίζον διὰ

τοῦτο παρ' αὐτῶν περισσοτέρην συμπάθειαν. Ἀλλὰ διὰ τὸ σκόδρον ἐκτὶ νὰ ἐλθῶσιν εἰς τὰ πλοῖα τῶν Γενοσησίων, ἤρχοντο εἰς τὰ τῶν Ἑλλήνων τῶν ἀσπόνδων αὐτῶν ἐχθρῶν καὶ ἄλλοι μὲν ἐφρονεύθησαν, ἄλλοι δὲ ἤγμεκλωτίθησαν. Οὕτως ἡ Εὐρώπη ἠλευθερώθη ἐπὶ τοῦ περὶ τὸν ἀπὸ τῶν Τούρκων.

Ὁ πρεσβύτερος υἱὸς τοῦ Ἀνδρόνικου Μιχαὴλ εἶχε δύο υἱοὺς τῶν Ἀνδρόνικων καὶ Μανουὴλ, ὁ δὲ αὐτοκράτωρ ὁ πάππος αὐτῶν ἠγάπη πολὺ τὸν Ἀνδρόνικον. Ἐπειδὴ ὁμως ὁ Μανουὴλ ἀπέθανεν ὁ Μιχαὴλ ὁ πατὴρ αὐτοῦ δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐπιζήσῃ ἀλλ' ἀπέθανεν ἀπὸ τῆς λύπης αὐτοῦ. Ὁ δὲ Ἀνδρόνικος ἂν καὶ δὲν ἠγάπητο ὑπὸ τοῦ πάππου αὐτοῦ εἰδείχθη μάλα ταῦτα ἀγνώμων πρὸς αὐτὸν καὶ ἠνώθη μετὰ τοῦ Ἰωάννου Καντακουζηνοῦ καὶ Θεοδώρου Συναδηνοῦ καὶ ἄλλων ἐχθρῶν τοῦ βασιλέως. Ὁ βασιλεὺς μεθῶν ταῦτα ἐλυπεῖτο πολὺ καὶ ἠγωνίζετο νὰ διορθώσῃ αὐτόν· ἀλλ' ἐπὶ τέλους βλέπων αὐτὸν ἀμετάτρεπτον ἀπεράσισε νὰ προλάβῃ τοὺς σκοπούς αὐτοῦ καὶ τῶν συνομοσπῶν, καὶ ἀνήγγειλε τοῦτο πρὸς τὸν πατριάρχην Γεράσιμον. Ὁ Ἀνδρόνικος ὁμως ὁ ἕγγονος αὐτοῦ μεθῶν ταῦτα ἔφυγε μετὰ τῶν φίλων αὐτοῦ καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν Ἀδριανούπολιν ἐκηρύχθη βασιλεὺς καὶ ἐκίνησε κατὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ αὐτοκράτωρ ἀκούσας ταῦτα ἔστειλε πρὸς τὸν ἕγγονον αὐτοῦ τὸν Θεόκλητον ἐπίσκοπον Φιλαδελφείας προβάλλον πρὸς αὐτὸν εὐλογον εἰρήνην, ἣτις καὶ ἐγένετο. Κατὰ τὴν εἰρήνην ὁ μὲν Ἀνδρόνικος ἔλαβε τὴν ἡμισυ τῆς ἐπικρατείας ἀπὸ Χριστουπόλεως ἕως τοῦ Ρηγίου καὶ τὰ προάστεια τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὁ δὲ πάππος τὴν Κωνσταντινούπολιν μετ' ὅλας τὰς νήσους καὶ πόλεις τῆς Ἀνατολῆς· καὶ ὅλας τὰς ἐπαρχίας τὰς μεταξὺ Χριστουπόλεως καὶ Δυρραχίου.

Ἀπὸ ταύτης ὁμως τῆς ἐμφυλίου ταραχῆς ὠφελούμενοι οἱ Τούρκοι ἐκτίσθησαν πολλὰς πόλεις ἐν Ἀσίᾳ, πρὸς τοὺς τοὺς ἐπὶ καὶ τὴν ἀξιολογοτάτην πόλιν Προσσαν τῆς Βιθυνίας, τὴν ὁποίαν ὁ Ὀρχάνης κατέστησεν Πρωτεύουσαν τῆς Ὀθωμανικῆς Μοσουλῆς. Ἡ μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν βασιλείων γενομένη εἰρήνη ἐλήθη ἐν τῷ ἐπίγειο, ὁ δὲ νέος Ἀνδρόνικος μετὰ διαφόρους ἐμ-

φουλίου· πολέμους· ἐκρίευσά· διὰ· πρῶτος· τὴν· Κωνσταντινουπόλιν· καὶ· ἐκρήχθη· αὐτοκράτωρ· ὀλοκλήρου· τῆς· Ἑλληνικῆς· μοναρχίας· τὸν· δὲ· πάλιν· αὐτὸς· συνεχώρησεν· νὰ· ζῆ· ἡσυχῶς· ἐν· ταῖς· ἀνακτοραῖς·

ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ Ο ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ.

Ἀνδρόνικος· ὁ· νεώτερος· ἀνάδης· τὸν· θρόνον· ἐστράτευσεν· ἐναντίον· τοῦ· βασιλέως· τῶν· Βουλγάρων· εἰσβάλλοντος· εἰς· τὴν· Θράκην· καὶ· ἠνάγκασεν· αὐτὸν· νὰ· κἀμῆ· εἰρήνην· ἐπωφελεῖ· εἰς· τὴν· αὐτοκρατορίαν· ἔπειτα· ἐστράφη· τὰ· ὄπλα· κατὰ· τῶν· Τούρκων· οἵτινες· ἐν· καιρῷ· τῶν· ἐμφυλίων· ταρχῶν· ἐκυρίευσαν· πολλὰς· πόλεις· ἐν· Ἀσίᾳ· Ἐπειδὴ· δὲ· ἀπέθανον· ὁ· Ὀθωμανὸς· μονάρχης· τῶν· Τούρκων· ὁ· βασιλεὺς· εὖρος· τὴν· ἐκκίρην· καὶ· ἀνεκίνησε· πολλὰς· πόλεις· τὰς· ὁποίας· ὁ· πολεμικὸς· ἐκεῖνος· ἀνὴρ· εἶλε· κυριεύσει· καὶ· πρὸ· πάντων· τὴν· πόλιν· Νίκαιαν· Ὀρχάνης· ὁμοίως· ὁ· υἱὸς· καὶ· διάδοχος· τοῦ· Ὀθωμανοῦ· ἀνακλιῶν· τὴν· ἀρχὴν· συνέλαβε· μεγάλην· δύναμιν· καὶ· εἰσβάλλων· εἰς· τὴν· Βιθυνίαν· ἐστρατοπέδουσε· πλησίον· τῆς· Νίκαιας· Ὁ· βασιλεὺς· μαθὼν· ταῦτα· ἐπέστραψεν· ἐκ· Κωνσταντινουπόλεως· εἰς· τὴν· ἐνρίσκατον· τότε· καὶ· ἐστρατοπέδουεν· ἀπέναντι· τῶν· Τούρκων· πλησίον· τῆς· Φιλοκαρῆνης· μάχης· ὁμοίως· γενομένης· ἐνίκησεν· οἱ· Τούρκοι· καὶ· ἐκρίευσαν· ὅλον· τὸ· στρατόπεδον· τοῦ· αὐτοκράτορος· ὁ· δὲ· Ἀνδρόνικος· ἐπέστραψεν· εἰς· τὴν· Κωνσταντινούπολιν·

Οἱ· Τούρκοι· μὴ· ἔχοντας· τότε· ἄλλων· ἐχθρῶν· ἐκρίευσαν· ὅλας· τὰς· παρακλίους· πόλεις· τῆς· Βιθυνίας· καὶ· αὐτὴν· τὴν· Νίκαιαν· ἔτι· δὲ· καὶ· τὴν· Ἄβυδον· καὶ· Νικομηθεῖαν· Ἐπειδὴ· δὲ· ὁ· βασιλεὺς· ἠσθένησεν· ἀσθένειαν· βραχίαν· καὶ· ἡ· κύλη· εὐρίσκατον· ἐκ· τούτου· εἰς· παρακλίαν· οἱ· Τούρκοι· ἤρξαντο· τὰς· κατωκλήσεις· αὐτῶν· ἐν· Ἀσίᾳ· Ὁ· βασιλεὺς· μὴ· δυναμμένος· νὰ· ἀντιστάθῃ· κατὰ· τοσούτου· ἰσχυροῦ· ἐχθροῦ· κατεπέστη· ὑπὸ· τοῦ· Καντακουζηνοῦ· νὰ· κἀμῆ· εἰρήνην· μετὰ· τῶν· Τούρκων· καὶ· νὰ· ἀρήσῃ· εἰς· αὐτοὺς· ὅλας· τὰς· πόλεις· τὰς· ὁποίας· εἶχον· κυριεύσει· Ἄλλ'· οἱ· Τούρκοι· μετ'· ἄλλων· παραβάντες· τὴν· συνθήκην· καὶ· ἐρημώσαντες· τὰ· περὶ· τὰς· ἐπι-

στραφῆν· μετὰ· πολλῶν· λαφύρων· καὶ· πολλῶν· αἰχμαλώτων· Μετ'· ὀλίγον· δὲ· ἀπέθανον· καὶ· ὁ· Ἀνδρόνικος· βασιλεύσας· χρόνους· δεκαπρεῖς· ἀπὸ· τῆς· ἐποχῆς· καθ'· ἣν· ἐστέρησε· τὸν· πάλιν· αὐτοῦ· τῆς· βασιλείας· καὶ· ζήσας· ἔτη· πενήτηκοντα· καὶ· τέσσαρα· Ὁ· Καντακουζηνὸς· ἐν· τῇ· ἱστορίᾳ· τῆ· συγγραφείῃ· ὑπὸ· αὐτοῦ· ζῆται· νὰ· ἀνωῆθῃ· τὸν· Ἀνδρόνικον· ἀλλ'· ὁ· Γρηγόριος· ἀποδίδει· ὅλας· τὰς· ταρχῆς· τῆς· βασιλείας· εἰς· τὰς· κακὰς· συμβουλάς· τοῦ· Καντακουζηνοῦ· καὶ· τῶν· ἄλλων· συμβούλων· αὐτοῦ·

ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ.

Ὁ· Ἀνδρόνικος· ἀποθνήσκων· ἀφῆκε· δύο· υἱούς· Ἰωάννην· καὶ· Μανουὴλ· Ἐκ· τούτων· ἀντιπροβλή· βασιλεὺς· ὁ· Ἰωάννης· ἀλλ'· ἐπειδὴ· ἦτο· μικρῆς· ἡλικίας· διαμήσθη· ἐπίτροπος· τοῦ· βασιλείου· ὁ· Ἰωάννης· ὁ· Καντακουζηνός· Ὁ· ἐπίτροπος· αὐτοῦ· διεύθυνε· μετὰ· δικαιοσύνης· καὶ· μετρίτης· τὴν· βασιλείαν· καὶ· ἐφρόντισε· περὶ· τῆς· ἀνατροφῆς· τοῦ· νέου· αὐτοκράτορος· καὶ· τοῦ· ἀδελφοῦ· αὐτοῦ· καὶ· περὶ· τῆς· ἀσφαλείας· καὶ· εὐτυχίας· τῶν· ἐπαρχιῶν· τῆς· αὐτοκρατορίας· Ὁ· Ηγετάρχης· ὁμοίως· Ἰωάννης· φρονῶν· τὸν· Καντακουζηνόν· διότι· ἐγένετο· ἐπίτροπος· τοῦ· βασιλέως· καὶ· δὲν· ἐπροτιμήθη· αὐτῆς· ἤρξατο· νὰ· κατηργῆ· αὐτὴν· ὡς· πάλιν· καὶ· ἐπιβουλον· τοῦ· βασιλέως· Ὁ· Καντακουζηνὸς· μαθὼν· ταῦτα· ἐξήτησε· νὰ· περικιτηθῇ· ἀλλ'· ἡ· βασιλεῖσα· δὲν· ἐδέχθη· κατ'· οὐδένα· τρόπον· τὴν· παραίτησιν· αὐτοῦ· Ἐπὶ· τέλους· δὲ· ὁ· πατριάρχης· ὤφειλε· εἶναι· ἀπὸ· τὴν· ἀπουσίαν· αὐτοῦ· ἔπεισε· τὴν· βασιλεῖσσαν· καὶ· ἔσειλε· τὴν· ἀπόλυτον· αὐτοῦ· εἰς· Αἰδυμοναίχων· ὅπου· διέμενε· τότε· ὁ· Καντακουζηνός· ὅστις· καὶ· προσετέθη· νὰ· ἀπέχῃ· τῶν· πραγμάτων· καὶ· νὰ· ζῆ· ζωὴν· ἰδιωτικὴν· Ὁ· Καντακουζηνός· μὴ· θέλων· νὰ· περικιτηθῇ· πρὶν· ἀπολογηθῆ· καὶ· ἀποδείξῃ· τὴν· ἀθωότητά· του· ἐκρήχθη· δημοσίως· ἐχθρὸς· τῆς· πατρίδος· Βλέπων· δὲ· ὅτι· οἱ· ἐχθροὶ· αὐτοῦ· ἀπεράσισαν· νὰ· τὴν· κατωστρέψωσιν· ἐκρήχθη· προτροπῇ· τῶν· ἀρχόντων· βασιλεὺς· ἐν· Αἰδυμοναίχῳ·

Ἀφού· περὶ· ἔλαθεν· οὕτω· τὴν· βασιλικὴν· ἀξίαν· ὁ· Καντακουζηνός· ἐστράτευσε· πρὸς· τὰ· παραθαλάσσια· ὅπου· ἤδυνετο· νὰ· λαμβάνῃ· εύκόλως· βυθίσαιεν· ἀπὸ· τοὺς· Τούρκους· μετὰ· τῶν· ὁποίων·

ἐν ὁμοιοῖς καὶ εἰρήνῃ. Ὁ Μουράτ ὅμως μαθὼν ἐγκλιρῶς τὴν ἐπιβουλὴν ἐτύφλωσε τὸν υἱὸν αὐτοῦ καὶ προσέταξε τὸν Παλαιολόγον νὰ τιμωρήσῃ καὶ αὐτὸς τὸν υἱὸν του· ὁ βασιλεὺς φοβούμενος τὸν Σουλτάνον ἐφυλάκισε τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ τὸν ἔγγονόν του καὶ ἐκήρυξε μέτοχον τῆς βασιλείας τὸν δευτέρον υἱὸν αὐτοῦ Μανουὴλ. Ὁ Ἄνδρόνικος ὅμως ἔφυγεν ἀπὸ τὴν φυλακὴν καὶ πολεμήσας κατὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, εἰτῆλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἐκηρύχθη βασιλεὺς, συλλαβὼν δὲ τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τοὺς ἀδελφούς του Μανουὴλ καὶ Θεόδωρον ἐφυλάκισεν αὐτούς. Ἀλλὰ καὶ οὗτοι μετὰ δύο ἔτη ἔφυγον, καὶ ὁ Ἄνδρόνικος φοβούμενος τὰ ἐκ τῶν ἐμφυλίων πολέμων δεῖν καὶ βλέπων τοὺς Τούρκους· ἐτοιμοὺς νὰ εἰσβάλωσιν εἰς τὴν μοναρχίαν, ἀπεκατέστησε πάλιν τὸν πατέρα καὶ τὸν ἀδελφόν του εἰς τὸν θρόνον, αὐτὸς δὲ ἔλαβεν τὴν Σηλυμβρίαν καὶ ἄλλας τινὰς πόλεις.

Τούτων οὕτως ἐχόντων ἐδολοφονήθη ὁ Μουράτ ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ παρέλαβε τὴν βασιλείαν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Βαϊκίτζιης. Οὗτος κυριεύσας τὴν Θεσσαλίαν, τὴν Μακεδονίαν, τὴν Ἱπείρου καὶ τὴν Βουλγαρίαν, ἤρξατο νὰ θεωρῇ τὸν Αὐτοκράτορα κατέχοντα μόνην τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τὰ περὶ ἑαυτὴν ὑποτελή, καὶ ἔστειλε πρέσβεις προστάζων αὐτὸν ἀναθῶν νὰ διῆλθῃ πρὸς αὐτὸν ἐτήσιον φόρον καὶ νὰ στείλῃ πρὸς αὐτὸν ὄμηρον τὸν υἱὸν αὐτοῦ Μανουὴλ, ὅπως συνεστρατεύῃ μετ' αὐτοῦ ἐν πολέμῳ. Ὁ δυστυχὴς βασιλεὺς μὴ θυνόμενος νὰ ἀντισταθῇ εἰς τὸν φοβερὸν τοῦτον ἐχθρὸν συγκατένευσε εἰς τὰ ζητήματα αὐτοῦ καὶ μετ' ἐλίγον ἀπέβηκε.

ΜΑΝΟΥΗΛ Ο ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ.

Ὁ Μανουὴλ, εὐρισκόμενος ἐν Βιθυνίᾳ ὄμηρος παρὰ τῷ Βαϊκίτζιῃ, ἔμεινε ἐκείθεν τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἔφυγε κρυφίως καὶ ἦλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ὁ Βαϊκίτζιης ὀργισθεὶς διὰ τοῦτο ἦλθεν εἰς τὴν Θράκην καὶ στρατοπεδεύσας πλησίον τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπολιόρκει αὐτὴν καὶ διὰ ξηρᾶς καὶ διὰ θαλάσσης. Ὁ Μανουὴλ εἰς τὴν δυστυχίαν ταύτην κατέφυ-

γεν εἰς τοὺς Δυτικούς ἡγεμόνας ζητῶν βοήθειαν, οἵτινες καὶ προσέφερον τοιαύτην προθύμως, ἀποστείλαντες 130,000 στρατιωτῶν. Ὁ Βαϊκίτζιης ὅμως ἐνίκησεν δυστυχῶς τὸν στρατὸν τοῦτον καὶ ἠνυκλώσας πολλοὺς ἐξ αὐτῶν μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦτο καὶ ὁ Κύμιος τοῦ Νιβέρνου καὶ τρικασιεῖς ἐκ τῶν ἐπιφανεστέρων στρατηγῶν· οὗτοι ἐκτὸς τοῦ κύμητος καὶ ἑτέρον πόντος κατεστράφησαν ἀνηλεῶς ἐνώπιον τοῦ Βαϊκίτζιου. Ἡ εὐγνωμοσύνη ὅμως ὄλων τῶν Ἑλλήνων πρὸς τοὺς προμάχους τούτους τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος αὐτῶν θέλει μόνει ἀνεξέκλιπτος αἰωνίως.

Ὁ Βαϊκίτζιης βλέπων ὅτι οἱ ἀκόικοι τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἔχον ἀπόφασιν νὰ ἀντισταθῶσι μέχρι τελευταίας πνοῆς, ὑπεσχέθη εἰς τὸν Ἰωάννην τὸν υἱὸν τοῦ Ἀνδρόνικου ὅστις κατέσχεν, ὡς εἴπομεν, τὴν Σηλυμβρίαν νὰ παραχωρήσῃ πρὸς αὐτὸν τὸν βασιλικὸν θρόνον, εἰς τὸν ὅστιον εἶχε δικαιώματα, ὡς υἱὸς τοῦ προσκυτέρου υἱοῦ τοῦ Μιχαήλ, ὁ δὲ Ἀνδρόνικος νὰ παραχωρήσῃ πρὸς αὐτὸν τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ νὰ μεταφέρῃ τὴν πρωτεύουσιν τῆς αυτοκρατορίας εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἣν ὑπέσχετο ὁ Σουλτάνος νὰ ἀθήσῃ εἰς αὐτὸν καὶ εἰς τοὺς ἀπογόνους του. Ὅτε δὲ ὁ συμβιβασμὸς οὗτος ἐκυρώθη ἐκατέρωθεν δι' ὅρκων, ὁ Βαϊκίτζιης ὑπέσχετο νὰ λύσῃ τὴν πολιορκίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ νὰ πύσῃ ἀπὸ παντὸς ἐχθρικοῦ ἐπιχειρήματος, ἐὰν δὲ λῆθῃ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐξώσῃ τὸν Μανουὴλ ἐκ τοῦ θρόνου καὶ ἀντ' αὐτοῦ νὰ ἐκλεῖξῃ τὸν ἀνεψιὸν του Ἰωάννην, ὡς νόμιμον διαδόχον τοῦ ἀποθνήσκοντος αυτοκράτορος.

Τὸ δόλιον τοῦτο σφισμα τοῦ Σουλτάνου διήρσε τὸν λαόν εἰς δύο μερίδας· ὁ δὲ Μανουὴλ, βλέπων τὴν διαίρεσιν ταύτην καὶ φοβούμενος τὰ ἐκ ταύτης δεῖν, ἀνηγγεῖλε πρὸς τὸν Ἰωάννην, ὅστις εὐρίσκειτο εἰς τὸ στρατοπέδον τῶν Τούρκων, ὅτι ἦτο πρόθυμος νὰ παραχωρήσῃ πρὸς αὐτὸν τὴν βασιλείαν, ἐὰν ἐπιτρέψῃ εἰς αὐτὸν νὰ ὑπάγῃ μετὰ τῆς γυναίκας καὶ τῶν τέκνων του ὅπου ἦθελεν. Ὁ Ἰωάννης παρασχεθεὶς τοῦτο εἰτήλησεν εἰς τὴν πόλιν καὶ ἐκηρύχθη βασιλεὺς, ὁ δὲ Μανουὴλ ἀναχωρήσας ἦλθεν εἰς Βενετίαν, ἐκεῖθεν δὲ εἰς τὰς ἀλύξας τῶν Δυ-

τυκίων ηγεμόνων, ζητούν βοήθειαν κατὰ τῆς αὐξήνουσης δυναμείας τῶν Τούρκων· οἱ δυτικοὶ ηγεμόνες παρελθόντες τὰ αἰτηματικά κείμενα τοῦ Μουρατῆ ὑποσχέθησαν τὴν βοήθειαν αὐτῶν.

Ἀπὸ ὃ Ἰωάννης ἀνογορεύθη βασιλεὺς, ὁ Βασιλεὺς προέτεινε εἰς αὐτὸν νὰ ἐκπληρώσῃ τὰς ὑποσχέσεις αὐτοῦ· ἀκούσας δὲ, ὅτι ὁ λαὸς δὲν παρεδέχετο κατ' αὐτὸν τρόπον τὴν ἀτιμίαν ἐκείνου συμφωνίαν, ἐπολιόρμησε τὴν πόλιν μετὰ περισσοτέρας ὀργῆς. Τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων, διεδόθη φήμη, ὅτι ὁ Γκεμερλάνος, ὁ διαδόχτος ἐκεῖνης Ἐξάρης, κυριεύσει τὴν Περσίαν ἐστράφη τὰ ὅπλα κατὰ τοῦ Βασιλέως καὶ ἠτοιμάζετο νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὴν Συρίαν. Ὁ Βασιλεὺς, θεωρῶν τὸν ἐπικείμενον τοῦτον κίνδυνον, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν καὶ ἐξεστράτευσεν κατὰ τοῦ Γκεμερλάνου. Συγκρούθητις δὲ μάχης μεταξὺ αὐτῶν ἐν Ἀγκυρῇ τῆς Γαλιτικῆς, ἐνεκλήθησαν οἱ Τούρκοι ὁ δὲ Βασιλεὺς συνελήθη ἀγχιμάχως ὑπὸ τοῦ Γκεμερλάνου.

Ὁ Μιχαὴλ Παλαιολόγος μακρὴν τὴν ἀγχιμάχωσιν ταῦ μεγίστου αὐτοῦ ἔγρηθ Βασιλέως, ἐπέστρεψεν εἰς Κωνσταντινούπολιν εἰς ἣν ὁ λαὸς ὑπεδέχθη αὐτὸν ἐνθουσιωδῶς, ὅπως ἐμίσει τὸν Ἰωάννην διὰ τὴν δουλοπρεπή πρὸς τοὺς Τούρκους συνθήκην· ἐξαρθεύοντος δὲ τοῦ Ἰωάννου ἀνεκδέχθη εἰς τὸν θρόνον ὁ Μουρατῆ. Ἡ κατὰ τῶν Τούρκων νίκη τοῦ Γκεμερλάνου καὶ ἡ ἐκ ταύτης γενομένη εἰς αὐτοὺς φθορὰ ὀλίγον ἐλαψὲ νὰ ἐπιφέρει τὴν παντελῆ καταστροφὴν τῆς Ὀθωμανικῆς μοναρχίας. Οἱ πέντε υἱοὶ τοῦ Βασιλέως σπαρτάζοντες πρὸς ἄλληλους περὶ τῆς βασιλείας ἐπολέμουν δέκα ἔτη συνεχῶς, μετρίστου ὁ Μωάμεθ ὁ νεώτερος υἱὸς αὐτοῦ, καταβλάσων ταὺς ἄλλους, ἔρπασσε τὴν βασιλείαν. Ἐκ τῶν τυχόντων τοῦτον ἐπιλαβόμενος ὁ Μουρατῆ ἐκέρρισε πολλὰς ἐπαρχίας, τὰς ὑποίους ἀφῆκε καὶ εἰς τὸν διάδοχον αὐτοῦ.

ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ.

Ἀποθανόντος τοῦ Μιχαὴλ Παλαιολόγου διεδέχθη αὐτὸν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἰωάννης, Βασιλευσάτος τούτου, Μουρατῆ ὁ Β' υἱὸς

καὶ διάδοχος τοῦ Μωάμεθ ὅχι μόνον ἐκέρρισεν ὅλας τὰς ἐπαρχίας τὰς ὑποίους εἶχε κυριεύσει ὁ κύριορχος Μουρατῆ καὶ οἱ ἄλλοι Χριστιανικοὶ ηγεμόνες μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Βασιλέως, ἀλλὰ καὶ στρατοπεδεύσας πλησίον τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀβιέπολιθρον αὐτῆν. Οἱ κάτοικοι τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀβιέπολιθρον μὲν ἀνδρείως, ἀλλὰ στενωχωρούμενοι πολὺ ἐκ τῶν συνεχῶν προσβολῶν, ἤθελον ἔως ἀγκυραθῆν νὰ παραδώσασιν τὴν πόλιν, ἐὰν ὁ βασιλεὺς δὲν κατέπειθε τὸν βασιλέα τῆς Κερκμανίκης νὰ βοηθῆσθ τὸν ἀποστατήρικτον υἱὸν τοῦ Μουρατῆ Μουσταφᾶν. Οὗτος δὲ βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Κερκμαστανῶν. Οὗτος δὲ βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Κερκμανίκης ἠδυνήθη νὰ κυριεύσῃ τὴν Νίκειαν. Ἀγκυραθῆς ὁ Μουρατῆ νὰ λύσῃ τὴν πολιορκίαν, πρῶτον μὲν ἐστράτευσεν κατὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Μουσταφᾶν, τὸν ὅπουν νικήσας καὶ συλλαβὼν ἀγχιμάχως ἐπὶ τῆς μετὰ τὴν ναυρῶν τοῦ τόξου· ἔπειτα δὲ ἐκστράτευσας κατὰ τοῦ βασιλέως τῆς Κερκμανίκης ἠνέγκασεν αὐτὸν εἰς ἐπιζήμιον εἰρήνην. Ἀπὸς ἐνίκησε τοὺς δύο μεγάλους ταύτους, ἐξήρθε, εἰσέβλεκεν ὁ γερῶν οὗτος θωμακὸς εἰς τὴν Μικασδίαν, ἐκέρρισε τὴν Θεσσαλονικίαν καὶ διήρπασεν αὐτὴν, ἔπειτα δὲ ὀργήσας ἐκέρρισε πολλὰς ἐν Αἰτωλίᾳ, Φωκίᾳ καὶ Βοιωτίᾳ πόλεις.

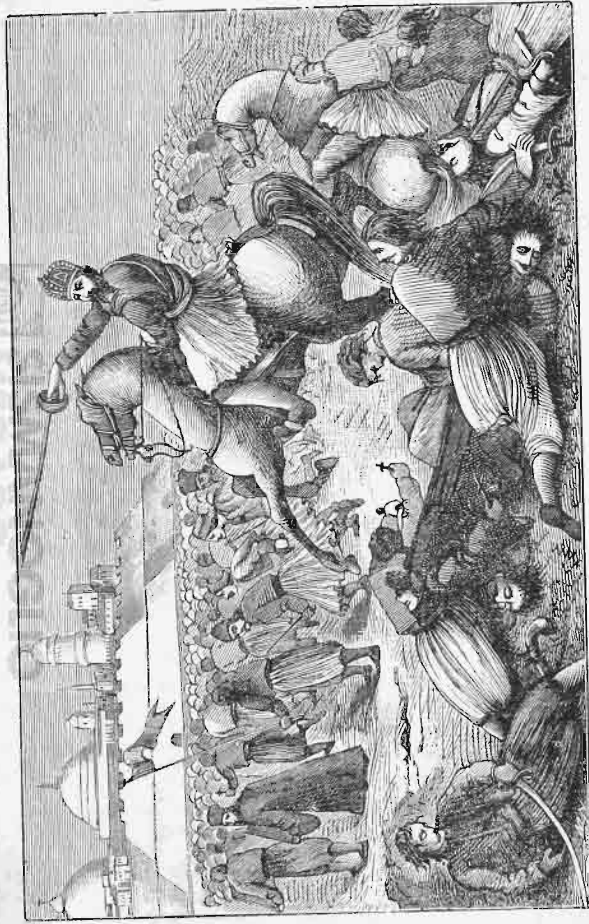
Ὁ Ἰωάννης Παλαιολόγος ἀκούων τὰς νίκας ταύτας τοῦ Σουλτάνου Μουρατῆ ἐστρεψε πρὸς εἰς τὴν Ἀδριανούπολιν τὴν καθέδραν αὐτοῦ καὶ ἐζήτησε εἰρήνην. Ὁ Σουλτάνος εἰδείσε μεγάλην ἀλαζονίαν καὶ προπέσειν, λέγων, ὅτι προτίθεται νὰ ἐκστρατεύσῃ κατ' αὐτοὺς εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἐὰν ὁ βασιλεὺς δὲν παραχωρήσῃ εἰς αὐτὸν τὰ πρὸς τὴν Μαύρην θάλασσαν φρούρια, καὶ δὲν ὑποσχεθῆ νὰ διδῇ πρὸς αὐτὸν ἐτήσιον φόρον 300,000 γροσίων. Ὁ δυστυχὴς βασιλεὺς εἰς τὸν ὅπουτον δὲν ἔμεινε ἤδη ἀπὸ τὴν ἐπιπράτικτον αὐτῶ ἀλλο, εἰμὴ μόνον ἡ Κωνσταντινούπολις καὶ ὁ πέριξ αὐτῆς τόπος, ἀγκυραθῆ εἰς τὴν ἐπιζήμιον καὶ ἀτιμίαν τούτων συνθήκων. Γνωρίζων ὅμως ὅτι ὁ Μουρατῆ ἀρᾶν ἀκαταπίσει τὴν κατὰ τοῦ Γεωργίου Καστρινιάτου πόλεμον θέλει ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐζήτησε βοήθειαν ἀπὸ τοῦ Χριστιανικοῦ ηγεμόνος,

αὐτὴ ὑπαγεῖθι εἰς κύτους· τὰ ἐνώπιον τὴν Ἀνατολικὴν καὶ Δυτικὴν Ἐκκλησίαν.

Ἐπειδὴ δὲ τότε συνεκροτεῖτο σύνοδος ἐν Βασιλεῖσι διαφερομένη πρὸς τὸν Πάτρι· προσεκληθῆν ὁ κύτοκράτωρ ὑπ' αὐτῆς· καὶ μεταβῆ εἰσεῖ μετὰ τοῦ ἱερατείου του διὰ καὶ ἀρχὴ ὤρελιμωτέρου τὴν ἔνωσιν. Ἐπλήθυνεν δὲ ἐκ μέρους τῆς συνόδου ταύτης καὶ τέσσαρα πλοῖα. Ἄλλ' ὁ Πάππας Εὐγένειος Δ' εἰς τὸν ἔσπονθον δὲν ἐσύμφερρον ἢ ἔνωσις τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας μετὰ τὴν Σύνοδον τῆς Βασιλείας· ἐπέτειλε προσεῖλαι πρὸς τὸν κύτοκράτωρα μετὰ πολλὰς ὑποσχέσεις, προσέσχετο ὅτι ἢ ἐν Βασιλεῖσι σύνοδος ἐρελιώθη μετὰ αὐτὴν, καὶ βεβαιώσας αὐτὸν ὅτι μετὰ τὴν ἔνωσιν θέλει στείλει ἀκριβήματων πλήθος Χριστιανῶν διὰ καὶ ἐκδιώξωσι τοῖς Τούρκοις. Ἄρσιν δὲ κακταπεισθῆ ὁ βασιλεὺς οὕτω καὶ ὑπάγγε εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἔφθασεν ἐκ μέρους τοῦ Πάππας τέσσαρα πλοῖα ἀνεβαρῶμενα ἀπὸ τὴν ἀναβίῃ του Κουτλουμάρην διὰ καὶ μετακέρωσιν εἰς Ἰταλίαν τὸν κύτοκράτωρα μετὰ τοῦ Πατριάρχου καὶ τοῦ ἱερατείου. Ὅσοι δὲ ἐφθασαν ὁ Κουτλουμάρης διεδίδετο ὅτι ἔρχονται μετ' αὐτὸν καὶ τὰ παρὰ τῆς Συνόδου τῆς Βασιλείας ἀποστελλόμενα πλοῖα, καὶ πραγματικῶς μετὰ τέσσαρας ἡμέρας εἰτέλλον καὶ τὰ πλοῖα ταῦτα εἰς τὴν λιμένα τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ Κουτλουμάρης προσημαζέτο καὶ προσέβλη τὰ πλοῖα ταῦτα, ἀλλ' ὁ κύτοκράτωρ ἀπέτρεψεν αὐτὸν ἐκ τῆς τοιαύτης προθέσεως αὐτοῦ. Οἱ φρονιμώτεροι τῶν μαριστῶν τοῦ Βασιλείου συνεβούλευον τὸν κύτοκράτωρα καὶ μὴ ὑπάγγε εἰς τὴν πόλιν, ὅπου ὁ Πάππας καὶ ὁ κληρὸς αὐτοῦ σκακίζεσι πρὸς τὴν ἐν Βασιλεῖσι Σύνοδον, τὴν αὐτὴν δὲ γνώμην ἐδίδον καὶ οἱ ἐκ τῆς Βασιλείας ἐλθόντες. Ὁ κύτοκράτωρ ὅμως δὲν ἠθέλησε καὶ ἀκούστη οὐδέμιν συμβουλήν, ἀλλ' ἀπεράσισε καὶ μεταβῆ εἰς Ἰταλίαν.

Ὁ κύτοκράτωρ λοιπὸν, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Δημήτριος, ὁ Πατριάρχης Ἰωσήφ καὶ πολλοὶ τῶν ἀρχιερέων καὶ ἐλλογιμῶν ἀνθρώπων τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπιβάντες ἐπὶ τῶν ὑπὸ τοῦ Πάππας σκακέντων πλοίων, ἐφθασαν εἰς Βενετίαν τὴν 9 Φεβρουαρίου 1137. Ὁ Δούξ τῆς Βενετίας καὶ ἡ Γερουσία ὑπεδέχθησαν

μετὰ μεγάλων παρηγάξεων καὶ τιμῶν τοὺς δικασίμους τοῦτους ἔξενους· μετὰ τῶν αὐτῶν δὲ τιμῶν ὑπεδέχθη τὸν αὐτοκράτορα καὶ τὸν Πατριάρχην καὶ ὁ Πάππας Εὐγένειος Δ' τὴν 28 Φεβρουαρίου, εἰς τὴν Φερράρην, ὡς ἱστορεῖ ὁ Συρόπουλος καὶ ὁ Φραντζῆς. Ἡ συμβῆσκα ὅμως τότε ἐν Φερράρῃ λοιμώδης νόσος ἠνάγκασε τὴν Σύνοδον καὶ μεταβῆ εἰς τὴν Φλωρεντίαν, ὅπου ἐξηκολούθησε τὰς ἐργασίας αὐτῆς. Ἐπειδὴ ἡμῶς οἱ σκοποὶ τῶν συνεληθόντων ἐν αὐτῇ ἦσαν διάφοροι, μεγάλα δυσκολία παρενεβλήθησαν εἰς τὰς ἐργασίας αὐτῆς. Ὁ μὲν αὐτοκράτωρ ἤλπιζεν ὅτι γενομένης τῆς ἐνώσεως θέλουσιν ἀποστείλει πρὸς αὐτὸν βοήθειαν οἱ Δυτικοὶ ἡγερμένους, ὅπως ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τῶν Τούρκων· ὁ δὲ Πάππας ἐνοχλούμενος ὑπὸ τῆς ἐν Βασιλεῖσι συνόδου ἐξήτει διὰ τῆς ἐνώσεως τὴν ἀντροπὴν τῆς Συνόδου ταύτης. Μετὰ δὲ εἴκοσι καὶ πέντε συνεδριάσεις, ἐν αἷς ἐγένοντο σφοδρὰ συζητήσεις, ὁ δὲ ἐνδοξὸς Μάρκος ὁ Ἐφέσιος ἠναντιοῦτο πικρῶντι σθένει εἰς τὴν ἔνωσιν, ἢ Σύνοδος ἦναισε τέλος πάντων τὴν Ἀνατολικὴν καὶ Δυτικὴν Ἐκκλησίαν. Ὁ Πατριάρχης ὅμως Ἰωσήφ ἀφροστώσας ἀπέθανε πρὶν ὑπογράψῃ τὴν ἔνωσιν ταύτην· ὁ δὲ Νικαίος Βησσαρίων προσεκληθῆν εἰς τὸν Πάππαν καὶ ἀνεδείχθη ὑπ' αὐτοῦ Καρδιανός. Οἱ λοιποὶ ἀρχιερεῖς μὴ ἔχοντες ἔξοδα καὶ ἐπιστρέψωσιν καὶ βιαζόμενοι ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος ὑπέγραψαν τὴν συνθήκην ταύτην· ἀλλ' ὁ Ἐφέσιος Μάρκος ὁ Εὐγένειος δὲν ἠθέλησε καὶ ὑπογράψῃ. Μετὰ τὴν βεβαιωμένην ταύτην ἔνωσιν ὁ αὐτοκράτωρ καὶ οἱ ἐν αὐτῷ ἐπέστρεψαν ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ὁ λαὸς ὅμως ἐθεώρει ἤδη τὸν βασιλέα ὡς αἰρετικὸν καὶ τὸ ἱερατεῖον δὲν συγκατατίθετο εἰς τὴν γενομένην ταύτην ἔνωσιν. Ὁ βασιλεὺς καταβεβρυχμένος ὑπὸ τῶν στενοχωριῶν καὶ τῶν θλίψεων, καὶ βλέπων καθ' ἐκάστην τὴν ἐπιχράτειαν αὐτοῦ σμιρνησημένην, καὶ περιορισθεῖσαν ἐπὶ τέλους εἰς τὰ τεῖχη τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀπέθανε γέρων ἤδη καὶ διεδέξατο αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Κωνσταντῖνος.

Ὁ αἰρετικὸς Κωνσταντῖνος μαχόμενος ἐπὶ τὰ τέλην ἀραβῶν
Ἰσλαμικοὶ Χριστιανοί, ἀδελφοὶ Ἕλληες, ἑμπρός. «Τὴν Ἐλευθερίαν ἢ τὸν θάνατον».

Ὁ Αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος μιλῶν τὴν ἄριξιν τοῦ Μωάμεθ ἔστειλεν ἀπεστακμένους πρὸς αὐτὸν διὰ νὰ συλλυπηθῶσιν αὐτὸν διὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του καὶ νὰ τὸν συγχαρῶσιν διὰ τὴν ἀνάβασίν του εἰς τὸν θρόνον. Ὁ Μωάμεθ ἐδέχθη εὐμενῶς τοὺς ἀπεστακμένους τούτους κἀθὼς καὶ τοὺς πρέσβεις τῶν Βλῆμων, Βουλγάρων, Λασιβίων, Ροδιῶν καὶ λοιπῶν χριστιανῶν ἡγεμόνων, μετὰ τῶν ὁποίων ἡ Τουρκία εὐρίσκειτο τότε εἰς σχέσεις, καὶ ἔδειξε μεγάλην προθυμίαν νὰ ζῆ ἐν εἰρήνῃ καὶ ἀγάπῃ μετὰ τῶν Χριστιανῶν βασιλέων. Πρὸς τοὺς ἀπεστακμένους τοῦ αὐτοκράτορος ἀποτεινόμενος ὤμοσε νὰ φυλάξῃ τὴν εἰρήνην ὡς ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ ὑποσχέθη νὰ πληρῶνῃ κατ' ἔτος 300,000 γροσάων διὰ ἔξοδα τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει δικημόντος Ὁθωμανοῦ πρίγκηπος Οὐρχάν, ἐγγόνου τοῦ Σουλεῦμάν. Ὁ Μωάμεθ δὲν ἀπεφάνισε νὰ ἔλθῃ εἰς πόλεμον πρὸς οὐδένα ἡγεμόνα, εἰμὴ μόνον πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Καρχαμάνικας, ὅστις ἐπεχείρησε νὰ ἀναλάβῃ ὅσα μέρη ἀφῆρήθησαν ἐκ τῆς ἐπιπρατείας αὐτοῦ ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Μουράτ. Κατὰ τοῦ βασιλέως δὲ τούτου ὁ Μωάμεθ ἐξεστράτευσε καὶ προσωπικῶς. Ἀλλὰ ἀφῶ ἔφθασεν εἰς Ἀλεγάρ ἤλθον πρέσβεις παρὰ τοῦ βασιλέως τῆς Καρχαμάνικας προτείνοντες εἰρήνην καὶ προσφέροντες εἰς αὐτὸν τὴν χεῖρα τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως τῆς Καρχαμάνικας. Ὁ Μωάμεθ δεχθεὶς ταῦτα ἐπέστρεψεν εἰς Ἀνδριανούπολιν.

Ἄμκ δὲ ἔπαυσε τὸν πόλεμον τῆς Καρχαμάνικας ὁ Μωάμεθ, ὠνούμενος ὑπὸ ἀγρίας φιλοδοξίας καὶ παρκαζίων τοὺς ὄρους καὶ τὰς συνθήκας, ἤρξατο νὰ διανοῆται πῶς νὰ κυριεύσῃ τὴν Κωνσταντινουπόλιν, καὶ νὰ καταστρέψῃ τὴν Βυζαντινὴν Αὐτοκρατορίαν. Εἰς τὸ πνεῦμα τῆς αὐλῆς τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἔκτισε ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς ὁχθῆς τὸ Βασπόρου φρούριον ἀντικρὺ ἐπέρου φρουρίου κτισθέντος ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Μουράτ ἐν Ἀσίῃ καὶ ὀνομαζομένου Ἀσπροκλάστρου. Τὸ φρούριον τοῦτο ὠνομασθῆν ὑπὸ μὲν τῶν Τούρκων Γενί Χισπάρ ὑπὸ δὲ τῶν Ἑλλήνων Νεόκλαστρον. Ὅτε ἤρχισε νὰ κτίξῃ τὸ φρούριον τοῦτο ὁ Μωάμεθ, ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος ἔστειλε πρέσβεις νὰ ἀποτρέψῃ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ τοιοῦτου ἐπιχειρήματος· ἀλλ' ὁ Μω-

άμεθ ἐμμανῆς γενόμενος ἀπακρίθη αὐθαδῶς καὶ ἀποτόμως. «Οἱ ἄπιστοι, εἶπεν, Ἑλλήνες σύμμοχοι ὄντες τῶν Οὐγγρων ἠθέλησαν πρὸς τῆς μάχης τῆς Βιάνρας νὰ ἐμποδίσωσι τὸν πατέρα μου Μουράτ νὰ διαβῆ εἰς τὴν Εὐρώπην» ὅτι ἔκτοτε ὁ πατὴρ μου ὠρίσθη νὰ κτίξῃ ἐν φρούριον ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς ὁχθῆς ὅτι οὗτος ἦδη ἐξεπλήρου τὸν ὄρον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ τίς θέλει ἐμποδίσαι αὐτόν; ἀπέλθετε, ἐπρόσθεσεν, ἀπέλθετε εἴπατε εἰς τὸν αὐτοκράτορα ὑμῶν, ὅτι ὁ βασιλεὺς Σουλτάνος δὲν εἶνε ποσῶς εἰς τὴν ἰδίαν κατὰστασιν τῶν προκατόχων του, καὶ ὅτι ἐκεῖνοι δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἐκτελέσωσιν αὐτὸς θέλει τὸ ἐκτελέσει εὐκόλως καὶ ὅτι οἱ ἀπεστακμένοι, οἵτινες θέλουσιν ἔλθει νὰ ὁμιλήσωσιν ἐκ νέου διὰ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην θέλουσιν ἐκδιάρη ζῶντες».

Διὰ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ φρουρίου τούτου ὁ Μωάμεθ ἐγένετο κύριος τοῦ Βασπόρου καὶ διώρισε διοικητὴν τοῦ φρουρίου τοῦτο τὸν Φιρούζ ἄγων διατάξας αὐτὸν νὰ ἐμποδίσῃ τὰ πλοῖα ὄλων τῶν ἐθνικοτήτων καὶ νὰ μὴ ἐπιτρέπῃ εἰς αὐτὰ νὰ ακολουθῶσιν τὸν δρόμον των, ἐὰν δὲν πληρώσωσι φρόνον τινὰ. Διὰ νὰ ἦνε δὲ ἱκανὸς νὰ ἐκπληροῦ τὸ ἀνατεθὲν εἰς αὐτὸν καθήκον παρεχώρησεν εἰς αὐτὸν ὑπερμεγέθη κανόνια. Ὅταν δὲ ἐτελείωσε τὸ φρούριον τοῦτο οἱ ἐν αὐτῷ εὐρισκόμενοι Τούρκοι, ἐξεργάμενοι ἐλεηλάτων τὰ πέριξ τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐπέστρεφον μετὰ πολλῶν λαφύρων· τοῦτο δὲ ἐπροξέει ἀρροβολισμοὺς μετὰ τῶν Χριστιανῶν καὶ τῶν Τούρκων. Εἰς μίαν τῶν συμπλοκῶν τούτων ἐφρονεῖθησαν πολλοὶ Τούρκοι οἱ δὲ Ὁθωμανοὶ κατὰ διαταγὴν τοῦ Σουλτάνου ὀρμήσαντες κατὰ τῶν κατοικῶν τῆς Ἐπιβάτους, οἵτινες ἐθέριζαν τοὺς ἀγρούς των τοὺς κατέσφαζαν ὄλους· οὕτως ἤρξατο κατὰ τὸν μῆνα Ἰούνιον τοῦ 1452 ὁ μετὰ τῶν Τούρκων καὶ Χριστιανῶν πόλεμος. Ὁ αὐτοκράτωρ διέταξε τότε νὰ κλεισθῶσιν αἱ πύλαι τῆς πόλεως καὶ νὰ κρατηθῶσιν ὅλοι οἱ ἐντὸς αὐτῆς εὐρισκόμενοι Τούρκοι. Ἀλλὰ τούτους ἀπέλυσε μετὰ τρεῖς ἡμέρας ὁ αὐτοκράτωρ καὶ ἔστειλε πρέσβεις πρὸς τὸν εἰρήνην εἰς τὸν Σουλτάνον. Ἀλλ' ὁ θηριώδης οὗτος, Τούρκος οὐδέλλως φροντίσας νὰ ζητήσῃ τὴν ἐλαχίστην συγγνώ-

μην ἢ νὰ εὐρῆ πρόφασιν τινα διὰ τὰς ἐχθροπραξίας αὐτοῦ, ἐκρύβην ἀμέσως τὸν πόλεμον.

Διὰ τὴν ἐμποδίσει δὲ τοὺς ἀδελφούς τοῦ αὐτοκράτορος, ἤγε μόνως τῆς Πελοποννήσου, Δημήτριον καὶ Θωμάην νὰ δώσωσι βοήθειαν εἰς τὸν ἀδελφὸν αὐτῶν καὶ εἰς τὴν πόλιν, ἔστειλε τὸν φηρῶσκατκ ἐν ταῖς λεηλασίαις τῶν χωρῶν τούτων Τουρχάην, συνοδεύσας αὐτὸν μὲ τοὺς δύο υἱούς του Ἀχμέτ καὶ Ὁμέρ. Ὅσοι διαβάντες τὴν Ἰσθμὸν τῆς Πελοποννήσου ἐπροχώρησαν πρὸς τὴν Ἀρκαδίαν κταστροφέντες καὶ λεηλατοῦντες τὰς διαφόρους πόλεις τῆς Πελοποννήσου. Ὁ Ἀχμέτ βεβλῶν πρὸς τὸν Λεοντάριον ἐνικήθη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ αἰχμαλωτισθεὶς ἐστάλη εἰς τὸν δεσπότην Δημήτριον Παλαιολόγον εἰς Σπάρτην. Ἐνφ δὲ ἐγένετο ἡ εἰσβολὴ αὕτη εἰς τὴν Πελοπόννησον, ὁ Μωάμεθ κατεβίβητο ἀνεβδότως εἰς τὰς προπαρασκευὰς τῆς πολιορκίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Εἰς μάτην ὁ πανταχόθεν φεβερζόμενος αὐτοκράτωρ περιέβλεπεν ὀλόγουρά του διὰ νὰ εὐρῆ βοήθειαν οἱ δυτικοὶ ἡγεμόνες ἀγρολοῦμενοι εἰς ἰδίους σκοποὺς ἔμενον ἀπαθεῖς θεαταί.

Ὅσοι ἐπέβητο τὸ ἐν τῷ Βοσπόρῳ φρούριον ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ, Ὁγγρῶς τις χύτης κανόνιων, ὀνομαζόμενος Ὀρβάν, μετέβη ἀπὸ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ αὐτοκράτορος εἰς τὸν Σουλτάνον. Ὁ Σουλτάνος ἠρώτησεν αὐτὸν, ἔάν θύνηται νὰ χύσῃ κανόνιον τοιαύτης βολῆς, ὡσεὶ νὰ δύναται κῆτη νὰ πινέξῃ τὰ τείχη τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Δύναται ἀπάντησεν ὁ Ὀρβάν νὰ χύσῃ κανόνικ ὅποιαιδήποτε βολῆς νὰ μεταβλῶσιν εἰς κόνιν ἔχι μόνον τὰ τείχη τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τῆς Βαβυλώνας. Ὁ Ὀρβάν ἔρυσεν μέχρι κανόνιον διὰ τὸν πύργον τοῦ νέου φρουρίου, ἡ δὲ δοκιμὴ ἐγένετο κατὰ τινος πλοίου Βενετικοῦ, ἡσικουμένου περὶ τοῦ πλοιάρχου Ρίχη τὸ πλοῖον τοῦτο ἐκτυπήθη, κατεβράσθη, ἐβυβίσθη. Ὁ πλοίαρχος καὶ πρῶτα κλητὸν ἀνδρῶς τοῦ πληρώματος ἐσώθηται, συλληφθέντες δὲ ἐστάλησαν ἀποσπασμένοι εἰς τὸν Σουλτάνον, ὅπως δειχθῆς νὰ ἀποκατασταθῶσιν καὶ τὰ σώματα αὐτῶν νὰ μείνωσιν ἀτρεῖ. Ἐπιχρητήθη εἰς Ὁ Σουλτάνος ἀπὸ τὴν ἐπιτηδεύτητα τοῦ Ὀρβάν δειχθῆς

αὐτὸν νὰ χύσῃ ἐν μέγα κανόνιον διπλάσιον τοῦ προγεγεσμένου, τὸ πλέον γιγαντικῶν τοῦ τότε καιροῦ. Τὸ κανόνιον τοῦτο ἔτριπτε σφαίρας λιθίνας δώδεκα στατήρων βάρους. Μόλις πενήκοντα ζεύγη βοῶν ἠδύνκτο νὰ μεταφέρωσιν αὐτό· διὰ δὲ τὰς κινήσεις αὐτοῦ ἐχειρίζοντο ἑπτακίσιοι ἄνδρες. Ἀφοῦ ἐχύθη ἔφερον αὐτὸ πρὸ τῆς θύρας τοῦ νέου Ἀνακτόρου τοῦ ὀνομαζομένου Τσιχανουμζ καὶ ἐγένεσαν αὐτὸ μετὰ πολλῶ κόπου ἀνήγγελλε δὲ προηγομένως εἰς τοὺς κατοίκους ὅτι θέλει ριφθῆ τὴν ἐπαύριον, ἵνα μὴ ἐκ τῆς ἐκπυροκροτήσεως, τῆς ὁποίας οὐδεμίαν ἰδέαν εἶχον, ἀπολέσει τὸ λογικὸν των, αἱ δὲ ἔγκυοι γυναῖκες ἀποθάλωσι. Τῇ ἐπαύριον ἐπέθη τὸ πῦρ εἰς τὸ κανόνιον ὁ καπνὸς τῆς πυρτιδος καλλύπει ἕλην τὴν Ἀδριανούπολιν ὁ κρότος ἀκούσεται εἰς πολλῶν λευγῶν ἀπόστασιν, ἡ δὲ σφαῖρα εἰς ἀπόστασιν ἐνὸς μιλίου ἐμπίπτει εἰς τὴν γῆν κατὰ μίαν ὀργυριάν.

Ὁ Σουλτάνος ἡμέραν καὶ νύκτα δὲν ἐφαντάζετο εἰμὴ καταστροφὴν καὶ κατὰκτησιν. Τὸ ἔσπερας περιήρχετο τὴν καθέδραν του συνοδευόμενος ὑπὸ δύο ἀνδρῶν τῆς ἐμπιστοσύνης του, ἰδιὰ νὰ ἀκούη, χωρὶς νὰ γνωρίζεται, τὰς ὀμιλίαις τοῦ λαοῦ κατὰ τῶν στρατιωτῶν. Ἄν δέ τις δυστυχῆς ἐγνωρίζεν αὐτὸν καὶ ἀπηύθευε πρὸς αὐτὸν τὸν συνήθη χαιρετισμὸν. «Πολλὴ ζωὴ εἰς τὸν Σουλτάνον νὰ πάραια διὰ τοῦ ξίφους του ἐτρέψαι αὐτὸν. Νύκτα τινὰ δειτάξῃ νὰ ἔλθῃ πρὸς αὐτὸν ὁ Χαλίλ Πασσάς. Ὁ μέγας οὗτος Βεζύρης, φοβούμενος διὰ τὴν ζωὴν του, διότι εἶχε προτρέψει τὸν Μωάμεθ νὰ παραιτηθῆ τοῦ θρόνου, ἐνφ ἔξῃ ἀκόμη ὁ πατὴρ του Μουράτ, ἔλαβε τρυβλίον πλήρες χρυσοῦ καὶ ἔθεσεν αὐτὸ εἰς τοὺς πόδας τοῦ Σουλτάνου, ἐνδεδυμένου ὄντος καὶ καθήμενου εἰς τὴν κλίνην του. Ἴί εἶναι, αὐτὸ Κυβερνήται; ἠρώτησεν ὁ Σουλτάνος; εἶναι συνήθεια τῶν μεγιστάνων, ἀπήνησεν ὁ Βεζύρης, ὁσάκις κελοῦνται εἰς ἐκτάκτους ὥρας νὰ μὴ ἔρχωνται μὲ κενὰς χεῖρας. Δὲν ἔχω χρεῖαν τούτου ἀπήνησεν ὁ Σουλτάνος, ἀπὸ ἐπεὶ ζητῶ ἐν πράγματι, νὰ μὲ συνδράμησιν νὰ κερδίσω τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ὁ Βεζύρης, ἐτρόμαξε περι-

στέρον, διότι θεωρεῖτο κοινῶς ὡς φίλος τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ ἀπροσπάθησε νὰ ἑμιλήσῃ κατὰ τὰ αἰσθητά τοῦ Σουλτάνου, καὶ οὕτως ἠδυνήθη νὰ σωθῇ ἐβλαβῆς. Παλλὰς νύκτας διήρχετο ὁ Σουλτάνος διαγράφων τὴν τοποθεσίαν τῆς πόλεως, τὰ τεῖχη, τὰς γραμμὰς τῆς προσβολῆς, τὴν τοποθέτησιν τοῦ στρατοῦ, τὰς θέσεις τῶν μηχανῶν, τὰ κανονοστάσια καὶ συνδιελέγετα μετὰ τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες εἶχον ἀκριβῆ γνῶσιν τῆς τοποθεσίας τῆς πόλεως καὶ τῶν ὀχυρωμάτων αὐτῆς.

Πρὶν ὅμως ἀκολουθήσωμεν τὴν ἐξιστόρησιν τῆς πολιορκίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως θέλωμεν κάμει μικρὰν περιγραφὴν τῆς πόλεως ταύτης. Εἰς τὴν Ἀνατολικὴν ἄκρην τῆς Θρᾷκης ἐγείρεται ἡ Νέα Ρώμη κτισθεῖσα ὡς ἡ ἀρχαία ἐπὶ ἑπτὰ λόφων ἡ πόλις αὕτη ὑπὸ μὲν τοῦ πρώτου θεμελιωτοῦ αὐτῆς ὀνομαζέται Βυζάντιον, ὑπὸ δὲ τοῦ δευτέρου Κωνσταντινοῦπολις. Οἱ Ἀραβες ὠνόμαζον αὐτὴν Κωνσταντινὴ καὶ Φαρούκ, οἱ δὲ Ἕλληνες ὠνόμαζον αὐτὴν καὶ Ἀνθοῦσαν. Ἡ πόλις αὕτη περιεσφᾷ τὴν ὄψιν ἑνὸς τριγώνου, τοῦ ὁποῖου ἡ μὲν μίξ πλευρὰ σχηματίζεται ἐκ τοῦ λιμένος, ἡ δὲ δευτέρη ἀπὸ τῆν ἀκτῆν τῆς Προποντιδος, καὶ ἡ τρίτη ὑπὸ ἐπὶ τῆς ζηρᾶς βασιζομένου τείχους. Ἀπὸ μὲν τῆς θαλάσσης ἐκτείνεται ὑπὸ ἐνὸς μόνου τείχους ἄνευ τάφρων, ἀλλὰ ἐκ τῆς ζηρᾶς ὑπερκαπίζεται ὑπὸ διαπλῶν ὕψηλῶν τευχῶν ἀσφαλιζομένων ὑπὸ μεγάλων πύργων, καὶ πρὸ αὐτῶν ὑπὸ βαθυτάτης καὶ πλατυτάτης τάφρου. Εἰς ἕκαστην τῶν γωνιῶν τοῦ τριγώνου τούτου, τὸ ὅποιον ἠδυνάτω εἰς τὸ διατρέχει εἰς τρεῖς ἄρκς, ὕψοστο ἐν μικρῶν φρούριον. Εἰς τὴν μίαν τῶν ὀσχατιῶν τοῦ λιμένος, ἧτις ἐκαλεῖτο τὸ πάλαι Ἀκρόπολις, καὶ ἦδη εἶναι ἡ ἄκρα τοῦ Σαραίου, ὑπᾶρχε τὸ ὀχυρωμα τοῦ Ἁγίου Δημητρίου· εἰς τὴν ἄλλην ἄκραν ὑπᾶρχε τὸ διὰ τὴν κτηνομαχίαν ἀμφιθέατρον καὶ ὅπισθεν τὸ μέγα ἀνάκτορον τῶν Βλαχερνῶν, τὸ ὅποιον προεστίμων περιαστόρον οἱ τελευταῖοι Ἕλληνας ἀυτοκράτορες· τούτου δὲ τὸ ὄνομα διατρεῖται ἀκόμη ἐν τῇ Ἑλληνικῇ συνοικίᾳ τῆς πόλεως. Εἰς τὴν ἄλλην ἄκραν τοῦ τείχους ἠγείρετο τὸ Κυκλόδιον ἢ Πενταπύργιον. Πρὸς τὴν Προποντιδα ὑπᾶρχον δύο χειροποίητοι λιμένες ὁ

λιμὴν τοῦ Θεοδοσίου καὶ ὁ τοῦ Ἰουλιανοῦ· οἱ δύο οὗτοι λιμένες ἐκασμῶντο ὑπὸ μεγαλοπρεπῶν ἀνακτόρων, καὶ ἐπὶ μὲν τοῦ πρώτου ἠγείρετο τὸ τοῦ Θεοδοσίου, ἐπὶ τοῦ δευτέρου τὸ τῆς Σοφίας, μετὰ δὲ τοῦ λιμένος τοῦ Θεοδοσίου καὶ τοῦ Κυκλόδιου ἔσπειτο τὸ ἀνάκτορον τῶν Φωκευῶν.

Πρὸς τὸ μέρος τῆς θαλάσσης ἀπὸ τῆς ἄκρας τοῦ Σαραίου μέχρι τῆς συνοικίας τῶν Βλαχερνῶν τὴν σήμερον ἀνιόνονται δεκάτεσσαρες πόλεις πρὸς τὸν λιμένα, ἐνθ' ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς πολιορκίας φαίνονται μόνον πέντε. Πρώτη ὑπᾶρχεν ἡ πόλις τοῦ κυνηγίου, δευτέρη ἡ Εὐλόπορτα, τρίτη ἡ Μεγὰλη πόλις τοῦ ἀνακτόρου τῶν Βλαχερνῶν, τετάρτη ἡ πόλις Πέτρα εἰς τὸ ἦδη ἀναγόμενον Φανάριον ἡ συνοικίαν τῶν Ἑλλήνων, καὶ πέμπτη ἡ Ἰραία πόλις, ἦδη ὀνομαζομένη πόλις τῶν Ἰουδαίων ἢ Ἰχθυοπωλεῖν. Πλησίον τοῦ κατωτέρου μέρους τῶν Βλαχερνῶν ἦτο ὑπόγειος ἔξοδος, ἀλλ' ὁ Ἰσχυρὸς Κομνηνὸς φθορῶμενος τῆς προρρήσεως, αἵτινες προκινήθησαν, ὅτι δι' αὐτῆς θὰ εἰσέδωσαν οἱ Λατῖνοι εἰς τὴν πόλιν, ἐρρακον αὐτὴν. Πρὸς δὲ τὸ μέρος τῆς ζηρᾶς, ὑπᾶρχον καὶ ἐξ ἑξ πόλεις ἰσχυροὶ ὄλοι εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς πολιορκίας. Ἡ πρώτη πόλις ἐκαλεῖτο Ἰχρσίη ἢ Κκιγιαρία, ὀνομαζομένη ἦδη Ἐγγί-καπού, ἔσπειτο ἤρχετο ἡ πόλις Μυριάδρος ἢ Πολυκνήδος· ὀνομασθῆ δὲ διότι κτιζομένων τῶν τευχῶν, οἱ δύο ὅμοιοι τῶν ἐργαζομένων, ἐξ ὧν ὁ εἰς ἤρχισεν ἀπὸ τῆν δεξιῶν ἄκραν ἢ τὰς Βλαχερίας καὶ ὁ ἄλλος ἀπὸ τῆν ἀριστερῶν ἦτοι τὸ Πενταπύργιον, ἐτελειώσαν τὸ τεῖχος εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος κατὰ μυριάδας· ἡ τρίτη πόλις ἐκαλεῖτο Πόλις τοῦ ἁγίου Ρωμανοῦ, ἧτις ἐκ τοῦ σθηθέντος εἰς αὐτὴν κανονίου ὀνομασθῆ πόλις τοῦ Μεγάλου Κανονίου· ἀκολουθεῖς ἤρχετο ἡ πρὸς τὸ Ἀνάκτορον τῶν Παγγῶν ἦδη ὀνομαζομένου Βαλουκλί, ὀνομαζομένη καὶ πόλις τῆς Σηλυμβρίας· τέλος δὲ ἡ Χρυσὴ Πόλις δι' ἧς εἰσέρχοντο οἱ θρειαμβευταί, κτισθεῖσα ἐκ τῶν μαρμαρίνων ἀγκυλωμάτων καὶ κοιλανογλύφων. Λάτσοροι θρειαμβοὶ διευβύθησαν δι' αὐτῆς, ὅπως ἔλθωσαν εἰς τὴν Μεγὰλην Ἐκκλησίαν τῆς Ἁγίας Σοφίας, ὡς ὁ θρειαμβὸς τοῦ Βελισσαρίου ἐπὶ τῶν Βανδύλων, ὁ τοῦ Χρυσῆ ἐπὶ τῶν Γόθων, ὁ τοῦ Ἡρακλείου ἐπὶ

τῶν Περσῶν, καὶ οἱ ἐπὶ τῶν Βουλγάρων τέσσαρες θρίκμοι διαφόρων αὐτοκρατόρων. Εὐθὺς μετὰ τὸν θρίκμοιο τοῦ μεγάλου ἐξολοθρευτοῦ τῶν Βουλγάρων Βασιλείου ἡ Χρυσὴ Πύλη ἐτοιχίσθη ἐκ τοῦ ὀρθοῦ μὴ ἐκπληρωθῶσιν αἱ προφητεῖαι, αἵτινες ἀνήγγελλον τὴν εἰς τὴν πόλιν εἰσοδοὺν τῶν Ἀκτινῶν. Ἀλλὰ κατὰ τὴν πολιορκίαν ἠνοίχθη ἡ πύλη αὕτη, καὶ δι' αὐτῆς εἰσῆλθον οἱ Τούρκοι. Ἡ Χρυσὴ πύλη ὅμως ἔμεινε πάλιν κλειστὴ καὶ ἡ προφητεία ἐπαναλαμβάνεται εἰσέτι. Οἱ Τούρκοι δοξάζουσιν ὅτι ἡ πύλη αὕτη, ἣτις εἶδε τοσοῦτον συνεχῶς τοὺς θρίκμούς των αὐτοκρατόρων λατρευτῶν τοῦ Χριστοῦ θέλει δώσει δίδωον εἰς τοὺς Χριστιανούς, αἵτινες θέλουν εἰσέλθει μίαν ἡμέραν κατὰ τὴν πόλιν τοῦ Κωνσταντινίου καὶ θέλουν ἐπαναφέρει αὐτὴν εἰς τὸ θρησκευτικὸν τῶν Πατέρων αὐτῶν.

Διάφοροι προφητείας προμηνύουσαι εἰς μὲν τοὺς Τούρκους νίκην, εἰς δὲ τοὺς Ἕλληνας ἀτυχίαν καὶ δυστυχίματα, διεδίδοντο τότε. Μία ἐκ τῶν προφησιῶν τούτων ἦτο ἡ τοῦ Ἄεοντος τοῦ Σοφοῦ, εὐρεθείσα πρὸ ἐλίου ἐν τῷ μοναστηρίῳ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Ἦσαν δύο ἀβάνια διηρημένα εἰς πολλὰς στήλας, ἐξ ὧν ἡ μία περιεῖχε τὴν σερῆν τῶν Αὐτοκρατόρων καὶ ἡ ἄλλη τὴν τῶν Πατριάρχων μετὰ τὸν Ἄεοντα εἰς ἐκάστην δὲ σημάν ἔσλειπε τὸ ὄνομα τοῦ τελευταίου Πατριάρχου εἰς τοὺς εἰς τὴν Συβίλλην τοῦ Ἐρυθροῦ ἐποδοιομένου χρηματικῆς ἀναγιγνωσκασταί εἰσέτι ὁ Θεὸς τῶν Ἑλλήνων. Ἐκείνους τῶν προφησιῶν τούτων ἠγγίζουσι καὶ φιλονεικίαι ἐπακράτουν ἐν τῇ πόλει διὰ τὴν ἔνωσιν τῶν ἐκκλησιῶν. Τὴν 12 Δεκεμβρίου ἐγένετο κοινὴ λειτουργία ἐν τῇ Ἁγίᾳ Σοφίᾳ τελεσθεῖσα ὑπὸ τοῦ Κερδινάκου Ἰουδάρου. Ὁ κληρὸς τῆς Ἀθήης, ἐρημίσιος καὶ δικαίονος ἠολοούθησαν τὸν αὐτοκράτορα, παρεβένετο ἐν τῇ λειτουργίᾳ ἄλλ' οἱ ἠγνούμενοι, ἀρριμκονδίζεταί καὶ μοναχοὶ διεδόησαν ἐνεργητικῶς τὴν φρίκην αὐτῶν, καὶ συνενοῦντο μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Πατριάρχου Γενναδίου, ὅστις ἦτο περιορισμένος ἐντὸς τοῦ μοναστηρίου τοῦ Παντοκράτορος καὶ χωρικρίζετο τὸ Ἐνωτικὸν ὡς ἀσθενῆ. Μετ' αὐτῶν ἦν οὗτος καὶ ὁ νεώτερος Λουκάς Νοταρᾶς, ὅστις εἶπεν, ὅτι προτιμωτέρου θέλει νὰ βλέπῃ νὰ ἔρχῃ εἰς

τὴν πόλιν τὸ «Τουρκικὸν Σχάκιον» πρὸς τὸ «Ἀκτινικὸν Κελυμακίον». Μετὰ τὴν κοινὴν ταύτην λειτουργίαν ὁ νεώτερος ἦτο ἐρημος καὶ οἱ ἱερεῖς ἠροῦντο νὰ δώσωσι τὰ μυστήρια εἰς τοὺς ἑνωτικούς· εἰς μάλιστα ἱερεὺς πρὸς μέγα σκάνδαλον τῶν πιστῶν ἠναγκασθῆσαν τὸν Μωχμεθισμὸν.

ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ.

Τὴν δὲ Παρθενεὺν μετὰ τὸ πάγχ (6 Ἀπριλίου 1453) ἐφάνη ὁ Μωχμεθ μετὰ τῶν στρατευμάτων αὐτοῦ πρὸ τῆς πόλεως καὶ στήσας τὴν σκηνὴν του ὅπισθεν τοῦ πρὸς τὴν πόλιν Καλιγερικὸν λόφου ἐσκέπησε τὰς πύρας πεδιλάδας καὶ παρέταξε τὸν στρατὸν αὐτοῦ ἀπὸ τὴν Συλλίην Πύλιν τῶν ἀνακτόρων μέχρι τῆς Χρυσῆς. Τὴ μεγάλου κανόνου ἐστήθη κατὰ τῆς πύλης Καλιγερικῆς, ἀλλ' ἐπειδὴ ὡς ἐκ τῶν νέων ἐπὶ τοῦ μέρους τούτου ἐπιτεταγμένων ἀπήντων μεγάλῃ ἀντίστασιν ἔφερον αὐτὸ πρὸ τῆς Πύλης τοῦ Μεγάλου Κανόνου. Πλησίον δὲ τοῦ ἐκ γυλίων διατακτούων λιθῶν κανόνου τούτου ἐστήθησαν καὶ δύο ἄλλα μικροτέραις ἐλιθῆς, διὰ νὰ προστοιμῶσιν τὰ ἀνιψήματα εἰς τὸ τεράστιον τοῦτο κανόνου. Διὰ νὰ γυμνάσωσιν αὐτὸ ἐθραϊζόντου δύο ὄρεα καὶ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ πυροβολήσωσι δι' αὐτοῦ ἐπιθ' ἐπιτάξις τῆς ἡμέρας, ἐκὼ δὲν θεωρηθῆ ὡς βολὴ ἡ πρὸ τῆς Πύλης ριπτομένη, ὡς σημειῖται ἐπιθώσεως. Διὰ νὰ μεταφρέωσιν αὐτὸ ἐχρησίσθησαν τεσσαρξάκοντα ζεύγη βοῶν διὰ νὰ σφύρωσιν αὐτὸ καὶ δικαίονος ἄνδρες εἰς ἐκάστην τὸν πλευρῶν διὰ νὰ διατηρῶσιν αὐτὸ εἰς ἰσοσταθμίαν πεντήκοντα ζυλωργαί καὶ δικαίονος σκαπανεῖς πρροποροῦντο διὰ νὰ προστοιμῶσιν τὰς ἰδοὺς καὶ γούρξες διὰ νὰ μεταφέρωσιν αὐτὸ ἀπὸ Ἀνδρικωνούπολεως εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐχρησίσθησαν δὲ δύο μηχαναὶ ἐνω ἡ ἀπόστασις εἶχε δύο μόνων ἡμερῶν. Τὸ κανόνου τοῦτο συνεβέν μετὰ ταῦτα κατεπερμάτιστο τὸν Ὀρθόν, ὅστις ἔγραψε αὐτὸ ὁ δὲ Σουλτάνος τοσοῦτον ἐλυπήθη, ὥστε διέταξεν ἀεὶ τὴν ἡμέραν τὴν μάχην.

Ὅλοι αἱ κατὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως συναθροισθεῖσαι δυνάμεις τῶν Τούρκων τῆς Ἰσθμῆς καὶ τῆς Θαλάσσης ἀνέβαινον εἰς 300,000· εἰς αὐτῶν δὲ ἑκατὸν χιλιάδες ἵππων ἐτάχθησαν ὕψισθεν τοῦ στρατοπέδου· ἑκατὸν χιλιάδες πολεμισταὶ ἐτέθησαν εἰς τὴν δεξιὰν πτέρυγαν, ἐκτεινομένην μέχρι τῆς Χρυσῆς πύλης, καὶ πενήκοντα εἰς τὴν ἀριστερὰν φθάνουσαν μέχρι τοῦ ἀνακτόρου τῶν Βλαχεργῶν. Ὁ Σουλτάνος ἔμεινε εἰς τὸ μέσον μετὰ δεκαπέντε χιλιάδων Γενιτζίων, ὃ δὲ Σαχνό εἰς τῶν Ηκασθῶν τοῦ μετὰ τινῶν χιλιάδων κατέλαβε τὸν ὕψισθεν τοῦ Γαλιατῆ λόφου καὶ τὰ ἄνωγας τοῦ λιμένος ὑψώματα. Ὁ δὲ στόλος τὸν ἔπειον ὁ ναύαρχος Βαλτακίωλης ἀρνησάμενος Βουλγαρίας, ἐξήρτησεν ἐν τῷ μικρῷ κόλπῳ τοῦ Βοσπόρου, συνίστατο ἀπὸ δεκαοκτὼ τριήρεις, ἀπὸ τεσσαράκοντα διττοί, ἀπὸ εἰκοσι φρεσιγῆ καὶ τριακῶσαι περίπου μικρὰ πλοῖα, τὸ ὅλον ἀπὸ τετρακῶσαι εἰκοσι πλοῖα.

Οἱ δὲ ὑπὸ τῆς διαταγῆς τοῦ Αὐτοκράτορος "Ελλήνες μαχητῆ κατὰ τὴν κατάστασιν τὴν συναρχεῖταιν ὑπὸ τοῦ Πρωτοβεστανικίου Φραντζῆ ἐν κειῶν τῆς πολιορκίας δὲν ἦσαν περισσότεροι τῶν τεσσάρων χιλιάδων ἐνεκακοσίων ἐξήκοντα τριῶν, εἰς τοὺς ὅποιους πρέπει νὰ προστεθῶσιν δύο χιλιάδες ξένοι καὶ πεντακῶσαι Γενουαῖσι ὑπὸ τῆς διαταγῆς τοῦ ἀυπατεῖου Ἰωάννου Γουστιανοῦ· αἱ δὲ κατὰ ἑλλασσον δυνάμεις αὐτῶν συνίσταντο ἐκ τριῶν παλαιῶν πλοίων Γενουατικῶν, ἑνὸς Ἰσπανικοῦ, ἑνὸς Γαλιεῖου, τριῶν Κρητικῶν, ἑνὸς ἐκ τῆς Λάνδακος καὶ τῶν ἄλλων ὄν ἐκ Κωνσταντῶν, καὶ τριῶν Βενετικῶν ἐμπορικῶν μεγάλων, κλινομένων γλιεῶν. Καὶ κατὰ τὸ πυροβολικὸν ἦν ἤτοι καλλίτερον ἐπιπολιτικόν· ἀλλὰ δὲν ἔπρεπε νὰ λυπηθῆται, ἀντιθετὸν εἶρον ν' ἀντιτίθῃται εἰς τὸ περὶ τὴν κωνσταντῆς αὐτῆς ἰσθμῆς κωνσταντῆ, κλινομένων τῶν ἰσθμῶν ἑκατὸν πενήκοντα κωνσταντῶν ἦσαν πολὺ βραχέα διὰ τὰ τεῖχη τῆς πόλεως, τὰ ὅποια τῆς πύλης ἐκπεσοκρίτησαν ἐκλινοζῶντο καὶ ἐβλάπτοντο ἐκ τοῦ αἵματος.

Εἰς τὴν ἰσθμῶν ἐκτὸς τοῦ περὶ τὴν κωνσταντῆ καὶ τῶν ἄλλων ὄν ὑπῆρχε καὶ μίσης ἀριθμὸς κωνσταντῶν μεσαιῶν καὶ ἀ-

δυνατὸν ὀλίγη, τὰ ὅποια ἐτέθησαν ἀπὸ τῆς Ἑυλίνας πύλης μέχρι τῆς Χρυσῆς. Δεκατέσσαρα δὲ κωνοστασιαὶ ἐκαρυνοβόλου τὴν πόλιν, ἐνθ' αἱ βελίτριαι ἔριπτον βροχηθὸν τὰ ἀκόντικα καὶ τὰ βέλη. Ὑπὸ τὴν σκεπὴν αὐτῆς κατασκευασμένης ὑπὸ δερμάτων λευκοῦ καὶ ἐρυθροῦ χρώματος, ἐλθόντες οἱ ἐχθροὶ μέχρι τῆς πύρου τοῦ προουρίου, ἤνοιξαν τρύπαι εἰς τὸ πρῶτον τεῖχος καὶ ἐβλάπτοντο πολὺ τοὺς "Ελληνας. Κατασκευάσαν τεσσαρὰς πύργους ὑψηλοῦς ἐπὶ προῶν καὶ μίαν μεγάλην μηχανὴν τῆς πολιορκίας, τὴν ὅποιον οἱ "Ελληνες ἀνομαζῶσιν Ἐλεπόλιν. Ἡ μηχανὴ αὕτη ἦτο ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν περιβεβλημένη ὑπὸ τριπλῶν δερμάτων βρών, ἐπὶ δὲ τῶ ἀνωτάτου πατώματος ἔφερε πύργους καὶ περὶ τὴν πύργου, τὰ ὅποια προσφύλακτον τοὺς ἐπιτεθιμένους καὶ ἐκινεῖτο διὰ πολυκρίθμων τροχῶν. Τρεῖς πύλαι ἤνοιγον πρὸς τὸ μέρος τῆς πύρου· τὸ ἐσωτερικὸν ἐγμείσθη ἐκ ξύλων καὶ δερμάτων πρὸς ἐγγῶσιν αὐτῆς, καὶ διὰ τοῦ ἄκρου πατώματος καταβλόχοντο αἱ ἀνασπασταὶ γόφυρα, φθάνουσαι εἰς τὸ αὐτὸ πάτωμα τοῦ πύργου τῆς πόλεως. Οἱ "Ελληνες ὁμοίως ἦν καὶ ὀλίγοι ἀντίτεκτονο γενναῖως κατὰ τῶν ἐφορμούντων βραβέρων καὶ ἐκρήμυζον αὐτοὺς ἀπὸ τῶν τεῖχων μετ' ἀσχύνης. Ἐγμείζον διὰ νυκτὸς μετὰ μεγάλῃ ἀσχύτητος τὰ ρήγματα διὰ ξύλων καὶ βαρυνίων γματῶν ἀπὸ γόμφου καὶ ἀπέβλαστον τοὺς ὑπονομοποιήσαντες διὰ τοῦ ἄγρου πυρὸς. Διὰ τῶν ὑγρῶν φλογῶν ἠδυνήθησαν οἱ "Ελληνες ἐν μῆ νυκτὶ νὰ πυρπολήσωσι τὴν μεγάλην Ἐλεπόλιν καὶ τὰς ἄλλας μηχανάς. Ὁ Μωάμεθ ἰδὼν τὴν πυρπολήσιν τῆς Ἐλεπόλεως καὶ τῶν ἄλλων μηχανῶν ὠρκίσθη, ὅτι ἐὰν καὶ οἱ 37 χιλιάδες τῶν προηρτῶν προέλεγον εἰς αὐτὸν τοῦτο ποτὲ δὲν ἤθελε τὸ πιστεῖσαι.

Τὴν 15 Ἀπριλίου 1453 ἐξελθὼν ὁ σουρτακὸς στόλος ἠγυροβόλησεν ἐπὶ τοῦ μέρους τῆς ἰσθμῶν κατὰ τὴν πλησίον τοῦ Δελφικονίου, ἠδὲ ἀνομαζομένου Βεσάλιαται. Μετὰ τινὰς δὲ ἡμέρας ἐφάνησαν εἰς τὴν Προποντιδαὴ ἐν πολεμικῶν ἀυτοκρατορικῶν πλοίων καὶ τεσσαρὰ Γενουατικῶν, ἄτινα εἶχον ἐπιπολιτικὴν ἔκαστ' αὐτῶν ἀνάμω εἰς Νίνον. Μέρους τοῦ σουρτακικοῦ στόλου εἰς ἑκατὸν πλοίων ἐτάχθη ἐμπροσθεν τοῦ λιμένος διὰ νὰ ἐμποδίσῃ εἰς

τὰ πέντε πλοῖα τῶν ἐν τῷ λιμένι εἰσόδον. Ὁ οὐρανὸς ἦτο αἰθρῆος καὶ ἡ θαλάσση καλῆναι. Τὰ τεῖχη τῆς πόλεως ἐκκλύπτοντο ἀπὸ θοαυτῶν καὶ ὁ Σουλτάνος ἐπιπέσας ἐθεώρει τὰς προτομακάδας τῆς ναυμαχίας. Χάλαζα βελῶν καὶ βροχὴ πυρὸς ἐπιπτεν ἀνωθεν τῶν Χριστιανικῶν πλοίων κατὰ τῶν Τουρκικῶν, ὧν τὰ γεῖλη ἦσαν χαμηλότερα, καὶ τὰ ὅποια αἰατοῖο τοικῶτα ἔντα ἤβλησαν καὶ κυριεύσασιν πρὸς ἀποκαταρκτικὸν πλοῦτον. Κύττει πλήρεις κονστικῶν ὕδων ἐδελον τὸ πῦρ εἰς τὰς ἐξαρτήσεις τῶν ἐφομοῦντων τουρκικῶν πλοίων, καὶ ἔγκαια πέτρινοι ριπτόμενοι ἐβίβλιν ἀπὸ τῶν ἀποκαταρκτικῶν πλοίων τοῦ Φληγατανέλλου ἐμάχαστο ὡς λέων, ἐπίτης καὶ οἱ Γενουάνισοι, Κεπτανέας, Νοδάρης καὶ Βαλκάνης. Ἡ θάλασσα ἐσοκαπῆθη ἀπὸ ἀκόντια τὰ ὅποια ἐμπυδίζον τὴν ἄνωσιν τῶν τουρκικῶν πλοίων, πολλὰ πλοῖα συγκρούσθέντα μεταξύ των ἠναίχθησαν καὶ δύο ἐπυρολήθησαν.

Τότε ὁ Μωῦσμὲλ ἐμμανῆς γενόμενος καὶ ἀφρίζων ἀπὸ θυμῶν ἐμπήγει τὰ περνησθέντα ἐντὸς τῶν πλευρῶν τοῦ ἔππου καὶ ἄρα εἰς τὴν θαλάσσην διὰ καὶ φήσῃ εἰς τὸν στόλον καὶ ἀνακτίσῃ τὴν νίκην, οἱ δὲ περὶ αὐτὸν πασσαῶδες ἠκολούθησαν τὸ παράδειγμα αὐτοῦ. Ὅλοι ἐβράχθησαν ἐκ τῶν ὑδάτων οἱ δὲ κούτται, οἷτως δὲν ἀπέχρησεν πλοῖον μίαι βολῆς πέτρας ἀνανέωσαν τὴν μάχην, ἀλλ' εἰς μάστιγ, τὰ χριστιανικὰ πλοῖα πληροῦστικα διήλθον διὰ μέσον τῶν τουρκικῶν καὶ ἐπέπληον εἰς τὸν λιμένα καὶ ἐκαίσθησαν ἐντὸς αὐτοῦ διὰ τῆς σιδηρῆς ἀλώσεως. Ἡ φθορὰ τῶν Τούρκων ἦτο μεγάλη καὶ ἡ αἰσχρὴν μαγακιεῦσα. Ὁ Μωῦσμὲλ ἠθέλησε καὶ πασσαλώσῃ τὴν Βαλκανογλήν εἰς τὴν ἀνακτίσῃ τοῦ ὅποιου ἀπέθιθε τὴν ἦσσαν, ἀλλὰ τῇ περκαλλήσει τῶν Γενουζάρων ἐχάρησεν εἰς αὐτὴν τὴν ζωὴν, ἠθέλησεν ὁμως καὶ ἐαυτεῖ αἰετὸν εἶναι τὴν τιμωρίαν αὐτοῦ. Τέσσαρες θούλοι ἔθεσαν αὐτὴν ἐκτάθην, ὁ δὲ Σουλτάνος ἔδωκεν εἰς αὐτὸν ἐκατὸν ραβδισμῶς διὰ τοῦ βραχίονος ροπαλίου του, προσενήσας εἰς αὐτὸν πολλὰς πληγὰς. Ἀσάβησεν δὲ τις διὰ λίθου συνέτριψε τὴν παρεῖον του καὶ ἐξώρρισε τὴν ἐρηλακτικὴν αὐτοῦ. Τοιοῦτοτρόπως ἐπέδωκεν εἰς τὰς περκαλλήσεις τῶν Γενουζάρων καὶ ἐχάρη-

σεν εἰς αὐτὸν τὴν ζωὴν. Ἐαυτοὶ καὶ μετὰ τὴν συμφορὰν τοῦ Ἀρχιναυάρχου τῆς Ὀθωμανικῆς Μοναρχίας ἐγεννήθη ἡ ἰδέα, πιστευθεῖσα ἔπειτα ὑπὸ τῶν Τούρκων. «Ὅτι ὁ Θεὸς ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς τὸ κράτος τῆς γῆς, ἀλλὰ τὸ τῆς θαλάσσης ἀφῆκε εἰς τοὺς Χριστιανούς».

Μετὰ τὴν ναυμαχίαν ταύτην ὁ Χαλίλ πασσὰς φίλος ὧν τῶν Ἑλλήνων προέβρισε τὸν Σουλτάνον εἰς εἰρήνην, ἀλλ' ἡ γνώμη του ἐπολεμήθη ὑπὸ τοῦ Σιχαρῶ καὶ ἄλλων πασσάδων. Εἰς συμβούλιον συγκατηθὲν μετὰ τὴν ναυμαχίαν ἀπεφάνθησαν ὅλοι ὑπὲρ τῆς ἐξκαλοῦσθῆσως τῆς πολιορκίας, ἀλλ' ἔταν ὁ Σουλτάνος ἠρώτησε πῶς θέλουσι κόψει τὴν ἄλυσαν τοῦ λιμένος ὕλοι ἔμειναν ἄφωνοι. Ὁ Σουλτάνος ὁμως ἐκοψεν τὴν ἀπορίαν ταύτην διὰ πολμηρῶς ἀπορρήσεως, καὶ προέτεινε καὶ φέρωσι διὰ ξηρῶς πλοῖα ἐντὸς τοῦ λιμένος. Ὁ ἱστοριογράφος Φραντζῆς λέγει, ὅτι ἴσως εἰς τοῦτο ἐμμένην τὸν Καίσαρα Αὐγούστον, ὅστις μὴ δυναθεὶς καὶ πλεύσῃ περὶ τὴν Πελοπόννησον διὰ τὸν σῆλον τῆς θαλάσσης, ὅτε ἐπολέμησε πρὸς τὸν Ἀντώνιον καὶ τὴν Κλεοπάτραν μετεβίβασε τὰ πλοῖα διὰ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου ἀπὸ τὴν Δυτικὴν θαλάσσην εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος. Ἀλλὰ τοιοῦτόν τι εἶχον πράξει καὶ οἱ σκυροφόροι εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Νικαίας, μετεβιβάσαντες πλοῖα τινα ἐκ τοῦ Ἀσκανίου κόλπου μέχρι τῆς λίμνης τῆς Νικαίας, καὶ διατρέχοντας ἀπόστασι τριῶν λευγῶν τοῦτο δὲ ἐφάνη πρᾶγμα ἀνήκουστον εἰς τοὺς συγχρόνους ἱστοριογράφους καὶ ἐπροξένησεν εἰς αὐτοὺς τὸν αὐτὸν θαυμασμὸν, τὸν ὅποιον ἐπροξένησεν ἡ ἐπιχείρησις τοῦ Μωῦσμὲλ εἰς τοὺς Ὀθωμανοὺς συγκαταῖ. Αὕτη ὕλην ἦτο ἡ περιστασις ἣτις ἔδωκεν εἰς τὸν Σουλτάνον τὴν ἰδέαν καὶ μετεβιβάσῃ τὸν στόλον ἀπὸ τὸ Βεσίατται, ὅπου ἦτο ἠγαυροβωθημένος ἐντὸς τοῦ Κεραιτίου κόλπου. Ὁ Μωῦσμὲλ διέταξε καὶ κατασκευάσαι ὄδον ἐκ σκιδίων ἀπὸ τοῦ Βεσίατται ἕως τοῦ Κεραιτίου κόλπου ὅστις ἀπέχετο δύο μόνον μικρὰς λεύγας καὶ καὶ ἀλείψασιν τὰς σκιδίνας τούτῃ με λίπας βωῶν καὶ προβότων διὰ τὸ ἐλιθύναισιν ἐμολώτερον τὰ πλοῖα. Πλοῖον τῶν ἐβδομήκοντα πλοίων μετεβιβάσθησαν ἐν τῷ διαστήματι μίαις νυ-

κατὰ ἀπὸ τοῦ Βοσπόρου ἐντὸς τοῦ λιμένος· ἕκαστον τῶν πλοίων τούτων εἶχε τὸν πλοίαρχόν του ἐπὶ τῆς πρύμνης καὶ τὸν ναύκληρον ἐπὶ τῆς πώρας, τὰ δὲ παντὶ ἀνεφθιμένα διὰ τὴν βουηθῶνται ἀπὸ τῶν ἀνεμων. Τὰ τῶν πλοίων ἐκτύπον καὶ αἱ ἀλλοιῖ γαίαι ἄλλου, ἡ δὲ ἡμέρα ἀνατείλασα ἀνεκάλυψεν εἰς τοὺς ἐκπλήκτους πολιορκουμένους ἐντὸς τοῦ λιμένος Τουρκικῶν στόλων ὑπὸ πλέον τῶν ἐβδομηκοντα πλοίων συγκοιμήτων, ὅστις ἐκρίνετο, ὅτι ἔπεσαν ἄνωθεν καὶ διὰ μιᾶς ἐντὸς τοῦ λιμένος αὐτῶν.

Ὁ Ἰωάννης Ἰουστινιανὸς ἀπεφάσισε πᾶραταὶ νὰ πυρπολήσῃ τὸν Τουρκικὸν στόλον τὴν ἐπομένην νύκτα ἀλλὰ τὸ σχέδιον ἐπροδῆθη εἰς τοὺς Τούρκους ὑπὸ τῶν Γενουσηκῶν τοῦ Γαλατῆ, οἵτινες διακρούσας τῆς πολιορκίας προστίθουσαν ὅτι εἰλικπιῖται εἰς τὸ ἐξάνησαν δῶμι καὶ εἰς τὰ δύο μέρη. Πλησιάζοντος τοῦ Ἰουστινιανοῦ τὸν ἐγγυρῶν στόλον μετὰ τῶν αὐτῶν, οἱ Τούρκοι προσμένοντες τὴν σιγῆν ἐρρίψαν ἐν μέγα κρόνον, τὸ ὅποιον κατεπόντισε τὸ πλοῖον μετὰ τῶν νεκρῶν, οἵτινες ἦσαν ἐντὸς αὐτοῦ. Ὁ Ἰουστινιανὸς μάλιστα ἠδυνήθη νὰ σωθῆ, οἱ δὲ Τούρκοι ἀρῆσαν μεγάλην θωνὴν νίκης ἀντηγήσαντων ὅλην τὴν πόλιν καὶ τὸν Βόσπορον. Οἱ αἰχμαλωτισθέντες ἐκ τῶν Ἑλλήνων ἐσφάγησαν κατὰ τὴν κῆρην νύκτα πρὸ τῶν τειχῶν ἐνώπιον τῶν Ἑλλήνων.

Μετ' ὀλίγον ὁ Μωάμεθ διέταξε νὰ κατασκευασθῆ γέφυρα ἐπὶ τοῦ λιμένος. Βαχρῆναι συνδεμένη διὰ σιδερῶν κρίων ἐσχηματίζον δύο γομφίους ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐκάρφωσαν μεγάλαι καὶ στερεαὶ κανίδαι· ἡ γέφυρα αὕτη εἶχεν ἀρκετὴν πλάτος καὶ ἦτο στερεά· οἱ Τούρκοι ἔθεσαν ἐπ' αὐτῆς στρατιώτας καὶ ἐν κινήσει τὰ δὲ Τουρκικὰ πλοῖα ἠγκυροβόλησαν πλησίον αὐτῆς. Οἱ Ἕλληνας πάλιν ἀπεφάσισαν νὰ πυρπολήσωσι καὶ τὴν γέφυραν καὶ τὰ πλοῖα, ἡ δὲ ἐπιχείρησις αὕτη ἀνετέθη εἰς τὸν Βενετὸν Ἰάκωβον Κόκκον. Οὗτος ἔλαβε τρεῖς τεχνίτους πλοῖα καὶ ἐπ' αὐτῶν ἔθετο τεσσαρῶνκοντα ἐλεγκτοὺς Ἕλληνας καὶ Ἰταλοὺς νεανίας ἐφοδίσας αὐτοὺς μετὰ ὑγρῶν πῦρ καὶ μετὰ ἄλλας φλογιστικὰς ὕλης. Οὗτοι προωρῶσάντες ἀρῆσαν δύο νέους ἐπὶ τῆς

γεφύρας, ὅπως βάλλωσιν εἰς αὐτὴν τὸ πῦρ, ἄμα ἡ φλόξ λάμψῃ εἰς τὰ τουρκικὰ πλοῖα. Ἐπειδὴ ὁμοίως οἱ φύλακες ἐνόησαν αὐτοὺς ἐρρίψαν κατ' αὐτῶν μεγάλους λίθους καὶ ἐβύθησαν τὰ πλοῖα ταῦτα. Μία μόνον Τουρκικὴ τριήρης ἐπυρπολήθη, τὸ δὲ ἐπὶ τῆς γεφύρας ἀναρῆεν πῦρ ἐσβέσθη. Οἱ νεανίαι αἰχμαλωτισθέντες ἐσφάγησαν τὴν ἐπομένην ἡμέραν ἐνώπιον τῶν Ἑλλήνων. Ὅλη ἡ πόλις ἐθρήνησε τοὺς νεανίας τούτους, ὃ δὲ αὐτοκράτωρ λυπηθεὶς διέταξε καὶ ἐθρονίσαν ἐπὶ τῶν τειχῶν, ἐνώπιον τῶν Ὀθωμανῶν ὅλους τοὺς αἰχμαλωτούς Τούρκους οἵτινες ἦσαν περὶ τοὺς διακοσίου πενητήκοντα.

Ὁ Μωάμεθ ἔλεων νὰ ἐδικηθῆ τοὺς Ἕλληνας διὰ τὰς ἀποπείρας, τὰς ὁποίας ἔακνον ἵνα πυρπολήσωσι τὸν στόλον αὐτοῦ, διέταξε νὰ θέσται κανὼνικ ἄνωθεν τοῦ Γαλατῆ, καὶ νὰ πυρπολήσωσι κατὰ τῶν ἐμπροσθεν αὐτοῦ εὑρισκομένων πλοίων Ἑλληνικῶν καὶ Γενουσηκικῶν. Ἀρῶν δὲ ἡ πρώτη βολὴ ἐβύθησεν ἐν ἐκ τῶν πλοίων τούτων τὰ λοιπὰ κατέρωγον ὑπὸ τῆς οἰκίας τοῦ Γαλατῆ· οἱ βάρβαροι ὅμως δὲν ἐρείσθησαν τῶν οἰκίων, ἀλλὰ πυροβολῶντες, ἐκρίμισαν πολλὰς αὐτῶν, τὰ πλοῖα ὅμως δὲν ἐδυνήθησαν νὰ βλάψωσι. Ἐκ τῶν πυροβολισμῶν δὲ τούτων οὐδεὶς ἐθρονίσθη εἰμὴ μόνον μία γυνή.

Ἐπεὶ ἐβδομηκῶδες περῆλθον, ἀρῶν οἱ Τούρκοι ἐπολιόρκουν στενωῶς τὴν Κωνσταντινούπολιν κατὰ ξηρῶν καὶ κατὰ θάλασσαν· πάντως ὅμως ἀπακοῦοντο καὶ ἐκρημνίζοντο ἐκ τῶν τειχῶν. Ἄλλ' οὐχ ἦτοσαν αἱ δυνάμεις τῆς πόλεως ἐξίτηντο ἀσθενέστεραι ἕνεκα τῶν ἐν ταῖς ἐπιπέσειν ἀπολλυμένων Χριστιανῶν, ἐνῶ αἱ δυνάμεις τῶν Τούρκων ἐπολλυπλασιάζοντο προσερχομένων πολλῶν νεηλυθῶν ἐπ' ἐλπίδι λαφυραγωγίας. Τρεῖς πύργοι ἀνεσφάγησαν, πλατὺ ρῆγμα ἠνοίχθη πλησίον τῆς πόλεως τοῦ Ἁγίου Ρωμανοῦ, ἡ δὲ τάραξ ἦτο γεμισμένη ἐκ τῶν πιπτόντων ἐρείπειων. Ὁ Σουλτάνος ἔστειλε τὴν 20 Μαΐου τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ Ἰσρενδιφόρολλον καὶ προσέταξεν εἰς τὸν αὐτοκράτορα νὰ παραδῶσῃ τὴν πόλιν καὶ νὰ ἀναχωρήσῃ ἀνεοχλήτως εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ νὰ ἄρῃ ἐκεῖ· οὗτο δὲ νὰ ἀποφύγῃσιν οἱ κάτοικοι τὴν αἰχμαλωσίαν. Ὁ αὐτοκράτωρ ὅμως Κωνσταντῖνος βλέπων τὴν ψυχρότητα τῶν δυτικῶν ἡγεμόνων

καί γνωρίζων, ὅτι ἐκτός τῆς ἀτιμίας τίποτε ἄλλο δὲν ᾔθελε κερδίσει, ἀπεράτισε νὰ ἐντακρισθῆ μάλλον ὑπὸ τὰ φέριπα τῆς πόλεως, παρὰ ζῆν νὰ εἶη τὴν πόλιν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Τούρκων ὅθεν ἀπέβαλεν ὑπερηφάνως τὸ πρόβλημα τοῦ βραβύρου.

ΤΑ ΠΡΟ ΤΗΣ ΕΦΘΟΔΟΥ.

Μαθὼν τοῦτο ὁ Μωάμεθ ἐκάρηξεν εἰς τὸ στρατόπεδον τὴν 24 Μάϊου 1453 τὴν κατὰ τῆς πόλεως ἐκ τῆς ξηρᾶς καὶ θαλάσσης γενικὴν ἐφοδὸν διὰ τὴν 29 τοῦ αὐτοῦ μηνός. Συνήθραιοι τοὺς ἀρχηγούς τοῦ στρατοῦ καὶ ὑπεστέθη εἰς αὐτοὺς δι' ὄρακι τὴν διαρκεσίαν τῆς πόλεως, ἐπιφυλάξας μόνον δι' ἑαυτὸν τὰ τεῖχη καὶ τὰ κτίρια αὐτῆς. Οἱ διοικηταὶ τῶν Γενισαρίων ἐγγυλήθησαν ἐπ' ἐνόμω τῶν στρατιωτῶν τῶν τὴν νίκην καὶ παρακάλισαν αὐτὸν νὰ ἐλευθερώσῃ τοὺς ἐν τῇ ἀνωτέρω ρηθείᾳ κωμική περιλακισμένους συντρόφους των. Ὁ Σουλτάνος ἀπέδωκεν αὐτοὺς καὶ ὅλη ἡ στρατικὴ ἐκουσιότης ἀπὸ χαρᾶν ἀναλογιζόμενος τὴν προσεχῆ ἔκωσιν.

Οἱ Ἕλληνας μαθόντες τὴν ἀπόρακτον αὐτήν τοῦ Σουλτάνου ἡτανυμίζοντο πρὸς ἄνθρωπον, ἐπισκεύαζον τὰ τεῖχη τὰ πλησίον τῆς πόλεως τοῦ Ἁγίου Ρωμανοῦ, τὰ ὅποια εἶχον κρημνίσαι ἐκ τῶν κωνουολισμῶν, καὶ ὠχρῶσαν ἀσφαλέστερον τὰ πρῶτὰ μέρη τῆς πόλεως. Ὁ Ἰωάννης Ἰουστινιανὸς δείξας κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας ἀξιώματα δραστικώτατα καὶ ἀνδρείαν, οὐχὶ μόνον καταγίνετο πρὸς ἀνοιχομένη τῶν τεχνῶν, ἀλλὰ προσέβλεπεν τὸν ἐχθρὸν ἢ μακρόθεν διὰ πυροβολισμῶν ἢ πλησίον διὰ τοῦ ξίφους ἐθανυμίζετο ὑφ' ὄλων καὶ ἀπεκαίετο σωτῆρ τῆς πόλεως. Οὕτως στείλας ἐξήχησε ἀπὸ τὸν Λουκᾶν Νοταρᾶν διοικητὴν τῶν Ἑλληνικῶν στρατευμάτων, τοποθετημένον πρὸς τὸ μέρος τοῦ λιμένος πυροβολικῶν τῶν ὀπίωων τὸ μέρος τοῦ λιμένος δὲν εἶχεν ἀνάγκην, διὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ περισσότερον τὸ μέρος τοῦ Ἁγίου Ρωμανοῦ ὅπως ὅμως ἠρνήθη ταῦτα, καὶ διὰ τοῦτο ἦλθεν εἰς ἴγυρος καὶ ὕβρις ὁ Ἰουστινιανὸς ἀπεκάλισσε τὴν Νοταρᾶν ἐπιτόνιον καὶ προδότην τῆς Πατρίδος,

ὁ δὲ Νοταρᾶς ἀπέδωκεν εἰς αὐτὸν ἄλλας ὕβρεις. Ὁ αὐτοκράτωρ ὅμως μαθὼν τοῦτο ἐκάλεσεν αὐτὸν κατ' ἴδμεν καὶ εἶπεν εἰς αὐτοὺς ἠ' Ἀδελφοὶ πάλιστε παρκαλίω τῶς δικηλατισμοὺς δι' ἀγάπην Θεοῦ, ἀρκεῖ εἰς ὅρακι ὁ ἐξώθεν κίνδυνος ἢ εἰρηνεύσας δὲ αὐτοὺς ὁ Αὐτοκράτωρ ἀπέστειλεν ἕκαστον εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ. Ὁ Σουλτάνος βλέπων τὴν ἀνδρείαν τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἀπεπεράθη νὰ διακρίβησῃ αὐτὸν μὲ ὄρακι, ἀλλ' οὕτως ἀπέβραψεν ὑπερηφάνως τὰς προτάσεις ταύτας τοῦ Σουλτάνου.

Εἰς τὴν Πύλῃν τοῦ Ἁγίου Ρωμανοῦ, ὅπου ἐγένετο ἡ πρὸς ἐπίθεσιν συγκέντρωσις τοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ, καὶ ἦτο φόβος, ὅτι πειραματωθεσάπη μάχη ἤθελε συγκαταβῆθαι, ἐτοποθετήθη ὁ ἕβιος Αὐτοκράτωρ, ἔχων πλησίον τὸν τὸν Ἰουστινιανὸν καὶ τοὺς πεντακκοσίους ἑταίλους αὐτοῦ Γενουσησίους μετὰ τοῦ ἄνθ Φραγκίσκου τῆς Τολέδης. Ἦ πόλη Μυρίανδρος ὑπερακρίσθη ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν Παύλου καὶ Ἀντωνίου Τροφίλου Βογιάτζου, οἵτινες ἀντέταρσαν γενναίως τὸν ἐχθρὸν. Εἰς τὴν πόλιν Καλιφρίκιν ἐποσθετήθησαν ὁ ἐκ Καρύστου Θεόδωρος, τοξότης ἐπιτήδειος, καὶ ἄνθρ πολειμικώτατος καὶ ἀνδρείος, καὶ ὁ Ἰωάννης Γερμανός, πυροβολιστὴς ἐμπειρότατος. Ἄπαν τὸ πέραν τῆς γαμμῆς ἀπὸ τὴν πόλιν τοῦ Κωνηγίου ἔως τῆς Ἑκκλησίας τοῦ Ἁγ' Δημητρίου ἐνεπιστεύθη εἰς τὸν Ρώσων Κερδινίλιν Ἰσίδωρον. Τὸ αὐτοαρκτορικὸν ἀνάκτορον τῶν Βλαχερνῶν κατελήφθη ὑπὸ τοῦ Βενετοῦ Βαχίου Ἰερωνίμου Μουστοῦ. Ὁ δὲ Ἰταλὸς ἱερώμνος καὶ ὁ Γαλιούσιος πλοῦτος Λεοκάρδος Λαγκάσκος ὑπερακρίσθησαν τὴν Ἑλληνικὴν Πύλιν καὶ τὸν πύργον τοῦ Ἀνέμικ. Ὅσον τὸ λοιπὸν τῆς γαμμῆς πρὸς τὸ μέρος τοῦ λιμένος ἦτο ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Νοταρᾶ. Μεταῦ τοῦ αὐτοῦ τῆς Ἀκροπόλεως καὶ τοῦ φέρου ἦτο ὁ Γαβρόηλ Τρεβιανὸς μετὰ τετρακοσίωων εὐγενῶν Βενετῶν, ὁ δὲ Ἄνδρας Δίνος ἔμενε μετὰ τῶν πτωχῶν ἀπὸ τῆς εἰσόδου τοῦ λιμένος. Ὁ Ἰσπανὸς Πρόξενος Πέτρος Ἰουλιανὸς ἦρχεν ἐπὶ τῶν θλακασίων ἐγγυμμάτων ἀπὸ τοῦ ἀνάκτορον Βουκόλιον μέχρι Κονστακλίου. Ὁ δὲ Βενετὸς Κονταρῆνος ὑπερακρίσθη τὸ διακρίμα, ὅπου ἐκτείνετο ἀπὸ τὴν Χρυσῆν πόλιν ἕως τὰς Πάτωκλις. Τὸ ἐνδοτικὸν Χρυσὸς πόλις μέρος τῆς γαμμῆς καὶ τὸ ἀνάκτορον τῶν Παγγινῶν ἐνεπιστεύθη

εις τὴν φύλαξιν τοῦ εὐγενοῦς γενουνηοῦ Μουρικίου Κατανόου τοῦ ποτὲ ἀριστεύσαντος· εἰς τὴν ἐν τῇ εἰσόδῳ τοῦ λιμένος νκυμχίαν. Ὁ πεπικιδευμένος Ἑλληὺ Θεόφιλος Παλιολόγος ἐπέχθη μεταξὺ τῆς πόλεως Σηλυμβρίας καὶ τοῦ Ἀγίου Ρωμανοῦ. Ὁ δὲ Δημήτριος Παλιολόγος καὶ ὁ Νικέλαος Γουδέλης ἤσαν ἐπιπροφταμένοι νὰ ἐπιτηρώσιν ἐρ' ἀπάντων τῶν μερῶν καὶ νὰ δίδωσι βοήθειαν, ὅπως ἤθελε περαιοικεθῆ ἀνάγκη.

Τούτων δ' οὕτως ἐγένονταν διεδόθη ψευδὴς φήμη εἰς τὸ Τουρκικὸν στρατόπεδον, ὅτι στόλος ἐξ Ἰταλίας καὶ ὁ βασιλεὺς τῶν Οὐγγρων μετὰ πολυκίθμου στρατοῦ ἤρχοντο ἐρῶν βοήθειαν τῶν Ἑλλήνων· μετὰ τῆς φήμης δὲ ταύτης διεσπάρη καὶ πανικὸς φόβος εἰς τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον, πιθανὸν ἔως διὰ τῶν τετρασεμῶν τοῦ Χαλίλ Πασσᾶ, ὅστις φίλος ἦν τῶν Ἑλλήνων, ἦτο ἐνκνῶτος εἰς τὴν ἐξελκομένην τῆς πολιορκίας. Οἱ Τούρκοι ἀκούσαντες, ὅτι ἤρχοντο βοήθειαι εἰς τὸν Ἑλληναὺ ὀρῶντο καὶ κατηρώοντο τὸν Σουλτάνον, λέγοντες, ὅτι αὐτὸς θέλει ἀρκεῖναι τὸ γένος αὐτῶν, διότι ἐπιχειρεῖ ἀδύνακτα πράγματα. Ὁ Σουλτάνος βλέπων ταῦτα ἐλυπεῖτο, φοβούμενος μήπως τῇ βοήθειᾳ τῶν ὀνικῶν ἡγεμόνων ἐξολοθρευθῆ ὁ πολιορκῶν τὴν πόλιν στρατός· θεωρῶν δ' ὅτι ἐπὶ δύο σχεδὸν μῆνας δὴν ἡδυνήθη νὰ πράξῃ τι κατὰ τῆς πόλεως, οἱ δὲ ἐπιτιθέμενοι ἐκρημνίζοντο ἐκ τῶν τειχῶν ἢ ἐρουνοῦντο ἢ ἀπεθιόωντο, κατελήθη ὑπὸ ἀθυμίας· ἐπὶ περισσώτερον ἡθύμα ἐκ τοῦ ἐπομένου περιστατικοῦ. Ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς πολιορκίας ἐρχίμενο ἐκ τοῦ Τουρκικοῦ στρατοπέδου νερέλι φωτεινὴ, ἥτις κατεβάνουσα ἐξ οὐρανοῦ ἐν κεντρῷ νικτὸς ἐρηπλοῦτο ἀνωθεν τῆς πόλεως. Οἱ Τούρκοι ἰδόντες τὸ φῶς τοῦτο τὸ πρῶτον, ἔλεγον, ὅτι ὁ Θεὸς ὤρῳσθη κατὰ τῶν Χριστιανῶν καὶ ἐρῶσε πῆρ ὅπως κατακίσει αὐτούς. Βλέποντες ὅμως ὅτι τὸ μὲν φῶς κατήχετο πάντοτε χωρὶς νὰ βλάπτῃ τοὺς Χριστιανούς, οὕτοι δὲ πάντοτε ἀπεκρούοντο καὶ ἐκρημνίζοντο ἐκ τῶν τειχῶν, μετέβηλον ἰδέσθαι καὶ ἔλεγον ὅτι ὁ Θεὸς μάχεται ὑπὲρ τῶν Χριστιανῶν, καὶ ὅτι οὗτοι δὲν δύνανται νὰ πράξωσιν οὐδὲν ἄνευ τοῦ θελήματός αὐτοῦ. Ἐνθ' δὲ ὁ Σουλτάνος καὶ ὅλη ἡ στρατικὴ τῶν βαρβάρων εὐσιπαστο εἰς ἀθυμίας, κίβνης ἐσχέθη τὸ φῶς ἐλατὼν κατεβάνου ἐξ οὐρανοῦ, ἀλ-

λὰ δὲν ἐξηπλώθη ὡς σὺνθεσις ἐρ' ὅλης τῆς πόλεως, ἀλλὰ εἰβν στυγεράς τινας ἀκτίνας ἐπὶ τοῦ ὅλου τῆς Ἀγίας Σοφίας ἐγένετο ἄφαντον. Ὁ Σουλτάνος καὶ ὅλος ὁ στρατός ἰδόντες τοῦτο ἐχόρησαν καὶ ἔλεγον, ὅτι ἦδη ἐγκατέλειπε αὐτοὺς ὁ Θεός. Οἱ δὲ Ἑλληνας ἐξηγοῦντες τὸ σημεῖον τοῦτο, ἔλεγον, ὅτι προμηνύει εἰς αὐτοὺς δάκρυα, ἀφουκτον αἰματοχυσίαν, δεσμὰ καὶ φθοράν. Ταῦτα δὲ ἐγένοντο τὴν ἐσπέραν τῆς 27 Μᾶλου.

Ὁ Σουλτάνος διέταξε ἕκ ὁ στρατός τὴν νύκτα ἐλείπειν καὶ τὴν ἐπομένην ἡμέραν μείνειν νήστευσι, νὰ λουσθῶσιν ἐπτάκις καὶ νὰ δεηθῶσι κληροῖ, ὅπως νικήσωσι. Πρὸς τοῦτοις δὲ διέταξε νὰ ἀνάψωσι φανοὺς καὶ φῶτα, καθ' ὅλον τὸ στρατόπεδον καὶ τὸν στόλον. Πέριξ ὅθεν ὄλων τῶν ἐχθρῶν τοῦ Βασίλεως, τῶν ἐπικειμένων τοῦ Γκαλατῆ λόρων, καὶ καθ' ὅλον τὸν Τουρκικὸν στόλον ἀνῆρθσαν φῶτα, τῶν ὁποίων ἡ λάμψις ἀντηνάλλα ἔως τὴν Ἀσιατικὴν ἐχθρὴν καὶ τὸ Σουούτσι. Οἱ Χριστιανοὶ βλέποντες ταῦτα ἐκραντήθησαν ὅτι χεῖμῆροι πυρὸς διερχόντο ἐπὶ τοῦ στόλου καὶ τοῦ στρατοπέδου τῶν Τούρκων, ἀλλ' ἔμαθον μετ' οὐ πολὺ ἐκ τῶν ἀμύλων καὶ τῶν χαρῶν τῶν Δερβισίων, ὅτι οἱ βάρβαροι ἐπροσιμίζον τὴν νίκην αὐτῶν. Περὶ τὴν ὄυσιν τοῦ Ἰλίου τῆς 28 τοῦ Μᾶλου ὁ Σουλτάνος μετὰ τὸ φαγητὸν συνειρησας τοὺς Πασσᾶδες καὶ ὅλον τὸν στρατὸν αὐτοῦ ἀπέσεινη εἰς αὐτούς ταῦτα.

« Ἔς τένα ἀγαπητὰ παρὰ τοῦ Μωάμεθ καὶ ἐμοῦ τοῦ δούλου » δέομαι καὶ παρακαλῶ ὑμᾶς ὅπως κίμετε κίριον ἔργον ἄξιον » μνήμης αἰωνίου, κίως καὶ οἱ πρὸ ἡμῶν πανταχού ἔως τῶρα » ὡς εἶμαι φανερὸν ἐπράξαν. Μετὰ προθυμίας δὲ καὶ γενεοψυ- » χίας ν' ἀνυχῶτε τὰ τεῖχη μετὰ τῶν κλημίων ὡς περαιοὶ καὶ » τὴν φήμην, τὴν ὀποιαν, ὡς εἶπομεν, οἱ πρὸ ἡμῶν ἀπέτησαν νὰ » μὴ χάσωμεν καὶ μάστιγα τῶρα, ὅποτε ἤλθεν ἡ ὥρα νὰ κίψω- » σιν οἱ Χριστιανοὶ πολλὰ πλίσσιως. » Εἰπὼν δὲ ἄλλα πολλὰ, ὅπως διεγείρη τὴν γενναϊότητα αὐτῶν, προσέλασε καὶ ταῦτα· » Καὶ ἐκὼν ἀπὸ σὰς φουεθῶσι τινες κίως εἶνε συνήθειαι εἰς » τοὺς πολέμους, τοῦτο εἶναι γεγραμμένον ἐπὶ τῆς κερφαλῆς αὐ- » τῶν κίως λέγει τὸ Κοράνιον· Τί λέγει ὁ Μωάμεθ; ὅτι ὅστις » ἀποθάνει εἰς τὸν πόλεμον θέλει μεταβῆ ὀλόσωμος εἰς τὴν

ηδικαιονήν αὐτοῦ. Θέλει λουσθῆ εἰς ὠκεῖότατα λουτρὰ καὶ θέλει φάγει καὶ θέλει πίει μετὸν ἴδιον τὸν Μωάμεθ. Ἐνταῦθα ἡδὲ πάλιν ἐκν κησώμεν θά ἦνε διπλάσιος ὁ μισθός σας, τὸν πόποιον τῶρα ἔχετε· οὗτος ἀρχίζων ἀπὸ τῶρα θά μείνει μέχρι ππέλους τῆς ζωῆς σας. Εἰς τρεῖς ἡμέρας ἡ πόλις ὅλη εἶνε ἰδική σας, καὶ ὅ,τι συλίσητε καὶ εὐρήτε χρυτὸν ἢ ἀργυρον ἢ φόρημα καὶ αἰχμηκλώτους ἀνδρας, γυναῖκας, μικροὺς καὶ μεγάλους, οὐδεὶς θά δυνάθῃ νὰ πᾶς πὰ ζήτησῃ ἢ νὰ σας ἐνοχλήσῃ εἰς ποῦδέν». Ἀρῶ ἐτελειώσε ταῦτα ὠκεῖσθη εἰς τὴν βρέθυλον αὐτοῦ θρησκείαν νὰ φυλάξῃ τὸν θρονον αὐτοῦ. Οἱ δὲ Τούρκοι ἀκούσαντες ταῦτα ἐχάρησαν υπερβολικως καὶ μὴ μίαν φωνὴν ἀνέκραξαν ὅλοι κατὰ τὴν Τουρκικὴν γλῶσσαν « Ἀλλά, Ἀλλά, Μεσμέτ ρεσούλ Ἀλλάχ » τὸ ὅποιον ἐξηγγουόμενον ὀλοῖ « ὁ Θεός τῶν Θεῶν καὶ ὁ Μωάμεθ ὁ προφήτης ».

Ἐντοιοι ἀκραζόνται οἱ πολιορκούμενοι τὴν φωνὴν ταῦτην, ἣτις διχάεσται ὡς μέγας ἦχος θαλάσσης. Τὴν ἄλλαν λοιπὸν ἡμέραν πόλεμος ἔμελλε νὰ συκροτηθῇ κατὰ τε ζῆρὸν καὶ κατὰ ἔλλασσαν. Ἀριθμηθέντων τῶν Ἑλλήνων πρὸς τὸ πλῆθος τῶν ἀσεβῶν εὐρέθησαν εἰς πρὸς πεντακοσίους βρυβάρους. Ὁ αὐτοκράτωρ προστάσσει ὅπως ἐξέλθωσι μετὰ τῶν σεπτῶν εἰκόων εἰς λιτανεῖαν ἀρχιερεῖς, ἱερεῖς, μοναχοὶ, ἀνδρας, γυναῖκες καὶ παιδία. Οὗτοι δὲ περιερχόμενοι τὴν πόλιν ἐκράζον μετὰ θακρίων, τὸ « Κύριε ἐλέησον! » καὶ ἰκέτευσον τὴν Θεόν, ἵνα μὴ δῖα τὰς ἀμικρίτας αὐτῶν περὶ ἰσθῆσθ αὐτοῦ εἰς χεῖρας ἐχθρῶν ἀνέμων καὶ ἀποστατῶν καὶ πονηρῶτάτων περὰ πᾶσαν τὴν γῆν. Οἱ δὲ ἐν τοῖς ὄλοις μετὰ θακρίων πορευθῆσαν ἄλλήλους, ὅπως ἀντισταθῶτιν ἀληθείας κατὰ τῶν βρυβάρων ἐν τῇ ὥρῃ τῆς συμπλοκῆς. Ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντινῆς συγκλήσεας κατὰ τὴν ὀδυνῆρὸν ἐπέστην ὀσπέρην τῆς Δευτέρας πάντας τοὺς ἀρχοντας καὶ ἀρχομένους, καὶ Δημάρχους καὶ ἐκατοντάρχους καὶ ἄλλους προκρίτους καὶ κρατώτας, καὶ ἔπαντα τὸν λαὸν ἐδημηγόρησε πρὸς αὐτοῦς τὴν ἐπομένην δημηγορίαν, τὴν ὀποιαν εὐτυχῶς μᾶς διέσωσαν τὰ χρονικὰ τοῦ Φραντζῆ.

« Ἰμεῖς εὐγενέστατοι ἀρχοντες, καὶ ἐκλιμακρότατοι Δημάρχοι καὶ στρατηγοί, καὶ γενικώτατοι συστρατιώται καὶ πᾶς ὁ πύ-

παστός καὶ τίμιος λαός! Ἡζήεστε ὅτι ἐφθασεν ἡ ὥρα καὶ ὁ ἐχθός πτης Πίστεως ἡμῶν θέλει στενοχωρήσει ἡμᾶς μετὰ πάσης τέχνης καὶ μηχανῆς καὶ μετὰ πάσης δυνάμεως καὶ τέχνης ἠθέλει δώσει πόλεμον εἰς ἡμᾶς σφοδρὸν διὰ συμπλοκῆς καὶ συρρήξεως; μεγάλως ἐκ τῆς χείρου καὶ τῆς θαλάσσης, ὅπως, καὶ δυνατὸν, ὡς ὄφρις ἐχούσῃ τὸ φαρκμάκιον καὶ ὡς λέων ἀνήμερος καταπῆ ἡμᾶς. Διὰ τοῦτο σας λέγω καὶ σας παρακαλῶ νῖνα στήτε ἀνδρείως καὶ μετὰ γενναίας ψυχῆς, ὡς πάντοτε εἶθε « τοῦ νῦν ἐποιήσατε, κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς Πίστεως ἡμῶν. Ἰδοὺ σας παρὰδίδω τὴν ἐκλαμπροτάτην καὶ περίφημον ταῦτην Πόλιν. τὴν πατρίδα ἡμῶν καὶ Βασιλείουσαν τῶν πόλεων! Γνωρίζετε καλῶς, ἀδελφοί, ὅτι διὰ τέσσαρας λόγους, ὀρεφόμεν ἡπάντες ὀμορφῶνος νὰ προτιμησώμεν τὴν θάνατον ἢ τὴν ζωὴν » πρῶτον μὲν, ὕπερ τῆς Πίστεως καὶ εὐσεβεῖας ἡμῶν· δευτέρον ὕπερ τῆς Πατρίδος· τρίτον ὕπερ τοῦ Βασιλέως σας, ὡς χριστοῦ « Κυρίου » καὶ τέταρτον ὕπερ τῶν συγγενῶν καὶ φίλων ἡμῶν.

« Λοιπὸν ἀδελφοί, ὕπερ ὀποιοῦδηποτε τῶν τεσσάρων τούτων ὀρεφόμεν ἔως θανάτου νὰ ἀγωνισθώμεν » καὶ τῶσα μᾶλλον, « καθῶσον, ὡς ἐνεργῶς βλέπετε, μέλλομεν νὰ στερηθῶμεν ὄλων, νῆδον δὲ τὰς ἰδικὰς μὸ ἀμικρίτας περὶ αὐτῆς ὁ Θεός τὴν νῖκην εἰς τοὺς ἀσεβεῖς, καὶ ὡς ἐκ τούτου κινδυνεύσῃ ἡ Ἀγία ἡμῶν Πίστις, ἦν ὁ Χριστός τῷ οἰκείῳ αὐτοῦ αἵματι ἐδώρησάτο ἡμῖν » αὐτὴ ἡ Πίστις, ἣτις δι' ἡμᾶς εἶναι πάντων κεφάλαιον. » Ἐπειδὴ ἐκν τὸν κύσμον ὄλον κερδήσῃ τις, καὶ ζημιωθῇ τὴν « ψυχὴν αὐτοῦ τί τὸ ὄφελος. — Δεύτερον δὲ στεροῦμεθα οὕτω « πατρίδος περιφίμου, καὶ ἐλευθερίας καὶ ἐπομένως βασιλείας, » τῆς ποτὲ περιφροσύς, νῦν δὲ ταπεινωμένης. Τέλος πάντων « στεροῦμεθα φιλοτάτων καὶ συμβίων καὶ συγγενῶν. »

Ἀὐτὸς ὁ ἀλιτίσιμος Ἀμράξς πενήκοντα καὶ ἑπτὰ ἡμέρας « ἄγει σήμερον, ἀρῶ ἐλθὼν μᾶς ἠπέλησε, καὶ δὲν ἔπαυσε πο- « λιορκεῖν ἡμᾶς ἡμέραν καὶ νύκτα μετὰ πάσης μηχανῆς καὶ « δυνάμεως, ἂν καὶ χάρει τοῦ παντεπέππου Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ « Χριστοῦ πολλὰκις ἀισχρῶς ἔχη τοῦ νῦν ἐκ τῶν τεχνῶν ἀπε- « πέμνη. Τῶρα δὲ, ἀδελφοί, μὴ δειλιάσητε, διότι ἔπασεν « πόλλων τεχνῶν ἐκ τῶν κρότων καὶ τῶν κρουσμάτων τῶν πύ-

προβλῶν, διότι ὡς βλέπετε, κατὰ τὸ δυνάτην ἐδιορθώσαμεν πάλιν αὐτό. Ἡμεῖς γὰρ πᾶσαν ἐλπίδα εἰς τὴν ἀρχὴν ὄξξαν πικροθέμεθα, ἐπεισοὶ δὲ εἰς τὰ ὄπλα ἡμεῖς ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν, ἐκείνοι δὲ εἰς ἔσπουα καὶ ὑδὸν ἄμην καὶ πλῆθος. Ἀλλὰ προσέτι ἐλπίζομεν καὶ εἰς τὰς χειρὰς μας καὶ εἰς τὴν ρωμαικαὶότητ᾽ μας, ἣν ἡ θεὸς δυνάμεις ἐδωρήσατο ἡμῖν.

«Γνωρίζω ὅτι αὕτη ἡ μυριεπίβητος ἀγγέλι- τῶν ἀσεβῶν κατὰ τὴν συνήθειαν αὐτῶν θέλουσιν εἶθαι καθ' ἡμῶν μετὰ χυδαίαις καὶ ὑπερηφάνου τύλμης, μετὰ ὀφθαλμοῦ πολλοῦ καὶ βίας, ἕνα καὶ ὑβρίζουσι καὶ στενοχωρήσωσι διὰ μᾶζ, ἐνῶ ἡμεῖς ἐσμέν ὀλίγοι, καὶ μᾶς ροδῆσωσι μετὰ φωνῶν μεγάλων καὶ ἀλακρυγῶν πικροεπιβητῶν. Τὰς τοιαύτας αὐτῶν φλοαίαις κελῶς ἤξουστε, κἄν ἐπιρτῶς ἐπὶ τούτοις ἔ λόγοι. Θέλουσι δὲ ρίψει καθ' ἡμῶν περὶ τὸς ἐπὶ τούτοις ἔ λόγοι. Θέλουσι δὲ ρίψει καθ' ἡμῶν ὑβλιᾶσαι, τὰ ὅποια ἐλπίζω δὲν θέλουσι βλάψει ἡμᾶς. Διότι ἡ χεὶρ καὶ ἐυελπίζομαι ὅτι, ἂν καὶ εἴμεθα ὀλίγοι, ἀλλὰ πάντες εἶσθε δεξιῶι καὶ ἐπιτήθειαι καὶ ρωμαίκοι καὶ ἰσχυροὶ καὶ κελῶς ἡτακτιμένοι. Σπατάσατε κελῶς κατὰ τὴν συμπλοκὴν τὴν κεφαλὴν ἡμῶν μετὰ τῶν ἀσπίδων ἡ δεξιὰ σας κερκτοῦσα τὴν ρωμαϊκὴν μακρὰ ἔστω. Αἱ περιεφραλαίαι σας καὶ οἱ θώρακες καὶ σιδηροὶ ἰμυτιαιμοὶ σας εἶναι ἰκανώτατοι ἢ ἀποφυλάξουσιν ἡμᾶς ἐν τῇ μάχῃ ὁμοῦ μετὰ τῶν λοιπῶν ὑπῆλων, τὰ ὅποια οἱ ἐναντίοι δὲν ἔχουσιν» ταῦτα δὲ θέλουσιν ἄποθεῖ ὠφελιμώτατα ἐν τῇ συμπλοκῇ. Στήτε λοιπὸν ἐσκαπκαμένοι ἔσθεων τῶν τευχῶν, οἱ δὲ ἀταπειεὶ μετὰ κόπου πᾶρχονται.

«Διὸ Στρατιώται, ἤνεσθε ἔτοιμοι καὶ μεγάλῳφυγοι διὰ τοῦς οἰκτερισμοὺς τοῦ Θεοῦ. Μιμνήστε τοὺς ποτε τῶν Καρχηθῶνδων ἐλέφραντας, οἵτινες τοσοῦτον πλῆθος ἵππων Ρωμαίων ἠδὲ μόνως τῆς θεᾶς καὶ τῆς φωνῆς αὐτῶν ἐδίωξαν. Ἐὰν δὲ πτὰ ἄλογα ζῶα ἐδίωξαν τοὺς ἐχθροὺς, πόσον ἡμεῖς οἱ ὁποῖοι εἴμεθα κύριοι τῶν ἀλόγων ζῶων καὶ ἀναυξόμεθα πρὸς χειρῶνας καὶ αὐτῶν τῶν ἀλόγων ζῶων. Αἱ πέλοιαι σας καὶ αἱ προμαχίαι σας καὶ τὰ τῶξαι καὶ τὰ ἀκόντια ἄς ροδῶσι κατ'

καὐτῶν, οὐχὶ ὡς κατὰ ἀνθρώπων, ἀλλὰ ὡς ἐπὶ ἀγρίων χοίρων ἠδὲ καὶ γυνώρισται οἱ ἀσεβεῖς ὅτι μάχονται πρὸς τοὺς κυρίους καὶ ἀθῆντας αὐτοῦ, πρὸς τοὺς ἀπογόνους τῶν Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων!

«Δὲν ἀγγεῖται, ὅτι αὐτὸς ὁ Ἀμάραι, ὁ ἐχθρὸς τῆς Ἀγίας ἡμῶν Πίστης, ἔλυσε τὰς συνήθειαις ἀνευ οὐδεμιᾶς εὐλόγου κηλικίας καὶ τοὺς ἔραους τοῦ εἰς οὐδὲν ἐλογίζετο. Ἐβλῶν ἔθεν κεραιουῖος ἐκτιστο προφῶν εἰς τὸ στενὸν τῶν Ἀσκαίτων διὰ ἡνὰ βλάπτει ἡμᾶς καθ' ἡμέραν» τοὺς ἀγροὺς καὶ τοὺς κήπους καὶ τοὺς παραδείτους καὶ τοὺς οἴκους ἡμῶν κατέκαυσε, τοὺς ἠδὲ ἀδελφοὺς ἡμῶν τοὺς Χριστιανούς, ὅτους εἶπεν τοὺς μὲν ἔσφαξε, τοὺς δὲ ἡμικαλώτισε. Τοὺς Γαλλῆτας περιποιεῖται ἤδη καὶ αὐτοὶ χαίρουνται, μὴ ἐυθυμῶμενοι οἱ κακοίποροι τὴν ἡμῶν ἡτοῦ παιδὸς τοῦ γεωργῆ, τοῦ θεορήσαντος τοὺς κολλίαις καὶ παύσαντος, ὃ ἀνόητα ζῶα καὶ τὰ λοιπὰ.

«Ἐβλῶν λοιπὸν μᾶς ἀπέκλισε καὶ καθ' ἡμέραν μὲ ἀχανές ἡστέμα ζῆτεῖ πῶς νὰ εἶρη κερῶν ἐπιτήθειαι, ἕνα κακῶν ἡμᾶς καὶ τὴν Πόλιν, τὴν ὅποιαν ἀνήγειρεν ὁ κρισμακῆριος καὶ ἡμέρας Βασιλεῦς Κωνσταντῖνος, ὁ ἀφειρώσας αὐτὴν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Δέσποιναν ἡμῶν καὶ κεραιουῖον Μαρίην, ἣτις ἦεναι ἡ Κυρία καὶ ροδῆθαι καὶ ἀσπίτῃς Πατρίδος ἡμῶν, τὸ μακαριόγινον τῶν Χριστιανῶν, ἡ ἔλιπς, καὶ ἡ γὰρ πάντων τῶν Ἑλλήνων τὸ καύχημα πάντων, ὅσα ζῶσιν ὑπὸ τὴν Πόλιν Ἀνατολίαν. Ζητεῖ δὲ πῶς νὰ εἶρη κερῶν νὰ ἀφελῆται ὡς ῥῶδον τοῦ ἀγροῦ τῆς ποτὲ περιρῆθῃ καὶ ἀνθίζουσαν καὐτὴν τῶν πόλεων Βασιλευσούσα, ἣτις ἐδούλωσε σφειδὴν, δύνανται νὰ εἶπω κηπεῖαν τὴν ὀφθῆλιον ἣτις ὑπέταξεν ὅλη τοὺς πόδας αὐτῆς ἠ Πόντου καὶ Ἀρμενίας, Ἡερσίας καὶ Περλαγονίας, Ἀμαζῶνας καὶ Κιπριαδοίαις, Γαλιταίαις καὶ Μηδίαις, Κοχλοῦς, Ἰβήρας, Βοσποριακοῦς καὶ Ἀλιθωνοῦς Συρίας καὶ Κιλικίας καὶ Μισοποταμίας, Φοινικῆν καὶ Παλαιστίνην, Ἀραβίαν τε καὶ Ἰουδαίαις, Βακτριανούς καὶ Σαύδας Μαικεδονίας, Θεσσαλίαις, Ἐπὶλαθῆς, Βοιωταίαις, Ἀσκαρῶν, Αἰτωλοῦς, Ἀσκαρηνέαις, Ἀχαΐαις καὶ Πελοπόννησος Ἠπειρῶν καὶ τὸ Ἰαλυριανὸν Ἀργολίας κατὰ

πὸ Ἀφρικτῖόν, Ἰταλίαν, Τουσκάνου, Κέλτας καὶ Κελτογα-
 νλάτας Ἰβήρην τε καὶ ἕως τῶν Γαδεΐρων Αἰθῶνα καὶ Μα-
 ρακίαν καὶ Μαυρουσίαν, Αἰθιοπίαν, Βελήδες, Σωθῖν, Νουμιδίαν
 καὶ Ἀφρικὴν καὶ Ἀἴγυπτον· αὐτὸς ἦδη θέλει νὰ δουλώσῃ
 ἡμᾶς, καὶ νὰ βάλῃ ὑπὸ ζυγὸν καὶ δουλείαν τὴν βασιλίδα τῶν
 «Πύλων» τὰς δὲ Ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας, ἐνθα προσκουεῖται
 ἢ ἁγία Τριάς, καὶ δοξολογεῖται τὸ πανάγιον ὄνομα, καὶ ὅπου
 «ἄγγελοι ἀδοῦσι τὸν ὑψίστιον ἕμνον καὶ τὴν ἑσαρκον Οἰκο-
 νομίαν τοῦ Θεοῦ καὶ λόγου, ἄλλας μὲν θέλει νὰ κάμῃ προ-
 κύνημα τῆς βεβήλου αὐτοῦ θρησκείας καὶ τοῦ ψευδοπροφῆτου
 «Μωάμεθ, ἄλλας δὲ κατοικεῖν ἀλόγων ζώων καὶ καμήλων.

«Λοιπὸν, ἀδελφοί καὶ συστρατιῶται, ἐνθιμήθητε ὅτι πρέ-
 σπει νὰ παραδώσῃτε εἰς τὴν κλωνιότητα τὴν ἡμετέραν μνή-
 «μη, τὴν δοῦξαν καὶ τὴν ἐλευθερίαν!

«Καὶ στραφεῖς πρὸς τοὺς Ἑνετοὺς ἐν τοῖς δεξιοῖς μέρεσιν
 «πισταμένους λέγει:

«Ἐνετοὶ εὐγενεῖς, ἀδελφοί ἡγαπημένοι ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ,
 «ἄνδρες ἰσχυροί, καὶ στρατιῶται δυνατοὶ καὶ ἐν πολέμοις δικι-
 «μώτατοι! ἡμεῖς οἵτινες διὰ τῶν ἐστιλβωμένων σας ρωμαί-
 «κῶν καὶ διὰ τῆς ἀνδρείας σας πολλὰκις πλῆθος Ἀγερῶν
 «ἀθανάτωσατε, καὶ τὸ αἷμα αὐτῶν ποταμηδὸν ἐκ τῶν χει-
 «ρῶν ἡμῶν ἔρρευσε. Τὴν σήμερον σὰς παρακαλῶ νὰ ὑπε-
 «ρακπισθῆτε μεθ' ἑλπίας σας τῆς ψυχῆς τὴν πόλιν ταύτην,
 «ἥτις εὐρίσκεται εἰς τοιαύτην κρίσιμον περίστασιν, γωρι-
 «ζόντες καλῶς ὅτι δευτέραν Πατρίδα καὶ μητέρα ἔχετε ταύ-
 «την κλωνίω; διὰ τοῦτο καὶ πάλιν παρακαλῶ ἡμᾶς νὰ φερ-
 «θετε ὡς ἀδελφοὶ φιλόπιστοὶ τε καὶ ὀμύπιστοι.»

«Ἐπειτα στραφεῖς πρὸς τὰ ἀριστερὰ λέγει πρὸς τοὺς Λι-
 «γούρικας.

«Ὡ Λιγούριται ἐντιμώτατοι ἀδελφοί, ἄνδρες πολεμισταὶ
 «καὶ μαχηκόμενοι καὶ φημισταὶ, γωρίζετε καλῶς, ὅτι ἡ
 «ἄστυχία αὐτῆς Πόλις δὲν ὀφείλει μόνον εἰς ἐμὲ τὴν χά-
 «ρην, ἀλλὰ καὶ εἰς ἡμᾶς διὰ πολλοὺς λόγους· διότι πολλὰ-
 «κις μετὰ προθυμίας ἐβουθήσατε αὐτὴν, καὶ διὰ τῆς ἰξί-

«νας σας συνδρομῆς ἐλυτρώσατε αὐτὴν ἀπὸ τοῦ Ἀγερῶν
 «τοῦ ἐχθροῦ αὐτῆς· σήμερον δὲ πάλιν ὁ κριὸς εἶναι ἀρ-
 «μώδιος, ἵνα δείξητε εἰς βοήθειαν αὐτῆς τὴν ἐν Χριστῷ ἀ-
 «γαπήτην σας τὴν ἀνδρείαν καὶ γενναίωτητα ὑμῶν.

«Στραφεῖς δὲ γενικῶς πρὸς ὅλους εἶπεν.

«Καίριον δὲν ἔχω νὰ σας εἶπω περισσώτερη. Ἴδου τὸ τετα-
 «πεινομένον μου ποτὸ σπῆπτρον εἰς τὰς χεῖρας πάντων ὑμῶν
 «ἐνκατίθημι. Φυλάξτε τὸ μετ' εὐνοίας! Πολὺ δὲ παρακαλῶ
 «ἡμᾶς νὰ δείξητε τὴν πρέπουσαν εὐσεβειαν εἰς τοὺς στρατηγούς
 «καὶ Δημάρχους σας, ἕκαστος ἐν τῇ ἰδίᾳ τάξει καὶ τῷ τάγματι
 «αὐτοῦ. Προσεῖχτε δὲ καλῶς ἀδελφοί, διότι ἐάν πιστῶς φυ-
 «πλάξῃτε τοὺς λόγους μου, ἐλπίζω εἰς τὸν Θεόν, ὅτι θέλομεν
 «ἠλυτρωθῆ τῆς ἐνεσώσης δικαιοῦς αὐτοῦ ἀπειλῆς. Ἴδου στέφανος
 «ἄδελφάντιον ἐν ὄψεσιν ἐνκαπνοκτεῖται εἰς ὑμᾶς· ἐν δὲ τῷ κόσμῳ
 «τούτῳ θέλετε ἀρτίως ἀνακλινοῦν κλώνιον καὶ δοῦξαν ἀθάναν.

«Ἄρῳ δὲ ὁ Ἀυτόκρατῶρ εἶπε ταῦτα καὶ εὐχαρίστησε μετὰ
 «δακρύων καὶ στενωγῶν τὸν Θεόν, ὅλοι ὡς ἐξ ἐνὸς στόματος ἀ-
 «νεφώνησαν μετὰ κλυθμοῦ. «Ἐμμεθα ἔτοιμοι νὰ ἀποθάνωμεν
 «διὰ τὴν Πίστην τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν Πατρίδα ἡμῶν.»

«Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κωνσταντῖνος εὐχαρίστησε τοὺς συναγα-
 «γητάς αὐτοῦ καὶ ἐπηγγέλατο εἰς αὐτοὺς πλείστας δωρεῶν ἐ-
 «παγγελίαις· ἐπὶ τέλους δὲ λέγει.

«Λοιπὸν ἀδελφοί καὶ συστρατιῶται ἐστὲ ἔτοιμοι τὸ πρῶτον!
 «Μὲ τὴν χάριν δὲ καὶ τὴν δύναμιν τῆς Ἁγίας Τριάδος, εἰς ἣν
 «ἔσσαν τὴν ἐλπίδα ἡμῶν ἔρχομεν ἀνταθεμιμένην, θέλομεν διώ-
 «ξει ἐντεθεὴν τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν.»

Οἱ Ἕλληνας μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἔακμον κερδῖν
 «λέοντος. Σκηνὴ δὲ συγκινητικὴ ἠκολούθησεν τότε· ὁ εἰς θέλει
 «νὰ ἀσπασθῇ τὸν ἔτερον. Ἠσπάζοντο λοιπὸν ἀλλήλους καὶ πάλ-
 «ιν ἐκ δευτέρου κλιόντες ἠσπάζοντο καὶ ἐσυγχωροῦντο. Τὰ
 «δάκρυα ἔβρεξαν τὴν γῆν ἐκείνην, ἥτις ἐμελλεν ἐντὸς ὀλίγου
 «νὰ γείνη γῆ δουλείας. Ἐκ τοῦ ἐθουσιασμοῦ οὐδὲν ἔτερον, εἶχον
 «πρὸ ὀφθαλμῶν, εἰμὴ πῶς νὰ ἀποθάνωσι διὰ νὰ φυλάξωσι τὴν
 «πατρίδα. Προητοιμάζοντο ὅθεν πρὸς τοῦτο οὕτε φιλάτων μη-

μυημένοι, οὔτε περί γυναικῶν ἢ πλούτου φροντίζοντες, εἰμὴ μόνον πῶς νὰ ἀποθάνωσι διὰ τὴν σωσθῆναι τὴν Πόλιν.

Η ΕΝ ΤΗ ΑΓΙΑ ΣΟΦΙΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΤΕΛΕΤΗ.

Ἄλλ' ἡ πλῆκτικωτέρα σκηνή, εἰς ὧσιν ἀναφέρουσι τὰ γραμμάτια τῆς Ὁρθοδοξίας Ἑλλάδος, ἔλαθε χωρὸν ἐντός τοῦ τεμένου τῆς Ἀγίας Σοφίας, ἐλίγχι ὥρα πρὶν τὸ γένος τῶν Ἑλλήνων παραδοῦν εἰς τὴν τετρακεκοσθετῆ δουλείαν.

Ὁ Ἀυτοκράτωρ διελαπιστῶν ἤδη περὶ τῆς σωτηρίας τῆς πόλεως, ἀπορασιασμένος ὄμοις νὰ ἐξκροσῆται τὴν Ἀναγέννησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθους διὰ τοῦ ἰδίου κύντος, ἄρσθ' ἐπεβίβη τὰς ἐπιπέσεις καὶ τὰ φρόνιμα καὶ ἐδεδουλωθεὶς ὅτι πάντα εἶχον ἐν τάξει, εἰσῆλθεν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν συναδουμένην ἀπὸ πολλοῦ στρατηγού καὶ ἱερεῖς καὶ ἀναρίθμητον πλῆθος λαοῦ φωνάζοντος τὸ «Κύριε ἐλέησον!» Ὁ ἄρσις τῶν κλυθμῶν καὶ ἡ βοή τῶν γυναικῶν ἠρῆνον καὶ κί φωναὶ τῶν παιδῶν κατεσκέπαζον τὰς δεήσεις τῶν δικαίων, ὅστινες ἐνώπιον τῆς Ὁρακίας Πύλης ἐστάμενοι, τὴν τελευταίαν ἤδη ἀνεπέμπον ἱεροῦ ἐν τῷ νεῷ τῆς Ἀγίας Σοφίας. Ὑπὲρ τοῦ καθυποτάξει ὑπὸ τοῦς πόδας τῶν ὀρθοδόξων πάντα ἔγερτον καὶ πολεμῶνα. Σύνολος ἡ κύκλω σκηνὴ ἐπέπεσε λύπη, πένθος, μελαγχολίαν καὶ καρδίαι πάντων ἦσαν κατὰπασπισμέναι, ὡτανεὶ ἐτελεῖτο ἡ Νεκρώσιμος Κηδεὶα ἐποπλήρου Γένους.

Ἡ ἐθιματικὴ ἐξέλιπον καὶ ἀνυπόστατες διεσκαδῶσθησαν, οἱ δημότιοι συγκεχωρημένοι ποιοῦσι μετανοίας μετὰ τῶν Πατρικῶν, οἱ πνεύτες μετὰ τῶν ἄρχόντων. Καὶ κούτος ὁ Πάνσεπτος Νεὸς τὸ Σύμβουλον τῆς πάλαι Κρατικῆς Ὁρθοδοξίας, ἡ κατωκίαι τῶν ἀδύων καὶ τὸ ἀκίχημα τοῦ Χριστιανισμοῦ, γεφυρωμένοις παντὸς κοπιήσεως, ἀκλιλωπίστως, ταυθηρῶς, εἰσόνει τὴν ταλαίπωρον Ἑλλάδα κατὰ τὴν δουλείαν στάδιον, εἰς ὃ μετ' ἐλίγχιον ἐμελλε νὰ εἰσέλθῃ. Ὅσον πλέον προχωρεῖ ἡ λειτουργία καὶ προσεγγίζει εἰς τὴν ἀπόλλυσιν, τόσο περισσότερον κούξάνω-

σιν οἱ θρῆνοι καὶ ὁ κοπέτος τοῦ λαοῦ διπλασιαζέσεται. Ἐφαίνετο ὅτι ἡ ζωὴ πάντων τῶν περισσώτων ἦτο περιορισμένη ἐντός μόνον τῆς δικρακίας ἐκείνης τῆς Εὐχαριστίας, καὶ ὅτι ἐκάστη συλλαβὴ ἐξερχομένη τοῦ στόματος τῶν ἱερῶν ἦτο νέον βήμα πρὸς τὴν προκειμένην Ἀδύσων.

Ὅτε δὲ ἐπὶ τῆς τοῦ Κοινοκλήν, σκίζονται αἰρηθίως οἱ ὄχλοι, οἱ σωματορῶλκτες ἀναμάρτυροι, ὁ δὲ Ἀυτοκράτωρ Κωνσταντῖνος περιβεβλημένος τὰ Ἀυτοκρατορικὰ, ἀλλὰ φεῖ! πεινχρὴ καὶ τετριμμένα ἱμάτια, προβάλλει πρὸς τὸ ἄγιον βήμα ἁσασεπῆς, κτηρῆς καὶ μετὰ δεοκαρτημένω ὀφθαλμῶν. Οἱ στεναγμοὶ πούουσι, ὁ θόρυβος σιγάζει εἰς ὄλον ἐκεῖνον τὸν ἀπέραντον νεὸν δὲν ἀκούσεται εἰμὴ μόνον ἡ φωνὴ τοῦ ἱερέως, προσκαλοῦντος τοὺς Χριστιανούς εἰς μετὰ πίστεως καὶ ἀγάπης προσέλωσθαι. Ὁ Ἀυτοκράτωρ νεύει ἐπὶ πολλὴν ὥραν προσεύχεται Κύριος ὁ Θεὸς, τίνα λατῆρον καὶ Πατριωτικὴν προσηυχὴν προσπίπτει τρεῖς ἐνώπιον τῆς εἰκόνας τοῦ Σωτήρος καὶ τῆς Θεομήτορος, ἀναχιτῶν τοὺς λογμούς ὅστινες ἀπὸ καιρῶν εἰς καιρὸν ἀνέδεικτον ἀπὸ τῆς καρδίας τοῦ ἔπειτα στραφεις πρὸς τὸν ὀρακὸν ἐκλιθεῖ γενομένη τῆ φωνῆ. «Χριστιανοὶ συγκεχωρησάτε τὰς ἀμαρτίας μου καὶ ὁ Θεὸς ἔσ' συγκεχωρητὴ τὰς ἰδικὰς σας». Παρκαλῶν δὲ, ὡς ἔθος ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Ἀρχιερέως τὰ ἀχρηστα μυστήρια μεταλαμβάνει κούτων. Ὅσοι δὲ ἐν μετ' ὀφθαλμῶν καὶ καρδίᾳ ἐφώνηζαν «Ἰσο συγκεχωρημένος!»

Μετὰ ταῦτα ὁ ἀγνισμένος καὶ ὡς πρόβουλον εἰς σφαγὴν ἀγόμενος Ἀυτοκράτωρ, ἀποτεινόμενος πρὸς τοὺς παρευρισκομένους, κεραλίησεν κούτους πρῶτον μὲν νὰ συγκενωθῶσιν ἅπαντες ἀδελφικῶς, ἔπειτα δὲ νὰ ἐνομηθῶσιν, ὡσι ἡγγικεν ἡ «ὦρα κατὰ τὴν ὀποῖαν πρέπει νὰ ἀγωνισθῶσιν τὸν ὑπὲρ πάντων τῶν ἀγίων καὶ ἐκὼν δὲν εἶμαι παρὰ Θεοῦ ἄγνισμένον νὰ σώσωσι διὰ « τῆς Θείας κούτων τῆν Πατριὰν, πρέπει νὰ ἀρήσωσιν εἰς τοὺς « ἀπογόνους μνήμην Ἀνδρείας καὶ Ἀρετῆς τοιαύτην, ὅσα εἶχαι « ἀναγκάτι, ὅπως διφυρῶσιν ἐν τῇ ἐνδοχομένην δουλείᾳ τὴν « Πίστιν τῶν Πατέρων, καὶ τὴν σεβασίαν πρὸς τὴν ἀρχαίαν δούξιν». Ὁ ἄρσις τῆς ἀκλιπῆρος δικακῶσται τὴν τραχιὴν σκηνὴν

αί μητέρες αποχαριστῶσι τὰ τέκνα των, αἱ γυναῖκες ρίπτονται εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν συζύγων, καὶ οἱ ἄρσενες καὶ οἱ κλυθμοὶ ἐκρήγνυνται τότε βροντωδέστεροι. Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἐάν τις ἐκ ζύλου ἢ ἐκ πέτρας ἀνηρωπος ἦν, δὲν ἠδύνατο νὰ μὴ κλυθσῃ.

Ἐκ τῆς Ἀγίας Σοφίης ὁ Αὐτοκράτωρ διευθύνθη πρὸς τὰ Ἀνακτόρα, ὅπως ἀποχαριστήσῃ τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ. Ἐθῆνοι καὶ κοπετοὶ ἠκούσθησαν ἐν ταῖς Ἀνακτόροις, ὅταν ὁ Αὐτοκράτωρ ἀπεχωρίζετο τῶν συγγενῶν αὐτοῦ. Ὁ Αὐτοκράτωρ ἀναβὰς ἐπὶ τοῦ ἵππου καὶ παρακολουθούμενος ἀπὸ τοὺς κλικικούς αὐτοῦ, μεταξὺ τῶν ἰσοίων ἦτο καὶ ὁ Γεώργιος Φραντσῆς, ὁ πρωτοβεσιάρης αὐτοῦ, παρὰ τοῦ ἰσοίου ἐκινεζόμεθα τὴν ἱστορίαν ταύτην, περιῆλθε τὰ τεῖχη ὅπως καταστήσῃ τοὺς φύλακας ἀγρύπνους. Ἦσαν δὲ πάντες εἰς τὰ τεῖχη καὶ τοὺς πύργους· αἱ δὲ πύλαι ἦσαν ἀσφαλῶς κεκλεισμέναι. Ὅταν δὲ ἔβησαν εἰς τὴν πύλιν Καλιγερῖν καὶ ἀνῆλθον εἰς τὰ τεῖχη, ἤκουσαν θόρυβον καὶ ὀμιλίαν πολλὰς. Οἱ δὲ φύλακες εἶπον, ὅτι δι' ὕλων τῆς νυκτὸς οὗτος ἐπραττον οἱ βάρβαροι, καθόσον ἔφερον πλησίον τῶν τειχῶν τὰ πρὸς τὴν τειχομηχίαν ὄργανα· μετὰ ταῦτα δὲ περὶ πρώτην ἀλεκτροφωνίαν ἔβησαν ὁ αὐτοκράτωρ εἰς τὴν πύλιν τοῦ Ἁγίου Ρωμανοῦ.

ΕΦΘΔΟΣ.

Περὶ δευτέρην ἀλεκτροφωνίαν ἄρχεται ἡ γενικὴ συμπλοκὴ ἀλλοκλιζόντων φρικωδῶς τῶν βαρβάρων καὶ τῶν πέρειξ ὀρέων ἀντιπῶντων. Ἄλλ' οἱ Ἕλληνας ἠραικῶς καὶ ἀταρξῆως ἀντιπαστόμενοι, κρημνίζουσιν ἀπὸ τὰ τεῖχη τοὺς ἐφορμωμένους καὶ ἐπιτυγχάνουσι νὰ θρακύσωσι τὰς κλίμακας καὶ τὰς ἄλλας μηχανὰς τῶν Τούρκων, προξενήσαντες μεγάλην θραξίαν εἰς αὐτούς. Ἄμα δὲ ἤγασε τὴ γῶς τῆς ἡμέρας καὶ οἱ ἀστέρες ἐγίνοντο ἀφανεῖς, ὀλόκληρος ἡ πόλις ἐσχάη περικυλλομένη ὑπὸ τῶν Τούρκων, ὡς ὑπὸ σχινίου συτριγγομένου, ὅπως πνίξῃ αὐτήν. Φρικωδῆς ἦχος τῶν κερῶν, τῶν σαλπιγγῶν καὶ τῶν κυμ-

βάλων μιγνυόμενος μὲ τοὺς ὠρυγμοὺς τῶν ἐφορμωμένων ἐπλήρωσε τὴν ἀτμοσφαιραν. Αἱ κανονοστιχίαι ἐκκονοβόλουν διὰ μιὰς καὶ συγχρόνως ἤρξατο ἡ ἐφοδὸς ἐξ ὕλων τῶν μερῶν τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης. Ἡ μὲν ἦτο φρικαλέα· ἐπὶ δύο ὥρας ἐπάλειον κλυθῶς, ὁ δὲ ἐχθρὸς δὲν ἠδύνατο οὐδὲως νὰ προχωρήσῃ. Αἱ κλίμακες ἀναβάνουσι καὶ καταβάνουσι ἀδιακόπως καὶ βέλη ρίπτονται κατὰ τῶν ἐν ταῖς πύργους, καὶ τὰ κωνία βροντῶσι ἀδιακόπως, οἱ δὲ Ἰωαννῆσες καὶ ραβδοῦχοι μετὰ σιδηρῶν ράβδων καὶ βουνοῦραν κτυπῶσι τοὺς στρατιώτας διὰ νὰ μὴ δίδωσι νῦτα εἰς τοὺς ἐχθρούς, ἐνῶ τὰ τῶν λίθων ἐκ τῆς πόλεως ἀφετήρια κτεπέθειρον πλείστους τῶν ἐκταντίων Ἀγαρηῶν. Αἱ κατασκευασθεῖσαι μηχαναὶ ἐκαίοντο, αἱ κλίμακες συνετρίβοντο, αἱ δὲ ἀναδ' ἔβηαι ἐκρημνίζοντο μετὰ τῶν ἀναβανόντων. Οἱ ἐναντίοι, ἐκ τοῦ κόπου καὶ τῆς ἀντιστάσεως ἀπυθιομένοι, μικρὴν ἔλειψε νὰ ὀπισθοδρομήσωσιν, ἀφίνοντες εἰς τοὺς πολιορκουμένους· ἀκύχημα νίκης καὶ σωτηρίας.

Ἄλλ' αὕτῃ ἡ πρώιμος ἀντίστασις οὐδὲν ἄλλο ἐπραξε παρὰ νὰ ἐξχαριώσῃ περισσώτερον τὴν ἀγρίαν ψυχὴν τοῦ Μωάμεθ, ὅστις περιστρέψων τὴν σάβην δεξιά καὶ ἀριστερά, ἄλλους μὲν τῶν δειλῶν ἐσπαζεν ἄλλους δὲ ἐπλήρωσε θανατηφόρος. Μετ' ὀλίγον δὲ οἱ Τούρκοι βωπῶντες μέχρις οὐρανοῦ καὶ ἐνεπαρῆνοντες ἀλλήλους δι' ὄραμα ἤρρισαν πάλιν νὰ ἀναβάνωσιν εἰς τὰ τεῖχη· τολμηροὶ δὲ τινες καὶ ἰσχυροὶ πατούντες ὁ εἰς ἐπὶ τῶν ὤμων τοῦ ἄλλου, καὶ ἄλλος ἐπὶ τοῦ δευτέρου ἐσχημάτισαν πυραμίδα, φθίσασαν μέχρι τῶν τειχῶν. Ἀπὸ δ' οἱ βάρβαροι ἀνέβησαν εἰς τὰ τεῖχη συνέβη μὲν ἰσχυρὰ καὶ πολλοὶ ἐφονεύοντο ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, οἱ δὲ Ἕλληνας ἤρρισαν νὰ πιέζωται ἐκ τοῦ πλήθους. Ἄλλ' ἐνταῦθα Θεόφιλος ὁ Πακλιολόγος καὶ Δημήτριος ὁ Κατακουζηνὸς προσηθήσαντες θαρραλέως ἐκρήμυσαν ἐκ τῶν τειχῶν τοὺς Ἀγαρηνοὺς καὶ διεσκόρπισαν αὐτούς. Εὐρεθεὶς δὲ τὸτε ὁ Αὐτοκράτωρ ἐκεῖ ἐπιππος ἐνθάρρυνεν αὐτοὺς λέγων· Ἄδελφοί μου καὶ στρατιωταί μου,

παύσει ἀνδρείως, πᾶς παρακλιῶ δὴ τούς οὐκίτημούς τοῦ Θεοῦ! Βλέπω ὅτι τὸ πλῆθος τῶν ἐχθρῶν θαλιᾶ καὶ ὀλίγον ἀδικασομένηται, ἐπειδὴ δὲν ἔργουται κατὰ τὴν χάριν καὶ κοινήθειαν αὐτῶν. Ἀδελφοί μου στῆτε ἀνδρείως καὶ ἐπιπίω εἰς τὴν Θεόν, ὅτι ἡ νίκη εἶνε ἰδικὴ μας, καὶ ἰδικός σος ὁ πολέμιος πύρανος· ὄχι ὁ φηκρός καὶ γήινος, ἀλλὰ ὁ ἐπουράνιος· ἐξ Θεοῦ πολεμεῖ ὑπὲρ ἡμῶν! Ἴδου τὸ πλῆθος τῶν ἀσεβῶν κατατῆται ὑπὸ θαλιᾶς».

Ἐνῶ δὲ ὁ Αὐτοκράτωρ ἔλεγε ταῦτα καὶ ἐνεθάρρυνε τοὺς στρατιώτας, ἐπιληγώθη ὁ στρατηγὸς Ἰουστινιανὸς εἰς τὸν δεξιὸν ποτα κατὰ τὸ ἀέλος. Ὁ φῶσις εὐτολμος Ἰουστινιανὸς θαλιᾶ ἀφῆλξε καὶ πρὸς τὴν ὄψαν τοῦ ἐκ τοῦ σώματος αὐτοῦ γυνομένου ἀέματος ἔλας ἀλλοιούμενος καὶ ὄργων ἐγκατέλειπε τὴν στρατηγικὴν αὐτοῦ θέσιν, λησμονῶν τὴν παρελθούσαν δόξαν καὶ μὴ ἀναλογιζόμενος τὴν μέλλουσαν αἰσχύνην· οἱ δὲ περὶ αὐτὴν Γενουθήναι βλέποντες αὐτὴν ἀναχωροῦντα ἐδειλίξαν· ἡ φωνὴ αὐτοῦ διέχυσε τὴν ἀθυμίαν μεταξύ τῶν στρατευμάτων. Ὁ Αὐτοκράτωρ φέλας ἐπὶ τοῦ τόπου καὶ βλέπων τοὺς στρατιώτας ἐπαύσας τὴν δὲ Ἰουστινιανὸν φεύγοντα εἶπεν· «Ἄδελφοί μὲ τί κόπανεῖς; στρέφου δι' ἀγάπην Θεοῦ, στρέφου εἰς τὴν ὄψαν σου· ἡ πληγὴ σου δὲν εἶναι μεγάλη· δὲν βλέπεις ὅτι πᾶσα ἔχομεν περισσοτέρην ἀνάγκην τῆς ἀνδρείας σου; ἡ σωτηρία τῆς πόλεως εἶναι εἰς χεῖράς σου». Ἄλλ' ὁ Ἰουστινιανὸς μεμνημένος ἔφυγε καὶ παρέσας εἰς τὸν Γαλατὴν ἀπέθανε μετ' ὀλίγον ἐκ τῆς λύπης καὶ τῆς περιμωνήσεως.

Οἱ Τούρκοι ἰδόντες τὴν αἰσχύνην ταύτην τῶν Χριστιανῶν ἔγειναν πολυμώτεροι, ὁ δὲ Σαγκινὸς Πασπᾶς, ὅστις ἐκατέλιθε τὴν εἰς τὰς τάξεις τῶν πολιορκουμένων θύρῶν, ἐνεθάρρυνε τοὺς Γενουθᾶρους νὰ βρῆταισιν ἐκ τῆς πόλεως. Τότε γινεσκώδης τις Γενουθᾶρος, ἐνεμωζόμενος Χριστῶς, ἀουπαδίτης κρατῶν δὴ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς τὴν ἀπίδα τοῦ ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, τὴν δὲ ζῆρος εἰς τὴν δεξιάν, ἀναπῆλξε εἰς τὸ τελεος ἀκολουθούμενος ὑπὸ τριαντάκι συντόρῳναι. Οἱ Ἕλληνας ἀπέκρουσαν αὐτοὺς ἀνδρείως καὶ ἐκρήμισαν δεκακὸς ἐξ αὐτῶν· καὶ πολ-

λοι ἄλλοι οἵτινες ἐμνηθήσαν τὸ παράδειγμα τοῦ Χασάνη, ἔλαθον τὴν ἰδικὴν τύχην· αὐτοὶ δὲ ὁ Χασάνης προσβληθεὶς ὑπὸ τῶν πετρῶν ἔπεσον χυκὰ· οἱ δὲ Ἕλληνας ἰδόντες αὐτὸν κείμενον ἐκτόπως αὐτὸν δὴ τῶν πετρῶν. Ὅστος δὲ ἐβρωθεὶς εἰς τὸ γόνυ ἀγωνίζετο· ἀλλὰ παύσας τῆς ἀπίδος· αὐτοῦ ἐσπασθη ὑπὸ τῶν βελῶν καὶ ἐφρονεῖθ'· ἐφρονεῖθ' ἔσαν μετ' αὐτὸν καὶ ἄλλοι πολλοί. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Τούρκοι ἀνέβηκαν ἤδη πολυκριμώτεροι, οἱ Χριστιανοὶ δὴ τὴν εὐλιγότητα αὐτῶν δὲν ἀντείχον νὰ ἐμποδίσωσιν αὐτούς.

ΑΛΩΣΙΣ.

Οἱ Τούρκοι ἀφῆσαντες τὰ τεῖχη εἰσῆρχον ἤδη διὰ τῆς πόλεως εἰς τὴν πόλιν πεκτονῶντες ὁ εἰς τὴν ἔσταν. Τούτων δ' αὐτῶν ἔχοντων ἠκούσθη φωνὴ ἔσων καὶ ἔξωθεν καὶ ἐκ τοῦ λιμένος, ὅτι ἐκουρῖσθη ἡ πόλις· ἡ δὲ φωνὴ αὕτη τοὺς μὲν Χριστιανούς κατατῆμαξε τοὺς δὲ Τούρκους ἐνεθάρρυνε. Οἱ βίχτροι φρικώδως ἀλαλάζοντες εἰσῆρχον ἤδη διὰ τε τῆς πόλεως καὶ τῶν τευχῶν εἰς τὴν πόλιν. Ὁ Αὐτοκράτωρ θεωρῶν ταῦτα τῆρε· πρὸς τὴν πόλιν καὶ ὄρησας μετ' αὐτοὺς περὶ αὐτῶν, ὅπου οἱ Τούρκοι εἰσῆρχον πολυκριμώτεροι, καὶ βρυχώμενος ὡς λέων καὶ τὴν ρομφαίαν ἔχων ἐσπασμένην εἰς τὴν δεξιάν, πολλούς τῶν πολεμίων ἀπέσφαξεν. Τὸ αἶμα ἔφερε ποταμῶδον ἐκ τῶν χειρῶν καὶ τὸν ποδῶν καὶ τῶν ἱματίων αὐτοῦ· καὶ πάντοτε κτυπῶν καὶ κτυπώμενος φωνάζει· Ἀδελφοὶ Χριστιανοὶ, ἀδελφοὶ Ἕλληνας, ἐμπρός· Ἐτὴν Ἐλευθερίαν ἢ τὸν Θάνατον». Ὁ Δὸν Φραγκάλτικος ὁ ἐκ Τολδαῆς τυχὸν εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ Αὐτοκράτορος μετὰ τοῦ στόματος καὶ τῶν ὀνύγων τοὺς πολεμίους ἔκαυτε· Θεόφιλος δὲ ὁ Παλαιολόγος βλέπων τὸν Αὐτοκράτορα μαχόμενον καὶ τὴν πόλιν κινδυνεύουσαν μετὰ κλυθμοῦ μακροφώνως ἀνέκραξε, «θέλω νὰ ἀποθάνω μάλλον παρὰ νὰ ζῶ», καὶ ὄρησας εἰς τὸ μέσον τῶν ἐχθρῶν ὄσους ἀπήντησεν ἀπέσφαξεν. Ὁμοίως δὲ καὶ ὁ Ἰωάννης ὁ Δακτύλιος καὶ ἄλλοι στρατιώται μετ' ἀπειλητικῆς ἐμάχοντο. Συμπληκνῶντες δὲ δις καὶ τρίς ἐφρονεῖθ' ἔσαν ἄπαντες. Ὁ δὲ αὐτοκράτωρ μείνης μόνος

καὶ θεωρῶν ἀφροντον τὸν θάνατον ἀνέκραξε, «ὡς ὑπάρχει ἐδῶ εἰς Χριστιανὸς, ὅστις νὰ λάβῃ τὴν κεφαλὴν μου; Οὐδεὶς Χριστιανὸς ὑπῆρχε ζωντανὸς πλησίον αὐτοῦ. Δὲν ἦτο ἄλλο πᾶρξ πτωμάτω Χριστιανῶν! Πάρκτω δὲ ἐξήρατονήθη ὑπὸ δύο Τούρκων, εἰς ὧν ὁ μὲν εἰς ἐπιπέτασε αὐτὸν εἰς τὸ πρόσωπον, ὁ δὲ ἄλλος εἰς τὸν ὄμον ἀπέθηκε δὲ πρὸς τὸ ταῖγος τῆς Ὀρθοδοξίας κατὰ τὸ τεταρακαστὸν ἔνακτον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, εὐσεβὴς καὶ φιλογενὴς, ὡς περ καὶ ἐβιάσθητο. Οὕτως ἀπέθηνεν ὁ τελευταῖος. Αὐτοκράτωρ τῶν Ἑλλήνων Κωνσταντῖνος ὁ Πικλολόγιος, καὶ ἐμίγη μετὰ τὸν σωρῶν τῶν πτωμάτων, ὑπερασπιζόμενος τὴν πόλιν τοῦ Κωνσταντίου, τὴν πρὸ δεκά αἰῶνον ἀνεγερθεῖσαν πρωτεύουσαν τῆς Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας. Ὁ τόπος ὅπου περθεῖται τὴν ψυχὴν εἰς τὸν Θεόν, ἀνέκει φεῖ! εἰστέ εἰς τοὺς βαρβάρους, ἀλλ' ἢ ἀνδραῖς καὶ ἡ μνήμη αὐτοῦ ἀνεκπληρωσιμότητος εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος, τὸ ἐποῦν μίαν ἡμέραν θέλει ἐαδικηθῆ τὸν θάνατον αὐτοῦ.

Οἱ Τούρκοι μὴ ἀπαντῶντες πλέον ἕτερον πρόσκομμα εἰσέρχοντο πανταχόθεν σωρῶν εἰς τὴν πόλιν, ἀφρὺ ὑπερπερήθησαν τοὺς σωρῶς τῶν πτωμάτων, ἵτινα ἐπλήρουν τὰς τάφρους καὶ τὰ ρήγματτα, σφάζοντες ὅσους ἀπῆντων καὶ ἐγένοντο πάντων ἐγκραταῖς. Οἱ ἐν τοῦ πύργου ὄμοις τοῦ Ἀέοντος καὶ Βασιλείου Κρήτες, ἀνὰ ἐβλεπον τὴν πόλιν δευλομένην, ἀμάχοντο μέχρι τῆς μεσημβρίας ὁ Μωῦαμὲ εἰς τὸν ὅπουν ἀνέφερον τὸ περιστατικὸν τοῦτο, θυμωτὰς τὴν ἀνδραῖαν αὐτῶν συνεχάρησαν εἰς αὐτοὺς; νὰ ἀνχωρῶσαιν ἐλευθέρως εἰς τὴν πατρίδα αὐτῶν μετὰ τοῦ πλοίου καὶ τῶν σκευῶν αὐτῶν.

Ἀφρὺ δὲ ἡ πόλις ἐκαυρήθη ὑπὸ τῶν Τούρκων ὅλον τὸ πλῆθος τῶν Χριστιανῶν ὄρησαν εἰς τὸν λιμῆνα, ὅπως σωθῶσιν ἐπὶ τῶν Ἑλληνικῶν καὶ Γενουσητικῶν πλοίων; ἀλλ' ἐπειδὴ εἰσέρχοντο εἰς τὰ πλοία μετὰ σπουδῆς; ὑπερβολικῶς πολλοὶ ἐβλάζοντο εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐπύλοντο. Οἱ δὲ πυλωροὶ τῆς πόλεως βλάπτοντες τοὺς Χριστιανούς, ὅστω προπομένους; καὶ ἀφῆνοντες τὴν χώραν εἰς τὴν λεηλοσίαν, μᾶλλον δὲ ἐνθυμούμενοι χερσὶν τινι λέγοντες, ἐτι ἐν ποτε οἱ κῆτοινοὶ ἐπὶστρεφον ἰπίτω, ἤθελον καταβιάσαι τὸν ἐχθρὸν, ἐβουλεύθη-

σκιν νὰ στενωχωρήσῃ τοὺς φεύγοντας εἰς ἀντίστασιν, διὸ κλειδώσαντες τὰς πύλας, ἐρριψαν τὰς κλειδαῖς ἐξω ἀπὸ τὰ τεῖχη. Τοῦτο ὑπῆρξε τὸ αἷτιον τῆς ρικαῶδους ἐκείνης ἀίμακτοχυσίας; διότι; ἀφρὺ ἐμποδίσθη ἡ ἐξόδος, οἱ ἄνδρες, καὶ γυναῖκες, οἱ παῖδες, καὶ ἄπασα ἡ συρροὴ τοῦ λαοῦ ἐπισθηδρομησάντες ὄρησαν νὰ προφυλαχθῶσιν ἐντὸς τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας. Ἄπασ εἰς ἀπέραντος ἐκείνος ναὸς ἐπακρόβη; ἔνω κἄτω καὶ εἰς τὰ προαύλια καὶ ἐντὸς τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ εἰς πάντα τόπον αὐτοῦ ἦτο λῶς ἀνεκρίθητος. Κλειδίσαντες δὲ τὰς θύρας ὅλοι ὁμοφώνως μετὰ βεῶν δικαστομένων ἀπὸ τοὺς κλαυθμούς καὶ τοὺς θρήνους, καὶ τὰς κρυγὰς τῆς ἀπελπισίας ἐδέοντο τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας αὐτῶν. Ἄλλῃ μετ' ὀλίγον οἱ Τούρκοι λεηλοῦντες, πυρπολοῦντες, καὶ σφάζοντες, ἐφθασαν εἰς τὸν Ναόν, καὶ εἰρόντες τὰς πύλας κεκλεισμένας ἐπεχειρήσαν; νὰ ριψῶσιν αὐτὰς κἄτω μετὰ πελέκων. Τίς; δύνανται νὰ διηγῶθῆ τὴν τρομερὰν ἐκείνην σκηνήν; Τίς; τοὺς θρήνους ὅστινες ἠγείροντο βροντωδέστεροι εἰς ἕκαστον κτυπήμα τοῦ στυγεροῦ πελέκειος εἰς τὴν θύραν; Τίς; τοὺς κλαυθμούς; καὶ τὰς ρωνὰς τῶν νηπίων καὶ τὰ μοιρολόγια τῶν μητέρων καὶ τοὺς ὄδυμους τῶν πατέρων καὶ τὰ δάκρυα τῶν συσαρρευθεῶν Ἑλληνίδων παρθένων;

Ἄφρως ρωνὴ ἰσχυρὰ ἐγεροθεῖσα ἐπέβαλε σιγὴν εἰς τοὺς θρήνους; «Ὅσοι πιστοί, λέγει, πᾶσατε τοὺς θρήνους καὶ ἀφρασθήτε τῶν λόγων μου. Ἡ φωνὴ δ' αὕτη ἦτο ἡ φωνὴ τοῦ Γεννακίου. Ὀρθως οὕτως ἐπὶ τοῦ ἔμβωονος μετὰ τὰς χεῖρας τεταμένως ἐπένω τοῦ ἀνεκρίθητου ἐκείνου πλήθους, φέρων τὸ ἐνδυμα τοῦ μεγάλου σχήματος, ἐκρίνετο ὁ δῆλόσος; τοῦ Κωνσταντίνου ὁ περιβεβλημένος τοῦ πένθους τὴν μέλικιαν πορφυρὰν αὐτοκράτωρ τῆς συμφορῆς. Ὅταν δ' ἐπυκταν οἱ θρήνοι καὶ δὲν χυροῦντο πλέον εἰμὴ τὰ τρομερὰ κτυπήματα τοῦ πελέκειος ἀνεφάνησαν.

«Ἀδελφοὶ ἡ Αὐτοκρατορία τῶν Ρωμικίων ἐερμηνίσθη μετὰ πρσούτων αἰῶνων ὑπαρξῖν. Ἄλλ' ἐάν ἔπσσαν τὰ σύμβολα τοῦ ναμου, ἐάν κατεβλήθη ἡ τῆς Ρώμης ἀρχὴ, ὅμως ἡ Πατριωτικῆ Ἐθρσκειὰ τῶν Ἑλλήνων — ὄχι — μὰ τὰς πολλὰς

καὶ παντοίας δυστυχίας σας, καὶ τὸ ἄθωον αἶμα τῶν ὑποπ-
 νηθέντων καὶ μέλλει νὰ χυθῆ, οὐδὲ κατεβλήθη, οὐδὲ ἔως ὑπάρ-
 χουσι οὐρανός καὶ γῆ θέλει καταβλήθῃ! Ἐ προσκυνήματά
 σας ἀλλάσσετε ἕσθιν, τὸ ἱερὸν τοῦτο θυσιαστήριον μετατο-
 πίζεται, ἀλλὰ ἡ πίστις ἢ μέλλουσα νὰ σας σώσῃ διεφυλάχθη
 ἀπὸ κινδύνων ἀποκρίστων, καὶ διαφυλάχθετα θέλει αὕτη
 ἀδικολογία ὑμᾶς. Δὲν βλέπετε, ἐπὶ τὸ ὄρθρινός ἐθρικομενε-
 σαν; Ἀπὸ τοῦ νῦν οὐδὲν πλέον φρενίσκει. Δὲν ἠκούσατε τὸν
 ἠΤουρκοῦν ὑποσχόμενον πρὸς τοὺς στρατιώτας του τὰ εσέυη σας
 καὶ τὰ ἐπιπλά σας περὶ δὲ τῆς Πίσταος μὴ ποιήσαντα οὐδέ-
 να λόγον; Ἄλλ' οἱ δοτικοὶ ἤθελον μὲν τὰ εσέυη καὶ τοὺς
 πθησκουρὸς σας, ἤθελον δὲ καὶ τὴν Πικτροπαράδοτον Πί-
 στειν σας, αὐτὸν τὸν ἀνεκτίμητον προγονικὸν ἠθασκουρὸν σας,
 πτόν ὑποπὸν ἔως δὲ ἀκτέγατε, Πύλι κῆσου καθ' ὕμῶν οὐ κα-
 πταχούσοι. Λοιπὸν ἀδελφοὶ πεκοσήμενοι ἀπὸ τοῦ θρήνου ὑ-
 πακοοῦσατε μετὰ θρησκευτικῆς μεγαλοφυχίας καὶ εἰς τοῦτο
 πτὸ θέσπισμα τοῦ Ὑψίστου. Καὶ μὴ γινόμεθα ἀιμαλώτοι,
 ἀλλὰ θέλομεν εἶσθαι ἐλευθεροὶ ἐν ἠνεκτίμητῳ Κυρίῳ. Ἄληθως
 πγινόμεθα ταπεινοί, ἀλλ' ἐλευσεται καιρὸς ὅτε θέλομεν πάλιν
 κῆπαρθῆ. «Ὁ Θεὸς μεθ' ἡμῶν». Ἀκούσατε τί ὁ Θεὸς σας φω-
 νάζει ἀπὸ τοῦ ἁγίου βήματος; Ὑπάγει καὶ ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς.
 ποὶ ἀρῆσα ὑμᾶς ἔρκατος. Ἐρχομαι πρὸς ὑμᾶς. Καὶ ὕμας
 ποὶν ἴσταν μὲν νῦν ἔχετε, πάλιν δὲ ἔσομαι ὑμῶς καὶ χρησσε-
 νται ὑμῶν ἡ καρδίη καὶ τὴν χαρὸν ὑμῶν οὐδεὶς ἀζει ἀρ,
 πῶμῶν. Ὅσοι ἤσαν οἱ τελευταῖοι φθόνγοι τοῦ Εὐαγγελίου,
 οἵτινες ἔχρασαν εἰς τὸν κῆν τῆς Ἁγίας Σοφίας τὴν 29 Μαΐου
 1453.

Οἱ Τούρκοι διακρήζοντες διὰ τῶν πελέκων τῆς θύρας τοῦ
 Νεῦ εἰσῆλθον ἱερῆρας καὶ ἰδόντες τὸ ἀνεκτίμητον πλῆθος ἀ-
 πῆραγοι εἰς δουλείαν τὰ τρέμοντα λαῖνα πλάσματα, ὡς τὰ
 προσωρισμένα διὰ τὴν σφαγὴν πρόβατα δέσαντες τοὺς ἀνδρας
 διὰ σφινῶν, τῆς δὲ γυναίκας ἀνὰ δύο μὲ τῆς ζώνας αὐτῶν
 ἀνε διακρίτως τῆς τῆς ἡλικίας. Ἐδεσμοῦντο δουλαὶ μετὰ
 τῶν κυριῶν, δεσποῖται μετὰ τῶν οἰκετῶν, ἱερεῖ μετὰ λαϊκῶν,
 ἀρχιμικηρίται μετὰ θυρωρῶν κατὰ τὴν φαντασίαν τοῦ ἀρακ-

γοῦ. Ὁ Νεῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας ἐγένετο θέκτρον τῶν τρομαρω-
 τάτων ἀθρευτουρῶν. Αἱ ἀγκυ εἰκόνας ἐγομωθῆσαν τῶν κο-
 σμημάτων αὐτῶν καὶ ἔπειτα ἐσφίσθησαν διὰ τῶν πελέκων,
 τὰ χρυσὰ καὶ ἀργυρὰ διασκοπῆται ἠπάχθησαν καὶ ἐρρασίμευον
 διὰ νὰ θέσασιν οἱ Τούρκοι ἐντός αὐτῶν ὀπώρας ἢ νὰ πίνωσιν
 οἶνον. Ἐκ ἱερὰ φορέματα τὰ ἔθετον ὡς παγίσματα τῶν ἵππων.
 Ὅσοι ὀ κῆς μετὰ μίαν ὀραν ἠτο γυμῶς καὶ ἔρχομα τῶν κο-
 σμημάτων αὐτοῦ. Οἱ θόλοι τοῦ μεγαλειτέρου νεῦ τῆς Χρι-
 στιανωσίνης ἐπλήθηθησαν ἐκ τῶν κοπετῶν, τῶν θρήνων καὶ
 τῶν ὀλοαγγμῶν τῶν δυστυχῶν Χριστιανῶν, οἵτινες ἐγομωθῆ-
 σαν τῆς περιουσίας, τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς τιμῆς αὐτῶν. Ὁ
 Νεῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας ἀναβῆ ὀ φρακτοῦ, ἀ ὀ ὀρῆκος ὀ θρό-
 νος τῆς θεῆς δόξης, ὀ ἐπίγειος οὐρανός τῆς θεῆς σοφίας, τὸ
 Χερουδικὸν ἄγγμα τοῦ δεσποῦ τοῦ Παντός, τὸ ὑπὸ τοῦ ἰθίου
 Θεοῦ ἀνεγεθῆν τοῦτο ὀθῶμα, κατέστη ὀ πόπος τῆς στυγερῶ-
 τῆτος ἐρραμώσας.

Ἡ μῆμαρ καὶ τὸ πῦρ κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ Σουλτᾶνου
 διῆρασαν τρεῖς ὀλοκλήρα ἡμερονῆτικα. Ἄπασα ἡ ἀπέραντος
 αὐτῆ Μητροπόλις μετεβλήθη εἰς κελιάδα κλαυθμῶνος, εἰς σω-
 ροὺς ἀμακτορραγούτων νεκρῶν, εἰς ποταμούς ἀχνίζόντων αἰ-
 μάτων, εἰς τόπον φρίκης καὶ τρέμου. Καθ' ἄπασαν τὴν πόλιν
 δὲν ἠκούοντο εἰμῆ κοπετοῖ, θρήνων, φωναὶ γοερῶν, ὀλοφρυμοί,
 κλαυθμοὶ, ὀδυρμοὶ, καὶ ὀλολυγμοὶ σπαρακτικῶδικοι. Ἄλλοι ἐ-
 σφάζοντο εἰς ἄς ὀδοὺς, ἄλλοι ἐδεσμοῦντο τὰς χεῖρας ὀπισθεν
 καὶ ἐσύροντο ἀσπλήγγως· οἱ κῆδες ἀπεσποῦντο ἀπὸ τῶν λι-
 μῶν τῶν γυνῶν αὐτῶν, ὀπου ἐπερῶντο διὰ νὰ σωθῶσιν· αἱ
 γυνῆτες ἐκ τῶν χερῶν τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν· αἱ δὲ περβῆνοι ἀπὸ
 τὰς ἀγαλλῆς τῶν μητέρων των καὶ ἐσύροντο εἰς τοὺς ὀρόμους
 ἐκ τῆς κῆδος τῆς καρδίης καὶ τῶν πλοαμῶν αὐτῶν. Ἐ βρέ-
 φη σφαζόμενα ἐρρίπτοντο εἰς τὰς ὀδοὺς καὶ οἱ κῆδες ἔπινον τὸ
 ἀχνίζον αὐτῶν αἶμα! Ἄλλοι ἠγκλωπιζόντο πρὶν φθῶσιν εἰς
 τὰς οἰκίας αὐτῶν· ἄλλοι δὲ φθάνοντες εὐρισκον τὰς οἰκίας κῆ-
 τῶν ἐρρῶμας ἀπὸ πῆδος καὶ γυναικας καὶ σαυῆ, καὶ αὐτοὶ δὲ
 πρὶν λῆθῶσι κερῶν νὰ κλαύσωσιν ἐσφάζοντο ἢ ἀδεσμοῦντο τὰς
 χεῖρας ὀπισθεν. Ὁ ἀρχιμικηρῶς Λουκῆς Νοταρῆς συνελήθη ἔ-

νῶ ἐπόστρεψεν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, ὃ δὲ Οὐρχάν ὁ Ὅθωμανὸς πείραξεν, ἀπὸ καὶ μὴ πάτη εἰς τὰς γέφυρας τῶν Τούρκων ἐκρημνίσθη ἀπὸ τὰ τοίχη καὶ ἐφονεύθη. Ἡ βασιλίς αὐτῆ τῶν πόλεων καταρριμώθη, πέγνυετο γυμνῆ, ἄφωνος, μὴ ἔχουσα εἶδος οὐδὲ κάλλους. Πάντες οἱ ἀποφυγόντες τὸν θάνατον ἐαυρίθωσαν εἰς τὰς ὑπονόμους, εἰς τὰς ὄπας καὶ τὰ πέριξ δάστη καὶ σπάλικα. Χριστὴ Βασιλεῖς! ἀνακράξαι ὁ Φραντζῆς, πᾶσαν πόλιν καὶ πᾶσαν χώραν Χριστιανῶν λύτρωσον ἀπὸ τοιαύτης συμφορᾶς (1).

Ὁ Μωάμεθ δὲν εἰσῆλθεν ἐντὸς τῆς πόλεως μετὰ τῶν ἐφορμούντων, ἀλλὰ περιέμενον ἔξω τῶν τειχῶν τὴν εὐχρηστὴν περὶ τῆς ὀλοκλήρου κυριεύσεως τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν νικητῶν, τὴν ὁποῖαν εἶλετο περὶ τὴν μεσημέριαν. Τότε δὲ πάντα φόβον ἀποθέμενος, καὶ περιστοιχούμενος ὑπὸ τῶν πικροδίων καὶ τῶν σωματοφύλακων του, εἰσῆλθεν εἰς τὴν καταστραφείσαν πόλιν καὶ ἐπορεύθη κατ' εὐθεῖαν εἰς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν. Καταβάς δὲ τοῦ Ἱππου καὶ εἰσελθὼν ἐντὸς αὐτοῦ ἐθέρησε μετὰ θυμικου τοῦν μέγαν τοῦτον ναόν. Ἐθύκμασε τὰς ἐκτὸν στήλας, μετὰ τῶν ὁποίων ἦσαν καὶ ὀκτὼ πορφυρὰ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἱδίου, τὸν ὅποιον ἔκτισεν ὁ Ἀδρήλιος ἐν Βασιλεύκᾳ, καὶ ὀκτὼ πρόσωπα τοῦ ναοῦ τῆς Ἑρεσίας Ἀρτέμιδος, καὶ τὰς ἄλλας αἰετινας ἀπεσπῶσθησαν ἀπὸ τῶν μεγκλειτέρων καὶ ὀρικιτέρων

(1) Σ. Σ. Περὶ τούτων τί λέγουσιν οἱ φιλότουρκοι Εὐρωπαϊκοί: Ἀτιμίαι καὶ αἰσχος θέλει παρακολουθεῖ τὰς γενεὰς τῶν Εὐρωπαϊκῶν Χριστιανῶν, οἵτινες ἀνέγονται τὰς διαπραγματούμενας τὰς κατὰ τῶν Χριστιανῶν θρημωδίας τῶν Τούρκων, καὶ ἐπιτρέπουσι καὶ τωρὰ ἀκόμη πρὸς ἐμπαιγμὸν τῆς Χρῆστιανισμοῦ νὰ ἵσταται ἐπὶ τοῦ ὕλου τῆς Ἀγίας Σοφίας ἡ Ἡμισέλιος, τὸ σημεῖον τῆς βραβυράτητος τῶν αἰμάτων καὶ τῆς βεβήλου τοῦ Μωάμεθ θρησκείας! Οἱ δὲ λυμῶνες πολιτικοὶ μαρπότε θὰ ἀρήσῃσι τὰς διανοίας, τὴν σπουδῆρχιν, τὰς μακροπλοτιμίας καὶ τοὺς διορισμοὺς τῶν κλητήρων, καὶ θὰ ἐναποθέλωσιν εἰς τὸν ἀλλοθὴ προσισμόν τοῦ Ἐθνους, ὅπως ἀνεγερθῆ καὶ τιμωρήσῃ τὰς θρημωδίας τὰς τῶν ἐθρῶν αὐτοῦ.

ναῶν, τοῦ τῆς Κυζήκου Διός, τῶν τοῦ Ἀλεξάνδρου, τῶν Ἀθωνῶν καὶ τῶν Κυκλάδων τὰς ἐκ τοσούτων χρωμάτων πλάκας ροδοειδεῖς τοῦ Συνοδᾶ, πράσινας τῆς Ἀκωνίας, κυανὰς τῆς Λυβίας, μελανὰς τῆς χώρας τῶν Κελτῶν, τοὺς ἀστροειδεῖς γρανίτας τῆς Θεσσαλίας καὶ Ἠπείρου καὶ τῆς Αἰγύπτου, καὶ τὰς πορφυρὰς τῆς Φηδεῖδος. Τὸ βλέμμα τοῦ κατακτητοῦ περιήλθε μετ' ἐκπλήξεως τὰς ὑπερμεγέθεις στοὰς, καὶ τοὺς ὑψητερεῖς θόλους, τὰς κολοσσαῖας εἰδώκας τῶν Εὐαγγελιστῶν καὶ Ἀποστόλων καὶ τῆς Θεομήτορος, καὶ τοῦ Σταυροῦ φερόντος τὰς λέξεις τῆς κτίσεως, «Ἐν τούτῳ κόσμῳ, ὅταν ἀπάντων ψηφιδωτῶν ἢ ἐπὶ κεχρομακτιμένων καὶ κεχροτωμένων ὀέλων, τῶν ὁποίων ὁ θυμικουρῶς ἠῤῥικεν ἐπὶ τοσούτων, ὅταν περισσότερον ἠένιξέ τι ἐπ' αὐτὸν τοὺς ἀρβαλισμοὺς του. Μετὰ ταῦτα ἐκάλεσεν ἕνα τῶν Δερβιτῶν νὰ σταθῆ ἐπὶ τῆς εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἀγίων μαγίλης εἰσόδου καὶ νὰ διακλήσῃ τὴν Μωκμεθικὴν προσευχὴν» αὐτὸς δὲ ἀνάξας ἐπὶ τῆς Ἀγίας Τραπεζίας ἐκπέπληξε τὴν δέξασιν μετ' ὑψηλῆν φωνῆν. Τοιοῦτοτρόπως ἐμελόνθη ὁ μέγιστος ναὸς τῆς Χριστιανισμοῦ καὶ μετεβλήθη εἰς Τεκμῖον τῆς βδελυρᾶς θρησκείας τῶν Ὅθωμανῶν. Ὁ Ναὸς τῆς Ἀγίας Σοφίας, κτισθεὶς ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, ἀφοῦ δις ἐπερπολήθη ὑπὸ τοῦ Θεοδοσίου καὶ Ἰουστινιανοῦ, ἀφοῦ δις ἐπερπολήθη κατὰ τὰς ἐπαναστάσεις, ἦτο τὸ θεῆκρον τῶν μεγκλειτέρων πολιτικῶν πομπῶν καὶ τῶν κλυωτέρων θρησκευτικῶν ἐορτῶν ἐχρηστούμενος εἰς τοὺς γάμους τῶν Ἀυτοκρατόρων καὶ εἰς τὰς δημοσίας ἐκκλησιαστικὰς τελετὰς ἦτο τὸ ἀμικτήριον οὐ μόνον τῆς πρωτεύουσας, ἀλλὰ καὶ ὅλης τῆς ἐπικρατείας, τὸ ἀριστοῦργημα τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, τὸ ὅποιον οὐδὲν ἄλλο ὑπερέθη μέχρι τοῦδε κατ' ἀπασαν τὴν Χριστιανισμὸν. Ποῖα χεῖρ θέλει καθαρῆσαι τὸν ναὸν τοῦτον καὶ θέλει ἀπακρῶσαι αὐτὸν εἰς τὴν ἀρχαίαν αὐτοῦ Μεγκλειότητά τὴν Δόξαν;

Ἐνθ' ἐπὶ ἔρχετο ἀπὸ τοῦ ἐξέχους τούτου τοσούτων ἀπάντησε ταχέως στρατιώτην συντρίβοντα τὰς μακροκρίτους πολιτικὰς πλάκας, ὧν αἱ φλέβαι ἀπερῖμον τοσούτου κλίους τὰ αἰμάτα, ὥστε ἐν τῶν τεσσάρων θυρῶν τῆς ἐκκλησίας ἐβρίσκοντο κυλιόμενα ταῦτα καὶ περὶ τῶν τοῦ τεσσάρων ποταμῶν τοῦ Πικ-

ραδίαιτον. Τὸν βάρβαρον τοῦτον καὶ ἀνίερην ἀπάτησεν ὁ Μωάμεθ μετὰ τὸ ξῆρον λέγων· «ἔρησα εἰς θάλας τοὺς θησαυρούς, ἀλλ' καὶ οὐκοῦθα καὶ ἀνίερην εἰς ἐμέ!»

Ἐξελθὼν ὁ Μωάμεθ ἐκ τοῦ Νεοῦ τῆς Ἀγίας Σοφίας, εὐθὺς εἰσήκατο περὶ τοῦ Αὐτοκράτορος, διότι οὐδὲν ἕτερον ἐσυλλογίζετο, εἰμὴ μόνον νὰ μάθῃ, ἂν ἔξῃ ἢ ἀπέθνηκεν. Καὶ πῶς μὲν ἔλεγεν, ὅτι ἔργων μετὰ τὸν ἀναχωρησάντων πλοίων· ἄλλοι δὲ ὅτι εἶμαι κεκοιμημένος εἰς τὴν πόλιν· καὶ ἄλλοι ὅτι ἀπέθνηκε μαχόμενος. Ἀποσπείλας ἦσαν εἰς τὸ μέρος, ὅπου ἦσαν οἱ σωροὶ τῶν Χριστιανικῶν πτωμάτων, διέταξε νὰ πλύνουσι πολλὰς κεφαλὰς, ὅπως ἀνοήθῃσι νὰ γνωρίσωσι τὴν τοῦ Αὐτοκράτορος, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἀνεύρωσι αὐτήν. Μετ' ὀλίγων ὅμως ἀνευρέθη τὸ σῶμα τοῦ Ἑλληνοπολιτοῦ Αὐτοκράτορος, τὸ ὅπου ἐν ἐγνωρίσθη ἐκ τῶν κλαυθρῶν ὑποδημάτων, ἐφ' ὧν ἦσαν κεντυρέμιοι χρυσοὶ ἀσπὶς. Ἡ κεφαλὴ τοῦ Αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου κοπεῖται ἀνεστῆλαθῆ ἐπὶ τῆς Λύγουστιανῆς Πλατείας πλησίον τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ὅπου ἔμενον ἐκτεθειμένη ἕως ἐσπέρης· μετὰ ταῦτα δὲ ταχυεμβάτω ἐστάλη εἰς τὰς Ἀσιατικὰς πόλεις ὡς σύμβολον νίκης. Τὸ δὲ σπῆτον σῶμα τοῦ Κωνσταντίνου ἐπεσπάρθη εἰς τοὺς Χριστιανούς νὰ ὀψάσωσι, αἵτινες καὶ τὸ ἐνεσπάρξαν εἰς τόπον ἄξιον τοῦ νῦν, καὶ αἰωνίας ζωῆς, ἄγνωστον. Ὁ Μωάμεθ διέταξε καὶ ἔφερον ἐνώπιόν του τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Λουκᾶν Νοταρᾶν, πρὸς τὸν ὅπου ἐν εἶπεν· «θεύρει τοὺς σωροὺς τῶν νεκρῶν, αὐτὰ τὰ πλείη τῶν αἰμακλώτων· Ἰδοὺ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀντίστασις ἡμῶν τοῦ νὰ παραδώσωτε τὴν πόλιν.» Ὁ δὲ Νοταρᾶς εἶπεν, ὅτι οὐτε αὐτὸς οὐτε ὁ Αὐτοκράτορας ἠδύναντο νὰ προΐωσι τοῦτο, ἀφοῦ ἐλάμβανον, ἀποσπείλας, δι' ὧν ἐνεθεκρύνοντο εἰς τὴν ἀντίστασιν. Ὁ Μωάμεθ ὑποσπείθη πᾶρκετα τὴν Χαλὴλ Ηκασῶν, ἀλλ' ὑπέκρυψε πρὸς σπῆμα τὴν ἄρχὴν του.

Τὴν 30 Μαΐου ὁ Μωάμεθ εἰσῆλθεν ἔφιππος εἰς τὴν πόλιν καὶ διευθύνθη κατ' εὐθείαν εἰς τὴν αἶσαν τοῦ Μεγάλου Δουκός. Ὁ Νοταρᾶς ἐξῆλθεν εἰς προὔπνηθρον αὐτοῦ, ἔπεσον εἰς τοὺς πόδας του καὶ εἰδείην εἰς αὐτὴν τοὺς θησαυρούς αὐτοῦ καὶ τοὺς πολυτίμους λίθους, τοὺς ὁποίους ἰδὼν ὁ Μωάμεθ ἐθάμβησεν. Ὁ δὲ

Νοταρᾶς εἶπε πρὸς τὸν Σουλτάνον, ταῦτα ἐφύλακτον διὰ τὴν βασιλείαν σου, καὶ ἰδοὺ νῦν προσέρω αὐτὰ· ὁ δὲ Σουλτάνος ἀπήνησεν εἰς αὐτὸν, αἰδωλότητος, ἀπάνθρωπε καὶ μηχανορραφε, πρσοστυον πλοῦτον εἶχες καὶ δὲν ἐδοθήσας τὸν Βασιλέα τὸν καυθέντην σου, καὶ τὴν πόλιν τὴν Πατρίδα σου· ἦδη δὲ διὰ πρσοστυῶν παυνοργικῶν ζητεῖς νὰ ἀποφύγῃς τὴν τιμωρίαν· Ποῶς νὰ πονήρῃ παρῶδωκεν εἰς ἐμέ τὴν πόλιν; Λέγει αὐτῷ Ὁ Νοταρᾶς, «ὁ Θεός.» Τὸν Θεὸν λοιπὸν εὐχαριστῶ, ὅστις παρῶδωκεν εἰς ἐμέ τὴν πόλιν, τοὺς θησαυρούς σου καὶ ἐπὶ τὸν ἴδιον. Δικαίῳ ἔδωκε μοι ἀπέσπειλας αὐτοὺς πρὸ τοῦ νὰ κυριεύσω τὴν πόλιν, ἠδὲ καὶ νὰ γνωρίζω χάριν εἰς σὲ καὶ νὰ σοὶ ἀποδώσω τὴν ἀμοιβήν; Ἄφου δὲ δὲν ἠβέλησας νὰ βοηθήσῃς τὸν Βασιλέα σου μετὰ τοὺς θησαυρούς σου, δικαίῳ δὲν συνεβούλευσας αὐτὸν νὰ παραδώσῃ καὶ ἐμέ ἐν εἰρήνῃ τὴν πόλιν, καὶ νὰ δώσω εἰς αὐτὸν ἄλλον ὁτόπον διὰ νὰ μὴ γέινωσι τασοῦτοι φρόνοι μεταξὺ ἡμῶν;» Ὅστος δὲ εἶπεν, ὅτι αἰτίου εἶναι οἱ Βενετοὶ καὶ οἱ καίκοιοι τοῦ Γαλιταῦ, ὅστις ὑπέσχοντο εἰς αὐτὸν τὴν βοήθειαν αὐτῶν. Ὁ δὲ Μωάμεθ εἶπεν εἰς αὐτὸν. «Πολλὰ ἤξεύρεις ψεύδους ἐφευρετὰ, ἀλλὰ δὲν θέλουσι ταῦτα σὲ ὠρελῆσαι» καὶ διέταξε νὰ φυλακίσωσι αὐτὸν.

Ἄφου δὲ ἐπεσκέρθη τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς πόλεως εἰσῆλθεν εἰς τὸ Αὐτοκρατορικὸν ἀνάκτορον, καὶ διερχόμενος ἀπάσας τὰς ἐρήμους αἰθούσας, ἀνεύρερον ἕνα Περσικὸν στίχον κατὰ κληλὸν εἰς τὸ θέμα αὐτὸ τοῦ πεπρωκότος Μεγάλειου. Οὐ μακρὰν τοῦ ἀνακτόρου ἠτοιμάθη εἰς αὐτὸν μεγαλοπρεπὲς συμπόσιον, ὅπου ὁ Μωάμεθ παρεδῶθη εἰς τὴν κρατῆλιν. Ἡμμεθυμένος ὦν διέταξε νὰ πῶσιν τὸν Νοταρᾶν μετὰ τῶν υἱῶν του καὶ νὰ ἀποκεφαλίσωσι αὐτούς. Ὁ δήμιος κλίων αὐτούς τοὺς ἔφερον εἰς τὴν τοῦ ξηροῦ λόφου ἀγορὰν καὶ ἐκεῖ τοὺς ἀποκεφάλισσε. Τὰ τέκνα ἀπεκεφαλίσθησαν ἐνωπιον τοῦ πατρὸς αὐτῶν, ὅστις παρεκάλεισε τὴν δῆμιον νὰ ἀφῆτῃ αὐτὸν νὰ προσπαρήθῃ εἰς τὸ πλησίον περικλήσιον, καὶ ἔπειτα προσέφερε τὴν κεφαλὴν του· τὸ σῶμα του ἔπεσον ἐπὶ τῶν εἰσέτι ζωντῶν καὶ αἰμορρογόντων πτωμάτων τῶν τέκνων του· ἀποσπῆσαν δ' ἐλεγε,

δικαίως· εἰ κέρει». Τὰ σώματά των γυμνασθέντι ἐπρήθησαν ἄτακτα, καὶ δὲ κεραλίαι των ἐπακουσάσθησαν εἰς τὸν τύραννον, ὅστις εὐρίκῃ ἔχει μίαν ἀπὸ ἰόνων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ αἰμα. Μετ' ἄλλως δὲ ἡμέρας ἐφάνευσεν καὶ τὴν Χαλὴν Πισσῶν, ὅστις ἐθεωρήθη ὡς φίλος τῶν Ἑλλήνων· ὁ θύνατος αὐτοῦ ἐπροξένησεν ἅπταν εἰς ἴσον τὸ τοιμακίαν στρατοπέδον. Ὁ Καρδινάκιος Ἰσιδιωρὸς ἐπωλήθη ὡς δούλος καὶ μεταφέρθη εἰς Γαλιτζά, ὅπου καθάρωσται καὶ σωθῆ· καὶ σάγγραμικ αὐτοῦ συγκόμενον ἐκφράζει τὴν λύπην αὐτοῦ διὰ τὴν ἄλειαν τῆς Μητροπόλεως τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας. Ὁ πρωτοεστιάριος Φραντζῆς ἐπωλήθη μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ εἰς τὸν ἱπποκόμον τοῦ Σουλτάνου, ἀλλ' εὐρῶν εὐακρίαν ἔργου μετὰ τῆς γυναικὸς του εἰς τὴν Πελοπόννησον.

Ἡ τύχη τοῦ Γαλιτζά ὑπῆρξε διαφορετικὴ ἀπὸ τὴν τύχην τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Οἱ μὲχρι τοῦδε σκώτεροι Γενουθῆσαι μετὰ τὴν ἄλειαν τῆς πόλεως παρεδόθησαν ὑπὸ συνθήκας εἰς τὸν Σουλτάνον, δι' ὃν συμφωνήσαν καὶ κρημνίσαι τὰ τεῖχη αὐτῶν καὶ αὐτοὶ καὶ ζῶων ἐκεί μετ' ἐπινόμεναι τινα, διαγραφόμενα ἐν τῇ συνθήκῃ (1).

(1) Ἡ συνθήκη αὕτη ὡς ἀξιοπεριεργὸς μεταφέρθη ἐνταῦθα ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας τοῦ Ἁμμάρι, ὅστις ἀνεῖραν αὐτὴν παρὰ τῷ βιβλίῳ Ἀντωνίου Τέσσα, κητοικαῖναι ἐν Γαλιτζά, μεταφρασμαμένην ἐστατο ἐκ τοῦ Γουρμικῶ εἰς τὸ Ἑλληνικόν.

Ἐγὼ δὲ μέγχι αὐθέντης· καὶ μέγχι Ἀμάρῃ· Σουλτάνος ὁ Μεχμέτ Μπέης, ὁ υἱὸς τοῦ μεγάλου αὐθέντου καὶ μεγάλου Ἀμάρῃ Σουλτάνου τοῦ Μουράτ Μπέης.

Ὁμῶς εἰς τὸν Θεὸν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς· καὶ εἰς τὸν μέγαν ἡμίον προφήτην τὸν Μωάμεθ, καὶ εἰς τὰ ἑπτὰ μουσάφικ ὅπου ἔχομεν καὶ ἐμολογοῦμεν, καὶ εἰς τὰς καθ' ἡλικίαν προφήτας τοῦ Θεοῦ, καὶ πρὸς τὰς ψυχὰς τοῦ πάππου μου καὶ τοῦ πατρὸς μου, καὶ πρὸς ἐμὲαυτὸν καὶ τὰ παιδιὰ μου καὶ τὰ σπκ-θῶ· ὅπου ζῶνομακί.

Ὅτως ἡ περιφρὴξ Κωνσταντινουπόλεως, τὸ ἀρχαῖον Βυζάντιον μετὰ 1125 ἔτη, ἀρ' οὗ ἐμεγαλύνθη ὑπὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Τούρκων τὴν 29 Μαΐου 1453, ὄραν δευτέραν, μετὰ πενήτην καὶ πέντε ἡμερῶν συνεχῆ ἐπίθεσιν. Ἡ πόλις αὕτη πρὶν μεγαλυνθῆ, καὶ ἀπὸ ἐμεγαλύνθη ὑπέρεικ ἐκιστοινεῖκ πολιορκίαι καὶ ὀκτώ ἔλωσις· τρεῖς ἐπολιορκήθη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, ὑπὸ Κωνσταντίνου, Ἀλκιβιάδου καὶ Λέοντος στρατηγῶ τοῦ Φιλίππου· τρεῖς ὑπὸ τῶν Ρωμαίων Αὐτοκρατόρων Σεβήρου, Μαξιμίου καὶ Κωνσταντίνου· δις ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν ἀντιρῶν Θωμᾶ καὶ Γεωργίου· δις ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων Ἀλεξίου Κομνηνοῦ, καὶ Μιχαῆλ Παλαιολόγου· δις ὑπὸ τῶν Βουλγάρων· ἄπαξ ὑπὸ τοῦ Κιρκῆ τῶν Ἀδβάρων· ἄπαξ ὑπὸ τοῦ δεσποτοῦ τῶν Σαζῶν· ἄπαξ ὑπὸ τῶν Ρώστων· ἄπαξ ὑπὸ τῶν Ἀρμένιων, ὑπὸ τοῦ Δουκῆ Ἀνδρόλλου· ἑπτάκις ὑπὸ τῶν Ἀράβων· πεντάκις ὑπὸ τῶν Τούρκων. Ἐκυριεύθη δὲ ὀκτάκι· ὑπὸ Κωνσταντίνου, Ἀλκιβιάδου, Σεβήρου Κων-

Ἐπειδὴ ἔπειλαν οἱ καθολικοὶ ἔρχοντες τοῦ Γαλιτζά πρὸς τὴν πόρταν τῆς αὐθέντης· μου τοὺς τετιμημένους ἔρχοντες, τὸν κύριον Μπακίλιν Παρκῆν καὶ τὸν κύριον Μαρκίζον Δριφάκην καὶ τὸν Ἀρχινομῆνον τὸν Νικολῶν Πελοπόνην, καὶ ἐπρασόνησαν τὴν βασιλείαν μου, καὶ ἐδέξθησαν τῆς αὐθέντης μου καὶ ἔχουν τὰς νομάς κατὰ τὴν συνθήκην ὅλου τοῦ τόπου τῆς αὐθέντης μου· καὶ χαλῶσι τὸ κἄτερον των, αὐτοὶ δὲ καὶ ἔχουν τὰ πράγματά των, καὶ τὰ μαγαζία των, καὶ τοὺς μύλους των καὶ τὰ πλοῖά των, καὶ τὰς λιβούρας των καὶ τὰς προγκματεῖς των ἔλας, καὶ τὰς γυναικάς των καὶ τὰ παιδιὰ των εἰς τὸ ὄλεμα των, καὶ καὶ πλοῖον τὰς προγκματεῖς των ἐλεύθερα καθὼς ἔλας ὁ τόπος τῆς αὐθέντης μου, καὶ πηγάσιον καὶ καὶ ἐργαυοντακί διὰ ἔρηξ καὶ θαλάσσης, καὶ τελένοισ καὶ μὴ δίδουν κατὰ φικατινῶν, εἰμὴ καὶ δίδουν χαρῆσιν, ὡς καθὼς εἶναι ὅλος ὁ τόπος τῆς αὐθέντης μου· οἱ αὐτοὶ νόμοι καὶ αὐτὴ συνθήκη καὶ ἔργα καὶ εἰς αὐτοὺς ἀπὸ τῶν νῦν καὶ ἐμπροσθεν καὶ καὶ τοὺς ἐχρὼ ἀκριβοῦς, καὶ καὶ τοὺς· διαφραστεῶ ὡς καθὼς διαφραστεῶ τὸ πρόσωπὸν μου ὄλον.

αττιανίνου, Ἀλαξίου, ἀκρόβου, Μιχαήλ Παλαιολόγου καὶ Μωά-
μεθ τοῦ Β'.

Διὰ τὴν βλάβην δὲ εἰς τὰς τῆν δορικίτητον πόλιν ὁ δορικτή-
τωρ προσέταξε κατὰ τὴν 31 Μαΐου τὸν στρατὸν καὶ τὸν σκό-
λον νὰ ἀναχωρήσῃσι καθέως εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. Ὁ ἱστοριο-
γράφος Δούκας περιγράφει τὴν ἀναχώρησιν τὸν οὕτως. Ἐφορ-
τωμένοι λαφύρων ἀνεχώρησαν, λέγει, ἐκείθεν' καὶ ποῖα λάφυ-
ρα· πολυτίμη φορέματα, σκευὴ χρυσεῖα, ἀργυρεῖα, χαλκεῖα, κασσι-
τέρεια, ἀναρίθμητα βιβλία· ἀρχικλιώτοι ἱερεῖς καὶ λαϊκοί, κα-
λόγηροι καὶ κηλογραφαὶ τὰ πλοῖα καὶ αἱ σκηναὶ τοῦ στρατο-
πέδου ἦσαν πλήρεις ἀπὸ ἀρχικλιώτους καὶ λάφυρα. Ἐκεῖ ἔβλε-
πέ τις τοὺς βαρβάρους, τὸν μὲν ἐνδεδυμένον ἀρχιερατικὸν σάκ-
κον, ἄλλον δὲ ζωννόμενον ἐπιτραχήλιον χρυσοῦ, ἡ σφύρατις
σκύλους δεδεμένους μὲ τὰς ἱερὰς ζώνας, καὶ ἄλλους ἔχοντας
σχιζομακτὰ ἵππων ἀγνοῦς χρυσοῦράντους· εἰς τοὺς ἱεροὺς δι-

Τὰς ἐκκλησίας των νὰ τὰς ἔχωσι καὶ νὰ ψάλλωσι, μόνον καμ-
πάνας καὶ σχηματικὰ νὰ μὴ ἔχωσι μηδὲ νὰ κτυποῦν' ἀπὸ
τὰς ἐκκλησίας των καίθουν νὰ μὴ ζητήσω, μηδὲ αὐτοὶ νὰ
ποιήσωσιν ἄλλας ἐκκλησίας. Οἱ ἔμποροι τὸν Γενουσησίαν νὰ
σηγαιῶσιν καὶ νὰ ἔρχωνται εὐσεβεῖς, νὰ ποιοῦν τὰς προκτα-
στικὰς των παιδίον διὰ Γκιαντισσορον νὰ μὴ πάρω μῆτε τινα
νεῦμα, μῆτε Γουρκοῦ νὰ ἴθῃσι εἰς τὸ μέσον των, εἴμη νὰ ἴθῃσι ἐ-
ξήλικας, μῆτε νὰ βάλῃ ἢ αὐθεντικὸν μου σκιάζον νὰ τοὺς βλέπῃ
αὐτοὶ δὲ οἱ Γκαλιτικνοὶ νὰ ἔχουν τὴν ἀδειαν νὰ βάλωσιν πρωτό-
γενον εἰς τὸ μέσον των διὰ νὰ διορθῶν τὰς ὑποθέσεις, ὅπου ἔ-
χουν οἱ ἔμποροι αὐτῶν. Γκιαντισσοροι καὶ σκιάζον νὰ μὴ κινεῶσιν
εἰς τὰ ὁπίστιά των τὰ τελωνία ὅπου χρυσοῦσιν, νὰ τὰ
συνέξωσιν, ἐὰν ἔχουν καὶ χρέος ἀπερωάντικας, τὰ ὅσα ἐξώδευ-
σιν, ἔχουν τὴν ἀδειαν νὰ κινώσωσιν ἀπὸ τὴν μέσση των διὰ
νὰ εὐχων ἀπὸ τὸ χρέος. Οἱ ἄρχοντες καὶ οἱ ἔμποροι αὐτῶν νὰ
μὴν ἀγγικροῦνται. Οἱ ἔμποροι τῶν Γενουσησίαν νὰ ἔχουν ἀ-
δειαν νὰ πηγαίνοσιν καὶ νὰ ἔρχωνται καὶ νὰ δίδουν τελωνίον
κατὰ τοὺς νόμους καὶ τὴν συνθήκην.

Ἐγράφη τὸ παρὸν ἐρωματικὸν καὶ ὤμοσεν ἡ αὐθεντικὸν μου
ἐν ἔτει 6961 ἀπὸ κτίσεως κόσμου. Ἐγὼς ἔτος 857.

Φρους ἔβαλον ὁμάρας, καὶ ἔπινον οἶνον ἐντὸς τῶν ἁγίων προ-
πηρίαν' ἀναρίθμητα βιβλία ἐφόρτωσαν εἰς τὰ ἐμάξικα τὰ ὅποια
μετέφερον εἰς τὴν Ἀνατολήν καὶ Δύσην. Δι' ἐν ἀργυροῦν νόμι-
σμα ἐπωλοῦντο δέκα τόμοι τοῦ Ἀριστοτέλους, τοῦ Πλάτωνος,
καὶ ἄλλων περιφήμων συγγραφέων. Ἀπὸ τὰ πολυκόσμητα εὐ-
αγγελικά ἀφῆρον τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἀργυρὸν καὶ ἔρριπτον μὲ
καταφρόνησιν τὰ ἱερὰ βιβλία. Τὰς εἰκόνας ἔκακιν καὶ ἔβραζαν
εἰς τὸ πῦρ κρέας. Ὅλα τὰ δεινὰ, ὅσα ἔπαθεν ἡ δύστηνος
Κωνσταντινούπολις καὶ τὰς λεπτομερεῖς τῆς πολιτορίας καὶ
ἀλώσεως αὐτῆς δύνανται ὁ ἀνεκγνώστης νὰ ἀνεκγῶσῃ εἰς
τοὺς παρευρεθέντας ἐν τῇ ἀλώσει ἱστοριογράφους Φραντσῆν
καὶ Δούκην.

Ὁ Μωάμεθ εἰσελάσκει τελευταῖον θριαμβευτικῶς ἐφρόντισε
διὰ τὴν συντήρησιν τῶν δημοσίων οἰκοδομημάτων, ἐπειδὴ εἶ-
χεν ἀπόφασιν νὰ μεταφέρῃ ἀπὸ Ἀδρικουπόλεως τὴν καθέδραν
αὐτοῦ εἰς Κωνσταντινούπολιν. Διὰ τὸν σκοπὸν τοῦτον ἔφερον
εἰς τὴν πόλιν καύτην πέντε χιλιάδας τουρκικῶν οἰκογενειῶν ἀ-
πὸ τὴν Ἀσίαν καὶ ἀπὸ τὴν Θράκην, καὶ διὰ νὰ μὴ ἐρημωθῇ
ἡ Μεγαλόπολις αὕτη, μεταχειρίσθη τὸ πολὺ πλῆθος τῶν
παλιῶν κατοίκων μὲ ἡμερήτητα· τοὺς ἠσφάλισε τὴν ζωὴν,
τοὺς συνεχώρησεν ἐλευθερίαν εἰς τὴν θρησκείαν των, διὰ
τὴν ὁρίαν τοὺς ἐχάρισε καὶ ὀλίγας τινας μαρὰς ἐκκλη-
σίας, τὰς δὲ περισσοτέρας καὶ μεγαλοπρεπεστετέρας τὰς με-
τέβαλεν εἰς τσαμίκας, καθὼς καὶ τὴν κοσμοπεριούδητον Ἁγίαν
Σοφίαν.

Τὴν παλαιὴν Ρώμην ἔκτισε Ρωμῦλος καθέδραν τῆς ἐθνικῆς
πολυθείας, καὶ ἔχασε Ρωμῦλος διὰ νὰ κατασταθῇ καθέδρα
τῆς Χριστιανικῆς Παποκρατορίας. Τὴν δὲ νεκρὴν Ρώμην ἔκτισε
Κωνσταντίνος ὁ Μέγας παγὴν τῆς Χριστιανιστοσύνης, ἀπὸ τὴν ὁ-
ποῖαν ἐπὶ χίλια ἔκακτον εἰλοσι πέντε ἔτη ἔλαβε τὴν ἀλλοθῆ
θεογονισίαν ὅλη ἡ οἰκουμένη· ἀπὸ δὲ τοῦ Κωνσταντίνου ΙΑ'.
τοῦ ἐπωνομαζομένου Δραχόστη, ἐβδόμου τῶν Παλαιολόγων, τὴν
ἤρπασεν ὁ Μωάμεθ Β'. Ἐβδόμος τῶν Ὀθωμανῶν διὰ νὰ βασι-
λεύῃ εἰς αὐτὴν τροπικωφόρος ὁ ἀντίθεος Μωαμεθανισμὸς, ὅστις

ἐπὶ ἀπὸ τῆς Εὐρώπης ἀπεδιώκετο εἰς τὴν Ἀρμενίαν, ἐφαίνετο ὅτι ἤθελεν ἀπὸ τῆς Ἀσίας νὰ προχωρήσῃ μὲ νέον δύνάμειν εἰς τὴν Εὐρώπην. Ὅλος ὁ χριστιανικὸς κόσμος τῆς Εὐρώπης ἐσηκώθη ἀπὸ τὸν λήθηρον μύθον τὴν πτώσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἡ Οὐγγαρία, ἡ Ἰταλία καὶ ἡ Γερμανία ἐτρόμαξαν πρὸ πάντων. Ὁ αὐτοκράτωρ Φρειδερίκος καὶ οἱ Πάπαι ἐτακράχησαν· ἔλας Φραγκοκρατὸς, Ἰωάννης Καπιστραῦρος ἀνῆρ εὐλατῶς τόπατος διέδραμε εἰς χεῖρας καὶ ἐκήρυξε γενικὴν ἀκτὰ τῶν Τούρκων σταυροφορίαν. Τελευταίον ἀπερρασίθη εἰς μεγάλην σύνοδον συγκαταθετέαν ἐν Μιντούς ἀπὸ τῶν Πάπων Πίον τὸν Β'. κατὰ τὸ 1450 γενεὸς σταυροφορίας πόλεμος ἀκτὰ τῶν Τούρκων, ὁ δὲ αὐτοκράτωρ Φρειδερίκος, ἡ κερκὴ τῶν Χριστιανῶν ἠγερμένων τῆς Εὐρώπης, ἀπέλυε τὴν ἀριστρατηγίαν. Ἄλλ' ὁ ἐπιθυμητὸς αὐτοῦ ἐπέσθη γρήγορα καὶ χωρὶς ἐνέργειαν. Μικρὸς αὐτοῦ σπινθὴρ δύνεται νὰ θεωρηθῇ ἡ λαμπρὰ ὑπεράσπισις τοῦ Βασιλευχίδου, ὅπου ὁ Οὐνιάδης καὶ ὁ Καπιστραῦρος μὲ μισρὴν πλῆθος ἐκ πολιτῶν καὶ χωρικῶν συνιστάμενον σταυροφορικὸν στράτευμα, ἀπέκρουσαν μὲ ἀπίστευτον τόλμην τὸ ἐξ 160,000 τουρκικῶν στράτευμα ἠφάνισαν 24,000 Τούρκων καὶ ἐδίωξαν ἕως εἰς τὴν Σόφιαν τὸν ὑπερήφανον Σουλτᾶν Μωάμεθ ἀκτὰ τὸ 1456 ὡς ὀλοομοῖον ἴδαι εἰς τὸ ἐπόμενον κεφάλαιον. Ἄλλὰ καὶ ὁ σπινθὴρ οὗτος δὲν ἤκαψε φωτίζον εἰς τὰς καρδίαις τῶν Χριστιανῶν, καὶ ἡ Τουρκικὴ δυνάμις ἔμεινε τότε εἰς τὴν τρομερὰν καὶ ἀπειλητικὴν αὐτῆς θέσιν.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΑΙ.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας μετατέθη εἰς Νίκαιαν, ἐκεῖ ἐγένετο φροντίς καὶ περὶ ἀλλαγῆς πατριάρχου καὶ μετὰ διατῆ δικαιοσύνην τῆς πατριαρχικῆς ἀξίαις, Ἰωάννης ὁ Κακακτηρὸς διακρίθων εἰς Διδυμότευρον, καὶ μὴ θέλησας νὰ μεταβῇ εἰς Νίκαιαν, ἐπέστειλεν ἐγγερῶν πατριάρχειν, καὶ ἐχειροτονήθη πατριάρχης Μιχαὴλ ὁ Αὐτομακεδόν, ἀνὴρ πε-

παιδευμένος, ὅστις καὶ ἐστῆσεν ἐν Νικαίᾳ αὐτοκράτωρ τῶν Θεσσαλῶν Λάσκαριον. Ἀποθανόντος δὲ τοῦ Μιχαὴλ μετὰ ἐκτὼ ἐτῶν καὶ μῆνας ἐξ, προχειρίσθη πατριάρχης Θεόδωρος ὁ Βιργινικὸς, ἀνὴρ θεοφιλὴς καὶ λόγιος ὅστις ποιμένας τὸ χριστιανώμενον ποιόμενος ἐτῆ ἐξ καὶ μῆνας πάντα ἐτελεύτησε. Τὸν Θεόδωρον διεδέχθη Μιχαὴς ὁ μοναχὸς, τοῦτον δὲ Μνουήλ ὁ φιλόσοφος, ὅστις ἐβώθη μετ' ἄλλων καὶ διεδέχθη αὐτὸν Γερμανὸς ὁ μοναχὸς, πατριαρχεύσας δεκαεπτὰ ἐτῶν, καὶ μῆνας ἐξ.

Ἀποθανόντος δὲ τούτου διεδέχθη αὐτὸν ὁ Μεθόδιος, καὶ τοῦτον Μνουήλ ὁ Φιλόσοφος τὸ δεύτερον πατριαρχεύσας. Ἀπὸ δὲ καὶ οὗτος ἀπέθανεν, ἔμεινε ἡ ἐκκλησία ἄνευ πατριάρχου τόσακα ἐτῶν. Τότε προσεβλήθη καὶ προχειρίσθη πατριάρχης ὁ σοφὸς Νικηφόρος ὁ Βλαχμίδης, ἀλλ' οὗτος ἀπέφυγε τὴν πολέμωσιν ταύτην καὶ ταραχῶδη ἀξίον, καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἐχειροτονήθη ὁ μοναχὸς καὶ ἀκατήκας Ἀρσένιος, ὅστις προχειρίσθη ἐντός μιαις ἑβδομαδῶς ἱεροδίακονος, ἱερέως καὶ ἀρχιερέως. Οὗτος δὲ ἐξορίσθη εἰς τὴν Μαγνησίαν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου, καὶ ἀντ' αὐτοῦ προχειρίσθη Νικηφόρος ὁ Ἐρέσου Μητροπολίτης, ὅστις ἀπέθανε μετὰ ἕν ἔτος. Κατὰ δὲ τοὺς χρόνους τούτους ἀναλαβὼν ὁ αὐτοκράτωρ Μιχαὴλ τὴν Κωνσταντινουπόλιν, ἐπέλεσεν ἐκ Μαγνησίας εἰς τὴν πατριαρχίαν τὸν Ἀρσένιον.

Ὁ Ἀρσένιος ἐπατριάρχευσεν τὸ δεύτερον, ἐτῆ τόσακα, ἀλλ' ἀφορίσας τὸν αὐτοκράτορα, ὡς ἐξοφύζοντα τοὺς ἐπιλήμους τοῦ Ἰωάννου τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοδώρου Λασκαρίου, κἀνῆρθη καὶ ἐξορίσθη εἰς τὴν Πρακόννησον, ἀντ' αὐτοῦ δὲ προχειρίσθη ὁ ἀπὸ Ἀδριακουπόλεως Γερμανὸς ὁ Γ'. ὅστις μὴ ἀνεχώρησε τὴν αὐτοφορὰν τῶν φίλων τοῦ Ἀρσενίου, ἀνεχώρησε μετὰ ἕν ἔτος. Τοῦτον δὲ διεδέχθη ἀνὴρ γέρον, καὶ ἀσκητικὸς, παντελῶς ἀγγραμμικός, ὁ Ἰωσήφ. Μὴ δεχόμενος δὲ τὴν συμφωνηθεῖσαν μεταξὺ τοῦ αὐτοκράτορος Μιχαὴλ καὶ τοῦ Πάπαι ἑνωσιν τῶν Ἑκκλησιῶν, παρητήθη καὶ μετέβη εἰς μοναστήριον τι τοῦ Βασπύρου, ὅπου διήλθε τὸ ἐπίλοιπον τῆς ζωῆς αὐτοῦ.

Τὸν Ἰωσήφ διεδέχθη ὁ περιβόητος διὰ τὴν σοφίαν καὶ πα-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ II.

Ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἕως τῆς ἐπιτοῦς ὑποταγῆς τῶ ῥιπαρχῶν τῆς Ἑλληνικῆς Ἀυτοκρατορίας (1453—1670).

Ἐκλογή νέου Πατριάρχου. — Πρόνοια τῶν Χριστιανῶν. — Αἱ ὑπὸ φόβον τεθεῖται ἐπαρχίαι. — Εἰσβολὴ τοῦ Μωάμεθ ἐν Σερβίᾳ καὶ ἐπιστροφή αὐτοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει. — Εἰσβολὴ δευτέρᾳ τοῦ Μωάμεθ ἐν Σερβίᾳ ἤττω αὐτοῦ ἐν Βελιγραδίῳ ὑπὸ Οὐμάδου καὶ Καπιστρωνῶν, καὶ ἐπανεπίστατος ρογῆ εἰς Κωνσταντινούπολιν. — Οἱ δεσποταὶ τῆς Πελοποννήσου Θωμάς καὶ Δημήτριος, ἀδελφοὶ τοῦ Ἀυτοκράτορος Κωνσταντίνου Πάλαιολόγου. — Ὑποταγὴ τῶν Ἀθηνῶν. — Καταστροφή τῶν ἐν Πελοποννήσῳ δεσποτειῶν. — Καταστροφή τῆς ἐν Τραπεζοῦντι Χριστιανικῆς Ἀυτοκρατορίας. — Βλῆδιος καὶ λεηλασίαι τῆς Βλαχίας ὑπὸ τῶν Τούρκων. — Οἱ Βενετοὶ ἐν Πελοποννήσῳ. — Σκονδέρβητος. — Ὑποταγὴ τῆς Εὐβοίας. — Εὐστρατεία τοῦ Σουλτάνου κατὰ τῆς Ρόδου καὶ ὑποταγὴ αὐτῆς. — Θάνατος τοῦ Μωάμεθ. — Βλαχίτις. — Ὑποταγὴ τῆς Νικαίας, τῶν Ἀχαρνῶν, τῆς Μεθώνης καὶ Κορώνης καὶ ἀπόκλιση τῶν Τούρκων ἐπὶ τὸ Νουπίον. — Κυριεῖται τοῦ Βελιγραδίου ὑπὸ τῶν Τούρκων. — Δευτέρᾳ εὐστρατεία κατὰ τῆς Ρόδου καὶ ὑποταγὴ αὐτῆς καὶ τῶν περὶ αὐτῆς. — Εὐστρατεία κατὰ τῆς Κύπρου καὶ λεηλασίαι αὐτῆς. — Πόλεμος κατὰ τῆς Κρήτης καὶ κυριεῖται αὐτῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων. — Παρχώρησις τοῦ Ἁγίου Πέτρου εἰς τοὺς Ὀρθοδόξους.

Κυριεῖται ὁ Μωάμεθ τὴν Κωνσταντινούπολιν, πόσκαρος ἡμέρας μετὰ τὴν εἰς αὐτὴν εἰσβολὴν του, ἠθέλησε νὰ συνάξῃ τὰ δυστυχῆ λαίβικα τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθους καὶ διὰ τῆς ὀρθοαίης νὰ τὰ δέσῃ σπουδαιότερα εἰς τὴν ὑποταγὴν του. Εἰθὺς λοιπὸν προσέταξε τοὺς ἐκεῖ κειραμένους ὀλίγους Χριστιανούς νὰ ἐκλέξωσι πατριάρχην, ὅστις καὶ ἐξελέχθητο ὡς τοιοῦτον

τὸν πεπαιδευμένον Γεώργιον Σηλόχριον, τὸν μετονομασθέντα διὰ τοῦ μοναχικοῦ σχήματος Γεννάδιον. Ὁ Σουλτάνος ἠθέλησε νὰ τὸν περιέβλητῃ τὴν πατριρχικὴν ἀξίαν, ὡς ἐσυνείηζον οἱ Χριστιανοὶ Ἀυτοκράτῃρας, καὶ διὰ τοῦτο τὸν προσεκάλεσεν εἰς τὸ Παλάτιον, τὸν ὠμίλησε φιλοφρόνως, τὸν περιέβλεκε πολύτημον ἐπικνωρόριον, τοῦ ἐχάρισε πολιτικὸν ράβδον καὶ τὸν συνώδασεν ἕως τὴν κύλην, ὅπου προσεβίβητῃ εἰς αὐτὸν ἵππου, ἐστολισμένους ἐκ τοῦ βασιλικῆς σταύλου, τὸν ὅπουν ἵππους· ὁ πατριάρχης διὰ βασιλικῆς προσταγῆς, καὶ συνωδευμένος ὑπὸ μεγιστάνων τῆς αὐλῆς, ὑπέγεν εἰς τὸν ναὸν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, διὰ νὰ κυβερνῆ ἐκεῖθεν τοὺς Χριστιανικοὺς ὑπηκόους τοῦ Σουλτάνου. Ἄλλ' ἐπειδὴ τὰ περὶ τοῦ ναοῦ ἐκείνου ἡρημώθησαν καὶ μίαν ἡμέραν εὐρέθη ἐκεῖ Τούρκους περουνεμένους, φοβεροὺς ὁ Πατριάρχης νὰ κητοῖα ἐκεῖ, διὰ νὰ μὴ κινουμένη εἰς ἐπιβουλῆς ἢ σκαιφρασίαις, μετέβη δι' ἀδείας τοῦ Σουλτάνου εἰς τὸν ναὸν τῆς Παμκακάρτιτου, ὁ δὲ ναὸς τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων μεταβλήθη εἰς Ἰακύνθον ἐπιώνυμον τοῦ δορυκτότερος Μωάμεθ. Ἀκολούθως ἐστειλεν ὁ Μωάμεθ εἰς τὸν Πατριάρχην δίπλωμα διὰ τοῦ ὅπουν τὸν ἐδοξάσεν, ἔτι «Ὀυδαίς δύνανται νὰ ἐνοχλήσῃ αὐτὸν εἰς τὰς ἡρακαυτιαῖς διαταγὰς του, καὶ ἔτι αὐτὸς καὶ οἱ ὑπ' αὐτὸν Μητροπολίται καὶ ἀρχιεπίσκοποι μένουσιν πάντοτε ἐλευθεροὶ πάσης φρολιούσης.» Ἄλλο δίπλωμα ὄθηεν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον εἰδένον εἰς τοὺς Χριστιανικοὺς τὰ ἐξῆς πρόνοια.

1) Νὰ ἔρωσι τὰς ἐκκλησίας των ἐλευθέραις χωρὶς νὰ μεταβάλλωσιν αὐταὶ τοῦ λοιποῦ εἰς τυχίαι.

2) Νὰ ἐπιτελῶσι τοὺς γάμους καὶ τοὺς ἐνταφιασμούς αὐτῶν καὶ τὰς ἄλλας χριστιανικὰς συνειθείας ἐλευθέρως.

3) Νὰ ἐρατῶσιν τὸ πάσχα τρεῖς ἡμέρας κατὰ συνέχειαν μὲ ὅλας των τὰς τελεταῖς, ὅπου εἰς Κωνσταντινούπολιν νὰ μένωσιν ἐν κειρῷ νυκτὸς ἀνοικταὶ αἱ πύλαι τοῦ μέρους, τὸ ὅπουν ἀνομιλεῖται Φανάριον.

Μετὰ τὰς διαταγὰς ταύτας ἐαρήμισε τὸ τελεῖχος τοῦ Γαλατῆ κατὰ τὴν συλλήκην, τὴν ὅπουν ἔαχε με τοὺς Γενουαῖοις, καὶ διὰ νὰ γυμίσῃ τὸν ἔρημον πόλιν προσέταξε με ποι-

νήν θανάτου και ἄλλον ἔπαικοι· εἰς αὐτὴν πέντε χιλιᾶδες οἰκογένοιαι ἀπὸ Τραπεζούντου, Σιώνης καὶ Ἀσπροκάστρου. Ἐκείνουθεν ἀσπράλειον εἰς ὅλους τοὺς ρωγάδας εὐγενεῖς Ἕλληνας διὰ καὶ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν· ἄλλ' ἐπιστρέψαντες τοὺς ἐσραξεν ὅλους.

Τὴν εἰκοστὴν ἡμέραν ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπέστρεψεν ὁ Μωάμεθ Θρακίσεύων εἰς Ἀδριανούπολιν, φέρων μεθ' ἐκείνου ἀναρίθμητα λάφυρα καὶ πλῆθος αἰχμαλώτων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν καὶ παιθῶν. Ἀπὸ τῆς πόλεως ταύτης ἐστάει τεχυθρόμους εἰς Περίον, εἰς Ἀγροπποῦν καὶ Μέναν καὶ διὰ καὶ ἀναγγεῖλαισι πᾶσι εὐτυχίαις του· ἄλλους δ' εἰς τοὺς γείτονάς του χριστιανίους, προστάζων αὐτοὺς καὶ τοῦ διδόναι ἐτησίως φόρους. Ἐξήτησε δὲ ἀπὸ μὲν τὸν δεσπότην τῆς Σερβίας ἐτήσιον φόρον δώδεκα χιλιᾶδες φλωρίων· ἀπὸ τοῦ δεσπότης τῆς Πελοποννήσου δώδεκα· ἀπὸ τοῦ Γενοσηνικοῦ κυβένητος τῆς Χίου καὶ τῆς Λέσβου ἑνὲκα· ἀπὸ τῆν Τραπεζούντα δύο. Ἡ ἐμπορικὴ πόλις Ραγούζα, διὰ καὶ φοιλάττη τὴν ἀυτονομίαν της, ἔδωκε φόρον τινὰ εἰς τὴν Οὐγγαρίαν· ἀρῶν δὲ ἤρχισεν καὶ μαγαλιῖνται ἡ Τουρκία, διὰ καὶ μὴ πάθῃ τι χειρότερον, ἐσυμφώνησεν ἐπὶ Μουράτ τοῦ Β' καὶ διέβη καὶ εἰς τὴν Τουρκίαν φόρον ἐτήσιον ἐκ 500 φλωρίων. Ἐπειδὴ δὲ ἡ πολιτεία ἐκαίην ἐτόλμησε καὶ ὑποδεχθῆ τοὺς ρωγάδας Ἕλληνας Κομνηνοῦς, Ἀσκαρήρας, Πικλοπολίτου καὶ Κωνσταυζηνούς καὶ καὶ περιποιήθῃ τοὺς ἐνδοξοὺς καὶ σοφοὺς ἀνδρας τοῦ Βυζαντίου, Ἰωάννην Ἀτάκρη, Δημήτριον Χαλκοκωνδύλιν, Θεόδωρον Σπανθινοῦν, Πάυλον Ἐρχακωνίτην τοὺς ἐσοῦναι καὶ ἐξαπέστειλε μετ' ἀπαύτην της εἰς τὴν αἰλήν τοῦ τότε προστατεύοντος τὴν Σοφίαν Ἀκρυσεντοῦ Μελίσιου, ὁ Μωάμεθ ἤλθης τὸν φόρον τοῦτον ἀπὸ 500 εἰς 3000 φλωρίων. Ὁ δεσπότης τῆς Σερβίας, ἀποσταίλας εὐθύς κατὰ τὸν μῆνα Ἀγροπποῦν εἰς Ἀδριανούπολιν προσβείαι ἐπιλήρωτες τὸ πρόσταγμα τοῦ φεβεροῦ Σουλτάνου.

Τὴν ἀνοίξιν τοῦ ἐφεξῆς ἔτους μετ' ἀικροῦσας προστάσεις ἐστράτευσεν ὁ Σουλτάνος κατὰ τῆς Σερβίας. Ὁ τότε δεσπότης αὐ-

τῆς Γεώργιος κατέφυγεν εἰς τὸν Βασιλέα τῆς Οὐγγαρίας καὶ περίφημον στρατηγὸν Οὐνιάδην ζητῶν βοήθειαν. Ἄλλ' ὁ Μωάμεθ εἰσελθὼν εἰς Σερβίαν κατερήμωσεν αὐτὴν καὶ αἰχμαλωτήσας 50,000 κατοίκων ἐπέστρεψεν εἰς Ἀδριανούπολιν· ἀρῆκε δὲ 30,000 στρατῶν διὰ καὶ κτυπήσασαι τὰ στρατεύματα τοῦ Γεωργίου καὶ Οὐνιάδου. Οἱ Οὐγγροσέρβοι ἐνίκησαν τοὺς Τούρκους καὶ συνέλαβον αἰχμαλώτων καὶ τὸν ἡγεμόνα αὐτὸν Φιρούλ Βάνη· ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ Οὐνιάδης ἐπέστρεψεν εἰς τὴν χώραν του, ὁ Γεώργιος προσέφερε 30,000 φλωρίων ἐτήσιον φόρον. Ὁ Μωάμεθ ἐδέχθη ταῦτα καὶ ἐπέστρεψεν εἰς Κωνσταντινούπολιν. Τὸ ἐπόμενον ἔτος ἐστράτευσε πάλιν κατὰ τῆς Σερβίας καὶ κυριεύσας τὴν πλῆθυν ὅλην Νοβογράδην ἐπέστρεψεν εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Ὁ Σουλτάνος ὑποτάξας τὰς περὶ τὴν Θράκην νήσους, Ἰμβρόν, Θάσον καὶ Σαμοθράκην ἐξεστράτευσε εὐθύς κατὰ τῆς Σερβίας μετ' 150 χιλιᾶδας στρατῶν, 300 κανονίων καὶ μετ' στόλον 200 πλοίων, πλευσάντων διὰ τοῦ Δουναβίου. Ἐρῆσσε δὲ ὁ Μωάμεθ ἔμπροσθεν τοῦ Βελιγράδιου τὴν 13 Ἰουνίου 1456, καὶ ἐκαυχᾶτο ὅτι ἐντὸς ὀλίγου θέλει κυριεύσει τὴν πόλιν ταύτην καὶ μετὰ τινὰς ἡμέρας θὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν Οὐγγαρικὴν πόλιν Πέστην. Ὁ περίφημος ὅμως Οὐνιάδης μετ' στόλον ἰσθδύναμον τοῦ ἐχθρικοῦ συνέτριψε τὴν ἐν τῷ Δουναβίῳ δύναμιν τῶν Τούρκων. Τὰ ἡμῶν χριστιανικὰ στρατεύματα σύμμακα ἐκ πολιτῶν, χωρικῶν, ἱερουμένων σκαυροφόρων ἀπεσταλμένων ἀπὸ τὸν Πάπαν Κάλλιπτον τὸν Γ', ἐνεθουσίχεν ὁ ρηθεις ἱεροκήρυξ Κυπιστρανός. Ὁ Μωάμεθ ἀρῶν ἔλασε τὸν στόλον τοῦ ἐπιυροβόλου σφοδρότατα διὰ ἔλασε τὸ φρούριον 15 κατὰ συνέχειαν ἡμέρας. Κυριεύσας δὲ τὴν ἔξω πόλιν ἠτοιμάζετο καὶ κυριεύσῃ διὰ γενικῆς ἐφόδου καὶ τὸ φρούριον. Ἄλλ' ὁ Κυπιστρανός μετ' ἐσθπνευστὸν τινὰ ζῆλον κκευρήμνιζεν ἀπὸ τῶν τειχῶν τοὺς ἐχθρούς, καὶ τελικῶν μετ' ἀπελπισίαν περὶ αὐτῶν γιλιῶς σκαυροφόρους ὤρμησεν ἔξω κατὰ τὸν ἐχθρῶν, καὶ ἐπρουξένησεν εἰς αὐτοὺς μαγικὸν ἠσφράν. Εἰς τὴν μέγλην ταύτην ἐπληγώθη καὶ ὁ ἴδιος Μωάμεθ εἰς τὸν ὄμον, καὶ ἠναγκάσθη

νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Σύριαν μὲ 200 χιλιᾶς φορτωμένους ἀπὸ πλεονάζοντες ἀρμάς νεκροῦ εἰς τὰς τάφους τοῦ Βασιλεῦδος 24,000 στρατιώται. Ἡ ἀποδότης τῶν Τούρκων ἀπὸ τὸ Βασιλεῦδος ἦτο τὸ τελευταῖον ἐνδοξὸν ἔργον τοῦ σπουδαίου ἐνθουσιασμοῦ. Ὁ Καπιτανοῦς ἀσθενῶς ἀπέθανε μετ' ὀλίγου εἰς Βασιλεῦδος ὁ Πάπας κατέταξεν αὐτὸν μετὰ τὸν Ἄγιον, καὶ ἐτίμησε αὐτὸν μὲ μαρμαίον, τὸ ὅποιν σφίγγεται εἰς τὸν ἐν Βιάνῃ νέον τοῦ Ἁγίου Στεφανοῦ.

Εἰς τὴν Πελοπόννησον εἰσέταξαν οἱ δύο ἀδελφοὶ τοῦ δουκτοῦς κἀτοκράτορος Κωσταντίνου, Θωμάς καὶ Δημήτριος ἐκ τῶν ὁποίων, ὁ μὲν Δημήτριος ἐλευθέρως τὰς μεταμετρικὰς χώρας καὶ εἴχε καθέδρην τὴν Σπάρτην, ὁ δὲ Θωμάς τὰς βορείους καὶ εἴχε πρωτεύουσαν τὰς Πάτρας. Καὶ πρῶτον μὲν ἠθέλησαν ν' ἀναχωρήσωσαν εἰς Ἰταλίαν ἕπειτα δὲ ἐμποδισθέντες ἀπὸ τοῦς ὑπηκόους των, ἔστρεψαν νὰ πηρώσωσαν εἰς τὸν Μωιάμεθ τὸν φέρων τὸν δώδεκα χιλιάδων φλοῖνον. Οὗτοι εἴχον μεθ' ἑαυτῶν Ἀλβανούς μισοθρόνους πρὸς φιλίαν τῆς χώρας των ἄλλὰ τούτους ἐπέβησε τις Μανουὴλ ἐκ τοῦ γένους τῶν Καντακουζηνῶν εἰς ἐπανάστασιν, καὶ ὑπεσέβη εἰς τὸν Σουλτάνον τὴν αὐτὴν φέρων διὰ νὰ δεσποῖν αὐτοῦ. Ἐκινδύνησε οἱ Πηλοποννήσιοι νὰ ἐκδιωχθῶσιν, ἐκν ὁ Ἀσάνης ὁ κυβερνήτης τῆς Κορίνθου δὲν προσέκλειε παχίως τοὺς Τούρκους πρὸς βοήθειαν αὐτῶν. Ὁ πρίγκης Γουρκαχίας ἐπέκλιθη μὲ στρατοῦμα Γουρμάν, ἐκτύπησε τοὺς Ἀλβανούς, ἠγκλωπίωσε τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα των, καὶ ἀπέδωκε τὴν ἐξουσίαν εἰς τοὺς δύο δεσποτάς ἀδελφοὺς ἄρου θε τοὺς ἐπιθυμῶντες νὰ ἔχωσι ἑνώσιον μὲ τοὺς ἄρροντας καὶ νὰ μὴ καταματαχηθῶσιν τοὺς ὑπηκόους των, ἀνεχώρησεν ἀπὸ αὐτοῦ.

Ἡ δι' ὀφθαλμῶν ὁμοῦ αὐτῆ τοῦ Τούρκου δὲν ὠφέλησε τοὺς χριστιανούς ἡγεμίνας Ἀσκανῆς τῆς Νικηφόρος, ἐνοθεῖς μετ' ὀλίγον μὲ Βυζαντινοὺς πινῆς, ἠθέλησε νὰ κέρη τὰς πόλεις τῆς Πελοποννήσου ἀνεξαρτήτως ἀπὸ τοὺς δεσποτάς ὑπὸ τὴν Τουρκικὴν προστασίαν. Οἱ συναρπάται οὗτοι συνεισβούληθησαν τὸν Ἀσάνην, κυβερνήτην τῆς Κορίνθου καὶ πολλοῦ μέρους τῆς Πελοποννήσου ὁ Ἀσάνης ἀνέβη τὸ πρῶτον εἰς τὴν Σουλτάνον

οὗτος δὲ παρέλαθεν εἰς τὴν προστασίαν του τοὺς εὐγενεῖς τῶν πόλεων δι' ἐπιστολῆς του φιλοφρονητικῆς, καὶ οὕτως ἀρῆκε τοὺς Πηλοποννήσιους ἄρροντας τῶν χωρίων. Ἄλλ' ἔσον ἦτον ἀναγκαῖα εἰς αὐτοὺς ἡ ἑμύνησις τοιαύτας δυστοχεῖς περιστάσεις, τὸσον ἀγριώτερον τοὺς ἐχθροὺς ἡ μισοδελφία. Ὁ Θωμάς σκληρὸς καὶ ἀπάνθρωπος κατέστρεχε τὰς χώρας τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ ἐδασκάζε τοὺς κητοίους αὐτῶν. Ὁ ἡμέρος καὶ ἀνάξιος Δημήτριος ὑπέβρεν, ἀλλ' οἱ ὑπήκοοι αὐτῶν ἐπαναπατήσαντες ὤρμησαν νὰ ἐκδιώξωσιν καὶ τοὺς δύο. Ὁ Μωιάμεθ ὅστις παρετήρει ταῦτα μὲ ἐξυδερκεῖαν ὤρμησεν εἰς τὴν Πελοπόννησον μὲ πολυαριθμὸν στρατὸν καὶ ἀρῆκες πολιορκίαν εἰς τὴν Κόρινθον, ἐκυρίεψε τὰς πόλεις τὴν μίαν μετὰ τὴν ἄλλην ἐμποδίσθη δὲ μόνον εἰς τὴν Μούσλιαν ἀπὸ τῶν Δημήτριον Πηλοποννήσιων, ὅστις ἐπροσπάτησεν αὐτὴν ἀνδρείως. Ἡ σιποδείη ἠνάγκασε τοὺς ἀδελφοὺς ἡμετέρους, τοὺς ὁμοίους ἡ εὐχρῆ ἀνάγκη ἦναι εἰς Τρίπολιν νὰ δεχθῶσιν ἐπισημίους συνθήκας καὶ νὰ ὑποσχεθῶσι φέρους εἰς τὸν Σουλτάνον. Ὁ Μωιάμεθ, ὅπου ἐβεβκωθῆ ὅτι αἱ προσταγαὶ του ἐξεπληρώθησαν, διευθύνθη ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου εἰς τὰς Ἀθήνας.

Αἱ Ἀθῆναι, ἡ μῆτηρ καὶ τροφὸς τῶν σοφῶν, ἡ πηγὴ τοῦ πολιτισμοῦ ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος, ἐμελλε καὶ αὐτὴ νὰ βεβκωθῆ τὴν ἐσχάτην Τουρκικὴν βεβκωσίαν. Ἀπὸς διευρησθῆ ἡ Ἑλληνικὴ αὐτοκρατορὶα μετὰ τῶν Ἀσκανῶν σπουδαίως, ἡ πόλις αὐτὴ μετὰ τῆς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτικῆς ἐδόθη εἰς Ὀθων τὸν ἐκ Ροδίνης ἔκτοτε δὲ δὲν ἐκυριεύθη πλέον ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. Ἀπὸ τῶν Ἀσκανῶν ἔπεσεν εἰς τὰς ἀλλοτρίους Μωιάμεθ τοῦ Β'. Ὁ Ὀθων, ὁ ἀναγορευθεὶς τότε μέγας Δουξ τῶν Ἀθηναίων ἠέξισε τὴν ἐπικράτειν του καὶ τὴν ἀρῆκεν εἰς τὴν οἰδὸν του, ἕως οὗ μετὰ τὴν τρίτην γενεὰν μίχ κληρονόμος τοῦ Δουκάτου τούτου ἐμυρησθῆ Γάλλον τινὰ Βρῆνιον ὁ κρῖνιος πολεμῶν τοὺς Κατελάνους εἰς τὴν Βοιωτικὴν ἐρνεύθη, οἱ δὲ Κατελάνοι ἐκυρίευσαν τὴν Ἀττικὴν καὶ Βοιωτικὴν. Δὲν διύρυσσεν ὁμοῦ πολλὴν κειρὸν ἡ τύχη αὐτῆ τῶν Ἀθηναίων ἀπὸ τῶν Βενετέρων Ἀνακατόλου, Φλωρεντινῶν, Ἰσχυῶν εἰς τὴν αὐτὴν τῆς Ναυπλίου, μὲ βοήθειαν αὐτῆς, ὅπῃ καὶ ἐκυρίευσεν τὰς Ἀθήνας κατὰ τὸ

1380. Τὸ γένος τῶν Ἀκκικιάδων ἐστόλισε τὴν πόλιν μὲ λαμπρὰς οικοδομὰς, καὶ ἐξέτεινε τὴν ἐξουσίαν τῆς ἑως Ἄργους, καὶ πρὸς Βορρᾶν ἕως τῆς Θεσσαλίας. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Μωάμεθ ἀπέθανεν ὁ τελευταῖος Δουὲς τῶν Ἀθηναίων Ραζίνερος Ἀκκικιάδης, ἡ δὲ χάρις ἤρξατο νῦν τὰ Βενετῶν καὶ τὸν ἐνομασεύθη. Ὁ ἀνεψίος ὅμως τοῦ ἀποθανόντος ὀνόματι Φράγγκος προσελθὼν εἰς τὸν Σουλτάνον ἐτέθη διὰ προσταγῆς αὐτοῦ Δουὲς τῶν Ἀθηναίων, καὶ ἐβύνησε τὴν οἰκίαν του. Ὁ Βενετὸς σύζυγός τῆς προσελθούσης εἰς τὸν Μωάμεθ περὶ τούτου, ὁ δὲ Μωάμεθ δρακμῶν ἐκ Πελοποννήσου ἐκώρυξε τὰς Ἀθήνας κατὰ τὸ 1438, καὶ ἔδωκε τιμῆριον εἰς τὸν Φράγγκον τῆς Θήβης.

Ἀπὸ τὰς Ἀθήνας ἔστειλεν ὁ Μωάμεθ εἰς τοὺς δεσπότας τῆς Πελοποννήσου πρέσβην καὶ ἔλαβε τοὺς ὅρους τῆς εἰρήνης καὶ αὐτὰς ἀνεχώρησε πρὸς τὰ βόρεια μέρη. Ἄλλ' ὁ δεσπότης Θωμᾶς, ἐρεθισθεὶς ἀπὸ τὸν Λουκᾶν Ἰουδαίου, ἔλαβε παράκλησιν τὴν ἄπλα κατὰ τὸν Τούρκον, τῶν φρουρῶντων τὰς Τουρκικὰς χώρας τῆς Πελοποννήσου, καὶ κατὰ τὸν ἀδελφὸν του Δημητρίου. Οἱ μεσσοφόροι Ἄλβανοι προδίδοντες νῦν μὲν τὸν ἕνα, νῦν δὲ τὸν ἄλλον δεσπότην διὰ πικροεξίας, ἐληλάτουν τὴν δυστυχῆ χώραν. Ὁ Μωάμεθ διατρέψας εἰς Σαϊονίκα, ἐπροσπάθειεν ἐκεῖθεν νὰ κατακρίνη τὴν τρυχῆν, ἀποσταίλας νέον ἡγεμόνα, τὸν Ἄμσιν, ἀντὶ τοῦ υἱοῦ του Τουρχάκη, ὅστις ὑπῆρξεν, ὁ πρῶτος Τουρκικὸς Κυβερνήτης τῆς Πελοποννήσου. Ἄλλ' ἡ καλιμπούλια τοῦ Θωμᾶ καὶ τὸ πρὸς τὸν ἀδελφὸν του μέσος ἐμακτύωνον πᾶσαν σιγήν καὶ ἐπέδωκε τῆς εἰρήνης. Ὁ δὲ Μωάμεθ φροβούμενος μὴ ἴσχυροῦσιν οἱ ἀδελφοὶ, τὸ ὅπουτον ἠγωνίσθη νὰ κατορθώσῃ ὁ τῆς Ἀκκαδέμιουσις Μητροπολίτης μὲ συμβουλὰς καὶ μὲ ὅρκους εἰς τὸ σῶμα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ, ὤρμησε πανστρατιᾷ εἰς τὴν Πελοπόννησον τὴν 13 Ἀπριλίου 1460 καὶ κατέστρεψεν ἐντελῶς τὴν μικρὴν ταῦτο ἔγχος τῆς Ἑλληνικῆς Ἀυτοκρατορίας. Ὁ δεσπότης Δημήτριος προσέδραμε πρὸς τὸν Σουλτάνον ὅστις ἐδέχθη κἀτὴν φιλοφρόνας, τοῦ ἐξήγαγε τὴν κἀρην του εἰς γυναικᾶ, καὶ τὴν παραίτησιν τῆς Πελοποννήσου. Ἀπολύσας ὅλα ταῦτα ὁ Σουλτάνος ἔστειλε τὸν νέον πεινερὸν καὶ τὴν νέαν σύζυγόν του εἰς Βοιωτίαν εἰπὼν εἰς κῶ-

τοὺς νὰ τὸν προσηύωσιν ἔσει. Ἀρχίτας δ' αὖθις ὑπέταξε τὰς χώρας ὅλας ἀνερχάτων τοῦς πολιτονομούμενος νὰ παραδίδωνται μὲ ὑποσχέσεις ἐλευθερίας ἐξόδου· ἀλλ' ἀντὶ τούτου τοὺς ἀπεκατέφραζεν ὅλους καὶ τοὺς ἀρχηγούς· των ἐπρῆνιζεν εἰς δύο. Δέκα χιλιάδας Χριστιανῶν ἔστειλεν εἰς τὰ πέρα τῆς Κωνσταντινουπόλεως νὰ κατοικῶσιν ἐκεῖ, οἱ δὲ μένοντες ἐξηγόραζον τὴν ζωὴν των μὲ τὴν ἀλλοτρίαν τῆς πίστεώς των. Μόνη ἡ Μοναμβασίς προστατευομένη ἀπὸ τὸν Νικολῶν Παλιολόγον, ἄνδρα ἀνομιότατον πρὸς τοὺς δύο δεσπότης Παλιολόγους, ἀπέκρουσεν ἀνδρείως τὰς προσβολὰς τοῦ ἔγθεροῦ καὶ ἀπέφυγε κατὰ τὸ πᾶρὸν τὴν Τουρκικὴν τυραννίαν. Ὁ Μωάμεθ διεβλῶν διὰ τῶν Ἀθηναίων καὶ διατρέψας τὸν Σαγανὸν Πασσᾶν νὰ πείρῃ τὸν Φράγγκον, τὸν ἡγεμόνα τῶν Θηβῶν, ἐπέστρεψεν εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Ὁ Δημήτριος ἔλαβε σιτηρέσιον τὴν πόλιν Ἄθων καὶ τὰ ἐκεῖ κλίματα, καὶ προσέτι ἐξ ἡλιβάδας γροσίων ἐτησίως· ὁ δὲ Θωμᾶς κατέρυγεν εἰς τὴν Ρώμην καὶ ἔξῃ μὲ ἔλαος τοῦ Πάπα· ἐκεῖ ἀπέθανε μετ' ὀλίγον, οἱ δὲ υἱοὶ του ἐληλονομήσαν τὸ πᾶν πατρὸς των Πακίον ἔλαος. Βί· ἐξ κἀτῶν ὀνόματι Ἀνδρέας, ἐπώλησεν ἔπειτα τὸ τῆς Βυζαντινῆς Ἀυτοκρατορίας δικαίον του, πρῶτον μὲν εἰς τοὺς Βουλγαί· τῆς Ἰσπανίας Φερδινάνδου καὶ Ἰσαβέλλαν, καὶ ἔπειτα εἰς τὸν Βασιλέα τῆς Γαλλίας Κάρλον Π'. ὁ δὲ νεώτερος Μανουὴλ, στενοχωρούμενος ὑπὸ τῆς πενίας· διὰ τὸ μικρὸν σιτηρέσιόν του, κατέρυγεν ἀπὸ Ρώμης εἰς Κωνσταντινούπολιν πρὸς τὸν Σουλτάνον, ὅστις τὸν ὑπεδέχθη φιλοφρόνας· τοῦ ἐχάρισε τέσσαρα χωρῆς, καὶ ἕκαστος τούτων ἐκπῶν γρόσιας καθημεριῶν σιτηρέσιον· ἔλαος δὲ ἕως τοῦ Σελίμ τοῦ Α'. Οὕτως ὁ Μωάμεθ τὸ ἐβδόμον ἔτος μετὰ τὴν ἄλυσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπεδύλωσεν ὅλην τὴν Ἑλλάδα, ἕκαστος τινῶν λαμένων, Μεθόνων, Πύλου καὶ Ἄλλων, τοὺς ὅποιους ἐκράτουν οἱ Βενετοί, ἀπὸ τοὺς μὲν ἡγεμόνας Σπάρτης, Ἀρχίας καὶ Ἀττικῆς· ἠρχαλιώτισιν, ἀπελούσιν, ἐπῆνιν, τὰς δὲ πόλεις κατακίτευε, ἠρώματα, τοὺς δὲ ὑπερκασιτάς των ἀπεκατέφραζεν. Ἐπρῆνισε, κατέσφαξεν.

Ἐπιθιμόν ὁ Μωάμεθ νὰ ἐπιτάξῃ τὰς κατακτάσεις του ἐξ-

στράτευσε εις τὴν Ἀσίαν διὰ τῆς ἡρᾶς καὶ ὀχλήσεως· ἐκυρίευσεν τὴν Ἄγκαστρον, πόλιν ἐμπορικὴν παρὰ τὸν Πόντον, κρατούμενην ἀπὸ τοῦς Γενουαῖσις, μετὰ τοῦτο τὴν Σινώπην κατεχρήσαντο ἀπὸ τοῦ Ἰωάννου δυνάστη, καὶ ἐπέβησαν ὄρμησεν εἰς τὴν Τραπεζούτσικ, νὰ κρημίνῃ τὸν τελευταῖον κτήνη κήτοραρχοζ Δαβὶδ τὸν Κομνηνόν. Οὗτος παρὰ τοῦ τὴν ἐπιμαρτυρεῖται του εἰς τὸν Σουλτάνου, καὶ μίαν θυγατέρα του, καθὼς ὁ Παλιολόγος Δημήτριος, μετερέβη καὶ αὐτὸς καὶ ὅλη ἡ οἰκονομία του εἰς Ἄδριανούπολιν, ὅπου ἐνταχθῆ μετὰ τὸν Δημήτριον· ἀπέχρησε δὲ καθὼς ἐκεῖνος σιτηρῆσαν τὴν Μικελουκίαν πόλιν Σέρρας. Ἄ' ὑποβίβει ὅμως πινὰς μετέφερεν ὁ Μωάμεθ εἰς Κωνσταντινούπολιν τὸν Δαβὶδ, τὸν ἀδελφόν του Ἀλέξιον, ἔκκ ἀνεψιόν του, τοῦς ἐπὶ τὸν υἱόν του καὶ τὴν γυναῖκα του, καὶ τοῦς ἀπεκεφάλισαν ὅλους καὶ ἔρριψε τὰ πτώματά των βρομικῶν κυνῶν καὶ ὀρέων. Τοιοῦτον τέλος ἔλαβον ὁ Βυζαντινὸς ὅλος· εἰς τὴν Ἀνατολήν καὶ Ἀσίαν, καὶ ὁ Μωάμεθ ἔγενετο κύριος καὶ τῶν δύο Ἑλληνικῶν ὀχλησῶν.

Ἀπὸ Τραπεζούτσικ ἐξστράτευσε ὁ Μωάμεθ εἰς τὴν Βλαχίαν διὰ νὰ τιμαρτυρῇ τὸν ἄριστον Βασιλέα Βλάδιου, τὸν ἐπονομαζόμενον Πιστακωτὴν καὶ Δαβίδου, ὅστις ἔθηκε νὰ πεσκέσῃ τὸν Τούρκου, νὰ ἐκλιθῇ τοῦς ὄντας του, καὶ νὰ κήμη ἀνηκούστους ἀπανθρωπίαις. Ὁ Μωάμεθ ἠρξάθη κατ' αὐτοῦ, ὄχι διὰ τὰς κακουργίας του, ἀλλὰ διότι δὲν τοῦ εἶχεν ἀποπληρώσει τὸν ἐτήσιον φόρον τῶν 10,000 φλωρίων. Ὁ Βλάδιος ὅμως πεσκέσῃ τοῦς ἀποσταλέντας νὰ ζητήσῃ τοῦς φόρους, ὄρμησε μετὰ τὸν στρατιωτικῶν του εἰς τὴν Βουλγαρίαν καὶ ἐπέστρεψε σὺν αἰμαλώτοις 24 χιλιάδας Τούρκους καὶ Βουλγάρους, τοῦς ἐπέστρεψε ἀποσκέσῃ ὅλους. Ὁ Σουλτάνος ἐπέστρεψεν ἀσπίδας κατὰ τὴν ὄρμησιν δὲ μετὰ 250,000 στρατῶν ἐπελάτισε τὴν Βλαχίαν καὶ ἔλασε ἀπὸ τοῦ Βλαδίου τὸν νεώτερον αὐτοῦ ἀδελφόν Ραδοῦλφον ἡγεμόνα, ἐπέστρεψεν εἰς Κωνσταντινούπολιν μετὰ ἀνεκρίθηκα λάφυρα.

Ἀπὸ τῆς Βλαχίας ἐπέστρεψε ὁ Μωάμεθ τὰ ὄπλα κατὰ τῆς νήσου Λέσβου κατεχομένης ὑπὸ τῶν Γενουαῖσις. Ὁ φοβερὸς στόλος αὐτοῦ ἐλαμίσθη ἐμπροσθεν τῆς πόλεως Μιτυλήνης τὸν

Σεπτέμβριον τοῦ 1462. Κυριεύσας δὲ αὐτὴν ἡλικιώτισσε τοῦς κητούς, τὸν δὲ Ἀλκὰ κλητῆ· Νικίλλου Κκεταλούσιον μετὰ τοῦς συγγενεῖς· του, ἀπὸ τοῦς ἡγάρασε νὰ δεχθῶν τὸν Μωαμεθιστῶν, τοῦς ἀπηγγέχῃσε. Τοιοῦτοτρόπως ὑπεδουλώθη ἡ Λέσβος ἢ ποτὲ ἐνδοξος πατρίς τοῦ Πιττακοῦ, τῆς Σκεπρούς, τοῦ Τερπάνδρου, τοῦ Ἀρίωνος καὶ τοῦ φιλοσόφου Θεοφράστου.

Τὴν ἀνοιξὴν τοῦ 1463 ἔτος ἐξστράτευσε ὁ Μωάμεθ κατὰ τῆς Βοσνίας ἐπελάτισεν ὅλην τὴν χώραν καὶ ἐπολιόρησε τὸν βασιλέα τῆς εἰς τὴν πόλιν Κλεινίαν. Περαιδῆθη ὁ δουτικῆς οὗτος μετὰ ὑποσχέσεις καλὰς τοῦ Σουλτάνου· ἀλλ' ἀπεκεφάλισθη εὖθως καὶ αὐτὸς καὶ ὁ ἀνεψιός του, καὶ οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως ὑπέπερον τὴν τύχην τῶν Λαβίων.

Ἐπειδὴ ὁ Τούρκος ἡγήσθη τὰς ἐν Πελοποννήσῳ Βενετικάς χώρας, ἡ Βενετικὴ ἐπέστρεψε πόλεμον κατ' αὐτὸν καὶ ἐπέστειλε στόλον πολυάριθμον μετὰ στρατεύμα εἰς τὴν Πελοπόννησον. Οἱ Βενετοὶ ἐκυρίευσαν τὸ Ἄργος, τὰς Ἀθήνας, τὴν Ναύπακτον, ἐπέστρεψαν τοῦς Γραικοὺς εἰς τὰ ὄπλα, καὶ ἐχώρησαν μετὰ τῆς ἰσχυρῶν τὸν ἰσθμὸν ἀπὸ τοῦ μᾶζ· εἰς τὴν ἄλλην ὀχλησάν· ἀλλ' ὅταν ἐπλησίσαν 100,000 Τούρκους, ρυθιθέντες, ἀρῆκαν τὰ πείρους, οἱ δὲ Τούρκοι ἐμδύντες ἐρήμωνον τὴν Πελοπόννησον· οἱ δὲ Βενετοὶ μετὰ τὸν στόλον των κατετάρακτον τὰ περὶ τὴν ἑσπέρια καὶ τὰς ὑπὸ τῶν Τούρκων κακουργούμενάς νήσους.

Συνεδέρθησε ὁ ἡγεμόν τῆς Ἀλβανίας κατὰ προτροπὴν τῶν Βενετῶν καὶ τοῦ Πάπα Πίου τοῦ Β'. ἀπέστειλε κατὰ τῶν Τούρκων. Ὁ Μωάμεθ ἐπέστειλε τὸν Σαρεμὲ· Βέην μετὰ 14,000 ἰππεῖς διὰ νὰ ἐρήμωνον τὴν Ἀλβανίαν. Μετὰ ἔλλους τόσους Ἀλβανούς τοῦς ἐπέστρεψεν ὁ Σαυεδέρθησε εἰς τὰ πέρας τῶν Ἀγριδῶν. Συνέβη μάλιστα καὶ ὁ ἄριος τῆς Ἀλβανίας ἡγεμόν ὄλον σχεδὸν τὸ ἔθνη τῶν στρατεύματι. Ἐπέστειλε δεύτερον στρατηγὸν τὸν Βαλακάν, μετὰ 15,000 ἰππεῖς καὶ 30,000 πεζοῦς· ἀλλ' εἰς πολλὰς μάχαις ἐπικτήθη ὁ Βαλακάν. Ὁ Σαυεδέρθησε κηλῶν ὅτι 16,000 Τούρκοι εἰσέβησαν εἰς τὸ Βαράκ· καὶ ἐρήμωνον τὴν χώραν ὄρμησε κατ' αὐτῶν καὶ κηλῶν αὐτοῦς ἐπέστρεψεν ἐν θριγμῶν

εις τὴν Κρότων. Ὁ Μωάμεθ λυσάξας ἀπὸ τὴ καλὸν του, ὤρησε κατ' αὐτοῦ μὲ 150.000 στρατοῦ, ἀλλ' ἡ ἀνδρεία καὶ ἡ φρόνησι τοῦ Ἀλβανοῦ ἠγαμένων ἐμακτίωσε πᾶσαν προσβολήν. Οἱ Ἀλβανοὶ πρέφαιτες τοῦ Τούρκου εἰς φρίγγην, ἄλλους μὲν ἤλμυκώτερον, ἄλλους δὲ ἐπύκνον. Ὁ Μωάμεθ ἀγκιστρῶν ἐπέσπερξεν εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ σπερθῆ πῶς καὶ ἐκδιεκήθη τὸν ὑπερῆρκεν τοῦτον ἰακωβίτην.

— Ὁ Μωάμεθ ἐτοίμως ἠθέλησε νὰ ἀρπάξῃ ἀπὸ τοῦ Βενετοῦ τὴν νῆσον Κίβουκκιν. Ἀπίστευτον ὅθεν κατ' αὐτῆς 300 πλοῖα μετὰ 70,000 στρατιωτῶν, μὲ ἄλλο δε στρατεύμα ἐκινήθη καὶ αὐτῆς δια ξηρᾶς. Ὁ Τούρκικος στόλος παρετάθη ἀπέναντι τῆς Ἀκαπίδος, ἀλλ' ὁ Βενετὸς νεώτερος Νικολάος Κάνκλος ἐνικήθη ἀπὸ τὸν Τουρκικόν στόλον. Ὁ Μωάμεθ κατὰσκευάζει γέφυραν ἐπέρκεν εἰς τὴν νῆσον τοῦ Πενταπόρου αὐτοῦ. Εἰς διακκοκτὸ ἡμέρας ὤρησεν πέντεκαὶ οἱ Τούρκοι κατὰ τῆς ἐγγεγραμμένης Χαλκίδος· περὶ τῆς 20,000 Τούρκων καὶ 30 πλοῖα ἀπαλίσθησαν ἐκ τὸν περὸνκαμάτων τῶν πολιορκουμένων. Ἀλλὰ τὴν 20 Ἰουλίου 1470, ἐξημερῶν τοῦς στρατιώτας ἐκ τῶν πλοίων καὶ σιδηρᾶς καὶ ἄλλας στρατευματικᾶς ὤρησεν καὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν πόλιν. Μετὰ τούτας δὲ ἡμέρας παρεδόθη καὶ τὸ φρούριον, ἀλλὰ ὑπὸ τῆς συνθήκης νὰ φυλακίη ἡ ζωὴ τῶν φρουροῦντων αὐτοῦ. Ὁ Μωάμεθ, ὅστις εἰς τὴν νῆσον ταύτην ἀπέλευσε περὶ τῆς 50,000 στρατιωτῶν, ἐλησημόνησεν εὐθὺς τὴν συνθήκην. Ἐκ τῶν Βενετῶν, ὁ μὲν ἀρχηγὸς Παύλος Κρίζος ἐπρωϊσθη εἰς δύο μέρη, ὅπου δὲ οἱ ἄλλοι ἐπισταυλώθησαν ἢ ἐξεδιάρθησαν ἢ ἐλιθοβολήθησαν· οἱ δὲ δυστυχεῖς ἠλλοθεν ἤλθησαν εἰς ἐλμυκώσικον. Ἡ ἀξιώσιμος αἰτη νῆσος διὰ τὴν θέσιν τῆς καὶ διὰ τὰ πολλὰ αὐτῆς προτερήματα, ἀρῶς εἶδεν ἐπ' αὐτῆς τὴν Σέρβον, τὴν Ἀντιόχρον, τὴν Μιθροδάκτην, ἀρῶς ἐξουσιάζθη ἀπὸ τοῦς Ἀθηναίους, Μακεδόνας, Ρωμαίους καὶ Βενετοῦς, ἐπεσον τέλος ὑπὸ τῆς ἐξουσίας τοῦ Ἡρακλίου Μωάμεθ, ὅστις ἐφωβερξεν ὅλον τὸ Ἀρχιπέλαγος.

Συνεδέχθη οὖν ὁ βασιλεὺς ἐκεῖνος ἤρως, ἀρῶς ἐπολέμησε 32 ἔτη δύο ἰσχυροῦς δυνάστες τῆς Τουρκίας, τὸν Μουράτ καὶ τὸν Μωάμεθ, καὶ ἤμειρε ἡμετερὰ τρούκκα ὑπὸ τῆς Χριστιανικᾶς

πίστεως, προνοήσας πολλὰς χιλιάδας Τούρκων, ἀπέθνηκεν εἰς Αἰπτόν τὸ ἐξηκοστὸν τρίτον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ. Ἐκασο δύο μᾶχος ἐκυβέρνησε προσωπικῶς καὶ οὐδέποτε ἐπληρώθη. Ἦτο καλὸ ὑπερβλήν ρωμαϊκῆς, καὶ λέγεται, ὅτι ἰδιοχειρῶς ἐφόνευσεν περὶ τῆς 2,000 Τούρκων. Μετὰ τὸν θάνατον ὅμως αὐτοῦ οἱ Ἀλβανοὶ δὲν ἐστάθησαν ἱκανοὶ νὰ ὑπερκασιπθῶσι τὴν χώραν τῶν, ἀλλ' ὑπέπεσαν εἰς ζυγόν, καὶ οἱ περισσότεροι αὐτῶν ἐδέχθησαν τὴν Τουρκικὴν ὀρησείαν.

Ἐν ἔτει 1477 ὁ Μωάμεθ ἐνηχηλώθη νὰ ταπεινώσῃ τοῦς Βενετούς, καὶ ἔστειλε στόλον κατὰ τῆς Νκυπλίτου· ἀλλ' ἡ ἐν αὐτῇ εὐρισκομένη φρούρ ἀπέκρουσε τὴν ὄρησιν αὐτοῦ καὶ ἐμακτίωσε τοῦς σκοπούς του. Ὁ Λεονάρδος ὁ ἠγαμέων τῶν Ἰωάννινων εἶδεν φέρον εἰς τὸν Μωάμεθ, ἀλλ' ἐχρῆσται νὰ δίδῃ δῶρα καὶ εἰς τὸν κατὰ κειροῦς τοῦ ἔρχην τῶν Ἰωαννίνων ἡμέλησε νὰ πρᾶξῃ τὸ δευτέρου, καὶ ἐπειθῆ εἰς τὴν μετὰ τῆς Βενετίας συνήλθον καὶ συμπεριλημβάνετο καὶ αὐτός, ὁ Μωάμεθ ἔστειλε 30 πλοῖα καὶ ἐσώρευσε τὴν Ζάκυνθον καὶ Λευκάδα, ὁ δὲ Λεονάρδος ὄρησεν εἰς τὴν Ἰταλίαν.

Συγγρηῶς ἔστειλεν ὁ Μωάμεθ ὀχλήσιον δύνανειν κατὰ τῆς Ρόδου, ἥτις ἐκ τῶν σκυροφρόων περιήλθεν εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Γενουσησίων· ἐπραξὲ δὲ τοῦτο διότι ὁ Μάγιστρος αὐτῆς δὲν ἠθέλησε νὰ πληρώσῃ φέρον εἰς τὸν Σουλτάνον. Στόλος λοιπὸν 160 πλοίων ἐρχθη τὴν 31 Μάϊου 1480 ἐμπροσθεν τῆς Ρόδου ὑπὸ τὴν ἀρχήν Μισίμ Πασσῆ καὶ μετακχυῶν στρατεύμα ἐκ τῆς Ἀσίας ἐληληκτίσε τὰ χωρὶα τῆς νῆσου. Ἡ πόλις αὐτῆ ἐπὶ δύο μῆνας ἐμυροβολεῖτο διὰ ξηρᾶς καὶ διὰ ὀχλήσιου, ἀλλ' οὐτα κελὸς ὤρηρωμενη, ἐμακτίωσε τὰς ἐφόδους τῶν ἐχθρῶν. Τῆν τελευταίαν ἐφῶδον ἀπέκρουσαν διὰ τῆς ἀνδρείας αὐτῶν οἱ Ρόδιοι, καὶ ἠνικήθησαν τὸν νεώτερον Μισίμ Πασσῆν νὰ λύσῃ τὴν πολιορκίαν ἀρῶς ἔλχεσ 15,000 Τούρκων ἐμπροσθεν τῆς πόλεως καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Τῆ ἀνοιξιν τοῦ ἐπομένου ἔτους εἰσῆλθον εἰς τὴν Ἀσίαν ὁ Μωάμεθ προσωπικῶς μὲ πολυκρίβμον στρατεύμα, καὶ ἦτο ἔ-

δηλον, ἔαν διασθύνεται κατὰ τῆς Ρόδου ἢ τοῦ Σουλτάνου τῆς Αἰγύπτου· πλησίον ὅμως τῆς Αἰθιοπίας, ὅπου ἀπέθικεν ὁ Ἄν-
νίβας, ἀρωσώμενος παρεδόκει τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ ψυχὴν καὶ διευ-
θύνῃ εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν, διὰ τὴν εὐχὴν ἐλεῖ τὰς ἀμειδίχας τῶν
θηρωιδῶν καὶ τῶν κικουρμημάτων αὐτοῦ· ἀπέθικεν δὲ ὁ ἀπα-
νόστατος οὗτος τύραννος τὴν 3 Μαρτίου 1481.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μαχμέδ' ἔλαθε τὴν βασιλείαν Βαϊζ-
ζίτης ὁ Β'. ἤτο δὲ 33 ἔτων ὅταν ἔλαθε τὴν ἀρχήν. Οἱ Τούρ-
κοι θέλοντες νὰ ἀρπάσωσι τὴν Νικόπαστον ἀπὸ τοῦ Βενετοῦ,
ἔστειλαν ἀριστὴν θαλάσσιον δύνανται κατ' αὐτῆς. Εἰς τὴν Σοκ-
κηρίκην ὁ Γουρκεὶς στόλος προσέβηκε τὸν Βενετικὸν καὶ μετὰ
ἓνα μῆνα προσέβηκε τὴν Νικόπαστον ἐκνύσαντα αὐτήν. Ὁ
Σουλτάνος ἔστειλε πολυάριθμα στρατεύματα, τὰ ὅποια ἤρχιζον
τὰς Βενετικὰς χόρας· ὁ ὕψος δὲ τὸ ἐπιόντων ἔτος μετέβη εἰς
τὴν Πελοπόννησον. Οἱ Ἀχαρῖνοι, ἡ Μεθώνη καὶ ἡ Κορώνη ἔπεσαν
εἰς χεῖρας αὐτοῦ. Ὁ Σουλτάνος εἰσεβίβησεν εἰς αὐτὰς μετέβηκε
τοὺς ναοὺς τοῦ Χριστοῦ εἰς Τσαμίκι. Ἐπρωπαθήσασκε νὰ κυριεύσῃ
καὶ τὸ νησίον, ἀλλ' ἀπεκρούσθη κατηγχευμένος. Οἱ δὲ Βενετοὶ,
ὅστινας ἐδυστύχουν πεντακχοῦ, κινώσθησαν τὴν καὶ κυριεύσασκε
τὴν Κερκλληρίαν, τὴν ὅποιαν κατὰ τὸ 1449 εἶχον ἀρπάσει ὁ
Μουράτ. Στανωχωροῦμενοι ὅμως ἐξήτησαν μετὰ δύο ἔτη εἰρήνην,
κατὰ τὴν ὅποιαν ὁ μὲν Βαϊζζίτης ἐκράτει, τὰς ἐν Πελοποννήσῳ
δορυκατικὰς αὐτοῦ, οἱ δὲ Βενετοὶ τὴν Κερκλληρίαν.

Τὴν Βαϊζζίτην ἀποθνήσκοντα διεδέχθη ὁ ἀπάλθρωπος καὶ θη-
ρωδῆς Σελίμης, ὅστις ἐρύνασε τοὺς πέντε ἀδελφοὺς του καὶ
τοὺς ἀνεψίους αὐτοῦ· αὐτὸν δὲ ἀποθνήσκοντα διεδέχθη ὁ υἱὸς
αὐτοῦ Σουλεϊμάν. Οὗτος ἐνστρατεύσας κατὰ τῆς Οὐγγαρίας
ἐπολιόρθησε τὸ Βελιγράδιον, τὸ ὅπου μετὰ πολλὰς ἐφόδους
ἐκνύσαντε. Τὸ προῖον παρεδόθη ὑπὸ συνθήκας ἐλευθέρως ἐξόδου,
ἀλλ' οἱ Τούρκοι τοὺς μὲν Οὐγγυροὺς ἀπεκρούσαν ὅλους, τοὺς
δὲ Βουλγάρους μετέφερον εἰς πλησίον τοῦ Βουλγαρέδου μέρους, ὅπου
ἐκτίσθη ὁμώνυμον χωρίον τῆς κατιστοκρεσίτης Πικρίας αὐτῶν.

Ὁ Σουλεϊμάν ἐπιστρέψας εἰς Κωνσταντινούπολιν ἠτόλμησεν
νέαν ἐνστρατεύειν κατὰ τῆς Ρόδου. Ὁ Μάχμετος αὐτῆς ἐξήτησεν

τὴν βοήθειαν τοῦ Πάπα, ἀλλ' εἰς μάτην. Τὴν 18 Ἰουνίου
1522 ἐπλευσεν ἐκνύσιον αὐτῆς στόλος 300 πλοίων μὲ 10,000
πολεμιστὰς, ὁ δὲ Σουλεϊμάν διὰ ἑξαπλῆ με 100,000 ἐπετάθη
κατὰ τῆς νήσου τὴν 28 Ἰουλίου. Μετὰ πολλὰς δὲ μακταίας
ἐφόδους ἐκνύσαντε γενικὴν ἐφοδὸν διὰ τὴν 24 Αὐγούστου· «Πέτρα
καὶ γῆ ἔλαγεν τὴ κήρυγμα ἀνήκουσιν εἰς τὸν Πατισσά, αἶμα
δὲ καὶ πλοῦτη εἰς τοὺς στρατιώτας». Ἄλλ' οἱ γενναῖοι Ρόδιοι
ἀπέκρουσαν τὴν ἐφοδὸν καὶ ἐγένεσαν τοὺς χάνδακας μὲ 15,000
τουρικῶν πτωμάτων. Καὶ αἱ γυναῖκες δὲ τῆς Ρόδου ἐδειξαν
ἀπεκρουμενιστὸν ζῆλον, φέρουσαι ὀνον καὶ ἄρτον εἰς τοὺς
ὑπερκασιπὰς τῆς πατρίδος. Μία θήλυτος Ἑλληνίς, τῆς ὀνομαί-
α τὸ ὄνομα ἡ Ἰστορική δὲν διεφύλαξε, φιλήσασκε ἐστεφανωμένη τὰ
δύο τέκνα αὐτῆς καὶ ρουέσασκε αὐτὰ τὰ ἔρριψεν εἰς τὸ πῦρ,
λέγουσα «Ἵπάγετε ἀμύνεσθε ἀπὸ τῶν Τούρων εἰς τὸν Παρζά-
δισον». Ὁρμήσασκε δὲ κατὰ τῶν Τούρων καὶ ρουέσασκε πολ-
λοὺς, ἀπέθικεν θάνατον ἡρωϊκώτατον. Μέχρι τοῦ Δεκεμβρίου
ἐξηκολούθει ἡ προσβολὴ αὕτη καὶ ἐρονείοντο πολλοὶ ἐξ ἀμφο-
τέρων τῶν μερῶν, ἀλλ' ἡ ἔλλειψις τῆς πυρίτιδος καὶ τῶν τρο-
φῶν ἠνάγκασκε τοὺς Ροδίους νὰ παραθῶσιν ὑπὸ συνθήκην εἰς
τὴν ὅποιαν ὠρίσθη ὁ Σουλεϊμάν τὴν 20 Δεκεμβρίου. Ἄλλ'
ἔτι τὴν 25 ἡτοιμαζόντο ἀρόβως οἱ Ρόδιοι νὰ λειτουργηθῶσιν,
ὤρμησαν οἱ Τούρκοι εἰς τοὺς ναοὺς ἐθρύνσαν τὰς εἰκόνας, ἐμί-
κταν τὰ θυσιαστήρια, ἐφάνευσαν πολλοὺς καὶ ἐγύμωσαν ὅλους
τοὺς κατόικους. Ὁ δὲ Μάχμετος ἄδῃμ, καὶ οἱ ἱππῶται ἀπέ-
πλευσαν ἀνενόηχτοι τὴν 28 Δεκεμβρίου εἰς τὴν Εὐρώπην.
Μετ' ἑλίγας δὲ ἡμέρας ἔπεσαν εἰς χεῖρας τῶν Τούρων καὶ αἱ
ἀνήκουσι εἰς τὴν Ρόδον νῆσοι Λέρος, Κῶς, Κάλυμνος, Νίσυρος,
Τῆλος, Χαλκίς, Λέβινθος καὶ Σύμη. Ὁ Σουλεϊμάν, ἀφοῦ διώρισεν
εἰς τὰς νεοατήτους ταύτας νήσους κυβερνήτας, ἐπέστρεψε ὀρι-
αθευτικῶς εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Οἱ Βενετοὶ ἐπειδὴ δὲν ἠθέλησαν νὰ συμμάχησῶσι μὲ τοὺς
Τούρκους καὶ τὸν σύμμαχον αὐτῶν βασιλέα τῆς Γαλλίας Φραγ-
κίσκον κατὰ τοῦ Κερβόλου τοῦ Ε'. ὁ Σουλεϊμάν ἐκίνησε κατ'
αὐτῶν τὰ ὄπλα. Ἐξεστράτευσεν δὲ αὐτὸς μὲν κατὰ τῆς Αἰθίω-

νος, ὁ δὲ στόλος αὐτοῦ διευθύνθη κατὰ τῆς Κερκύρας ἀπὸ τῆς 18 Αὐγούστου μέχρι 2 Σεπτεμβρίου ἐπιυπολόγησαν οἱ Τούρκοι τὸ φρούριον διὰ τῆρας καὶ θαλάσσης, ἀλλ' ἀπακρούσθησαν κατηγήγνημένοι καὶ ὁ Σουλταμὴν ἐπέστρεψεν ἄνευ θριάμβου εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ὁ στόλος ἐκ Κερκύρας μετέβη εἰς Πελοπόννησον καὶ τὰς ὑπὸ τῶν Βενετῶν κατεχομένους νήσους τοῦ Αἰγαίου πελάγους. Τότε παρεδόθησαν εἰς τοὺς Τούρκους ἡ Σάρος, ἡ Σάυρος, ἡ Ρόδος, ἡ Πάτμος, ἡ Ἴος, ἡ Ἀστυπάλαια, ἡ Αἴγινα, ἡ Πάρος, ἡ Ἀντίπερος καὶ ἡ Νάξος μετὰ προηγηθεῖσαν γενναίαν ἀντίστασιν. Τὸ Νάυπλιον ἐπολιορκήθη 15 μηνῶν, ἀλλ' ἀπέκρουσε σταθερῶς πᾶσαι τὰς ἐφόδους τοῦ ἐχθροῦ. Οἱ Βενετοὶ κητήσαντες εἰρήνην ἀπέληκται αὐτὴν, παραχωρήσαντες εἰς τὸν Σουλταμὴν ἐν μέρει τῆς Πελοποννήσου τὴν Μονεμβασίαν καὶ τὸ Νάυπλιον, ἐν δὲ τῇ Δακτικῇ Νυδίων καὶ Οὐράκων, ἐν δὲ τῷ Αἰγαίῳ πελάγει τὰς νήσους Σέρον, Πάτμον, Πάρον, Ἀντίπερον, Ἴον, Αἴγινα, Ἀστυπάλαιαν καὶ πληρώσαντες τὰ εἶδη τοῦ πολέμου, 30,000 ὀφωρίων.

Ἦ νῆτος Κύπρος ἀπὸ τῶν στρατοφόρων Βασιλέων μετέπεσεν εἰς τοὺς Γενουηνοὺς· κακισταχθεῖσα δὲ βασιλείαν παρεχωρήθη εἰς τὴν Βενετίαν. Ὁ Σελῆμ δὲ διεδιχθεὶς τὸν Σουλταμὴν θέλων νὰ ἀρπάξῃ αὐτὴν ἀπὸ τοῦ Βενετοῦ, καὶ βλεπὼν ὅτι ἤθελε παρεῖθαι πρὸς τοὺς Βενετοὺς συνήλκε, ἠρώτησε τὸν Μουρτῆ, ἦγον τὸν ἐξηγητὴν τῶν Τουρκικῶν νόμων «Λόφον βραχίλυμένον, μὲν ὑπὸ τοῦ Ἰσλῆμ, ἀρπαχθεῖσαν δὲ ἀπὸ τῶν Κικηρίων (ἀπίστων), ὕτινας ἐδεσθήλωσαν τὰ τοσμάκ καὶ τὰ μεπέσλων εἰς ἑλλησίκαι, ἔχει τὴν ἀδειαν ὁ ἡγεμὼν τοῦ Ἰσλῆμ ἀπὸ θρησκευτικῶν ζήλων, νὰ πατήσῃ τὴν συνήλην τὴν ὅποιαν ἔκαμε μὲ τοὺς Χριστιανοὺς καὶ παρεχώρησε τὴν γῶρην ἐκείνην καὶ μὲ τὰ ἔπλα νὰ τὴν ἐξανακουρεύσῃ; » Ὁ δὲ Μουρτῆς ἀπάντησεν, ὅτι «Συνήλη μὲ τοὺς ἀπίστους τότε μόνον εἶναι νόμιμος, ὅταν φέρῃ ὠφέλειαν εἰς τὸν Ἰσλαμισμὸν».

Στόλος ὄθεν 360 πλοίων ἐξέπελευσεν ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν, θηρημένος εἰς τρεῖς μερίδας· οὗτος θαυμαστάς κα νύμεισις ἐν παράθῳ τὴν Γῆνον ἀπακρούσθη ὑπὸ τοῦ Βενετοῦ κυ-

βερνήτου Ἰερωνύμου Παροῦτα. Τὸν 1 τοῦ αἰῶνος 1570 ἐλαμάνθη ὁ στόλος οὗτος εἰς Λεμεσόσιν πλησίον τῆς ἀρχαίας Ἀμφοδοντος, στρατὸς δὲ Τουρκικῆς συνήθη εἰς τὰ ἀντικρὸ τῆς νήσου περὶ τὴν. Ὁ Καπετᾶν Παροῦτῆς Πικλῆς ἐξέφερε τὰ στρατημακτικά του εἰς τὴν νῆσον καὶ μετέφερε καὶ τὰ ἐκ τῆς Ἀσίας ποικῶτα. Τὴ πλησίον τῆς Ἀμφοδοντος φρούριον Λεφτέριον παρεδόθη χωρὶς ἀντίστασιν, ὁ δὲ μέγας στρατὸς ἐξ 120,000 Τούρκων διευθύνθη κατὰ τῆς Νικαίως τῆς ἀρχαίας, Λευκοσίας, Μητροπόλεως τῆς νήσου.

Ἦ πόλις αὕτη εἶχεν ἐπὶ τὰ Ἰταλικῶν μιλίων περίμετρον, πολλὰ λαμπρὰ οἰκοδομήματα καὶ ἑκατησέας τῶσαι, ὅσαι ἡμέρας ἔχει τὸ ἔτος. Τὸ φρούριον ἦτο ἐχυρότατον καὶ 10,000 Βενετοὶ καὶ ἐγγχώρι στρατιῶται ἐρύλλατον τὴν πόλιν. Μετὰ δύο περίπου μηνῶν πολιορκίαν, καὶ πολλὰς ἀποκρουσθείσας ἐφόδους εἰσῆλθον τελευταῖον μὲ ὄρητι οἱ Τούρκοι εἰς τὴν πόλιν τὴν 9 Σεπτεμβρίου 1570· εἰσελθόντες δὲ ἐφόνευσαν τὸν φρούραρχον καὶ βλους τοὺς στρατιώτας. Ἐπειτα ἤρχισαν νὰ ἀρπάξουν, καὶ δεσμεύουν, καὶ νὰ ἀποκαρτερίζουν. Πολλὰι μητέρας ἐφόνευσαν τὰς θυγατέρας αὐτῶν, διὰ νὰ μὴ πέσουν εἰς τὴν αἰσχρὰν δουλείαν 20,000 θυμάτων τὴ ἀμα εὐρέκανε τὴν αἰμοδύρον δομικητότα. Πλεον τῶν 2,000 νέων καὶ νεανίδων ἐσύρθησαν εἰς τὴν ναυκρηίδα καὶ εἰς ἄλλα δύο πλοια ὁμοῦ μὲ ὅλα τὰ λάφυρα· ἀλλὰ μὴ νέους τῆς ὁμοίας τὸ μὲν ἔνομα δὲν διεφύλαξεν ἡ ἱστορία, διεργάλαξε δὲ τὸ ἥρωικὸν ἔργον αὐτῆς, ἔβαλε πῦρ εἰς τὴν Ναυκρηίδα καὶ ἐτίναξεν εἰς τὸν ἀέρα αὐτὴν καὶ τὰ ἄλλα δύο πλοια, ἐκυτήν καὶ τοὺς ἄλλους αἰχμηκλώτους, τὰ λάφυρα καὶ ὅλον τὸ πλῆθος τῶν ἐν αὐτοῖς ἐφρασκομένων Τούρκων (1).

Μετὰ τὴν πτώτην τῆς Λευκοσίας ἔπεσαν εὐθύς καὶ τὰ ἄλλα

(1) Ἀμμάρ Ἰστ. Ὁθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας τόμος Γ' σελ. 581.

φρουρία της Κύπρου παρακτός της Φαμαγουύστας, πόλεως καιμένης πλησίον των ερειπίων της αρχαίας Σιλαμίνος. Τὴν 18 Σεπτεμβρίου 1570 ἤρχιτο ἡ πολιορκία καὶ διήρκεσεν ὑπὲρ τοὺς ὄκτω μῆνας, κατὰ τοὺς ὁποίους οἱ πολιορκουμένοι ἐδείξαν θαύματα καρτερίας, ἐπιτηδεύτητος καὶ ἀγχινοίας καὶ ἐφρονέουσαν πλειότητα ἐκ τῶν ἐχθρῶν. Ἡ πείνα όμως ἀνάγκασεν αὐτοὺς νὰ παραδοθῶσιν ὑπὸ συνθήκην τὴν 1 Αὐγούστου 1571, διὰ τῆς ὁποίας τεσσαράκοντα τουρκικὰ πλοῖα ὑπεχρέωθησαν νὰ μεταφέρουσιν τοὺς Χριστιανούς μετὰ τῶν χρημάτων αὐτῶν εἰς τὴν Κρήτην, καὶ εἰδίδετο ἀνευλόγητος ἐλευθερία εἰς τοὺς θέλοντας νὰ μείνωσι. Τὰ πλοῖα ἐφορτώθησαν ἢ πόλις ἐκενώθη καὶ οἱ ἀξιώματικοὶ Βραχάδιος, Βαγλιόσιος καὶ Μαρτινάκιος ὤπηξαν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Τούρκου στρατάρχου νὰ παραδώσῃσι τὰς κλειδάς. Ποῖα ἀστόχαστος πίστις εἰς τὰς Τουρκικὰς συνθήκας! Ἐθῆς συλληφθέντες ἐξεδήρσαν ζωντανοί, ὁ δὲ Βραχάδιος ἐκόπη τὴν μύτην καὶ τὰ ὄπλα, ἐκρεμάσθη εἰς τὸ κατώριον τῶν πλοίων, ἔπειτα δ' ἐκδραεῖς ζωντανὸς κατεκόπη εἰς τέσσαρα μέρη μὲ τὸ πρίνιαν. Τὰ δὲ τεσσαράκοντα πλοῖα μὲ τοὺς Κυπρίους εὐγενεῖς καὶ φρουροὺς διευθύνθησαν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὅπου οἱ δυστυχεῖς Κύπριοι ἐπωλήθησαν εἰς τὴν ἀγορὰν ὡς κτήνη. Τοιοῦτον τέλος ἔτυ γρηπτῶν νὰ πάθῃ ἡ περίφημος Κύπρος!

Ἐνῶ δὲ ἐπολιορκεῖτο ἡ Φαμαγουύστα, οἱ Τουρκικοὶ στόλοι ἐλεηλάτουσιν τὴν Κρήτην καὶ τὰ Κύθηρα. Στόλος ὅμως Βενετικὸς ἐξ 114 πλοίων, Ἰσπανικὸς ἐξ 85, καὶ 12 πλοῖα τοῦ Πάπα, κατ' ἐπίμονον αἰτησίαν τοῦ ὁποίου ἐγένετο ὁ καταρτισμὸς τῆς ἐκστρατειᾶς ταύτης, προσέβαλε τὸν Τουρκικὸν στόλον ἰστάμενον ἔμπροσθεν τῆς Ναυπάκτου. Μετὰ τὴν ἐν Ἀκτίῳ ναυμαχίαν δὲν εἶδεν ἐκείνη ἡ θάλασσα περισσώτερα πλοῖα. Τὴν 7 Ὀκτωβρίου συναερατῆθη ἡ περίφημος ἐν Ναυπάκτῳ ναυμαχία, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ ἦρωσ τοῦ καιροῦ ἐκείνου, καὶ κύκαρχος τοῦ Ἰσπανικοῦ στόλου, Ἰωάννης δ' ἐξ Ἀυστρίας ἐκυβέρνησε ὅλην τὴν μάχην. Καταπολεμήσας μὲ τὴν ναυαρχίδα αὐτοῦ τὴν Τουρκικὴν ναυαρχίδα ἐκέρειψεν αὐτήν, ἔλασεν ἐκπῶν τριακόσια πλοῖα, ἔκλωσεν ἢ ἐβύθησεν ἐνανήκοντα, τὰ δὲ λοιπὰ θάσθησαν εἰς

τὸν καιρὸν τῆς ναυμαχίας· εἰς δ' Ἰσπανίᾳ ἀπακαρτέωσεν ἰδιαιτέρως τὸν Τουρκικὸν ναύαρχον Μονεσσαδὴ Ἀλλῆ. Ὁ Πάπας Πίος Ε' εὐώρησε λαμπρῶς καὶ εὐχαρίστησε τὸν Θεὸν διὰ τὴν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ τῆς Χριστιανοσύνης νίκην. Ἡ νίκη ὅμως αὕτη δὲν ὤρλησε τοὺς Βενετοὺς ἐναεκ τῆς διχονοίας τῶν ἡγεμόνων τῆς Εὐρώπης. Ὁ Βεζύρης εἶπεν εἰς τὸν Βενετὸν πρῶτον, ὅστις διῆρθε ἐν καιρῷ τοῦ πολέμου εἰς Κωνσταντινούπολιν ἠΐματ'· μὲν μὲ τὴν κυρίεισιν τῆς Κύπρου εἰς ἐκέρειψεν τὸν ἕνα βραχίονα, εἰς δὲ μὲ τὸν ἀρκιστῶν τοῦ στόλου ἡμῶν, μὲς ἐκόφτε τὰ γόνατα· τὰ γόνατα γίνονται πάλιν πικνότερα, ὅχι δὲ καὶ ὁ βραχίονα· καὶ ὁ λόγος αὗτος ἦν ἀληθής. Οἱ Τούρκοι ἐν καιρῷ τοῦ ἐπομένου χειμῶνος ἀτόμισαν στόλον ἐκ 250 πλοίων, ἐνῶ ὁ Ἰσπανοβενετικὸς στόλος ἐκ τῶν διχονοιῶν τῶν ἡγεμόνων δὲν εἶχεν ἀκόμη ἐτοιμασθῆ. Μετὰ πολλὰς δὲ προσπάθειας τῶν συμμάχων ἡ Βενετία ἐκαμε συνθήκην μετὰ τὸν Τούρκον, διὰ τῆς ὁποίας ἀπαραιτήθη ἡ μὲν Κύπρος νὰ μὴ πάντοτε Τουρκικὴ, οἱ δὲ Βενετοὶ νὰ πληρώσωσιν τὰ ἔξοδα τοῦ πολέμου ἐκ 300,000 φλωρίων συνιστάμενα. Ἰσοῦ τὸ κέρδος τῆς ἐν Ναυπάκτῳ ναυμαχίας!

Ἡ Κρήτη, ἣτις καὶ ἄλλοτε ἐλεηλατῆθη καὶ ἐπολιορκῆθη ὑπὸ τῶν Τούρκων ἔμειλλεν ἦδη νὰ ὑποφέρει τὴν τελευταίαν καὶ ἀκαταστρατηκὴν πληγήν. Ἐπὶ Μωῦαμὲθ τοῦ Δ' ἐξεστράτευσεν κατ' αὐτῆς ὁ Βεζύρης Κιουπρλίης Ἀχμέτ ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ διαρκηρῆς τὸν ἄλλοτε ἐν τῇ ὕπνεσιν τῆς Ἀυστρίας ὄντα Πανγκιωτάκην. Μετὰ πολλὰς ὁδοιπορίας καὶ περισπῶσεις εἰς πολλὰς χώρας καὶ γέφυρας, τὰς ὁποίας δὲν ἐπιτρέπει ἢ ἐπιτοῦη αὐτῇ νὰ ἀπαριθμῶσιν ἐβῆκε τέλος εἰς τὴν Κρήτην τὴν 3 Νοεμβρίου 1666. Περὶ τὰς 70,000 στρατιώταις καὶ 80,000 ἄρμωτάς καὶ ληστὰς εἶχε μετὰ τοῦ ὁ Κιουπρλίης. Μετὰ πολλὰ συμβοῦλια ὅπου παρεμίστατο καὶ ὁ γαμβρὸς τοῦ Καπλῆ Μωσταφῆς, ὁ Καπετῆν Παστῆς ἐπαίχθησε τὴν πολιορκίαν τὴν 28 Μαΐου 1667. Ἡ πολιορκία αὕτη εἶπε διὰ τὴν φιλοτιμίαν καὶ τὴν γενναιοσύνη τῶν πολιορκουμένων ἐν ἀπὸ τὰ θεαματικώτατα φρονήματα τοῦ 17. αἰῶνος. Μετὰ τὰς 18 Νοεμβρίου αἰσθητοὶ ἔλασθησαν 20,000 κεντηκῆμα πυροκονικὰ 17,000 Τούρκοι ἠφροσθησαν καὶ πολλοὶ ἀξιώματικοὶ, καὶ ὁ Κιουπρλίης, ἐπαρ-

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ

και να βάλει τον στρατό εις παρακλιμακίαν, αφήσει μόνον ἑκατὸν ἄρματα διὰ νὰ φυλάττει τὰ προχωρήματα, ὅσα ἔστις πρὸς εὐκόλιον τῆς πολιορκίας. Τὸ ἐπιβήμενον ἦτορ ἤρξατο πάλιν ἔχειν νὰ ὑπερίη Τούρκους, Βενετούς καὶ Ἑλληνας. Πολλοὶ ἤσαντο Εὐρωπαῖοι Γερμανοὶ, Γάλλοι καὶ Ἰταλοὶ ἔπισκευ μαχόμενοι ὡς ἄρματα. Ὁ Σουλτάνος ἐν Ἀκρίσθῳ ὄν εἰδοποιήσας τὸν Κισουρλήν, ὅτι οἱ Βενετοὶ ἔρχονται πρὸς τὸν ζητούμενον εἰρήνην, ἀλλ' οὐτως ὄλλω νὰ ἀποκτήσῃ τὴν δοξάν νικητοῦ τῆς Κρήτης παρὸς τὸναι, ὅτι αὐτὴ πίστευι ἐπὶ τοῦ ὄλλου. Οἱ πολιορκουμένοι ἐστάσαν μυστικῶν προειδοίαν προσφέροντες μαχίμων ποσότητι χρημάτων πρὸς τὸν Κισουρλήν διὰ νὰ σκευάζῃ τὸν πολιορκίαν, ἀλλ' οὐτως ἀπάντησε ἄνδ' εὐθετα πραγματοποιεῖται χρηματικῶν ἔχοντων πολλά, καὶ τὸν Κίνδυνον δὲν εἶδον με σοδεικῶν κῆξιν τοῦ αἵματος. Τὴν 9 Αὐγούστου 1670 διὰ λεγωνομένων ἐπρεβεύετο μαχίμων θύρακι εἰς τοὺς Χριστιανούς, ὅτε ἔπεισε καὶ ὁ Κόμης Βασιλέως. Λαμπρότερον δὲ τοῦτου ἦτο, ὅτετι ἀνεχώρησαν πάλιν οἱ Γάλλοι ἀνακαλιθόντες ὑπὸ τῆς κούρης αὐτοῦ.

Οἱ πολιορκουμένοι ἀπενομηκόμενοι πρότειναν εἰρήνην εἰς τὸν Κισουρλήν, ἧσι καὶ ἐγένετο διὰ τῆς προσπειθείας τοῦ διαρκέμενος Παναγιωτάκης. Τὰ ἄρθρα τῆς εἰρήνης περιστρέφοντι εἰς τὸν παρελθόντα ἑλλησμορὸν τῆς Κανδιδί. Εἰς τῆς ἐσθουμάδας κατανοῖται ἡ πόλις δὲν ἀνεχώρησε μόνον ἡ φρουρὰ, ἀλλὰ καὶ ὅλα οἱ κτίρια καὶ δὲν ἔμενε ἐπὶ τῆς πόλεως Κανδιδί εἰς τὸ μόνον ὄν ἱερὸν, μία γυνὴ καὶ τρεῖς Ἰουδαῖοι. Τὴν 21 Σεπτεμβρίου παρελθόντα ὁ Βασιλεὺς ἐγγράμμισεν πρὸς κλειδί τῆς πόλεως, τὸν φρουρὸν καὶ τὸν ἄλλον ὁμοιωμένον αἰδομακόμενοι. Ἐπειτα δ' εἰς τὴν Κρήτην ὄσαν τὸν χειμῶνα καὶ περὶ τὰ τέλη Φεβρουαρίου 1670 ἔλαβεν τὴν ὑπὸ τοῦ Δουκά τῆς Βενετίας ἐπινομηκόμενος ἀνέστησαν, διὰ τῆς ὁποίας ἐμνην εἰς τοὺς Βενετούς πρὸς μόνον ἄρματα τῆς Κρήτης Κρηκοῦσιν Σουλτὰ καὶ Σουλτάνοις τοῦ Χριστιανικοῦ καὶ τοῦ μὴ ἐπὶ τῆς Τουλκῆς παρκατῆς ὄν τοὺς ἄρματα, ἀναγράψαντες ὁ Παναγιωτάκης καὶ 3.800 Ἀνατολίτικα διὰ τοῦ Χριστιανικοῦ, καὶ ἐπὶ τῆς φρουρῆς ἀνεχώρησαν ὑπὸ τῆς ἐπινομῆς Ἀρμενίων καὶ 1400 τὰ κτίρια τῆς πόλεως Ἀρμενίων.

Μετὰ τὴν ἀσπασίαν χρημάτων καὶ κινήτων καὶ κινήτων οὐδεμία ἄλλη πόλις ἀνυποβίβη πρὸς μόνον ἡ Κανδιδί. Μισοσιπέντε ἔτη ἐγένετο πόλεμος κίματωσετατος δι' αὐτήν. Εἰς τὸ διαστήμα τούτου τρεῖς ἐπολιορκήθη. Ἡ τρίτη πολιορκία ἤρξατο 30,000 Τούρκων καὶ 12,000 Χριστιανῶν. Πόση ἀσπασίαν καὶ κίματωσετατος ἐγένετο κατ' ὄν τὸν αἰσοσιπέντετῆ πόλεμον εἶναι δυσκόλον ν' ἀπαιρηθῆσιν.

Κατὰ τὸ ἔτος 1676 Ἰανουαρίου 25 ἔλαβον οἱ Ἕλληνας ἀπὸ τὸν Σουλτάνον Μωχάμεθ τὸν Δ', τὸ οἰκίωμα τοῦ νὰ ἐξουσιάζωσιν αὐτοὶ τὸν ἐν Ἱερουσαλήμ. Ἄγιον Ἐγρον τοῦ Σατῆρος, ὡς εἶχε προδικαχθῆ ὑπὸ Μωχάμεθ τοῦ Δ'. Ὅπως δὲ, ἐνὸς οἱ μὲν Ἀρμενιοὶ εἰζήτουν τὸ Ἄγιον τοῦτο κειμήλιον μετὰ πολλῶν χρημάτων, ὁ δὲ Ἀυτοκράτωρ τῆς Γερμανίας καὶ ὁ Βασιλεὺς τῆς Γαλλίας προσέπειλαν νὰ λάβωσι τοῦτο εἰς τὴν προστασίαν αὐτῶν, ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία ἀπέκτησεν ἀναπαλλοτριώσασιν τὸν Ἄγιον Ἐγρον, τὴν παρηγορίαν αὐτῶν τὸν θλίψεων αὐτῶν.

Μετὰ τὴν ὑποκατῆρξιν τῆς Κρήτης καὶ τὴν κυρίευσιν τῆς Τήνου καὶ τῶν λοιπῶν μερῶν τῆς Πελοποννήσου, συνεπληρώθη ἡ ἐπέταξις ὑποκατῆρξιν ὄλλω τὸν ἐπαρχίῳ τῆς Ἑλληνικῆς Ἀυτοκρατορίας. Οἱ Ἕλληνοὶ βεβαίως φροντες τὴν βελούρον ταύτην τυρκικῶν πολλοὶ ἀπενεστήτησαν κατὰ τὸν τυρκίαν αὐτῶν ἀλλ' οἱ ἐπαρχατῆες αὐτοὶ οὐσι μερικῆ καὶ τοπικῆς κειματῆσιν ὑπὸ τῆς ὑπερχῆς τῶν Τούρκικῶν δυνάμεων. Ὅταν ἔμενε τὸ 1821 μετὰ προηγήμετων συσυνθέσεων ὄλλω τῶν ἐπαρχίῳ τῆς Ἑλλάδος, γενόμενον διὰ τῆς Φιλίας Ἑταρῆς, ἔλαβον οἱ Ἕλληνοὶ τὸ ἐπικὸν σὺδερῆ ἀνενομηκόμενος ἡ ἀναστέλιξι τῆς ἀσπασίαν αὐτῶν ἔμενη. Μαχόμενοι οὗτοι ὡς λέοντες ἐπὶ ἐπὶ διὰ τὸν ἔτη κατ' ὄλλω τῶν ἀπαιρηθῆσιν στρατῶν τῶν Ὀθωμανικῆς Ἀυτοκρατορίας, ἐπυρπλήσαν τοὺς πόλεως αὐτῶν, ἔστρωσαν διὰ τὸν ἔτη τῆς Ἑλλάδος εἰς ἑθνομίαν, πτωμάτων καὶ νικήσαντες τὰς ἀκαταμάχτους δυνάμεις τῆς Τούρκικῆς ἀναστέλιξαν τὴν αὐτονομίαν τῶν καὶ ἐλάτῃαν ἐπινομῆς καὶ ἀσπασίαν τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῶν. Αἱ ἐπινομῆ-

ρωθεται επαρχια Πελοπόννησος, Στερεά Ἑλλάς, αἱ Κυκλάδες καὶ Σπάρδα; ἠὲτα ἀποτίλειον τὸ Ἑλληνικὸν Βασιλεῖον εἰς τὰ ἑπτὰ προσητάθη ἀρχία καὶ ἡ Ἐπικύθησος. Τὸ βασιλεῖον ταῦτα ἠγάθη ὡς πρόδρομος τῆς ἀνεξαρτησίας Ἑλοκλήρου τῆς Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας.

Τὸ Βασιλεῖον ταῦτο διακλήθη κατ' ἀρχὰς μὲν ὑπὸ τοῦ Κυβερνήτου Γεώργιου Καποδιστριαῦ ἀπὸ ἡμῶν οὗτος ἐδοξαρονήθη ἐν Νικηλίῳ, ἐκυβερνήθη ὑπὸ τοῦ Βασιλέως Ὁθωνος τοῦ Α'. Ἀπὸ ἡμῶν καὶ οὗτος ἐξώσθη κατὰ τὴν 10 Ὀκτωβρίου 1862, ἀνηγορεύθη Βασιλεὺς ὁ Ἀλφρέδος, δευτερότοκος υἱὸς τῆς Βασιλισσῆς τῆς Ἀγγλίας, ὁ Ἀλφρέδος, δευτερότοκος υἱὸς τῆς Βασιλισσῆς τῆς Ἀγγλίας, ἐπειδὴ ἡμῶν συνθηκαὶ μεταξὺ τῶν τριῶν Μεγάλων Δυνάμεων ἐνεπόθησκον τὴν ἀποδοχὴν τοῦ στέμματος, ἀνηγορεύθη Βασιλεὺς Γεώργιος ὁ Α', δευτερότοκος υἱὸς τοῦ Βασιλέως τῆς Δανίας, ὅστις κυβερνεῖ ἤδη εὐκλεῶς τὴν Ἑλληνικὴν ταύτην ἐπικράτειαν.

Πότε ἡμῶν θὰ ἀναρνεῖ ὁ νέος Μιχαὴλ Πηκλιοδόχος, ἐκ ἐλευθερώσεως καὶ τῆς ἄλλης Ἑλληνικῆς ἐπαρχίας, ἀνακτήσῃ τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ κακτοτήσῃ αὐτὴν Πρωτεύουσαν τῆς Νέας Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας;

ΤΕΛΟΣ.

SISMANOGGIO
MECARÒ